

**OSMANLI DEVLETİ'NDE İLM-İ SAKK'IN GELİŞİMİ VE
EDİRNELİ ŞÂNÎ EFENDİ'NİN SAKK-I ŞÂNÎ ADLI
ESERİNİN TRANSKRİPTİ**

(Yüksek Lisans Tezi)

Onurcan KARADAĞ

Kütahya-2020

T.C
KÜTAHYA DUMLUPINAR ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
Tarih Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

**OSMANLI DEVLETİ'NDE İLM-İ SAKK'IN GELİŞİMİ VE
EDİRNELİ ŞÂNÎ EFENDİ'NİN SAKK-I ŞÂNÎ ADLI ESERİNİN
TRANSKRİPTİ**

Danışman:

Doç. Dr. Süleyman POLAT

Hazırlayan:

Onurcan KARADAĞ

Kütahya-2020

Kabul ve Onay

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğüne,

Bu çalışma, jürimiz tarafından Tarih Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ ÇALIŞMA RAPORU olarak kabul edilmiştir.

Başkan

Prof. Dr. Hasan Basri KARADENİZ

Üye

Doç. Dr. Süleyman POLAT (Danışman)

Üye

Doç. Dr. Arif KOLAY

Onay

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Prof. Dr. Şahmurat ARIK

Enstitü Müdürü

Bilimsel Etik Bildirimi

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “Osmanlı Devleti’nde İlm-i Sakk’ın Gelişimi ve Edirneli Şânî Efendi’nin Sakk-ı Şâni Adlı Eserinin Transkripti” adlı çalışmamın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve çalışma boyunca yararlandığım kaynakların kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

Özgeçmiş

1994 tarihinde Eskişehir’de doğdu. İlköğretim ve Lise eğitimini Eskişehir’de aldı. Anadolu Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü’nden 2017 yılında mezun oldu. Aynı yıl Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Yeniçağ Tarihi Bilim Dalı’nda yüksek lisans eğitimine başladı. 2020 yılında yüksek lisansını tamamladı.

ÖZET

OSMANLI DEVLETİ'NDE İLM-İ SAKK'IN GELİŞİMİ VE EDİRNELİ ŞÂNÎ EFENDİ'NİN SAKK-I ŞÂNÎ ADLI ESERİNİN TRANSKRİPTİ

KARADAĞ, Onurcan

Yüksek Lisans Tezi, Tarih Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Süleyman POLAT

Ağustos, 2020, 183 sayfa

Osmanlı Devleti kuruluşundan itibaren şer'i hukuka büyük önem göstermiştir. Henüz devletin teşkilatlanma aşamasında dahi Osmanlı mahkemelerinin ve Osmanlı adalet teşkilatının varlığını her yönden görebilmemiz bu ehemmiyetin açık bir delilidir. Sözünü ettiğimiz Osmanlı mahkemelerinin ise en ciddi meselesi şer'i hukuku tesis etmeye çalışmak olmuştur. Aynı bilinç ve anlayış çerçevesinde Osmanlı hukukunun temelleri sağlam bir yapıya oturtulmaya çalışılmıştır. Bu bağlamda ise henüz 14. ve 15. yüzyıllarda dahi Osmanlı dünyasında hukuki metinler fazlaca kıymetli olmuştur. Klasik Osmanlı döneminde hemen her Osmanlı hukukçusunun okuması, bilmesi gereken hukuk kitapları Osmanlı medreselerinde temel başvuru eserleri niteliği taşımıştır. Özellikle 16. yüzyıldan itibaren imparatorluk içinde Osmanlı hukukçuları çevrelerinde hukuki eserler yazılmaya başlamıştır. Osmanlı dünyasında daha evvel de bu tarz eserler kaleme alınmıştır. Fakat hukuk eserlerinin sayısı az olmakla beraber bu eserlerde kullanılan dil de ağırlıklı olarak Arapça olmuştur. 1500'lü yılların sonlarından itibaren Osmanlı'da "sakk" adı verilen oldukça ciddi ve mühim hukuki mecmua yazımı yayılmaya başlamıştır. Hatta 17. yüzyıla birlikte artık Türkçe sakk kitapları medreselerde yer alır olmuştur. Sözünü ettiğimiz sakk kitaplarında hem şer'i mahkemeden çıkmış, resmi mahiyeti barındıran sicil kayıtlarının belirli suretleri, hem de o kitabı yazan müellifin (bu kişiler umumen kadı ve naiblerdir) şahsi görüş ve yorumları yer almıştır. Sakk mecmuası yazan kişi genelde ana metni sakk usulüne uygun olarak vermiş, eserinin derkenar kısımlarına istediği herhangi bir konu hakkında yazılar yazmıştır.

Çalışmamızın temeli de Osmanlı'daki sakk kitaplarından bahsetmek ve bazı sakk kitaplarına yer vermektir. Çalışmamız üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde şurût ilminin, Osmanlı'daki kadı, mahkeme şer'iyye sicillerinin ve yine Osmanlı'daki sakk ilminin ne anlama geldiği anlatılmıştır. İkinci bölümde ise Şeyh Mehmed bin Bostan, Kadı Halil Efendi ve Edirneli Şânî Efendilerin sakk eserleri hakkında malumat verilmiştir. Üçüncü bölümde ise Edirneli Şânî Efendi'nin sakk eserinin transkripti yer almıştır.

Anahtar Kelimeler: Sakk, Şer'iyye Sicilleri, Osmanlı Hukuku, Şurût, Kadı

ABSTRACT

THE DEVELOPMENT OF ILM-I SAKK IN THE OTTOMAN EMPIRE AND TRANSCRIPT OF THE WORK OF SANI EFENDI SAKK-I ŞANI OF EDİRNE

KARADAĞ, Onurcan

M.A. Thesis, Department Of History

Supervisor: Assoc. Dr. Süleyman POLAT

August, 2020, 183 pages

Since the foundation of the Ottoman Empire, Shar'i has shown great importance to law. It is clear evidence of this importance that we can see the existence of the Ottoman courts and the Ottoman justice organization from all sides, even at the stage of the organization of the state. The most serious issue of the Ottoman courts we mentioned was to try to establish Shar'i law. Within the same framework of consciousness and understanding, the foundations of Ottoman law were tried to be established in a solid structure. In this context, it is still 14. and 15. even in centuries of Ottoman world, legal texts have been very valuable. The books of law that almost every Ottoman jurist should have read and know during the classical Ottoman period were the basic reference works in Ottoman madrasas. Especially 16. from the century onwards, legal works began to be written in the circles of Ottoman jurists within the Empire. Such works have been written before in the Ottoman world. However, although the number of legal works is small, the language used in these works was mainly Arabic. Since the late 1500s, the very serious and important legal literature called "sakk" began to spread in the Ottoman Empire. Even 17. with the century, Turkish sakk books have been included in madrasas. In the saqq books we mentioned, both certain copies of the records which contained the official nature of the Shar'i court and the personal opinions and comments of the author (these people are usually Qadi and Naib) were included in the saqq. The author of Sakk magazine usually gave the main text in accordance with sakk procedure and wrote articles on any subject he wanted in the derkenar parts of his work.

The basis of our work is to talk about the sakk books in the Ottoman Empire and to give some of the sakk books. Our work consists of three parts. In the first part, şurut science, the Ottoman kadi, court şer'iyye records and again in the Ottoman Sakk science of what it means is explained. In the second section, information is given about the sakk works of Sheikh Mehmed bin Bostan, Kadi Halil Efendi and Sani Efendi of Edirne. The third part contains a transcript of the work of Sakk by Şani Efendi of Edirne.

Keywords: Sakk, Şer'iyye Records, Ottoman Law, Şurut, Kadi

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZET.....	v
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	vii
KISALTMALAR	ix
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

KADI, MAHKEME, SİCİL, ŞURÛT VE SAKK KAVRAMLARI ÜZERİNE KISA BİR DEĞERLENDİRME

1.1. OSMANLI'DA KADI VE MAHKEME	4
1.1.1. Kadılık Kurumu	4
1.1.2. Mahkeme	8
1.2. OSMANLI'DA SAKK MECMUALARININ BİR UZANTISI OLARAK ŞER'İYYE SİCİLLERİ	10
1.3. İLMU'Ş-ŞURÛT	13
1.4. OSMANLI DEVLETİ'NDE İLM-İ SAKK	17

İKİNCİ BÖLÜM

BAZI SAKK MECMULARININ TANITIMI VE EDİRNELİ ŞÂNÎ EFENDİ'NİN SAKK-I ŞÂNÎ ADLI ESERİ

2.1. ŞEYH MEHMED B. BOSTAN'IN SAKK ADLI ESERİ	26
2.1.1. Kadı Halil Efendi'nin Sakk Adlı Eseri	28
2.1.2. Edirneli Şânî Efendi'nin Sakk-ı Şânî Adlı Eseri	31
2.1.3. Edirneli Şânî Efendi'nin Sakk'ında Anlatılan Konular	34

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

EDİRNELİ ŞÂNÎ EFENDİ'NİN SAKK-I ŞÂNÎ ADLI ESERİNİN TRANSKRİPTİ

3.1. ESERİN TRANSKRİPTİNDE KULLANILAN TRANSKRİPT USULÜ	47
3.2. EDİRNELİ ŞÂNÎ EFENDİ'NİN SAKK-I ŞÂNÎ ADLI ESERİNİN TRANSKRİPTİ	48
SONUÇ	161
EKLER	163

KAYNAKÇA	174
DİZİN	183

KISALTMALAR

a.g.e.	Adı geçen eser
a.g.m.	Adı geçen makale
a.g.t.	Adı geçen tez
AKDITYK	Atatürk Kùltür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu
AÜSBF	Ankara Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakùltesi
b.	bin
bkz.	Bakınız
C.	Cilt
Çev.	Çeviri
DİA	Diyanet İslam Ansiklopedisi
Ed.	Editör
Haz.	Hazırlayan
İA	İslam Ansiklopedisi
Ktp.	Kütüphane
Müst.	Müstensih
Nu.	Numara
S	Sayı
s.	sayfa
Ter.	Tercüme
TTK	Türk Tarih Kurumu
vr.	Varak

TEZ METNİ

GİRİŞ

Osmanlı hukukunun temeli iki esas hukuka dayanmıştır. Bunlardan biri şer’i hukuk diğeri ise örfi hukuktur. Müslümanların adlî davaları ve toplum kanunları şer’i hukuk ile idame olunmuştur.¹ Şer’i hukukun temelini Kur’an ve sünnet oluşturmıştır. Bundan dolayı devlet yönetiminin hukuk mekanizmasında şer’i hukuk en etkili rolü oynamıştır. Osmanlı yönetiminde şer’e göre hüküm verilmesi gerekmeyen durumlarda örfi hukuk kaideleri çıkarılmıştır. Örfi hukuk ait olan hususlar, eski Türk devlet geleneklerinden ve Osmanlıların içinde bulundukları devrin gereklilikleri icabınca oluşturulmuştur.² Şer’i hukuk kuralları Hz. Peygambere atfedilmiş, örfi hukuk kuralları ise padişahın iradesine atfedilmiştir.³ Her iki hukuk kuralları da “kanun” olma özelliği taşımıştır.⁴ Sözünü ettiğimiz hukuk yapısı içerisinde bulunan her husus yazılı hale konmuştur. Özellikle şer’i hukuka dair konular, İslam ilimlerinden yararlanılarak kitaplaştırılmıştır.⁵ Süreç içerisinde Osmanlı hukukçuları ürettikleri eserlerde şer’i hukuka dair hemen hemen bütün konular hakkında çalışmalar yapmıştır. Bunlar ise belli bir düzende olması için gerekli şartlar ekseninde oluşturulmuştur. Şurut ilmi olarak adlandırılan alan da bu noktada varlığını göstermiştir. Şurut ile birlikte sakk ilmi oluşmuştur. Sakk ve şurut sayesinde mahkemelerde şer’iye sicilleri meydana getirilmiştir. İfade etmeye çalıştığımız üç mevzu da birbiriyle bağlantılı olmuş ve tarihsel süreçte de hemen hemen aynı dönemlerde vücuda gelmiştir. Şurut kavramı ve onun peşi sıra gelen sukuk kavramı önem taşımıştır. Ayrıca Osmanlı kadılığı ile şer’iye sicilleri, üzerinde durulması gereken hususlar olmuştur.

Çalışmada ilk olarak Osmanlı kadılık kurumu/kadı mahkemesi ve sicillât hakkında bilgi verilecektir. Daha sonra ise şurut ve sukuk kavramı üzerinde durulacaktır. Bunlar çeşitli örnekler çerçevesinde açıklamaya çalışılacaktır. Çalışmanın içerisinde bugüne kadar akademik düzeyde ortaya konuş olan bazı sakk mecmualarından yararlanmaya çalışıldı. Ayrıca sakk kavramı ile ilgili lügat tanımlarına yer verildi. 17. ve 18. yüzyıllara ait farklı kişiler tarafından yazından üç tane sakk kitabını incelendi. Bu eserlerden ilki, 17. yüzyılın ilk yarısına tarihlenebilen Şeyh

¹ Osmanlı milletlerinin hepsi şer’i hukuktan yararlanabilmekteydi. Örfi hukuk Osmanlı ahalisinin tamamının uyması gereken kanunlardı. Müslüman olmayan ehl-i kitap milletler kendi hukuk düzenlemelerinde serbestlerdi. Konu hakkında detaylı bilgi için bkz. Yavuz Ercan, *Osmanlı Yönetiminde Gayrimüslimler, Kuruluşundan Tanzimat’a Kadar Sosyal ve Ekonomik Durumları*, Ankara: Turhan Kitabevi, 2001, s. 246-250.

² Mehmet Akman, “Örf”, *DİA*, C. 34, İstanbul: 2007, s. 93-94; şer’i hukuk ile örfi hukukun münasebeti hakkında bkz. Ekrem Buğra Ekinci, *Osmanlı Hukuku Adalet ve Mülk*, İstanbul: Artı Sanat, 2017, s. 167-168.

³ Tursun Bey, *Tarih-i Ebü'l-Feth*, Haz. Mertol Tulum, İstanbul: İstanbul Fetih Cemiyeti, 1977, s. 12.

⁴ Osmanlı devlet yöneticileri şer’i hukuka uymayan bazı konularda örfi hukuka göre hareket etmiş, şariat dışı kanun yapma faaliyetinde bulunmuştur, Halil İnalcık, *Türklük Müslümanlık ve Osmanlı Mirası*, İstanbul: Kırmızı, 2014, s. 107; Ömer Lütfi Barkan, “Osmanlı İmparatorluğu Teşkilat ve Müesseselerinin Şer’iliği Meselesi”, *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, İstanbul: 1945, s. 204-209.

⁵ Klasik Osmanlı dönemine ait birtakım şer’i hukuk kitapları mevcuttur. Bunlardan en bilinenleri Hidaye, Ekmel, Dürerü’l-Hükkâm Fi Şerhi Gururü’l-Ahkâm gibi eserlerdir.

Mehmed bin Bostan'ın Sakk'ı eseridir. Diğer 18. yüzyıl sonlarına tarihlenebilen Kadı Halil Efendi'nin Sakk adlı eseri, üçüncüsü ise üzerinde daha çok durulan, Edirneli Şânî Efendi'nin Sakk-ı Şânî veya Kitâbu's-Sukûk adlı eseridir. Çalışmanın esasını da Edirneli Şânî Efendi'nin eseri teşkil etmiştir. Sözünü ettiğimiz eserlerin içinden de Edirneli Şânî Efendi'nin 1668-1669 yıllarına tarihlenen (muhtemelen istinsah tarihi) eserinin transkriptine yer verildi. Bahsettiğimiz eserler hakkında tespit edilen bulgular metin içinde ve ekler kısmında belirtildi. Eserlerin birbirlerine benzeyen yönlerine de dikkat çekmeye çalışıldı. Hemen hemen iki asırlık bir zaman dilimi içerisinde farklı tarihlerde yazılmış olan bu kitapları sakk ilmi bağlamında kısa bir değerlendirmeye tabi tutuldu. Bilmeyerek dahi olsa yapılmış olan her türlü yanlışlıktan ve illa ki eksikliklerden dolayı affınıza sığınırım.

Çalışma boyunca birçok açıdan desteklerini ve teşviklerini gördüğüm, daima bana güven hissettiren ve önüme ışık tutan pek kıymetli danışman hocam Doç. Dr. Süleyman Polat'a teşekkür ederim. Ayrıca Osmanlı kadılarının yazdıkları hakkında beni aydınlatan, mütemadiyen ilmine başvurduğum saygıdeğer hocam Prof. Dr. Muzaffer Doğan'a şükranımı sunarım. Sadece bu çalışma için değil birçok konuda beni aydınlatan ve varlığıyla dahi beni akademik dünyaya karşı şevklendiren değerli hocam Doç. Dr. Mehmet Topal'a teşekkürlerimi bir borç bilirim. Çalışmanın başlangıcından beri birçok hususta benimle olan ve desteğini esirgemeyen sevgili arkadaşım Elif Dalgıç'a teşekkür ederim. Eğitim hayatımda mütemadiyen yanımda olan ve her türlü imkânı sağlamaya muktedir olan kıymetli aileme sonsuz teşekkür ederim.

BİRİNCİ BÖLÜM
KADI, MAHKEME, SİCİL, ŞURÛT VE SAKK KAVRAMLARI ÜZERİNE KISA
BİR DEĞERLENDİRME

1.1. OSMANLI'DA KADI VE MAHKEME

1.1.1. Kadılık Kurumu

Osman Gazi döneminde Orhan Gazi'nin İznik'i fethiyle birlikte İznik'te bir medrese kurulmuş ve buraya Davud-ı Kayseri müderris olarak tayin edilmiştir.⁶ Osmanlı Devleti'nin kuruluş yıllarında resmî anlamda ilmi dersleri icra etmiştir. Bu sayede Osmanlı Devleti'ndeki hukuki faaliyetler için yetiştirilecek olan görevlilerin okulu Osman Gazi döneminde kurulmuştur.⁷ Sultan Osman'ın tayin ettiği ilk memurlardan birisi kadı olmuştur. Ancak erken dönemde kadıları yetiştirecek bir merkez henüz mevcut olmadığından, ilk Osmanlı kadıları Anadolu, İran, Suriye ve Mısır gibi bölgelerden getirilmiştir.⁸ I. Murad'ın Molla Fahreddin Acemî'yi 130 akçe maaş ile ilk defa fetva görevine tayin ettiği bilinmektedir.⁹

Osmanlı Devleti'nin kuruluş yıllarından itibaren kadılık kurumu oluşmaya başlamıştır. I. Bayezid döneminde yapılan bir düzenleme ile kadılık, kapsamlı bir müessese halini almıştır.¹⁰ Osmanlılar erken dönemden beri fethettikleri yerlere hukuku temsilen bir kadı, idareyi temsilen bir subaşı tayin etmişlerdir.¹¹ Kaza merkezlerinin idarecileri ve orada bulunan şer'i mahkemenin başkanları kadılar olmuşlardır.¹² Osmanlı

⁶ Orhan Gazi zamanında camiye tahvil olunan (daha evvel bir kilise idi) Ayasofya isimli yapı bugün hala İznik'in en gözde mekânlarından birisidir. Orhan Gazi döneminde buraya biraz daha kapsamlı bir medresenin inşa edildiği biliniyorsa da bugün o bina şehirde mevcut değildir. Bu konu hakkında bazı çalışmaları olan Semavi Eyice de bu görüş doğrultusunda, Ayasofya Camii'nin etrafında belki de onun haziresinde Orhaniye Medresesi'nin varlık sürmüş olabileceğini söylemektedir. Semavi Eyice, "Ayasofya Camii", *DİA*, C. 4, İstanbul: 1991, s. 219; Semavi Eyice, *İznik Tarihçesi ve Eski Eserleri*, İstanbul: Sanat Tarihi Araştırmaları Dergisi Yayınları, 1988, s. 34; Ahmet Yaşar Ocak, *Osmanlı Sufiliğine Bakışlar*, İstanbul: Timaş, 2018, s. 46. Bununla birlikte şehirde Orhaniye Medresesi'ne atfen bu ismin yaşadığı yahut yaşatıldığı söylenebilir. Zira İznik merkezine 11 kilometre mesafede bulunan Orhaniye Mahallesi'nin (daha evvel bu mahal isminin Akköy olduğu yöre ahalisi tarafınca malumdur) ismi dolayısıyla Orhaniye Medresesi isminin bir nebze de bölgede varlık sürdürmeye devam ettiği düşünülebilir.

⁷ Orhan Gazi İznik'i fethettikten sonra burayı tahkim etmek için bazı faaliyetlerde bulunmuştur. 1331 yılında Bizanslılardan alınan İznik içerisinde yapılan en mühim değişikliklerinden birisi şüphesiz Osmanlıların buraya bir medrese kurmalarıdır. Elimizdeki en eski bilgi kaynaklarından olan Aşıkpaşazâde'nin *Tevârih*'inde bu olay şöyle anlatılmaktadır: "Anı beyân ider kim Orhan Gazi İznik'de neyledi kiminle musâhabet itdi anı bildirir. Bir ulu kiliseyi câmi' itdi. Yenişehir'e çıkacak kapuda bir 'imâret yaptı yanında "Hacı Hasan" dirler bir 'aziz vardı dedesi Edebalı'nın müridi idi şeyhliğini ana virdi. Tâ bu zamana değin anın neslinin elindedir. İmâretkim yapıldı ta'am pişdi Orhan Gazi ol kendi mübârek eliyle ulaşırdı. Çerâğın dahi ol gice kendi yakdı. Medreseyi dahi Mevlâna "Davud-ı Kayseri" dirlerdi ana virdi." *Tevârih-i Âl-i Osman'dan Aşıkpaşazade Tarihi*, İstanbul: 1332, s. 42.

⁸ Osmanlı'nın ilk resmi müderrisi olarak ifade ettiğimiz Davud-ı Kayseri de eğitiminin önemli kısmını Mısır'da almıştır, Bursalı Mehmed Tahir, *Osmanlı Müellifleri*, Haz. A. Fikri Yavuz-İsmail Özen, C. 1, İstanbul: ? s. 84. İlk dönem Osmanlı müderrisleri ve alimleri hakkında bkz. Mefail Hızlı, *Mahkeme Sicillerine Göre Osmanlı Klasik Dönemi Bursa Medreselerinde Eğitim-Öğretim*, Bursa: Emin Yayınları, 2012, s. 98-103.

⁹ Ahmet Akgündüz, "İslâm Hukukunun Osmanlı Devleti'nde Tatbiki: Şer'iyye Mahkemeleri ve Şer'iyye Sicilleri", *İslâm Hukuku Araştırmaları Dergisi*, S. 14, İstanbul: 2009, s. 14.

¹⁰ Ebül'Ula Mardin, "Kadı", *İA*, C. 6, İstanbul: 1961, s. 45.

¹¹ İlber Ortaylı, "Kadı", *DİA*, C. 24, İstanbul: 2001, s. 69.

¹² Fahrettin Atar, "Kadı", *DİA*, C. 24, İstanbul: 2001, s. 66.

kadılığı, İslam dininin “yargıcılık” ilkeleri etrafında oluşturulmuştur. Sözünü ettiğimiz düsturların en önemli özelliği; İslam fıkına göre hüküm verme zorunluluğunun bulunmasıdır.¹³ Nitekim Osmanlı kadıları medreselerde aldıkları eğitim neticesinde, meslek hayatlarıyla ilgili birçok fıkhi meseleleri öğrenmişlerdir.¹⁴ Bununla birlikte Osmanlı medreselerinde yetiştirilmeye başlanan kadılar yalnız teorik eğitimle değil aynı zamanda teknik eğitimle de şer’i şerife uygun bir tedrisattan geçirilmişlerdir.¹⁵ Onların şer’i hukuka dair bilgileri kendilerini kadılık vazifesine hazırlamıştır.

Osmanlı’daki kadılar, diğer İslam devletlerindeki kadılara göre çok daha fazla görevlere ve yetkilere sahip olmuştur.¹⁶ Osmanlı kadısının en temel vazifesi şer’i mahkeme başkanlığıdır.¹⁷ Devletin yönetiminin şer’e ve örfe¹⁸ uygun bir biçimde çıkarttığı adaletnâmelerin ahaliye bildirilmesi ve ona göre hareket edilmesi kadıların görevlerindendir.¹⁹ Kadılar zikrettiğimiz görevlerin dışında, beledi, askeri, mali, iktisadi konularda da vazifelidirler. Kadıların sözünü ettiğimiz alanlardaki vazifeleri için belli başlı yardımcıları da vardır. Başta şer’i mahkeme ve diğer işler için kadının en temel yardımcısı “naib”tir.²⁰ Mülki işlerinde ise “muhtesip”, “mimar ağa”, “asesbaşı”, “subaşı”, “böcekbaşı”, “kale dizdarları” gibi yardımcıları bulunmuştur.²¹ Mahkemelerde ise en önemli yardımcılarında birisi kâtipler olmuştur. Kadılar, bulundukları kaza merkezlerinde idareye dair olan emirleri bizzat padişah’tan almıştır.²²

¹³ Kadılık kurumunun Osmanlı öncesindeki Müslüman Türk devletlerindeki durumu hakkında bkz. Mehmet Fuat Köprülü, *İslam ve Türk Hukuk Tarihi Araştırmaları ve Vakıf Müessesesi*, Haz. Orhan Fuat Köprülü, İstanbul: Ötüken Yayınları, 1983, s. 32-120.

¹⁴ Mefail Hızlı, “Osmanlı Medreselerinde Okutulan Dersler ve Eserler”, *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Bursa: 2008, s. 33-36.

¹⁵ Detaylı bilgi için bkz. Cevat İzgi, *Osmanlı Medreselerinde İlim Riyazi ve Tabii İlimler*, İstanbul: Küre, 2019; Hüseyin Atay, *Osmanlılarda Yüksek Din Eğitimi*, İstanbul: Atay Yayınları, 2018, s. 97-163.

¹⁶ İlber Ortaylı, *Türkiye Teşkilat ve İdare Tarihi*, Ankara: Cedit Neşriyat, 2010, s. 261.

¹⁷ Refik Gür, *Osmanlı İmparatorluğu’nda Kadılık Müessesesi*, Haz. Nihat Aryol, İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2017, s. 145.

¹⁸ Osmanlı kadılarının mahkemelerdeki asli vazifesi şer’i davalara riyaaset etmek olsa da uygun görüldüğü halde örfi meselelerle de ilgilenirlerdi. Nitekim kaza merkezinin başı olan kadılar önlerine gelen hemen her davaya bakarlardı. Hatta padişah kanunu tatbik, etmekle yükümlü olurlardı ve bu minval doğrultusunda gördükleri davaları sicil suretlerine kaydetmek durumdaydılar, Jean Thevenot, 1655-1656’da Türkiye, Haz. Nuray Yıldız, İstanbul: Tercüman, 1978, s. 133; Halil İnalcık, *Osmanlı İmparatorluğu Klasik Çağ (1300-1600)*, Çev. Ruşen Sezer, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2003, s. 81.

¹⁹ Halil İnalcık, *Osmanlı’da Devlet Hukuk ve Adalet*, İstanbul: Kronik, 2020, s. 161.

²⁰ Osmanlı’da naipler için bazen “efendi, efendi kulları” gibi tavsifler kullanılmıştır. Örnek olarak bkz. *Osmanlı Belgelerinde Silivri*, Haz. Taner Koltuk, Atilla Sağlamçubukçu, İstanbul: Silivri Belediyesi, 2011, s. 126.

²¹ İlber Ortaylı, *Hukuk ve İdare Adamı Olarak Osmanlı Devleti’nde Kadı*, Ankara: Turhan Kitabevi, 1994, s. 34-39.

²² Ekinci, a.g.e., s. 372-374.

Ayrıca kazalardaki bazı vergilerin toplama işlerini²³ ve ordunun sefer güzergâhındaki zahire ihtiyacı gibi hususları, padişah'tan gelen emir mucebince yerine getirmiştir.²⁴ Hatta bazı konularda ihtiyaç duydukları durumda sancakbeylerinden ve beylerbeylerinden yardım talebinde bulunmuştur. Hülâsa Osmanlı kadıları taşrada müstakil ve yalnız merkeze bağlı bir yapı içinde çalışmıştır.

Kadılar gerekli eğitimleri ve icazeti aldıktan sonra mülazemete girer atanmayı beklerdi. Kadı olarak işe başlayabilmeleri için isimlerini ilgili kadiaskerin Ruznamçe defterine yazdırırlardı. Anadolu'da çalışacak olanlar Anadolu Kadiaskeri'ne, Rumeli'de çalışacak olanlar Rumeli Kadiaskeri'ne müracaat ederdi.²⁵ Kadıların tayin işleri kadiasker Ruznamçe Defteri'ne yazıldıktan sonra padişah beratı ile gerçekleşirdi. Tayinler, tahsil ve hiyerarşik ölçüye göre yapıldı.²⁶ Kadılar, 16. asır sonu ile 17. asır başlarına değin kadiaskere bağlı idi. Tayin, terfi gibi işlemler kadiasker vasıtasıyla gerçekleşirdi. Ancak özellikle 17. yüzyıl başlarından itibaren kadıların tayin, terfi işleriyle şeyhülislam ilgilenmeye başladı. Bunun sonucu olarak Osmanlı kadıları şeyhülislama bağlı oldu. Onlara yapılan bütün görev tevcihleri şeyhülislam imzasıyla ve padişah onayıyla gerçekleşti.²⁷ Ayrıca sözünü ettiğimiz yıllardan itibaren medrese öğrenciliğine talebin artması üzerine medreseler daha fazla öğrenci mezun edilmiş oldu. İlerleyen süreçte ise Osmanlı'daki kadı sayılarında artış meydana geldi.²⁸

Osmanlı kadılıklarının belirli türleri vardır. Temelde kaza kadılığı ile sancak ve eyalet kadılığı ismiyle iki kadılık mevcuttur.²⁹ Osmanlı Devleti'nde kadılıklar dereceleri itibarıyla ile de iki gruba ayrılmıştır. Bunlardan birisine mevleviyyet kadılıkları, diğerine ise kaza kadılıkları denilmiştir.³⁰ Rumeli, Anadolu, Mısır, Bilad-ı Hamse, İstanbul Kadılıkları, sözünü ettiğimiz sancak ve eyalet kadılıklarıdır. Ayrıca Mahreç Kadılıkları, Devriye Mevleviyyetleri, Toprak Kadılığı, Ordu Kadılıkları bahsettiğimiz kadılık türlerindendir.³¹

²³ Süleyman Polat, "Osmanlı Devleti'nde Tekâlif-i İmdâdiye Vergisine İlginç Bir Örnek: H.1044/M.1634 Yılında Uygulanan Bedel-i Yapağı Vergisi", *Belleten*, Ankara: Nisan, 2014, s. 133.

²⁴ Süleyman Polat, "Osmanlı Sefer Organizasyonunda Pratik Çözümler: 1634-1635 (H.1044) Tarihlerinde Karahisar-ı Şarki'de "Mükellefiyet Şeklinde Yürütülen İştira" ile Zahire Temini", *Gazi Akademik Bakış*, S. 8, Ankara: Yaz, 2011, s. 163; Hezarfen Hüseyin Efendi, *Telhîsü'l-Beyân Fî Kavânîn-i Âl-i Osman*, Haz. Sevim İlğürel, Ankara: TTK Yayınları, 1998, s. 179-180.

²⁵ İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Osmanlı Devleti'nin İlmiye Teşkilatı*, Ankara: TTK Yayınları, 1988, s. 87.

²⁶ İlber Ortaylı, *Türkiye Teşkilat ve İdare Tarihi*, s. 64-65.

²⁷ Çeşmi-zâde Mustafa Reşid, *Çeşmi-zâde Tarihi*, Haz. Bekir Kütükoğlu, İstanbul: İstanbul Fetih Cemiyeti, 1993, s. 46.

²⁸ Halil İnalcık, "Kazasker Ruznâmçe Defterine Göre Kadılık", *Adalet Kitabı*, Haz. Bülent Arı-Selim Aslantaş, Ankara: Yeditepe, 2007, s. 117-137; sözünü ettiğimiz süreçten sonra Osmanlı kazası ve kadısı hakkında bkz. Yasemin Beyazıt, "16. Yüzyıl Sonlarında Osmanlı'da Kaza Sınırlarını Belirleyen Temel Etkenler", *Doğubatı*, Ankara: Ağustos, 2010, s. 91-95.

²⁹ Uzunçarşılı, a.g.e., s. 91.

³⁰ Detaylı bilgi için bkz. Fahri Unan, "Mevleviyyet", *DİA*, C. 29, Ankara: 2004, s. 467-475.

³¹ Gür, a.g.e., s. 64-70.

Osmanlı kadılarının sahip olmaları gereken bazı özellikler mevcuttur. Kadılarda aranan ilk özellik onun mükemmel bir şer'i hukuk bilgisine vakıf olmasıdır.³² Diğerlerini şöyle sıralayabiliriz: Müslüman olmalı, reşit olmalı, erkek olmalı, akli başında olmalı, temyiz kabiliyeti olmalı, adil olmalı, tarafsız olmalı, padişaha bağlı olmalıdır.³³ 16. yüzyıl sonlarına ait bir beratta, kadının ne işler yaptığı, nasıl davranması gerektiği ve kadılık kurumunun önemi şu şekilde anlatılmıştır:

“Kanun-ı kadîm bu minval üzere muharrerdir. Kadı hâkim olup icrây-ı ahkâm-ı şer’i nebevide sallahu aleyhi vesellem alâ mesariğha gurreivüska ve evâmîr ve nevâhi-i ilâhîye mütemessik olup istimâ-ı deavi ve fasi hususunda şer’-i kavimden inhıraf göstermeye ve derahim ve denânîr-i evkafı tescilinden gayrı eimme-i hanefiyyeden muhtelefünfiha olan mesaili kema-tenbagi tettebbu edib esahh-ı akval bulub anınla amel eyliye ve kütüb ve sukûk ve sicillât ve tezvic-i sigar ve sagtre ve kısmet-i mevaris-i reaya ve zabt-ı emval-i eytam ve mal-i gaib ve azl ve nasb-ı vasi ve kadı ve nâib ve akd-i enkiha ve tenfiz-i vesâyâ ve sair kazayâ-yı şer’iyyede bi’t-tamam ve’l kemal mutasarrıf ve mübaşir olup ol yerin mecmu-ı ahali mevlânâ-yı mezburu kendilere kadı ve hükmünü nafiz ve câri bilüb kaza-yı şer’iyyelerinde rücû-ı mezbur edib izninden tecavüz eylemeyeler ve cihet-i kaza kuzat-ı salife her neye mutasarrıf ola gelmişler ise bu dahi ana mutasarrıf olup benim devam-ı devletim için duaya müdavemet göstere ve kısmet hususunda ve gayride emr-i şerîfîm bunun üzerinedir ki her müteveffanın varisleri mademki kısmet taleb etmeyeler kadılar varub cebr ile kısmet eylemeyeler; şöyle ki veresenin bazı sagir olsa kibel-i şer’i şerîfden vasi tâyin edib sagirlere ait olan mirası hüccet edüb ve resm-i kısmet taleb eylemeyeler; ve verese talebiyle kısmet olundukta binde on beş akçeden ziyade almayalar ve kısmet eylediği aruz ve akardan resm alınmaya ve resm-i kısmet ziyade almak için müteveffanın metrukâtım ziyadeye tutmaktan hazer edüb ehl-i hibre ile göre ve sicillât ve hüccet akçelerin ifrat eylemeyüb kanun-ı kadîm üzere sicille yedişer ve suret-i sicille on dörder ve hüccete otuzar ve ümena ve mütevelliler muhasebesini ve haraççı ve resm-i ağnamcı defterlerin imza için de on ikişer akçe ahz ziyade alanlara sebeb-i azl ola ve mirî mültezimlerinin kefillerin kendü bizzat göre ve küfelânun biz filanız dedikleri gibi midir ehl-i vukuftan tamam malûm etmeyince heman takrirleri ile yazmaya, sonra hilaf zuhur eder ise kadıya tazmin ettirile ve emr-i şerîf veya dâvacılar talebleriyle lâzım gelmeyince nâiblerin kuraya ve nevahiye salıvermeye ve kefare nikâhından resm almaya ve beylerbeyi ve sancakbeyi mektublariyle ve kul göndermeleriyle haric-i kazada kaziye istima etmeyeler. Ve kadîmden va’z

³² İlber Ortaylı, “Osmanlı Kadısı Tarihi Temeli ve Yargı Görevi”, *AÜSBF Dergisi*, C. 30, Ankara: 1997, s. 118-121.

³³ İlber Ortaylı, *Hukuk ve İdare Adamı Olarak Osmanlı Devleti’nde Kadı*, s. 6; *Koçi Bey Risalesi*, Haz. Zuhuri Danışman, İstanbul: Milli Eğitim Basımevi, 1972, s. 128.

ve nasihat edenleri ideler, anlardan maada kütüb-i tefâsir ve ehâdis istihracına kadir ve va'z ve nasihate lâıyk olduğuna yedinde temessükü olanlara ettirib maadayı men edeler. Ve südde-i saadetime hâkimler irsal eylediği arzlarına tarih yazalar; bu minval üzere dokuz yüz doksan bir senesinde kanun-ı mukarrerdir."³⁴

Yukarıdaki berat örneğinde de belirtildiği üzere kadıların bütün yetki ve sorumlulukları padişah tarafından belirlenirdi. Bir kadının aynı yerdeki görev süresi ortalama yirmi ay ve iki yıl civarında olurdu. Görev süresi biten kadı ya başka bir yere kadı olarak görevlendirilir yahut mazuliyete alınırdı.³⁵ Her bir kadı kendi faaliyet bölgesinin (kazasının) dışına çıkamaz, görevlendirilmesi olmadan başka bir yerde kadılık yapamazdı.³⁶ Kadıların aldıkları ücretler de bulundukları mahaldeki gördükleri davalardan karşılanırdı. Onlardan harç alırlardı. Devlet kadılara bir ulufe ödemezdi. Bu durumun bazı olumsuz yanlarının bulunduğunun hatta 17. yüzyıldan itibaren kadılık mesleğinde rüşvet türünden hadiselerin arttığı söylenmektedir.³⁷

Kadıların şer'i davalar için başvurdukları kitaplar vardır. Fetva koleksiyonları³⁸ ve özellikle "Mülteka"³⁹ sıklıkla müracaat ettikleri kaynaktır. Sakk eserlerinin muhteviyatı dikkate alındığında, bir kadının "sakk"lara da başvurduğu düşünülebilir. Zira sakklardaki dava suretleri bir bakıma "emsal karar" niteliğinde kadıya yardımcı olacak niteliktedir.

Osmanlı kadıları şer'iyye mahkemelerinde gördükleri davaları sicil defterlerine kaydettirirdi. Ayrıca kendileri de istekleri doğrultusunda el defteri tutardı. Bazı kadılar günlük de yazarlardı.⁴⁰ Hem şahsi hem resmi mahiyeti olan sakk kitapları da yazardı. Ancak kadıların, şer'iyye sicilleri hariç, yazdıkları eserler hakkında bugün elimizde az sayıda materyal mevcuttur.

1.1.2. Mahkeme

Osmanlı klasik döneminde belli başlı bazı mahkemeler mevcuttu. Kaza merkezlerinde kadı mahkemeleri bulunurdu. Sancakların merkezlerinde ve beylerbeyliklerde de mahkemeler mevcut olurdu. Hatta beylerbeylik merkezlerinde

³⁴ Uzunçarşılı, a.g.e., s. 85-86; Gür, a.g.e., s. 80-81.

³⁵ Osmanlı'da mazuliyete giren bir kadı, bir kazaya ataması olasıya kadar merkezde dururdu. Hatta bu bekleme süresinde bilgisini artırması bakımından bazı mesrese derslerini tekrarlardı. Geçimi de küçük bir mansıb, arpalık gibi yerlerden karşılanırdı, Hülya Taş, "Osmanlı Kadı Mahkemesindeki Şühûdü'l-Hâl Nasıl Değerlendirilebilir?", *Bilgi*, Kış, Ankara: 2008, s. 27-38.

³⁶ Halil İnalcık, "Mahkeme", *İA*, C. 7, İstanbul: 1957, s. 149.

³⁷ Detaylı örnek olarak bkz. Dina Rizk Khory, *Osmanlı İmparatorluğu'nda Devlet ve Taşra Toplumu Musul 1540-1834*, Çev. Ülkün Tansel, İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 1999, s. 1-2.

³⁸ Taner Timur, *Osmanlı Kimliği*, İstanbul: Hil Yayın, 1986, s. 64.

³⁹ Mülteka hakkında detaylı bilgi için bkz. Şükrü Selim Has, "Mülteka'l-Ebhur", *DİA*, C. 31, İstanbul, 2006, s. 549-552.

⁴⁰ Örnek olarak bkz. Selim Karahasanoğlu, *Kadı ve Günlüğü Sadreddinzâde Mustafa Telhisî Efendi Günlüğü (1711-1735) Üstüne Bir İnceleme*, İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2013.

(paşa sancağında) beylerbeyliği mahkemesi kurulurdu. Osmanlı'daki en yüksek mahkeme ise Divan-ı Hümayun mahkemesiydi.⁴¹ Biz burada kazalardaki mahkemelerden söz edeceğiz.

Klasik Osmanlı döneminde kazalardaki mahkemelerin özel bir binası yoktu. Kadılar davaları umumen kendi evlerinde görürlerdi. Bundan dolayı süreç içerisinde kadıların davaları gördükleri evleri, resmi ve muhafazalı bir görünüm aldı. Duruşmaların yapıldığı günler ise kadı tarafından belirlenip kazaya bildirilirdi.⁴² Mahkeme yerinin belli bir önemi ve şerefli yapısı vardı. Şer'iyeye sicillerinden anladığımız kadarıyla, mahkemeler; “meclis-i şer'i, meclis-i şer'i hatırı'l-lazımu't-tevkir, meclis-i şer'i enver” gibi isimlerle ifade edilirdi.⁴³ Kadı mahkemelerinin birçok açıdan özgür bir yapıya sahip olması onun ciddiyeti ve ağırlığı açısından önemliydi. Zira hususi davalarda padişah dahi mahkemeye riayet etmek, oradan çıkacak karara uymak zorundaydı.⁴⁴

Kadı mahkemelerine Osmanlı yönetiminde olan herkes başvurabilirdi. Hatta müstemen olarak bulunup zimmilik statüsü kazanmış kişiler de buraya müracaat edebilirlerdi. Osmanlı mahkemelerinde görülen davalar defterlere kaydedilirdi. Bu kayıtlar; dava zabıtları, mukavele, senet, satış, vakfiye kayıtları, vekâlet, kefalet, vesayet, azatlık belgesi, borçlanma, tereke ve taksim senetleri, günlük narh listeleri, esnaf teftişiyle ilgili kayıtların tutulduğu defterler, ferman, berat, ruus, tezkire kayıtları gibi kayıtlardı. Bunlar umumen sicil defterlerine kaydedilirdi. Bazı yerlerde ise ayırım yapılarak defterler halinde yazılırdı.⁴⁵ Yazılı hale alınan dava kayıtlarının birer suretleri davacılar ve davalılara verilirdi.⁴⁶ Ayrıca dava kayıtlarının bulunduğu nüshalar muhafaza edilirdi.

Mahkemelerde resmi görevli kişiler vardı. İlk başta mahkeme reisinin kadı efendi olduğunu belirttik. Gereği görülen durumlarda naip efendi de mahkemede yer alırdı. Hatta kadının gidemediği bazı küçük mahallerdeki mahkemelere naiplerin gidip riyaset ettikleri vaki idi. Yukarıda da değindiğimiz gibi kâtip efendi, mahkemenin resmi memurlarındandı. Sözünü ettiklerimiz dışında, mahkeme sırasında, davacı, davalı, şahitler, şuhudu'l-hal, mübaşir, muhızır, gereği görüldüğünde tercüman gibi kişiler bulunurlardı.⁴⁷ Bu kişilerin hepsi aynı anda mahkemede bulunmayabilirlerdi. Ayrıca bölge ahalisinden bazı davaları izlemeye gelenler de olurdu. 19. yüzyıla gelindiğinde Osmanlı mahkemelerinin bazı özellikleri değişmiş ve mahkeme çeşitleri ile sayıları da artmıştı.

⁴¹ Mehmet Akif Aydın, “Mahkeme” *DİA*, C. 27, Ankara, 2003, s. 341-343.

⁴² İlber Ortaylı, *Hukuk ve İdare Adamı Olarak Osmanlı Devleti'nde Kadı*, s. 50-52.

⁴³ Bab Mahkemesi, 151 numaralı sicil, Ed: Coşkun Yılmaz, İstanbul, 2019, s. 69-70; 1 numaralı Adana Şer'iyeye Sicili, MSH SSC d, s. 297.

⁴⁴ İlber Ortaylı, *Hukuk ve İdare Adamı Olarak Osmanlı Devleti'nde Kadı*, s. 62.

⁴⁵ İlber Ortaylı, *Türkiye Teşkilat ve İdare Tarihi*, s. 274.

⁴⁶ Aydın, “a.g.m.”, C. 27, s. 343; Ahmet Akgündüz, “İlam”, *DİA*, C. 22, İstanbul, 2000, s. 73.

⁴⁷ İlber Ortaylı, *Hukuk ve İdare Adamı Olarak Osmanlı Devleti'nde Kadı*, s. 52-53; Fahrettin Atar, “Mahkeme”, *DİA*, C. 27, İstanbul: 2003, s. 379.

1.2. OSMANLI'DA SAKK MECMUALARININ BİR UZANTISI OLARAK ŞER'İYYE SİCİLLERİ

Sicil kelimesi sözlükte okumak, kaydetmek ve karar vermek demektir. İslam dünyasının erken devirlerinden itibaren kadı mahkemesinde gerekli kayıtlar tutulmuştur. Mahkemede görülen davalarda kişiler arasındaki her türlü mesele ve yine kişiler arasında yapılan mukavele kayıt altına alınırdı. İslam'ın erken dönemlerinden beri yapılan bu iş, İslam mahkemelerinde bazı defterlerin tutulması gerekliliğini de beraberinde getirmiş idi. Sözüünü ettiğimiz kayıtlar bazı usullere göre yapılırdı. Bashettiğimiz usul; Furu-i fıkıh eserlerinin “kitâbü'd-da'vâ, kitâbü'l-mehâdir ve's-sicillât” ya da “edebü'l-kazâ/kâdı” gibi başlıkları altında anlatılırdı. Davanın türüne göre kayıtların nasıl tutulması gerektiği de bu tür eserlerde detaylıca açıklanırdı.⁴⁸

Şurut kavramı, şer'iyye sicillerinin temeli niteliğindedir. Osmanlı Devleti'nin kuruluş yıllarında da ilm-i şurut vasıtasıyla tutulan mahkeme kayıtları kısa zaman içerisinde daha kapsamlı bir yapıya sahip olan “şer'iyye sicillerine” tahvil olmuştur. Osmanlı'da şer'iyye sicilleri kadı yahut onun naibi tarafından günün gününe tutulan ve çeşitli türden belgeleri içeren defterlerdir.⁴⁹ Kadı sicillerinin içerisinde, toplumun her kesiminden kişilerin bilgileri mevcuttur. Yine şer'iyye sicillerinde; Osmanlı hukuku, ekonomisi, merkez ve taşra ilişkileri gibi birçok hususlar bulunmaktadır.⁵⁰ Bu özelliğinden dolayı da siciller Osmanlı toplum yapısı hakkında birincil kaynak olma statüsüne sahiptir. Ayrıca kadı mahkemeleri tarafından verilen her türlü ilam, hüccet ve şer'i evrak, tamamen asıllarına uygun olarak bu defterlere kaydedilmektedir.⁵¹ Kadı sicilleri açık ve anlaşılır hatta güvenilir defterlerdir. Bununla birlikte içerikleri bakımından da gayet zengindir.⁵²

Elimizdeki en erken tarihli Osmanlı şer'iyye sicillerinin Bursa'ya aittir.⁵³ 15. asırda karşımıza çıkan bu defterler, 20. yüzyıl başlarına kadar düzenli biçimde tutulmuşlardır. Kadılık kurumunun Osmanlı Devleti'nin kuruluş yıllarından itibaren varlığı göstermesini dikkate aldığımızda, şer'iyye sicillerinin de daha erken tarihlerde mevcut olduğunu düşünebiliriz.

Hâkimin mahkemede mutlaka bir sicil defteri bulundurması, mahkemede vereceği ilam ve hüccetleri, tahriften korunacak şekilde düzenli ve usule uygun bir şekilde söz konusu deftere kaydetmesi gerekmektedir.⁵⁴ Bir kadı vazife yapacağı şehre

⁴⁸ Yunus Uğur, “Şer'iyye Sicilleri”, *DİA*, C. 39 İstanbul: 2010, s. 8. Şer'iyye sicillerinin kadı divanı, mahkeme kayıtları, sicillât-ı şer'iyye, kadı sicilleri gibi isimleri de vardır.

⁴⁹ Uzunçarşılı, s.g.e., s. 109; Uğur, a.g.m., s. 8.

⁵⁰ Uğur, a.g.m., s. 8.

⁵¹ Ahmet Akgündüz, *Şer'iyye Sicilleri Mahiyeti Toplu Kataloğu ve Seçme Hükümler*, C. 1, İstanbul: Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, 1988, s. 17.

⁵² Osman Çetin, “Bursa Şer'i Mahkeme Sicillerinden Notlar”, *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, C. 2, S. 2, Bursa: 1987, s. 60.

⁵³ İlber Ortaylı, *Türkiye Teşkilat ve İdare Tarihi*, s. 263.

⁵⁴ Akgündüz, a.g.e., s. 17.

geldiğinde, ilk olarak yeni bir defter tutardı. Elindeki vazife beratını defterin başına yazar ve gerek karara bağladığı davaları, gerekse tasdik ettiği hadiseleri defterine kaydederd. ⁵⁵ Bu kayıtları da genellikle iki şahidin huzurunda yapardı. ⁵⁶ Kadının vazifede bulunduğu müddet zarfında merkezden gönderilen emirler de bu deftere kaydedilirdi. Sicillerdeki muhakemeler hangi kadı zamanında yapılmış ise sicilin kapak veya ilk sayfasının üstüne onun tayin tarihinden başlayarak görevinin bitiş zamanına kadar devam ederdi. Bazı kadılar kendi dönemlerine ait bağımsız sicil açarlardı. ⁵⁷

Kadı sicillerini dış ve iç özelliklerine göre değerlendirmek doğru olur. Dış özellikleri itibariyle sicil kâğıtları, kadının cebine sığabilecek kadar küçük, dar ve uzudur. Bununla birlikte bu kâğıtlar her zaman kadının cebine sığacak boyutlarda olmak zorunda değildir. Zira bir kadı görev yaptığı bir yerden merkeze geri gelirken, orada bulunan sicil suretlerini yanında taşımak zorunda değildi. ⁵⁸ Sicil defterleri tutuldukları kaza merkezlerinde kalırdı. Sağlam, parlak, normal kalınlıkta, yazılarda kullanılan mürekkep bugün dahi parlaklığını koruyabilecek derecede sabit, yazı türü ta'lik, ta'lik kırması, nestalik, erken dönem rik'ası veya divânî şeklinde ve dış kapağı karton ciltli, sırt ve kenarları meşin kaplıdır. ⁵⁹ Genel olarak saydığımız bu özellikler sicillerin hepsi için geçerli olmakla beraber, sicil defterlerinin ebatları konusunda kesin sayılar vermek mümkün değildir. Devlet merkezi tarafından kesin bir standart belirlenmemiş olduğundan dolayı defterlerin hepsinin aynı ebatlara sahip olmadığı, bilakis uzunluk, en ve kalınlık açısından farklı ebatlarda oldukları görülmektedir.

Sicil defterleri genellikle 15 × 45 cm. gibi ebat ve uzunluk ölçülerine sahiptir. Sayfa sayıları 10-20'den 200-300'e kadar çıkabilmektedir. Ortalama olarak 100 sayfa civarındadır ve 400-500 adet kaydı içermektedir. ⁶⁰ 15 ve 16. yüzyıl Osmanlı şer'iyye sicillerinin önemli bir kısmı Arapça kaleme alınmıştır. 16. yüzyıldan itibaren Arap coğrafyası dışındaki defterler çoğunlukla Osmanlı Türkçesi ile yazılmış olsa da her iki dildeki kayıtlarda birbirine benzer olaylar için kullanılan hukuki terminoloji aynıdır. İstanbul'dan gelen belgeler ise her mahalde Osmanlı Türkçesi'yle kayıt altına alınmıştır. Sicillerde kronolojik sırlamaya umumen dikkat edilmiştir. Dava kayıtlarının önce müsvedde halinde yazılması ve daha sonra sicil defterine geçirilmesi İstanbul'dan gelen belgelerin ilam ve hüccet kayıtları arasına girmesi, bazı defterlerin-sayfaların muhafaza edildiği yerlerden çıkarılırken yeniden ciltlenmesi sırasında oluşan karışıklıklar gibi

⁵⁵ Orhan Avcı, "Şer'iyye Sicilleri Toplu Kataloglarında Tarih Tespiti", *Erdem, AKDITYK*, Ankara: Mayıs, 1999, s. 50-51

⁵⁶ Ekinci, a.g.e., s. 187.

⁵⁷ Uzunçarşılı, a.g.e., Ankara, 1988, s. 109.

⁵⁸ Ali Duman, "Kadı Defterleri (Şer'iyye Sicilleri) Mahiyetleri Muhtevaları ve İslâm Hukuku Açısından İncelenmelerin Önemi", *Ekev Akademi Dergisi*, S, 11, Erzurum: 2007, s. 142.

⁵⁹ Fethi Gedikli, "Osmanlı Hukuk Tarihi Kaynağı Olarak Şer'iyye Sicilleri", *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, C. 3, S. 5, İstanbul: 2005, 188. 18. yüzyıla ait bir medrese müfredatında, hatt dersleri ile ilgili şu ifade verilmiştir: "divânî hattını bil amma yazma" İzgi, a.g.e., s. 159.

⁶⁰ Gedikli, a.g.m., s. 188-189.

hususlar kayıtlar arasındaki kronolojik düzensizliğin temel sebeplerini teşkil etmektedir.⁶¹

İç özelliklerine gelince; kadı sicillerinin başında, umumen Arapça olan bir giriş kısmı yer almaktadır. Burada şer'i hükümlere ve bu hükümleri vazeden Allah ve Peygamberine saygı arz edilmekte, daha sonra sicili tutan kadının ismi ve vazife unvanı da belirtilmektedir. Çoğu zaman defteri tutan kadının tayin berat buyrulduzu da bu girişten sonra, defterin başına kaydedilmektedir. Giriş kısmından sonra belli bir sıraya uyulmadan kadılar, gördükleri davalara verdikleri hükümleri, üst makamlardan gelen yazılarla, çeşitli muamelelerle ilgili kayıtları deftere işlemektedir. Bundan sonra maruz, tezkire, temessük, kassam defteri, tereke defteri, emir ve fermanlar gibi kayıtların geldiği görülmektedir.⁶² Ayrıca şer'iyeye sicillerinde ilgili mahale ait çeşitli konularda birçok hesap kaydı da yazılmıştır. Söz konusu kayıtlar bölge ahalisinin iktisadi hayatına dair bilgileri ihtiva etmiştir.⁶³ Sicillerde özellikle 17. yüzyıldan itibaren kethüda, ayan-ı vilayet ve iş erlerine hitaplar ağırlık kazanmıştır.⁶⁴

Sicil defterlerinin kapak sayfalarında tutulduğu bölgeye ait bazı bilgiler verilmektedir. Şöyle ki Osmanlı ülkesinin hemen her yerinde meydana gelen bazı olağan dışı hadiseler sicil suretlerine kaydedilmektedir. Bu olaylar ekseriyetle nadir zamanlarda görülen doğa olayları gibi hususlardır. 17. yüzyıla ait bir sicil suretinde gördüğümüz örnek de bu bakımdan önemlidir. Kadı veya naib tarafından yazılan bu olayda, o yıla ve o bölgeye ait bir güneş tutulması hadisesi sicil defterinin kapak sayfasında karşımıza çıkmaktadır.⁶⁵ Ayrıca sicil defterinin tutulduğu yıla/yıllara ait o bölgedeki ekmek narhı da sicil suretlerinin kapak sayfalarında yazılan bilgilerdendir. Bunların hepsi sicil usulüne uygun bir şekilde yazılmaktadır.⁶⁶

Osmanlı şer'iyeye sicilleri sosyal tarih araştırmacıları için son derece önemli olan birinci el kaynak durumundadırlar.⁶⁷ Şer'iyeye sicilleri Osmanlı Devleti'nin sadece hukuk tarihi açısından değil, sosyal, siyasi, iktisadi ve kültürel tarihi bakımından da önemli bir bilgi kaynağıdır. Nitekim kadı sicilleri, Osmanlı tarihi kaynaklarının en temel defterlerinden birisidir.⁶⁸ Bu defterlerde biz sadece mahkemeye intikal etmiş hukuka

⁶¹ Uğur, a.g.m., s. 42.

⁶² Ali Duman, a.g.m., s. 142-143.

⁶³ 127 numaralı Adana Şer'iyeye Sicili, Milli Kütüphane Şer'i Mahkeme Sicilleri, Arşiv nu, 156, vr. 11a-33b. Yine aynı konu hakkında daha geç tarihli sicil sureti için bkz. Lice Şer'iyeye Sicili, Milli Kütüphane Başkanlığı, Demirbaş nu, 335, vr. 7b-20a.

⁶⁴ Gür, a.g.e., s. 120.

⁶⁵ 17. Yüzyılın ikinci yarısına ait gördüğümüz bu örnek, Harput Şer'iyeye sicilinin kapak sayfasında kayıtlıdır. Sözünü ettiğimiz bu hadise; "bin yetmiş altı senesinin mâh-ı zihiccetü's-şerîfinin yigirmi dokuzuncu günü yevmü'l-cum'a güneş tutulmuştur gaflet olunmaya" ibaresiyle ifade edilmiştir. Harput Şer'iyeye Sicilleri, Milli Kütüphane Başkanlığı, Demirbaş Nu, 397, MŞH ŞSC d 04720.

⁶⁶ Mübahat Kütükoğlu, *Osmanlı Belgelerinin Dili*, İstanbul: Kubbealtı Akademisi Kültür ve Sanat Vakfı, 1994, s. 357.

⁶⁷ Gedikli, a.g.m., s. 190.

⁶⁸ Mehmet İpşirli, "Klasik Dönem Osmanlı Devlet Teşkilatı", *Osmanlı Devleti Tarihi*, C. 1, Ed: Ekmeleddin İhsanoğlu, İstanbul: Akçağ, 1999, s. 195.

ihtilafları değil, vergi kayıtlarını, vakıf şartnamelerini, bağış, kira, satış, ödünç gibi her türlü hukukî işlemleri, pazarlarda satılan ürünlerin ve ticari malların listesini fiyatlarını, miras taksimlerini, terekeye dâhil olan eşyayı, kamu binalarının imar veya tamir bilgilerini, meslek kuruluşlarının faaliyetlerini, esnafın tabi olduğu usulleri, evlenme ve boşanma kayıtlarını, hâsılı Osmanlı siyasi, iktisadî ve sosyal tarihinin zengin bir tablosunu bulmaktayız. Bu bilgileri bu çeşitlilik ve zenginlikte hiçbir kronikte, hatırat yahut seyahatname türü eserlerde ve arşiv belgelerinde bulmak pek mümkün değildir. Diğer yandan Osmanlı coğrafyasında altı asır boyunca kadıların tutmuş oldukları sicillerin tamamı bugüne kadar gelmiş değildir.⁶⁹ Ancak yine de 20.000'i Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde bulunan şehirlere ait olmak üzere 30.000'i aşkın sicillerin elimizde olması önemli bir zenginliktir.⁷⁰ Hatta birçok yüksek lisans ve doktora çalışmalarının şer'iyye sicillerine dayanarak oluşturulması, sicillerin önemini artırmaktadır. Bununla birlikte son zamanlarda yerli ve yabancı Osmanlı tarihçileri, şer'iyye sicilleri doğrultunda, daha farklı kaynaklar ile birlikte bir şehir monografisini ortaya koyar hale gelmiştir.⁷¹

1.3. İLMU'Ş-ŞURÛT

İslam dünyasında sosyal hayatla ilgili varlığını göstermiş birçok ilim sahası ortaya çıkmıştır. Sözü edilen alanlar “disiplin” olarak da tabir edilebilmektedir. İslam ilimlerinin en önemli özelliği, insanların hayatlarını düzenler niteliğe sahip olmasıdır. Bahsettiğimiz nizam ise Kur'an-ı Kerim'in koyduğu esaslar etrafında oluşmaya başlamıştır. Nitekim Hz. Muhammed'in hayatı sırasında ve daha sonraki dönemlerde İslam ilimleri Müslümanların hayatında hukuki bir hal almıştır. İslamiyet gibi günlük hayatın bütününe kapsayan bir din için ilmi meseleler, hayatî addolunduklarından dolayı özenle yaklaşılması gereken alanlar olmuştur.⁷²

⁶⁹ Osmanlı şer'iyye sicillerinin bugün nerelerde ağırlıklı olarak mevcut bulunduğu hususu hakkında bkz. Abdülaziz Bayındır, *İslam Muhakeme Hukuku (Osmanlı Devri Uygulaması)*, İstanbul, Süleymaniye Vakfı, 2015, s. 50-55.

⁷⁰ Mehmet Akif Aydın, *İstanbul Kadı Sicilleri*, İstanbul: İsam, 2010, Takdim kısmı.

⁷¹ Bu husus hakkında örnek olarak bk: Amy Singer, *Kadılar Kullar Kudüslü Köylüler*, İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 1996.

⁷² İslami İlimler, Müslümanlar için çok önemlidir. En temel başvuru kitapları olan ilmihallerin ortaya çıkması da bu durumun bir göstergesidir. Zira İslam âlimleri açısından, bazı dini bilgilerin yani temel İslami ilim konularının her Müslüman tarafından bilinmesi gerekli görülmüştür. Detaylı bilgi için bkz., Mustafa Bey, *Mufasssal İlm-i Hal*, Dersaadet: Vezirhane 48 Numaralı Matbaa, 1328, s. 4-44.

Zikrolunan ilim sahalarının sayıları da epey fazladır.⁷³ İslami ilimler içinde varlığını gördüğümüz şurût ilmi ise çalışmamız açısından önem taşımaktadır.⁷⁴

Şurût ilmi; sözlükte “hukuki muameleleri kayıt altına almak üzere düzenlenen belge, senet” anlamındaki şart kelimesinin çoğulu olarak karşımıza çıkmaktadır. İslam’ın erken dönemlerinden itibaren şurût kelimesi, hem hukuki muamelelere dair yazılacak belgelerin düzenlenme esaslarını tespit eden ilmi hem de bu alanda yazılan eserleri ifade etmek için kullanılmış bir ilim olmuştur. Bu hususta Halit Ünal, Hassaf’ın “Şerhu Edebi’l-Kâdı, Tahkik: Hilal es-Serhan” adlı eserinden hareketle şöyle söylemektedir: “isim tamlaması olarak ilmu’ş-şurût; mahkeme esnasında, belgelerde ve sicillerde sabit hükümlerin, şahitlerin yokluğunda, mahkemede sahih delil olarak kullanılabilecek bir tarzda tespiti keyfiyetinden bahseden bir ilimdir.”⁷⁵ Yapılan muhtelif tanımlamalar göz önüne alınarak, bir ilim dalı olarak şurût; iki veya daha fazla kişi arasında gerçekleşen çeşitli işlem ve tasarrufların, anlaşmazlıkları ortadan kaldıracak düzeyde, tarafların haklarını ortaya koyacak ve bu hakları muhafaza edecek şekilde, naslara, fakihlerin görüşlerine ve yerleşik olan örfi kurallara uygun olarak, şer’i hukuk temelinde geçerli ve yine şer’i hukuk yapısı içindeki yargı önünde ispat gücüne sahip olacak şekilde bu hususların nasıl yazılacağını konu edinen bir ilim dalı olarak tanımlanabilir.⁷⁶ Literatürde ilmü’ş-şurût ve’s-sicillât, ilmü’t-tevsîk, ilmü’l-vesâik ve’s-sicillât, ilmü ezkârî’l-hukûk, ilmü’s-sakk, ilmü’l-mehâdir ve’s-sicillât diye anılan şurût ilminin İslami ilimler arasında seçkin bir yere sahip bulunduğu aşikârdır. Bununla birlikte bu ilmin gereklerine uygun ve bunlara bağlı bir şekilde belge düzenlemenin bilgi, sanat, kültür ve tecrübe işi olduğu belirtilmiş, Müslüman toplumlarda bu işle

⁷³ Sözüünü ettiğimiz konu hakkında detaylı bilgi için bkz., İlhan Kutluer, “İlim”, *DİA*, C. 22, İstanbul: 2000, s. 109-114; *İlimleri Sınıflamak İslam Düşüncesinde İlim Tasnifleri*, Ed., Ömer Mahir Alper-Müstakim Arıcı, İstanbul: Klasik, 2016.

⁷⁴ Şurût ilminin İslam’ın erken dönemlerinden itibaren, İslâm toplumlarında mütemediyen uygulandığı bilinmektedir. Zira şurût ilmi ile birçok akaidin şartları ortaya konmuştur. Şurûtun gerekliliği ve ehemmiyeti açısından da İslam dini bizzat Kur’an-ı Kerim’i esas almıştır. Konu hakkında Kur’an-ı Kerim Bakara Sûresi 282. ayetin meali dikkat çeken bir örnektir: “*Ey iman edenler! Muayyen bir vadeye kadar birbirinize borç verdiğiniz zaman, onu yaz(ip senet yap)ın. Aranızdan, doğruluğu ile tanınmış bir kâtip de (onu) yazsın. Kâtib(-i âdil), Allah’ın kendisine öğrettiği şekilde yazmaktan kaçınmasın, dosdoğru yazsın. Üzerinde hak olan (borçlu) da onu ikrar edip yazdırsın. Rabbi olan Allah’tan korksun, borcundan hiçbir şeyi eksik bırakmasın. Eğer üzerinde hak olan (borçlu), akılca noksan, aciz veya ikrar edip yazdıramayacak durumda ise, velisi dosdoğru yazdırsın. Erkeklerinizden iki de şahit tutun; eğer iki erkek olmazsa, razı ol(up güven)eceğiniz şahitlerden bir erkek ve biri yanlırsa diğerine hatırlatması için iki kadın gerekir. Şahitler çağırıldıkları zaman (gelmekten) kaçınmasınlar. (Borç) büyük olsun, küçük olsun, (her birini) vadesiyle birlikte yazmaktan üşenmeyin. Bu, Allah katında daha adaletli, şahitlik için en sağlam ve şüpheye düşmemenize de daha yakın olan davranıştır. Ancak aranızda (elden ele) devrettiğiniz ve peşin olarak yaptığınız ticaret (işlerin)de, onu (senedi) yazmamanızda sizin için bir vebal yoktur. Alışveriş ettiğiniz vakit de şahit tutun. Kâtip de, şahit de asla mağdur edilmesin. (Veya bu ikisi kimseye zarar vermesin.) Eğer (bir zarar) vererseniz, şüphesiz bu, sizin için yoldan çıkmadır/günahkârlıktır. Allah’ın emrine uygun yaşayın/aykırı davranmaktan sakının; azabından sakının. Allah size (her şeyi) öğretiyor. Allah her şeyi hakkıyla bilendir.* Bakara Sûresi, 282, Feyzû’l-Furkan Açıklamalı Kur’an-ı Kerim, Haz. Hasan Tahsin Feyizli, İstanbul: 2008, s. 52-53.

⁷⁵ Halit Ünal, “Şurût-Sukûk İslâm Hukukunda Belge Tanzimi”, *Diyanet Dergisi*, C. 23, S. 3, Ankara: 1986, s. 25.

⁷⁶ Şenol Saylan, “İslâm Hukukunda Belge Tanzimi: İlm-i Şurût (Belgeleme İlm-i)”, *I. Türk Hukuk Tarihi Bildirileri Kongresi*, İstanbul: 2014, s. 374.

uğraşmak o toplum nazarında itibarlı bir meslek sayılmıştır.⁷⁷ Hatta şurût ilminde uğraşan kişilerin vasıfları için Şenol Saylan şu isimleri sıralamaktadır: “ “şürûtî”, “ehlu’ş-şürût” ve “müvessık” terimleri; belgeyi düzenleyen kişiyi ifâde etmek üzere ise “şerrât”, “kâtibu’ş-şurût”, “sâhibu’l-vesaik”, “vesâikî”, “vessâk”, “kâtibu’s-sakk”, “sakkâk”, “udûl”, “kâtibu’l-adl”, “eş-şuhûdü’l-udûl”, “âkid”, “mukâvelât.”⁷⁸

Şurût, İslam hukukunun bir bölümü olmasına rağmen müstakil bir ilim dalı halinde (İlmu’ş-Şurût) gelişme göstermiştir. Bunun sebebi; İslâm hukukunun, şurûta, "mal"a korunması maslahatlardan birisi olarak önem vermesidir.⁷⁹ Ayrıca şurût ilmi, İslam toplumlarındaki mahkemelerin sıhhati için oldukça mühimdir. Şöyle ki şer’i mahkemelerde kayıt tutma işi mahkemenin meşruluğu ve anlaşılabilirliği için gerekli bir eylemdir. Hatta “mahkeme”nin geçerliliğini delillendiren bir fiildir. Belge düzenleme esaslarının belgelerin biçimsel yönüyle yani belgeler düzenlenirken belli şartlara uyulması zaruretiyle ilgili olabileceği gibi akitlerin ihtiva ettiği şartlarla da ilgilidir. Ünal, bu konuda açıklık olmadığını söylemektedir.⁸⁰ Ancak belgelerin düzenli bir şekilde tutulup mahkemede geçerli bir delil olarak kullanılabileceği kabul gören bir görüştür. Bu noktada İslâm dünyasında meydana gelmiş bazı olaylara örnek teşkil edebilecek kısa şurût kayıtlarına bakabiliriz.

Bir köle evlendirilirken, şu hususlar yazılır:

*“Fılanın kölesi filan, filan oğlu filanın kızı, baliğa ve hürre filane ile efendisinin izniyle evlendiler. Bu evliliği efendisi emreyledi ve bu akid, âdil şahitler huzurunda şu kadar, sahîh lâzım ve nafiz mehirle, kadının babası filan oğlu filan tarafından kadının rızası üzerine yapıldı.” Diye yazılarak, bu yazı tamam olur. Şayet, kadın küçük ise, yazının sonuna hâkimin hükmü de ilâveten yazılır. Çünkü babanın küçük kızını köleye vermesi, İmam Ebû Hanîfe ile İmâmeyn arasında ihtilaflı meseledir.”*⁸¹

Talâkla İlgili Bir Yazı Örneği

Kadın için kocası tarafından bir vesika yazılır ve o vesikada şöyle denilir:

“Fılan oğlu filan "filan kızı filâne, tarafından kendi isteğiyle, kasden şu kadar dirhem olan mehrine karşılığında, tek talak ile muhâlâa ettiğini" ikrar eyledi. Ve iddeti müddetince nafakası üzerine olmak ve kendi üzerinde olan bütün hakları karşılığında muhâlâa eyledi. Şayet başka mal üzerine de şartlaşırlarsa, bütün dâva ve husûmetlerden, bütün bâtıl manalardan ve istisnadan hâli, nafiz, caiz, sahîh bir hâlde

⁷⁷ Fahrettin Atar, “Şurût ve Sicillât”, *DİA*, C. 29, İstanbul: 2010, s. 270.

⁷⁸ Saylan, a.g.m., s.375. Şurût ilmiyle uğraşanlar için Fahrettin Atar, yukarıda zikredilenlerin yanında “muhaarirü’l-mehâdir ve’s-sicillât, kâtibü’l-kâdî gibi isimler de söylendiğini belirtir. Atar, a.g.m., s. 271. Hatta Saylan da yazısında yer verdiği bu isimlerin dipnot kısmında Fahrettin Atar’a atıfta bulunmaktadır.

⁷⁹ Ünal, a.g.m., s. 25.

⁸⁰ Ünal, a.g.m., s. 25.

⁸¹ *Fetava-yı Hindiyîye*, Komisyon, Ter., Mustafa Efe, C. 13, İstanbul: Akçağ, 1999, s. 544.

*muhâlâa ederler. Ve: “Kadın, bu zikredilen şartlarda, nefsinin, sahih şekilde, hal eylemiştir.” diye yazılır ve yazının tarihi de konulur”.*⁸²

Yukarıdaki örneklerde de gördüğümüz üzere şurût ilminin temel gayesi hukuki meseleleri mümkün olduğu en zaman aşırı (umumen mahkeme sırasında) bir şekilde belli bir tarzda kâğıda dökmek olmuştur. Nitekim İslâm toplumlarında mahkeme sırasında tutulan evrak, yıllar sonra dahi kullanılabilen bir yapıya sahip olmuşlardır. Yine bu noktada hukuki ilişkilerin ve hukuki meselelerin kayda geçirilmesinin bütün kadılar tarafından eksiksiz ve sıhhatli bir şekilde yapılabilmesi oldukça önem arz etmiştir. Her bir konuya dair düzenlenecek ifadeler belgede yer verilmesine özen gösterilmiştir. Sözü ettiğimiz düzen içerisinde şurût kitapları yazılmıştır.⁸³ İslam fıkıhçıları açısından şurût ilmi oldukça yararlı olmuştur. Nitekim belge ispatı, malların muhafazasının sağlanması, taraflar arasındaki durumun şer’i hükümlere göre uygulanması gibi birçok konuda İslam hukukçularını aydınlatmıştır.⁸⁴ Ayrıca şurût ilmi, bu ilimle uğraşan kişilere, belgeleri tahlil etme ve belgede mevcut olan hataları tespit etme meclisini kazandırmıştır.⁸⁵

Şurût ilminin ne zaman ve ne şekillerde ortaya çıktığını ise kronolojik olarak sıralamak gerekir. Bu ilmin tarihsel tekâmülüyet silsilesini Sayan; teşekkül dönemi, tedvin dönemi, tedvin sonrası dönem / klasik dönem, klasik sonrası dönem / Osmanlı dönemi ve kanunlaştırma sonrası dönem / modern dönem olmak üzere beş dönem olarak ele almaktadır.⁸⁶ İslamiyet’in ilk evreleriyle birlikte şurût ilmi oluşmaya başlamıştır. Hz. Peygamber ve Halife-i Raşid’in döneminden sonra şurût alanında bazı çalışmalar yapılmaya başlamıştır. Özellikle “Ortaçağ” İslam dünyasındaki fakihler için ilm-i şurût, üzerinde durulması gereken bir konu olmuştur.⁸⁷ İlerleyen süreçte de Osmanlı hukukçuları başvurdukları eserlerde, bazı müellifler ise yazdıkları kitaplarda şurût kavramı üzerine eğilmişlerdir.⁸⁸ Özetle şurût ilmi, Hz. Peygamber ve Hülefa-yı Raşid’in dönemlerinde varlığını açıkça göstermiştir. Daha sonraki İslam devletlerinde de hukukçuların kullandığı bir ilim olarak hayatını sürdürmüştür.⁸⁹ Osmanlılar erken dönemden itibaren şurût sayesinde hukuki belgelerini tanzim edebilmişlerdir. Zira İslam

⁸² *Fetava-yı Hindiyîye*, C. 14, s. 7.

⁸³ Süleyman Kaya, “Mahkeme Kayıtlarının Kılavuzu: Sakk Mecmuaları”, *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, C. 3, S. 5, İstanbul: 2005, s. 379. Aynı müellifin Diyanet İslâm Ansiklopedisi’nde “Sakk” maddesi de mevcuttur fakat o maddede yazdıklarıyla yukarıda verdiğimiz makalede yazdıkları hemen hemen aynıdır. O yüzden biz Kaya’nın sözünü ettiğimiz dergideki makalesini esas aldık.

⁸⁴ Muharrem Önder, “Ebu Cafer Et-Tahâvî (239-321 /853-933) Ve Şurût İlmi”, *İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi*, S.11, İstanbul: 2008, s. 375-376.

⁸⁵ Hacer Kontbay, “Endülüs’te Şurût (Belgeleme) İlmi”, Marmara Üniversitesi, İslam Hukuku Bilim Dalı, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul: 2009, s. 30-31.

⁸⁶ Sayan, a.g.m., s. 377.

⁸⁷ Fıkhi konuları taksimle tedvin ve feraiz ve şurût kitaplarını etrafıca çalışan Ebu Hanife’dir. Bundan dolayı da şurût ilmi ağırlıklı olarak sünni fıkha uygun biçimde teşekkül etmiştir, Mehmet Zeki Pakalın, *Osmanlı Tarih Deyimleri Sözlüğü*, İstanbul: Milli Eğitim Basımevi, 1971, s. 728.

⁸⁸ Fahrettin Atar, a.g.m., s. 271-272.

⁸⁹ Önder, a.g.m., s. 389.

hukuk yapısı Osmanlı Devlet’inin hukuk yapısını şekillendirmiştir.⁹⁰ Osmanlıların şer’i mahkemelerde tuttıkları sicil suretleri şurût ilmi ile oluşmuştur. Hatta klasik dönem Osmanlı Devleti’nde belgeleme ilmi sicillerde varlık gösterdiği gibi sakk kitaplarının da temelini oluşturmuştur. Bu bağlamda şurut eserleri ile sakk eserleri Osmanlı öncesi İslam toplumlarında vücuda gelmiştir. Müslüman fıkıh alimleri şurut olarak yazdıklarının biraz daha kapsamlı hali olan sakk mecmualarını da oluşturmuştur. Her ne kadar şurut ilmi, sakk ilminden daha önce ortaya çıkmış gözüktense de ikisinin tekamüliyeti aynı zamanlı ilerlemiştir. Hatta süreç içerisinde sakk ilmine rağbet daha da artmıştır. Osmanlı Devleti’nde şurutun sakk olarak devam ettiği görüşleri ileri sürülmüştür.⁹¹ Nitekim Osmanlı’da şurutun ziyade sakk eserlerine ağırlık verilmiştir. Bunun temel sebebi ise daha önce belirttiğimiz gibi sakk mecmualarının şurut yazılarına göre daha geniş içeriğe sahip olmasıdır. Zira şurut örnekleri hukuki belge tanzimini uhdesine alırken sakklar belge tanzimiyle birlikte muhtelif hadiselerden ve olgulardan bahseden kitaplar olmuştur.⁹² Açıkça söylenebilir ki İslam dünyasında yaygınlaşmış olan ilm-i şurût, Osmanlı hukukunda ilm-i sakk olarak hayatını sürdürmüştür.

1.4. OSMANLI DEVLETİ’NDE İLM-İ SAKK

Sakk kelimesinin aslı çek olup sonraları sakk denilmiştir.⁹³ Sakkın tabirinde “şer’i mahkemeden verilen kadı hücceti, ilam, berat” ve bu gibi yazılardaki ifadeler kullanılmış ve yine sakk için usul-i sakk, ilm-i sakk gibi isimler söylenmiştir.⁹⁴ Bununla birlikte sakk kelimesi lügatte vurmak, kilitlemek ve yazılan şey anlamlarına gelmektedir. Kimilerine göre ise kelimenin aslı Arapça olup “sakke” fiilinin mef’ulü anlamındadır.⁹⁵ Kelimenin çoğuluna da sikâk, esuk ve yaygın olarak sukûk denmiştir. Sukûk hakkında ise “şeriat mahkemesince verilen ilamlar ve onda geçen tabirler”, tanımı en yaygın ifadedir.⁹⁶ Kadı mahkemesindeki yazışma ve diğer hukuki muamelelerin biçimi sukûk denen kitaplarda fıkıh fasıllarına göre açılan bölümlerde gösterilmiştir. Bu sicill-i sakk (sukûk) isimli defterler içinde adeta sistematik olarak hüccet, ilâm örnekleri fetvalar yer aldığı gibi; şiirler hatta ilaç tarifi kayıtları dahi vardır. Ayrıca sağlık tedavileri için muhtelif tedavi uygulamaları içeren yazılar da mevcuttur. Dini ritüellerle ilgili de derkenarlarda örnekler bulmak mümkündür. Osmanlı

⁹⁰ Ayşe Aktaş, “Osmanlılar’da Şurût İlmi: Ali Haydar Efendi Örneği”, İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Temel İslâm Bilimleri Anabilim Dalı, İslâm Hukuku Bilim Dalı, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul: 2017, s. 20.

⁹¹ Kaya, a.g.m., s. 380-416.

⁹² Şenol Saylan, “İslam Hukukunda Belge Tanziminde Kimlik Tespit Aracı Olarak Hilve: Dış Görünüş Tasvirleri”, *Marife Dini Araştırmalar Dergisi*, Konya: Kış, 2018, s. 553.

⁹³ Uzunçarşılı, a.g.e., s. 116.

⁹⁴ Mehmed Salahi Bey, *Kamus-ı Osmani*, “Sakk Maddesi”, İstanbul: 1313: Kanaat Kitabevi, s. 98; Ferit Develioğlu, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, Ankara: Akvaryum, 2007, s. 915.

⁹⁵ Süleyman Kaya, a.g.m., s. s. 381.

⁹⁶ Abdullah Yeğin, *Osmanlıca-Türkçe İslâmi-İlmi-Edebi-Felsefi Yeni Lûgat*, İstanbul: Hizmet Vakfı Yayınları, 1991, s. 637.

kadılarının Divan-ı Hümayun’a yazdıkları mektup, arz, arz-ı telhis⁹⁷ gibi yazılar da sakk eserlerinde yer almıştır.

Sakklar resmi kayıt olmayıp kadının şahsi ilmühaberi mahiyetindedirler.⁹⁸ Dolayısıyla sakk eserleri tamamıyla resmi kayıtlar değildir. Ancak içerdikleri sicil suretleri hasebiyle resmi kayıtları ifade etmektedir. Sakklarda anlatılan hususlar bir kadının şahsi görüşleriyle verilmektedir. Bununla birlikte sakklara Osmanlı yazın dünyasına göre “kitap” isminin verilebileceği hakkında muhtelif görüşler olsa da⁹⁹ gördüğümüz sakkları kitap olarak ifade etmenin yanlış olmayacağı kanaatindeyiz. Uzunçarşılı’ya göre sakk eserleri; kadı defterlerine yazılan vakfiye, nafaka, miras davaları, resm-i kismet, ilam, husumete müteallik davalar, nikâh vesaire şer’i mahkemelere mahsus bir usul ve kaide altında kaleme alınan tahrir tarzındaki eserlerdir. Sonra kadıların ehliyetsizliği nazar-ı dikkate alınarak onların işlerini kolaylaştırmak için bazı değerli âlim kadılar taraflarından muhtelif şer’i muamelelerin ne suretle yazılması gerektiğine dair aynı konu hakkında muhtelif şekillere ait numunelik sakklar kaleme alınmıştır.¹⁰⁰ Uzunçarşılı’nın bahsettiği numunelik sakkların ne zaman ortaya çıktığını ifade etmek zordur. Fakat erken Osmanlı döneminden itibaren bu eserlerin varlığını bilmekteyiz. Bununla birlikte 17. yüzyıl Osmanlı yazın dünyasında Türkçe sakk eserlerinin yaygın bir şekilde ortaya çıkmasıyla Uzunçarşılı’nın sözünü ettiği bu örnek eserler, yine aynı yüzyılda oluşmaya başlamıştır. Bu noktada ise Akgündüz şöyle bir çerçeve çizmektedir: “İslâm hukukunda yazılı muamelelerde takip edilecek usul, fıkıh kitaplarında “eş-şurû”; “Kitabü’l-Mahadır ve’s-Sicillat” başlıkları altında izah edilmiş ve bu usulü Türkçeleştiren Osmanlı şer’iyye mahkemeleri, yazılı muameleleri daha düzenli bir hale getirmiştir.” Akgündüz’ün ifadeleri konuyu biraz daha açıklar niteliktedir. Lakin sakk kitaplarının 17. yüzyılın sonlarına doğru Türkçeleştiği ibaresi biraz daha tartışmaya açıktır. Zira bizim de incelediğimiz sakk eserlerinden iki tanesinin 17. yüzyılın başlarında kaleme alındığı, yine aynı yüzyılın sonlarına doğru istinsah dahi edildiği açıktır. Yani 15. ve 16. yüzyıl Osmanlı yazın dünyasında bu eserler, ağırlıklı olarak Arapça, Arapça-Türkçe yazılırken, 17. yüzyılın başlarından itibaren ağırlıklı olarak Türkçe yazılmışlardır. Hülâsa 17. yüzyılın sonlarından sonra ve özellikle örnek sakk kitapları telif edilince dil neredeyse tamamen Türkçeleşmiştir. Farklı müellifler tarafından kaleme alınan sakklarda üslup birliği sağlanmıştır.¹⁰¹

Sakk kavramıyla ilgili olarak dikkat çeken bir diğer husus, sakkın şer’i ve adî yani kanuni olarak ikiye ayrılmasıdır. Şer’i hukuka mutabık olan sakklara sakk-i şer’i denirken, hakkında belge düzenlenmesi adet haline gelip şer’an fasid olan akitlere dair

⁹⁷ Hasan Tahsin Fendoğlu, “Osmanlı’da Kadılık Kurumu ve Yargının Bağımsızlığı”, *Osmanlı Ansiklopedisi*, C. 6, Ed: Güler Eren, Ankara: Yeni Türkiye Yayınları, 1999, s. 458.

⁹⁸ İlber Ortaylı, *Hukuk ve İdare Adamı Olarak Osmanlı Devleti’nde Kadı*, s. 65.

⁹⁹ Christoph Neumann incelediği bir sakk mecmuasının (Sakk-ı Cedid) Osmanlı yazınına göre doğru düşüt bir kitap olamayacağı kanaatinde, Christoph Neumann, “Üç Tarz-ı Mütalaa Yeniçağ Osmanlı Dünyası’nda Kitap Yazmak ve Okumak”, *Tarih ve Toplum*, İstanbul: Bahar, 2005, s. 63.

¹⁰⁰ Uzunçarşılı, a.g.e., s. 116.

¹⁰¹ Akgündüz, a.g.m., s. 23.

belgelere ise sakk-i adî veya sakk-i kanuni denmiştir. Osmanlı öncesi İslam toplumlarında sakk-ı kanunîlerde ordunun alışverişi, zekât memurlarının iktalardan aldıkları nakdi veya ayni vergiler konularıyla ilgili olmuştur.¹⁰² Osmanlı Devleti'ndeki sakk yazarları "kanun"lardan aldıkları örnekleri sakk-ı adî ismiyle yazarak, sakklarda örfe dair hükümlerin de yazıldığını göstermişlerdir.¹⁰³ Bu ikisi şeklen de farklılık arzeder: Sakk-ı şer'i'nin başına kadı dilediği giriş cümlesini yazabilir. Ancak sakk-ı kanunî bir hüküm ihtiva etmediği için ancak emredildiği şekilde yazılabilir. Bu tür belgelerin düzenlenebileceğine dair emr-i şerîf sadır olduğu anlaşılmaktadır.¹⁰⁴ Diğer yandan Osmanlı'da sakk ilmini öğreten dersler vardır. Bu dersler, esasları itibarıyla sakk usulü diye ilamların yazılma yolunu öğretme üzerinedir.¹⁰⁵ Sözünü ettiğimiz husus hakkında Hadi Sofuoğlu, İlmiye Salnamesi'nden şu ifadeleri aktarmaktadır:

*"Sak-ı şer'i muallimi usûl ve kavâid ve ıstılahat-ı sakkı tarif ve tedris eylediği sınıfın Dürer dersini bi't-takib talim edecek ve on beş günde bir defa bir meseleyi muamale şeklinde, yani talebeden müddea ve müddei ve müddei-aleyh ve kâtib ve kâdı tayin ederek teşmil ettirip, usul-i mer'iyyesi dairesinde zabt-ı dava sûretinde kaleme aldıracaktır. Ve her sınıfta la-akal ayda bir defa, bir mesele-i şer'iyye tasvir ve usûl-i dâiresinde sened-i şer'iyyesini talebeye tahrir ettirecek ve talebenin tanzim ettikleri müsveddât bi't-tashih on gün zarfında iade edilecektir."*¹⁰⁶

Yine bu noktada İsmail Hakkı Uzunçarşılı, Sultan Abdülmecid zamanında tespit ettiği, kadı yetiştirmek amacıyla tanzim edilmiş bir medrese müfredatından basetmektedir. Hatta buranın ismini de "Medresetu'l-Kuzât" olarak vermektedir. Geç Osmanlı dönemine ait bu medresenin müfredatı şu şekildedir:¹⁰⁷

Birinci sınıfta: *Dürer, mecelle, ferâiz, sakk-ı şer'i, ceza kanunu, medhal-i ilm-i hukuk, hukuk-i düvel, iktisat, kitabet-i resmiyye, hüsn-i hatt-ı talik.*

İkinci sınıfta: *Dürer, mecelle, ferâiz, sakk-ı şer'i, arazi kanunu, usul-i muhakeme-i hukukiyye, usul-i muhakemât-ı cezaiyye ve sulh, hukuk-i düvel, iktisat, kitabet-i resmiyye, hüsn-i hatt-ı talik.*

¹⁰² Hacer Kontbay, a.g.t., s. 7.

¹⁰³ Yunus Koç, "Erken Dönem Osmanlı Hukuku: Yaklaşımlar, Temel Sorunlar", *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, C. 16, Ankara: 1999, s.118-124. Kanun ve emirler hakkında bkz. Halil İnalcık-Robert Anhegger, *Kânunâme-i Sultânî Ber Mûceb-i 'Örf-i 'Osmanî*, Ankara: TTK Yayınları, 2000, s. IX-XIV. Sakk-ı adînin Osmanlı medreselerinde okutulup okutulmadığına dair bugün elimizde bir emare mevcut değildir.

¹⁰⁴ Kaya, a.g.m., s. 382.

¹⁰⁵ Osman Keskiöğlu, *Fıkıh Tarihi Ve İslâm Hukuku*, Ankara:Diyanet İşleri Başkanlığı, 1980, s. 248.

¹⁰⁶ Hadi Sofuoğlu, "İlm-i Sakk ve Debbâğ-zade Numan Efendi'nin Tuhfetü's-Sukûku", *Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, İzmir: 2012, s. 199.

¹⁰⁷ Uzunçarşılı, a.g.e. s. 268-269.

Üçüncü sınıfta: *Dürer, mecelle, sakk-ı şer'i defter-i kassam, arazi kanunu, ticaret-i berriye kanunu, usul-i muhakeme-i hukukiyye, tanzim-i ilâmat-ı hukukiyye, usul-i muhakemât-ı cezaiyye ve sulh, tanzim-i ilâmat-ı cezaiyye, hukuk-i düvel.*

Dördüncü sınıfta: *Dürer, mecelle, tatbikat-ı şer'iyye, sakk-ı şer'i, ahkâm ve nizamât-ı evkaf, ticaret-i bahriyye kanunu, icra kanunu, tatbikat-ı hukukiyye ve cezaiyye, hukuk-ı idare.*

Yukarıdaki müfredat her ne kadar Osmanlı Devleti'nin geç dönemine ait olsa da kadı yetiştiren bir kurumun dört yıl boyunca sakk-ı şer'i dersini vermesi, Osmanlı'daki ilm-i sakkın önemini açık bir şekilde ortaya koymaktadır.¹⁰⁸ Ayrıca Edirneli Şâni Efendi'nin Sakk'ının Numaniye Medresesi'nden çıkmış olması¹⁰⁹ erken modern Osmanlı dönemindeki¹¹⁰ medreselerde sakk kitaplarının okutulduğu ihtimalini göstermektedir. Yine 19. Yüzyılın ilk yarısına ait bir vesikada, Adapazarı'nda sakk ilmine vakıf olan kâtiplerin, ilgili yerlere tayin edilmesine dair ilam sureti önderilmiştir.¹¹¹ Daha ileriki tarihe ait olan bir vesikada ise Yemen vilayetinde bulunan ulemaya sakk ilmi öğretmek için muallim tayin edilmiştir.¹¹²

Sakk eserlerini kaleme alan müelliflerin uzun yıllar mahkemelerde görev yapmış, ehl-i ilm kimseler olduğu anlaşılmaktadır. Bir kısmının kadılık görevinde bulundukları bilinmekte, bir kısmının ise eserlerinin dibâcelerinde yer alan ifadelerinden çoğunlukla mahkemelerde naib ve kâtip olarak görev yaptıkları anlaşılmaktadır.¹¹³ Kâtiplerin bir kadının veya naibin yazdığı sakk eserini daha sonradan istinsah ettiği de kuvvetle muhtemeldir. Yukarıda sözünü ettiğimiz türde eğitim alan Osmanlı kadıları, görev yaptıkları mahallerde gördükleri davaların kayıtlarını titizlikle tutmuşlardır. Kaydettirdikleri bu hususları da yine aynı özenle muhafaza etmişlerdir. Tevkî'i Abdurrahman Abdi Paşa, Kanunnâme'sinde bu durum hakkında şu ifadelere yer verir:

Kanun-ı kuzât-ı mevlîyyet ve kuzât-ı kasabât:

Kuzât-ı mevlîyyetin müddet-i örfiyyeleri bir senedir ve kuzât-ı kasabâtın iki senedir lakin fi zamanına iki seneden dört ay kasr iderler.

¹⁰⁸ Sakk ilmi geç dönem Osmanlı dünyasında ehemmiyetinin farkında olunan bir alan olmuştur. Osmanlı Devleti'nin son dönemine yaşamış olan Mehmed Arif Efendi Bâb-ı fetvâda ehil kimselerden bir meclis kurarak Osmanlı ülkesinde görev yapan kadıları beş sınıfa ayırmış, kadılık mesleğine intisap edeceklerine fıkıh, sakk-ı şer'i ve ferâiz ilmini öğretmek için Süleymaniye Camii yakınında Muallimhâne-i Nüvvâb adıyla bir hukuk mektebi açılmasını sağlamıştır. Mehmet İpşirli, "Meşrepzade Arif Efendi", *DİA*, C. 3 İstanbul: 1991, s. 365.

¹⁰⁹ Sözünü ettiğimiz Numaniye Medresesi'nin Kastamonu'da bulunduğu dair bkz. Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi, İ. MVL. Kutu, 216, Gömlek, 7170.

¹¹⁰ "Erken modern Osmanlı" tabiri hakkında bkz. Virginia Aksan-Daniel Goffman, *Erken Modern Osmanlılar*, Çev. Onur Güneş Ayas, İstanbul: Timaş, 2011, s. 11-27.

¹¹¹ Devlet Arşivleri Genel Başkanlığı, C. ADL. Kutu, 18, Gömlek, 1082. Vesikanın tarihi: 19 Rebiü'l-evvel 1250 (26 Temmuz 1834).

¹¹² Devlet Arşivleri Genel Başkanlığı, BEO, Kutu, 1207, Gömlek, 90510. Vesikanın tarih: 21 Cemaziye'l-evvel 1316 (7 kim 1898).

¹¹³ Kaya, a.g.m., s. 383.

*İzrâ'-i ahkâm-ı şer'îyye eyleyüb eimme-i hanîfeden muhtelefün-fih olan akvâli tettebbu' idüp esahhî ile amel eyliyeler ve kütüb-ı sicilât ve sukûk ve tezvic-i suğrâ ve sagîr ve kısmet-i mevâris-i re'âyâ ve zabt-ı emvâl-i eytâm ve gaib 'azl u nasb-ı vâ'si ve nâib ve ukûd-ı enkiha ve enfîz ve vesâyâ ve sâir kazâyâ-yu şer'îyyede mutasarrıf olalar.*¹¹⁴

Kadınların noterlik vazifeleri gereğince de sakk literatürünü takip ettikleri bilinmektedir. “Noter tarafından yapılan işlemin başlığı için dahi farklı isimler kullanılmaktadır. Kitab kelimesinin yanı sıra, çok yaygın bir şekilde şu terimler de kullanılmaktadır: vesika, sak, zikr-i hak, mestur, bera'e; noter sıfatıyla hareket eden mahkeme kâtiplerinin yazdıkları işlemlere ise mahzar ismi verilmektedir.”¹¹⁵ Buradan anlaşıldığına göre Osmanlı kadınları noterlik kayıtlarına da sakk eserlerinde yer vermişlerdir.

Erken Osmanlı döneminde sakk eserleri şurût eserleriyle iç içe bir konuma sahiptir. Hatta bazı sakk eseri yazan müellifler eserlerinde sakk ismini kullanmayıp şurut ismini kullanmıştır.¹¹⁶ Nitekim Sakk ilmi İslam toplumlarında erken dönemlerden beri birtakım ortak özelliklere sahip olmuş ve şurut ilmi ile aynı statüde değerlendirilmiştir. Bu bağlamda; Bağdat'ta yazılan bir vesika ile Mısır'da yazılan bir vesika arasında ciddi farklar bulunmamıştır. Yine Horasan'da tanzim olunan bir ilamla Halep'te düzenlenen bir ilam arasında konuların içeriğinden başka sakk ve sebk bakımından bir fark görülmemiştir. Hepsisi gerekli kayıt ve şartları içerirdi.¹¹⁷

Osmanlı'da ilk defa “sakk” ismiyle bir sakk mecmuasının telifinin Ebussuud Efendi tarafından yapıldığı iddia edilmektedir. Bazı kişilere göre Ebussuud Efendi'nin tarihi öneme sahip bu eseri, tespit edilebilen ilk sakk mecmuasıdır. Muharrem Kılıç, Ebussuud Efendi'nin Bidâ'atü'l-Kâdî adlı eserini, Süleymaniye Kütüphanesi Laleli 3711/11 numarada kayıtlı nüshasını esas alarak bir değerlendirmeye tabi tutmuştur. Müellif, bu bağlamda muhakeme aşamasının kayıt altına alınmasında sakk literatürünün kılavuzluk görevine temas etmiştir.¹¹⁸ Fakat burada dikkat edilecek asıl nokta ise Ebussuud Efendi'nin bu eserinin temel özelliğidir. Ebussuud Efendi'nin Bidâ'atü'l-Kâdî

¹¹⁴ Tevki'i Abdurrahman Abdi Paşa, *Osmanlı Devleti'nde Teşrifat ve Törenler (Tevki'i Abdurrahman Abdi Paşa Kanunnamesi)*, Haz. Sadık Müfit Bilge, İstanbul: Kitabevi, 2011, s. 42-43.

¹¹⁵ Emile Tyan, *Noterlik Ve İslâm Hukuku Uygulamasında Yazıyla İspat Rejimi*, Çev: Ahmet Ziya Çalışkan, Konya: Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, 2019, s. 48.

¹¹⁶ Bu duruma örnek olarak Mehmed bin İshak'ın Ravzâtu'l-Kâdî adlı eseri zikredilebilir. Fatih dönemine ait bu eserde sakk ismi yerine şurût ismi kullanılmıştır. Kaya, a.g.m, s. 394.

¹¹⁷ Ali Himmet Berki, *Hukuk Tarihinde İslam Hukuku*, Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 1955, 47.

¹¹⁸ Muharrem Kılıç, “Muhakeme Hukukunun Biçimsel Rasyonalitesi Bağlamında Osmanlı Hukukunda Belge Tanzimi: Kadı Ebussuud'un Sak Risalesi”, *Türk Hukuk Tarihi Araştırmaları*, İstanbul: 2008; Ahmet Ali Balcı, “Ebussuud Efendi'nin Bidâ'atü'l-Kâdî Adlı Risalesinin Tahkik Ve Tahlili”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel İslâm Bilimleri Anabilim Dalı, İslâm Hukuku Bilim Dalı, İstanbul: 2016, s. 2.

isimli eseri, şurût literatüründen sakk literatürüne geçiş noktası olarak da kabul edilebilmektedir.¹¹⁹

Sakk eserlerinde başlıca şu hususların yazıldığı söylenebilir: “*nikâh, talak, itk, şirke, musâkat, vakıf, bey‘, kefâle, havâle, şehadet, kitabü’l-kâdı, kitabu’n-ile’l-kâdı, vekale, ikrar, sulh, müdârebe, vedia, hibe, icâre, kısmet, rehin, diyet, cinayet, vesâyâ, hüccet, ilam, maruz, emir ve ferman, mahdar, murasele, mekâtib, nakil, tevcih-i cihât, tezkire, dibace, imza, elkâb*”.¹²⁰

Sakk kitaplarında, özellikle 17. ve 18. yüzyılın ilk yarısında, birbirine yakın konuların tek bir bölüm başlığı altında toplandığı görülmektedir. Bazı istisna durumlar söz konusu olsa da bu yüzyıllardaki sakklar arasında bir bütünlük kurulabilmektedir. Daha sonraki dönemde ise tıpkı fıkıh ve fetva kitaplarında olduğu gibi her bir konu ayrı bir bölüm başlığı altında ele alınmıştır.¹²¹ Bölüm başlıklarının azaltıldığı eserlerde aşere-i mübeşşereye telmihen 10 bölüm başlığına yer verilmesi dikkat çekmektedir. Bunların yanı sıra 7, 9, 15 bölüm başlığı bulunan eserler de vardır.¹²² Bu durumun bir diğer sebebi de bir sakk kitabı yazacak olan bir kadının, kendinden önce sakk kitabı yazmış olanların eserlerine bakıp onlardan mülhem bir tarzda eserini yazmış olmasıdır. Bu durum da gayet tabiidir. Ancak sözünü ettiğimiz yıllardaki sakk mecmuaları, daha önce belirttiğimiz gibi hem daha fazla Türkçeleşmiş hem de hemen hemen aynı çizgide ilerleyen bir manzara vücuda getirmiştir. Ayrıca sakk mecmualarındaki metinler geliştiği güzel kaleme alınmamış, belli bir usul ve üslup takip edilerek inşa edilmiştir. Hatta süreç içerisinde kâtiplerin sicilleri tanziminde bu eserler yine birer başvuru eseri olma özelliği taşımıştır.¹²³ 18. yüzyılın ikinci yarısında İstanbul’daki mahkemelerde görev yapan birisi dahi sakk ilmini öğrenmiştir. Medrese eğitimi almış fakat kadılık görevinde bulunmamış olan Süleyman Şeyhî Efendi, sakk ilmini İstanbul mahkemelerinde çalışırken öğrenmiştir. İstanbul mahkemelerinde kendi ifadesiyle “Fenn-i sakkde yedi tûl sahibi olan” üstatların hizmetinde bir müddet çalışmış ve sakk ilmini öğrenmiştir.¹²⁴ Süleyman Şeyhî Efendi’nin bu konu hakkında söyledikleri oldukça mühimdir. Zira nâblik veya kâdılık yapmadan bu ilmi öğrenmiş ve bu ilk hakkında usulünce de eser üretmiştir. Hatta müellif bu ilmi öğrenmesi noktasında şunları söylemiştir: “...İstanbul’da bulunan mahkeme-i şerîflerde fenn-i sakkde yedi tûl sahibi olan üstadlardan telemmüz edip hizmetlerinde bulunduğu zaman diliminde vaki olan suveri

¹¹⁹ Balcı, a.g.t., s. 95.

¹²⁰ Ünal, a.g.m., s. 28; Kaya, a.g.m., s. 388.

¹²¹ 19. asra ait olan ancak tarihi belli olmayan bir sakk mecmuasındaki belge suretleri, yukarıda sözünü ettiğimiz konu ve üslup bilgisinin büyük oranda sağlanmış olduğunu gösterir niteliktedir. İlgili sakk mecmuası için bkz. Elif Ağca, “Sakk Mecmuası Transkripsiyon ve Değerlendirme”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabil Dalı, Gaziantep, 2011, s. iv-5.

¹²² Kaya, a.g.m., s. 388.

¹²³ Sofuoğlu, a.g.m., s. 218.

¹²⁴ Birol Yıldırım, “Köstendilli Süleyman Şeyhî Efendi Hayatı Eserleri Ve Tasavvufî Görüşleri”, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel İslâm Bilimleri Anabilim Dalı, Erzurum: 2016, s. 36.

*cem" edip sekiz bab üzerine tahrîr edip..."*¹²⁵ Görüldüğü gibi bu ilim Osmanlı dünyasında özellikle 17. yüzyıldan itibaren daha da yaygınlık göstermiştir. Hatta bazı sakk eserleri, çeşitli eklemeler sonucu, uzun zaman dilimine ait mahal mahkeme kayıtlarını ihtiva etmiştir.¹²⁶

Osmanlı'daki sakk mecmualarının Osmanlı hukuk tarihi açısından oldukça önemli eserlerdir. Şer'iyye sicillerinde yer alan belgelerin nasıl hazırlanacağını gösteren ve daha önce tutulmuş sicillerden alınan belge çeşitleriyle zenginleştirilmiş olan sakk mecmualarının tarih araştırmalarında başvurulabilecek önemli bir kaynak olduğu söylenebilir.¹²⁷ Osmanlı Devleti'nin yüksek idarecilerinin de sakk ilmine riayet etmişlerdir. Zira özellikle klasik Osmanlı döneminde devlet ricâli, idaresinde bulundukları devletin hukuk yapısına hâkim olmuşlardır. Bu cihetledir ki Kanuni Sultan Süleyman'ın genç yaştaki şair ve kadı olan Baki'ye "Hidâye" ve "Ekmel" isimli fıkıh kitaplarını hediye etmesi, padişahların Osmanlı hukuk yapısına ve yine hukuki eserlere karşı gösterilen ehemmiyetin derecesini açıkça gösteren bir örnektir.¹²⁸ Bu eserler yalnız hukuk tarihi için değil aynı zamanda iktisat tarihi, sosyal tarih, siyasi tarih, şehircilik tarihi, edebiyat tarihi ve dâhili umum Osmanlı medeniyeti tarihi açısından da yararlıdır. Sözü ettiğimiz hususları Osmanlı şer'iyye sicillerinde açık bir şekilde görmekteyiz. Ancak sicillerde kayıtlı olan onlarca konuların ve muhtelif ölçülerdeki davaların belli bir sistematik çerçevesinde anlaşılabilmesi için sakk eserleri o devirlerdeki ehil kimseler için bir başvuru kitabı niteliği taşımışlardır. Nitekim Osmanlı'daki mahkeme sicilleri sakk ilmi sayesinde daha düzenli ve tasnifli bir hale gelmiştir.¹²⁹

Kadı sicilleri ile sakk mecmualarının bazı farklılıklar mevcuttu. Osmanlı mahkemelerinde bir dava, birden fazla görüldükten sonra sonuçlanabilirdi. Bu durumun, ilgili davaya şahitlik edeceklerin mahkemeye gelmelerinin gerekliliği, yine dava hakkında sahih delillerin bulunması gibi sebepleri vardı. Şer'iyye sicillerinde aynı olay hakkında görülen davalar birden fazla sicil suretine yazılırdı. Sakklar da ise davanın konusuna göre ilgili örnek verilerek konu aydınlatılmaya çalışılırdı.

¹²⁵ Yıldırım, a.g.t., s. 103.

¹²⁶ Fethi Gedikli'nin Bosna'ya ait tespit ettiği 1788 ile 1871 yılları arasındaki Bosna mahkeme kayıtlarını içeren sakk defteri, yukarıdaki ifadeye açık bir örnektir, *Fethi Gedikli, Bosna Sakk Defteri Hicri 1203-1288 (1788-1871) Tarihleri Arasında Bosna'da Hukuksal ve Toplumsal Hayat*, İstanbul: İz Yayıncılık, 2015.

¹²⁷ Ümit Ekin, "Sakk Mecmualarının Tarih Araştırmalarında Kaynak Olarak Kullanılması Üzerine Bir Deneme", *Bilig*, Bahar, Ankara: 2010, s. 130.

¹²⁸ Yukarıda sözü edilen Hidâye ve Ekmel isimli fıkıh kitapları, o dönemde Osmanlı medreselerinde okutulan eserlerdendir. Baki, sultan tarafınan gelen bu hediyeyle şu mısralarla ifade etmiştir: "Eyledi keşf ile izhâr-ı kerâmet keremün / İtdi müşkillerimiz hâce-i ihsânın hall / Kime kim rehber ola bedreka-i ihsânun / Yoluna karşı tutar şem'-i hidâyet meş'al", Muallim Naci, *Osmanlı Şairleri*, Haz. Cemal Kurnaz, İstanbul: Milli Eğitim Basımevi, 1995, s. 34-35.

¹²⁹ Ramazan Günay, "Şer'iye Sicillerinde Mülk Alışverişleri: Kullanılan Usul ve Dil", *Süleyman Demirel Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Sosyal Bilimler Dergisi*, Isparta: Aralık, 2012, s. 18.

Sakk mecmuaları düzenli ve daha anlaşılır biçimde yazılmış olması sayesinde bugün dahi, şer'iyye sicillerinden önce müracaat edilebilecek bir kaynak olma özelliğine sahiptirler. Bununla birlikte bazı şehirlerin belli tarihlerdeki şer'iyye sicillerinin bugüne intikal etmemesi gibi durumlarda aynı şehrin sicil kayıtlarını muhteva eden sakk mecmuaları, o şehrin içtimai tarihi açısından hayati değer taşımaktadır.¹³⁰

¹³⁰ Bu duruma açık bir örnek olarak bkz. Ümit Ekin, *Kadı Buyurdu Kâtip Yazdı Tokat'a Dair Bir Sakk Mecmuası*, İstanbul: Bilge Kültür Sanat, 2010.

İKİNCİ BÖLÜM
BAZI SAKK MECMULARININ TANITIMI VE EDİRNELİ ŞÂNÎ EFENDİ'NİN
SAKK-I ŞÂNÎ ADLI ESERİ

2.1. ŞEYH MEHMED B. BOSTAN'IN SAKK ADLI ESERİ

Şeyh Mehmed bin Bostan'a ait olan bu eser, Manisa İlk Halk Kütüphanesi'ne kayıtlıdır ve bugün dahi orada mevcuttur. Eserin dış özellikleri hakkında arşiv kaydınca verilen malumat şöyledir: eserin dili Türkçedir. Arşiv numarası: 45 Hk 2785. Ölçü: 195x142-140x75 mm. Yaprak: X+51. Satır sayısı: 17. Yazı türü: nestalik. Kâğıt türü: Çapa filigranlı. Yine eserin dış kabı ve içeriği hakkında arşiv kaydında “Şemseli, zencirekli, yıpranmış, miklebi kopuk koyu kahverengi meşin ciltli, söz başları kırmızı, sayfa kenarları yer yer haşiyelidir. İlk X yaprakta çeşitli mahkeme kararları ve fetvalar vardır” ifadeleri yer almaktadır.¹³¹ Biz bu eseri baştan sona inceleyerek, eserin içeriği hakkında daha fazla malumata sahip olmaya ve tespit edebildiğimiz tutarlı bilgileri de aktarmaya çalışacağız.

Eserin, arşiv sisteminde verilen bilgilere göre hangi tarihte yazıldığına ve daha sonradan istinsah görüp görmediğine ve yine istinsah tarihi ibaresine dair herhangi bir ifade yoktur. Fakat eserin tarihi ile ilgili bizim tespit edebildiğimiz birbirine yakın tarihler mevcut olmuştur. Eserin ilk sayfalarından birinin derkenarında “*tecdid-i muamele-i vakf merkûm Mustafa Paşa der-kasaba-i falan el-vâki' fi gurre-i muharremu'l-haram sene 1042*” cümlesi yazılıdır.¹³² Eserde tarihi açık bir şekilde verilen doğum kaydı mevcudiyetini göstermektedir. “*Oğlum Mehmed'in dünyaya geldiğini beyân iderim işbu sene hamse ve erbain ve elf Ramazanu'l-mübarek yigirmi ikinci günü dünyaya geldi sene 1045 hariretu'l-fakir Muslihîm*”.¹³³ Yine eserin ilerleyen sayfalarında, Receb 1040 tarihli bir arz kaydı mevcuttur.¹³⁴

Müellif eserin ilk sayfalarında, Türkçe sakkları toplamak için bu eserin yazıldığı belirtilmektedir. Böyle bir şeyin düşünüldüğü ve birisi tarafından bu eseri yazana bu işin tevdi edildiği ifade edilmektedir. Eser, birtakım özellikleriyle Sakk-ı Şâni'ye benzerlik göstermektedir. Yazarın sakk-ı Şâni'den bazı suretleri alıp kısaltarak eserin içerisine yazmış olma ihtimali yüksektir. Zira Sakk-ı Şâni'deki hükümlerin tarihleri bu eserde gördüğümüz tarihlerden daha eskidir.¹³⁵ Eserde hukuki sorular ve altında bunlara verilen cevaplar mevcuttur. Bunlar bir bakıma fetva niteliğindedir. Yukarıdaki arşiv kaydında “eserin içeriği ile ilgili fetvalar vardır” ibaresi bu durumu belirtmek için yazılmış olabilir. Eserde gördüğümüz bazı soru ve cevaplar, fetva literatüründen biraz daha farklı meseleleri ihtiva eden türlerdendir. Şekil ve mahiyet itibarıyla “fetva” demek doğru olsa da hukuki meseleler hakkında yazılmış olmaları bizim nazarımızda farklı bir boyut kazanmaktadır. Şöyle ki buradaki soru ve cevaplar, birer örnekli hukuk lügati addolunabilecek durumdadır. Fakat eserde bunların sayısı

¹³¹ <http://www.yazmalar.gov.tr/eser/sakk/66548>, erişim tarihi, 19 Kasım 2018.

¹³² Şeyh Mehmed bin Bostan, *Sakk*, Manisa İlk Halk Kütüphanesi, Arşiv nu. 45 Hk 2785, vr. 4b.

¹³³ Şeyh Mehmed b. Bostan, *Sakk*, vr. 7b. Zikrettiğimiz doğum kaydı hususunda eserde başka doğum kayıtları da eserin derkenar kısımlarında yer almaktadır.

¹³⁴ Şeyh Mehmed b. Bostan, *Sakk*, vr. 28b.

¹³⁵ Sakk-ı Şâni'de bulunan sicil sureti yazıları miladi 1615-1617 yıllarını gösterirken, Şeyh Mehmed bin Bostan'ın Sakk'ındaki suretler, miladi 1640'lı yılları göstermektedir.

oldukça azdır. Ayrıca eserin bir sakk kitabı olduğunu düşündüğümüzde, yazarın bu hususları yeni yetişecek olan hukukçulara örnek olarak oraya yazmış olması kanısı kuvvetle muhtemeldir. Ancak bunları kendisinin mi yoksa müftüden gelen fetvalar doğrultusunda mı oluşturduğunu tam olarak bilemiyoruz. Nitekim Osmanlı kadıları bazı dini meselelerde bulundukları bölgedeki müftülerin fikirlerine ve yazılı açıklamalarına başvurabilmekteydiler. Sözünü ettiğimiz soru ve cevap hakkında eser içinden şu örneği vermemiz yerinde olacaktır:¹³⁶

zeyd ‘amrdan hakkını aldığını ikrâr etse böyle yazılır:

falan filan mahzarında ikrâr idüp mezkûrun zimmetinde falan behâsında falan mikdâr akce hakkım olup hâlâ meblağ-ı merkûmu bi’t-tamâm ve’l-kemâl yedinden alup kabz eyledim zimmetinde bir akce ve bir habbe hakkım kalmadı dediğinde gıbbe’t-tasdik ve’t-taleb ketb olundu

Eserin içerisinde ilgili hükümler diğer sakk mecmualarındakilerle hemen hemen aynı özelliklere sahiptir. Nitekim bu durum bütün sakk mecmualarının esasında olan bir kaidedir. Bunun yanında sakk mecmualarında bazı özel tabirler ve tanımlar geçebilmektedir. Şeyh Mehmed bin Bostan’ın eserinde de bazı hükümlerin sonlarında dikkat çeken tabirler vardır. Bazı hüküm sonlarında, “gaflet, gaflet olunmaya” tabirleri yazılmıştır.¹³⁷ Eserde bir naibin görev yaptığı kazadan başka bir kazaya tayin kaydının mevcut olması dikkat çekicidir. İlgili kayıta naibi tayin olduğu yer ise “falan” şekliye tabir edilmiştir.¹³⁸ Sözünü ettiğimiz kayıt gelişigüzel yazılmış olabileceği gibi sakki okuyan talebelere örnek olsun diye de yazılmış olabilmektedir. Bu durum bize kadıların tuttukları el defterlerindeki notların da sakk kitaplarına alınmış olunabileceği ihtimalini göstermektedir. Mecmuanın derkenarlarına yazılmış bazı isimler mevcuttur. Bu isimler: “Osman bin Mahmud el-mevâlî”,¹³⁹ “Mahmud bin Osman”,¹⁴⁰ “kad vaki’ hazu’l-nikâh ‘abd-ı hariretu’l-fakir Mehmed bin Ali el-mevâlî”,¹⁴¹ “Derviş Ali bin Hasan el-mevli bekaza-yı Güzelhisar ‘aff ‘anha”,¹⁴² “hariretu’l-fakir Derviş bin Mustafa”dır.¹⁴³ Yine derkenarları birinde, namaz ve dua ile yapılan bir ritüel yazılmıştır.¹⁴⁴ Ayrıca eserde, sakk mecmualarına uygun olarak “falan, filan, falane, filane” taibrleri kullanılmıştır. Hatun kişiden bahsederken “falane” tabiri kullanılmış olsa da bu kullanım şekli karışık olarak karşımıza çıkmaktadır. Erkekler için falan olurken kadınlar için bazen falan

¹³⁶ Şeyh Mehmed b. Bostan, *Sakk*, vr. 23a.

¹³⁷ Şeyh Mehmed b. Bostan, *Sakk*, vr. 28a. Aynı sayfada “vekâlet böyle yazılır gaflet olunmaya” ibaresi de mevcuttur.

¹³⁸ Şeyh Mehmed b. Bostan, *Sakk*, vr. 46b.

¹³⁹ Şeyh Mehmed b. Bostan, *Sakk*, vr. 25a.

¹⁴⁰ Şeyh Mehmed b. Bostan, *Sakk*, vr. 36a.

¹⁴¹ Şeyh Mehmed b. Bostan, *Sakk*, vr. 38b.

¹⁴² Şeyh Mehmed b. Bostan, *Sakk*, vr. 39a.

¹⁴³ Şeyh Mehmed b. Bostan, *Sakk*, vr. 40a.

¹⁴⁴ Şeyh Mehmed b. Bostan, *Sakk*, vr. 44b.

bazen da falane tabirleri yazılmıştır.¹⁴⁵ Bu husus birçok sakk kitabında da hemen hemen aynıdır.

Eserin son sayfasında, “aheri eksik” diye not düşülmüş olması dikkat çekicidir.¹⁴⁶ Buradan anladığımıza göre eserin bir kısmı bu kitapta mevcut değildir. Bu notu da daha sonraki bir tarihte müellif dışında birisinin düşmüş olması ihtimali yüksektir. Ayrıca bir derkenarda sağlıkla ilgili bir tedavi yöntemi anlatılmaktadır.¹⁴⁷ Onun hemen altında da küçük bir çizim mevcuttur. Bu çizimi de ekler kısmında gösterdik.

2.1.1. Kadı Halil Efendi’nin Sakk Adh Eseri

Kadı Halil Efendi’ye ait olan bu sakk mecmuası bugün Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi’nde mevcuttur. Eserin dâhil olduğu koleksiyon ise Antalya Akseki Yeğen Mehmet Paşa İlçe Halk Kütüphanesi’dir. Eserin dili Türkçedir. Eser, arşiv kaydına göre 1210 (1795-1796) istinsah tarihlidir. Eserin arşiv numarası 07 Ak 230/2(a)’dır. Bu mecmuanın özellikleri şu şekildedir: ölçü: 202x120-148x62 mm. Yaprak: 7b-89a. Satır sayısı: 25. Yazı türü: Talik. Kâğıt türü: Beyaz saykallı harf filigranlıdır. Eserin dış kabı ve içeriği hakkında arşiv kaydı ise şöyledir: Çaharkuşe kahverengi meşin, hatib ebrusuyla kaplı bir cilt içindedir. Söz başları ve cedveller kırmızıyladır. Edirne, Karınabad, İstanbul, Yanbolu, Terkoz, Karacalar, İşkodra, Silistre, İslimiye, Akhisar, Ankara, Pervari, Saray, Aydın, İnegöl ve Tavas kâdılıklarının hüccetlerini içermektedir. 75b-85a’da sayfa kenarlarında münşeat sözlüğü, 83b-87a’da da mansıb listeleri yer almıştır. Seyyid Halil imzalı kimi mektuplar kenarlardadır.¹⁴⁸

Eser, sakk kitaplarındaki usule uygun olarak peygambere selam ve hürmet ifadeleri ile başlamaktadır. Müellif, kitabın başında falan filan konuları anlatacağım tarzında bir tasnif yapmamış, kısa bir bilgi verdikten sonra istediği mahkeme kayıt suretlerini yazmaya başlamıştır. Eserin içerisinde muhtelif tarihler dikkatimizi çekmektedir. Bir sayfanın derkenar kısmında “10 Rebi’u’l-evvel 1211” tarihli bir kayıt mevcuttur.¹⁴⁹ Yine bir başka sayfanın derkenarında “10 Şaban 1257” tarihi bulunmaktadır.¹⁵⁰ Eserin sonunda yazılmış olan tarih ise: “17 Rebi’u’l-âhır 1210”dur.¹⁵¹

Sakk mecmualarında genellikle şuhûdu’l-hâlin ismi ayrı bir şekilde yazılı olmaz. İlgili dava kaydının içerisinde “udul-i müslimin” ifadesiyle şuhudul-hâle atıfta bulunulur. Ancak bazı sakk kitaplarında bu durumun istisnaları vardır. Kadı Halil Efendi’nin bu eserinde de bir sayfada şuhûdu’l-hâl isminin yazılı olması dikkat

¹⁴⁵ Şeyh Mehmed b. Bostan, *Sakk*, vr. 24a.

¹⁴⁶ Şeyh Mehmed b. Bostan, *Sakk*, vr. 53a.

¹⁴⁷ Şeyh Mehmed b. Bostan, *Sakk*, vr. 43a.

¹⁴⁸ <http://www.yazmalar.gov.tr/eser/sakk/39380>, erişim tarihi, 19 Kasım 2018.

¹⁴⁹ Kadı Halil Efendi, *Sakk*, Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi, Arşiv nu. 07 Ak 230/2(a), vr. 77a.

¹⁵⁰ Kadı Halil Efendi, *Sakk*, vr. 34a.

¹⁵¹ Kadı Halil Efendi, *Sakk*, vr. 94b.

çekicidir. Yine eserdeki bazı sayfalarında derkenarlarında, “sadır olan sûret”, “lutf ve ihsân devletlü efendimindir”, “arz ve ‘ilâm olundu” gibi tabirlerle biten mektup suretleri mevcuttur.¹⁵² Ayrıca bazı vilayetlerin, mahallerin mansıb kayıt defter suretleri yazılmıştır.¹⁵³ Eserde tespit ettiğimiz üç sayfanın derkenarında, “es-seyyid Halil” imzalı beyitler mevcuttur. Bu beyitlerin içeriğinde ise müellifin görev yaptığı bazı yerlerin isimleri yazılıdır.¹⁵⁴ Eserin sonlarına doğru “11 Rebi’u’l-evvel 1210” tarihli bir atiknâme suretinin yer alması dikkat çekicidir.¹⁵⁵ Zira sakk mecmualarında atiknâmeler pek yer almamaktadır. Kadı Halil Efendi’nin bu eserinde önem arz eden bir diğer nokta ise bazı Osmanlı sultanlarının taht-ı saltanat listesine yer verilmiş olmasıdır. Sözünü ettiğimiz sayfalarda Osmanlı sultanlarının isimleri liste halinde mevcuttur. Müellif veya müstensih, Osman Gazi’den IV. Mustafa’ya kadar tahta çıkmış olan Osmanlı padişahlarını, tahtta kaldıkları sürelerle birlikte yazmıştır. Ancak 17. yüzyıl padişahlarında bir karışıklık söz konusudur. Mesela; Sultan I. Ahmed’den hemen sonra Sultan II. Osman’ın tahta çıktığı yazılmış, Sultan I. Mustafa’nın ismi hiçbir yerde zikredilmemiştir. Sultan İbrahim için de durum böyledir. Onun da ismi bu listede yer almamıştır. Bununla birlikte padişahların tahtta kaldıkları süreler, bugün bizim bildiğimizin dışında daha uzun veya daha kısa verilmiştir.¹⁵⁶ Özetle bu listeyi, günümüz cülûs kronolojisine göre değerlendirdiğimizde epey yanlışlıklar ortaya çıkmaktadır. Bu bilgileri oraya yazan kişi de muhtemelen başka bir yerden almıştır. Nihayetinde o devir için bu tarz tarih yanlışlıklarının olması tabiidir. Ayrıca Orhan Gazi için “Sultan Selim Orhan” tabiri dikkat çekicidir. Bununla birlikte bazı padişahlar için de unvan yakıştırmaları olmuştur. Örneğin; Yavuz Sultan Selim için “Fâtih-i Mısır”, Sultan I. Ahmed için “sâhib-i câmi”, Sultan II. Osman için ise “şehîd” tabirlerinin yazılmış olduğunu görmekteyiz.¹⁵⁷ Kitabın içindeki padişah cülûs listesini tablo halinde ekler kısmına almayı uygun bulduk.

Kadı Halil Efendi’nin Sakk’ında dikkat çeken bir diğer husus ise kazalardaki maişet yani dirliklerin getirdiği ücretlerin yazılmış olmasıdır. Müellif veya müstensih ilgili bilgileri kısa bir liste halinde sunmuştur. Ayrıca kadıasker efendiye, tezkireci efendiye, mektbî efendiye verilen harçların fiyatları verilmiştir. Sakk’ın içerisinde bu tarz malumatın alınması, meslek hayatına girecek olan naib ve kadılara, mesleğin gereklilikleri olan bazı hususları göstermektir.¹⁵⁸

Eserde diğer sakk kitaplarına göre farklılık addedebilecek bir diğer durum ise eserin içerisinde sözlüğe yer verilmiş olmasıdır. Bu sözlük için arşiv kaydı, yukarıda da ifade ettiğimiz gibi “münşeât sözlüğü” açıklamasını yapmış olsa da tarafımızdan

¹⁵² Kadı Halil Efendi, *Sakk*, vr. 36b. 38b.

¹⁵³ Kadı Halil Efendi, *Sakk*, vr. 89a-92b.

¹⁵⁴ Kadı Halil Efendi, *Sakk*, vr. 76a-77a. Buradaki beyitlerden birisi şöyledir: mine’l-fakîr es-Seyyid Halil en-nâib / be-kazâ-yı Karınabad, vr. 7b.

¹⁵⁵ Kadı Halil Efendi, *Sakk*, vr. 93a.

¹⁵⁶ Kadı Halil Efendi, *Sakk*, vr. 93a.

¹⁵⁷ Kadı Halil Efendi, *Sakk*, vr. 92b-93a.

¹⁵⁸ Kadı Halil Efendi, *Sakk*, vr. 92b.

tamamı okunan bu sözlüğü, münşeat sözlüğü olarak isimlendirmeyi doğru bulmadık. Zira sözlüğün başında veya herhangi bir yerinde sözlük “şunun için yazılmıştır” veya “bu tür eserlerde geçen kelimeleri ihtiva etmiştir” gibi ibarelere rastlamadık. Eserin içerisinde toplam dokuz sayfanın derkenarında bulunan sözlükten örnek mahiyetinde olması hasebiyle sözlüğün bir kısmını bugünkü harflere aldık.

Sözlükteki kelimelerin çoğu bugün dahi günlük hayatımızda kullandığımız birçok kelimeyi içermektedir. Hatta mektup kelimesinin dahi “yazılmış” olarak anlamı verilmiştir. O yıllarda medrese talebeleri için hafif addolunabilecek bu tür kelimelerin anlamının verilmesi bize iki husus işaret etmektedir. Birincisi, müellif medrese öğrencilerinin bilemeyeceğini düşünerek her ihtimale karşı günlük hayat dilinin kelimelerine de yer vermiştir. İkincisi ise müellif, kendi isteğiyle veya bir yerden bulduğu nüshalar vasıtasıyla sözlüğü oluşturmuştur. Sözlükten aldığımız kısmı ekler bölümünde çevrimyazı olarak verdik.

Sakk’ın son sayfalarında derkenar kısmına bir aşar terkim kaydı yazılmıştır.¹⁵⁹ Onun hemen yanındaki sayfanın iç kısmına ise rikâb-ı hümayuna arzın nasıl yazılacağı hakkında örnek bir arz sureti verilmiştir.¹⁶⁰ Kadı Halil Efendi’nin Sakk adlı eserinin son sayfalarında gördüğümüz birden fazla farklı örneklerin, kitabı istinsah edenin yaptığı eklemeler olabileceği ihtimalini kuvvetlendirmektedir. Aynı zamanda derkenarlar kısımlarına yalnız müellif ve müstensihin değil daha sonraları kitaba not düşen kişilerin de olabileceği kuvvetle muhtemeldir. Zira eserin istinsah tarihi 1210 (1795-1796) olsa da bir sayfanın derkenarında 10 şaban 1257 (27 eylül 1841) tarihi mevcuttur.¹⁶¹

¹⁵⁹ Kadı Halil Efendi, *Sakk*, vr. 93a.

¹⁶⁰ Kadı Halil Efendi, *Sakk*, vr. 93b.

¹⁶¹ Kadı Halil Efendi, *Sakk*, vr. 34a.

2.1.2. Edirneli Şânî Efendi'nin Sakk-ı Şânî Adlı Eseri

Sakk-ı Şânî, Sakk-ı Sâni-i Edirnevî isimleriyle zikrolunan eserin müellifi; Şânî-i Edirnevî, Sâni el-Edirnevî veya es-Sâni el-Edirnevî adlı kişidir. Eser 17. yüzyılda kaleme alınmıştır. Eserin muhtelif tarihlere göre yine muhtelif kütüphanelerde yazma nüshaları mevcuttur.¹⁶² Bizim transkript etmeye çalıştığımız ilgili yazma nüshanın arşiv bilgileri şu şekildedir: eser Kastamonu İl Halk Kütüphanesi'nde mevcuttur. Eserin koleksiyon yeri de yine Kastamonu İlk Halk Kütüphanesi'dir. Arşiv numarası: 37 Hk 1892/1'dir. Eserin bu yazma nüshasına göre eser ismi: Sakk-ı Şânî'dir. Yine buna göre müellifi: Şânî Edirnevî Mehmed b. Derviş Mehmed'dir. Her ne kadar eserin ismi arşiv kaydında Sakk-ı Şânî olarak geçse de bizim okuduğumuz bu eserin kapak sayfasının arkasındaki yerde, “Sukûk-ı Sâni” başlığının yazılı olduğu vakidir. Fakat bu başlık ismi daha sonradan esere eklenmiş de olabilir. Zira sözünü ettiğimiz sayfada karışık halde yazılar mevcuttur. Ayrıca eserin ilk sayfasında “ser defter-i sukûk” tabiri önemlidir.

¹⁶² Müellif ve eser hakkında bugüne kadar en detaylı malumatı veren Süleyman Kaya bu eseri ve eserin yazarını şöyle tarif etmiştir: “Mahkemelerde görev yaptığını ve ilm-i sakke vakıf olduğunu belirten müellif, daha önce yazılan muteber sakk kitaplarının Arapça olduğunu ve kimsenin Türkçe sakk kitabı yazmadığını ifade etmektedir. Ona göre bu durum, Türkçe belge düzenleyecek kadı ve kâtipler için büyük bir zorluk meydana getiriyordu. Bunun için Türkçe sakkları toplayarak bir mecmua yazmaya karar verdiğini söylemektedir. Eser; hüccet, ilam, maruz, nakil, tevcih-i cihat gibi belgelerden oluşmaktadır. Belgelerin kısa ve orta uzunlukta olduğu görülmektedir. Eserde nükûle yer verilmemiştir.” Yine Kaya'nın tespit ettiğine göre eser içerisinde 10 tane ana bölüm başlığı vardır: “(1) Nikâh, talak, hul', radâ'; (2) İtak, tedbir, kitabet; (3) Nasb-ı vasi, farz-ı nafaka; (4) Mübayaat, muamelat, hibe, rehin, vedia, ariyet, icare; (5) Vekâlet, kefalet, havale, mudarebe; (6) İkrar, dava, şehadet, şirket, müzaraa, müsakat, sulh, ibra; (7) Diyet, kısas; (8) Keşif, meremmet; (9) Nakl-i şehadet, vürud-i nakil, üslub-i zahriye; (10) Vakıf, istibdal, tevcih-i cihat.”¹⁶² Kaya'nın eserin konuları olarak sıraladıklarının çoğunluğu bizim okuduğumuz nüshada da mevcuttur. Ancak bazı farklılıklar vardır. Örneğin; 4. konu başlıkları içinde Kaya'nın belirttiği icare başlığı bizim okuduğumuz nüshada yoktur. Yine 9. Konuda Kaya'nın belirttiği vürud-ı nakil konusu bizim gördüğümüz nüshada mevcuttur değildir. Bunların yanında, Kaya'nın 10. konu hakkında verdiği başlıklar içinde olmayan ancak bizim okuduğumuz yazma nüshada bir tane daha konu mevcuttur. Onun da ismi 'arûzdur. Geriye kalan bütün konular bizim okuduğumuz yazma nüsha ile Kaya'nın belirttikleri ile aynıdır. Kaya, a.g.m., s.399-400.

Eser için müstensih isim bilgisi bulunmamaktadır. İstinsah tarihi: 1079'dur (1668-1669). Eserin dili Türkçe'dir.¹⁶³ Ölçü: 195x150-150x104 mm. Yaprak: 1b-110a. Satır sayısı: 17. Yazı türü: Talik. Kâğıt türü: Ay yıldızlı taç. Yine eserin malzemesi ve nereden geldiğine dair ilgili arşiv kaydı: "Sırtı, sertabı kahverengi deri, ebru kâğıt kaplı, miklebli, mukavva ciltli. Eser "Numaniye Medresesi'nden gelmiştir" ibarelidir. Her ne kadar ilgili arşiv kaydında eserin yazı türü talik olarak verilmişse de bizim tespitimize göre bu eserdeki yazı türü nesih ve talik karışık haldedir.¹⁶⁴ Eser boyunca ana başlıklar ve alt başlıklar tamamen kırmızı mürekkep ile yazılmıştır. Eserin bazı sayfalarında derkenarlar mevcuttur. Ancak derkenarlarda yazılı olanların çoğu Arapça ağırlıklıdır.¹⁶⁵

Yukarıda hem Süleyman Kaya'nın ifadeleriyle hem de kendi bulgularımızla anlatmaya çalıştığımız Edirneli Şâni veya Şâni Efendi'nin bu sakk kitabı 17. yüzyıl Osmanlı sakk mecmuaları arasında oldukça önem arz etmektedir. 1600'lü yılların başlarında Osmanlı sakk mecmuaları yazıcılığı, mecmuaların dili yönünden farklılaşmaya başlamıştır. Edirneli Şâni Efendi de bu bilinç nazarıyla sözünü ettiğimiz eseri Türkçe kaleme almanın önemini ve gerekliliğini vurgulamıştır. 17. yüzyıl başlarından itibaren örnekleri daha belirgin olarak görmeye başladığımız Türkçe sakklar içerisinde Edirneli Şâni Efendi'nin eseri sözünü ettiğimiz sakkların başında gelebilecek konumdadır. Nitekim müellif, "*Türkî sūr cem'ine kimesne takayyüd etmekle kuzzât ve küttâb bu bâbda kalilu'l-yezâ'at ve 'adimu'l-isttâ'at olanları Türkî hüccec ve sicillât ve*

¹⁶³ Bu eserin Diyanet İşleri Başkanlığı Yazma Eserler Kütüphanesi'nde kayıtlı bir yazma nüshası, Mehmed b. Dervîş Mehmed es-Sânî el-Edirnevî, Sâni el-Edirnevî müellif ve eser isimlidir. Zilhicce 1050 tarihliidir. Ancak bu eserin dili, ilgili kütüphane kaydınca Arapça'dır. Eserin başka yazma nüshaları da vardır. Süleyman Kaya bu nüshaları: a. Süleymaniye, Esad Ef. 810; yy: yazma, 1024, 149 vr. (Dibacede bölüm başlıkları var.) b. Süleymaniye, İzmir 774; müst. Mehmed b. Ahmed Yazıcızade, yy: yazma, 1038, 191 vr. (Dibacede bölüm başlıkları var, satır aralarındaki tashihler İstanbul kadısı Abdülhalim b. Mehmed'e ait.) c. İstanbul Belediye Ktp., Muallim Cevdet K74; müst. Süleyman b. Osman el-Boluvî, yy: yazma, 1114, 180; (81-260) vr. (Fihrist yok, öncesinde Hacibzade'ye ait mecmuanın mukaddimesi var.) d. İstanbul Belediye Ktp., Muallim Cevdet K427; yy: yazma, tz., 51 vr. (Yedinci bölüme kadar var, yedinci bölüm de eksik.) e. Süleymaniye, İzmir 284; yy: yazma, tz., 135 vr. (Fihrist yok, hamîşe "Sakki Şanizade" şeklinde düşülen notun doğru olmadığı görülmektedir.) f. İstanbul Üniversitesi Merkez T3179; yy: yazma, ty., 98; (13-110) vr. (Fihrist yok.) g. İstanbul Üniversitesi Merkez T1313; yy: yazma, ty., 1-88 ve 126-129 vr. (Fihrist yok, hamîşe tashihler ve aynı konuyla ilgili farklı belgeler var, eser dağılmış, sonradan toplanırken sıraya riayet edilmemiş, onuncu bölüm ortalara, dördüncü bölüm sonlara kaymış, araya Baldırzade'nin mecmuası girmiş ve bu halden sonra varak numaraları yazılmış.) h. Milli Kütüphane, 03 Gedik 17378/3; yy: yazma, tz., 68; (52-119) vr. (Üç, dört, beş ve altıncı bölümler mevcut.) Kaya, a.g.m., s. 400. "Bizim tespitimize göre bunlardan başka Diyanet İşleri Yazma Eserler Kütüphanesi'nde kayıtlı "297.56 İSC ve 297.5 İSC" yer numaralı iki yazma nüsha daha vardır. Burada zikrolunan bütün yazma nüshalardan bazılarını görüp inceleme fırsatımız oldu. Ancak biz çalışmamız için "1070" istinsah tarihli olan ve tam halde bulunan yazma nüshayı almayı uygun bulduk.

¹⁶⁴ Bazı el yazması eserlerin yazı türleri için muhtelif söylemler bulunabilmektedir. Örneğin; Ömer Demirel, "Bir Osmanlı Kadısı'nın Not Defteri Yahut Kitab-ı Sakki" adlı yazısında, incelediği yazma eserin yazı türü hakkında "divan ve divan kırması ile yazılmıştır" ifadesini kullanmaktadır. Fakat yazarın sözünü ettiği yazma nüshasında verdiğimiz örneğe baktığımızda eserin aslında divani yazıyla değil nesih, talik ve talik kırması yazı türüyle yazıldığını fark ettik, Ömer Demirel, "Bir Osmanlı Kadısı'nın Not Defteri Yahut Kitab-ı Sakki", *Uluslararası Kuruluşunun 700. Yıl Dönümünde Bütün Yönleriyle Osmanlı Devleti Kongresi*, Haz. Alaattin Aköz-Bayram Ürekli-Ruhi Özcan, Konya: Selçuk Üniversitesi, 2000, s. 205.

¹⁶⁵ <http://www.yazmalar.gov.tr/eser/sakk-i-sani/84385>, erişim tarihi, 23 Kasım 2018.

nakl ve şehâdet tasvirinde külli 'usret ve 'azim-i zahmet çeküb bu dahi fakir ve kesiru'l-taksiru'l-mütemessük hecballahu'l-mülku's-sahmed Mehmed bin Derviş Mehmed el-şehir-i Şâni el-Edirnevî ekser zamânda mehâkim-i beledâtda ve hâdim-i şer' hatır olmağla bu 'âlemde fi'l-cümle hayr olmağın ba'zı ihvân talebiyle talebine esân olmak için Türkî-i sûr-ı sukûk cem' etmek murâd edinüb bu dakâyık te'lif ve inşâ ve on bâb üzerine tertib ve binâ eyledim"¹⁶⁶ sözleriyle hem eserin yazılış sebebinin hem de kendi kimliğini açıkça ifade etmiştir.¹⁶⁷ Bununla birlikte eser içindeki sicil suretlerinden alınan hükümlerde verilen bazı tarihler ağırlıklı olarak 1615-1616 yıllarına aittir. Yukarıda zikrettiğimiz Şeyh Mehmed b. Bostan'ın Sakk'ı da Türkçe sakk yazmanın önemini vurgulamaktadır. Yine Bostan'ın eseri bu yönden Şâni Efendi'nin eseriyle benzerlik göstermektedir. Bununla birlikte 17. yüzyılın ilk yarısında sakk mecmuası kaleme alan Baldırzade Mehmed b. Mustafa Bursâvi de Sukûk adlı eserini Arapça yerine Türkçe yazmayı uygun bulduğunu ifade etmektedir.¹⁶⁸ Yukarıda ifadelerine yer verdiğimiz Kaya, ilgili eserin bazı yönlerini açıklamıştır. Ancak bu açıklamalar içerisinde Kaya, Şâni Efendi'nin sakkında nakillere yer vermediğini zikretmektedir. Ancak eserin bizim okuduğumuz nüshasında birden fazla nakile yer verildiğini görmekteyiz.¹⁶⁹ Kaya nakil suretlerini görmemiş olabilir. Belki onun gördüğü yazma nüshasında/nüshalarında nakiller mevcut olmayabilir. Şimdi eserin içerisinde bizim tespit ettiğimiz bazı muhteviyata bakalım:

Eserde birçok şehrin mahkeme kayıtlarından çıkma sicil suretleri mevcuttur. Bunlarında başında ve eserin tamamı boyunca en çok ismi geçen yer: Edirne'dir.¹⁷⁰ Bundan başka İstanbul (Konstantiniyye), Bursa, Galata, Rumili, Belgrad, Üsküdar ve vilayet-i Anadolu gibi yer isimleri birden fazla yer almaktadır. Bu durum ise bize şunu gösteriyor: Edirneli Şâni Efendi, kadılık yaptığı yıllarda isimlerini zikrettiği şehirlerde mahkeme başkanlığı veya nâiblik yapmıştır. Yahut buralarda görev yapmış biri ya da birilerinden bu hüküm suretlerini almıştır. Fakat bu hüküm suretlerini başkalarından aldığına dair eserin içerisinde bir ibare yoktur. Sadece nakil olarak verdiği az sayıda hüküm vardır ki bunlar da "mahmiye-i Edrene" lafzıyla başlamaktadır.¹⁷¹ Bu ifadelerden bahisle müellifin mahkeme suretlerini kendisinin görüp yazdığı kuvvetle muhtemeldir. Eserin içerisinde birçok camii ve vakıf ismi geçmektedir. Dikkatimizi çeken bazı vakıf isimleri olmuştur. Zira bunlar klasik Osmanlı dönemi vakıf ve şehir tarihçiliği için de önem arz etmektedirler. Bu vakıflar arasında, "Sultan Bayezid Han Vakfı, Sultan Murad Han Vakfı, Sultan Süleyman Han Vakfı, Sultan Selim Han Vakfı"

¹⁶⁶ Edirneli Şâni Efendi, *Sakk-ı Şâni*, Kastamonu İl Halk Kütüphanesi, Arşiv nu. 37 Hk 1892/1, vr. 3b.

¹⁶⁷ Şâni Efendi'nin sakkında bulunan ağırlıklı olarak Edirne'ye ait belge suretlerinin o yıllardaki Edirne şer'iyye sicillerinde var olup olmadığını tam olarak bilmiyoruz. Zira yaptığımız araştırma neticesinde Şâni Efendi'nin verdiği belge suretlerinin tarihlerine ait elimizde Edirne şer'iyye sicillerini bulamadık.

¹⁶⁸ Atif Bakır, "Kadılık Kılavuzu Olarak Sakk Mecmuaları", (Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans, Kırıkkale: 2018,) s. 4.

¹⁶⁹ Nakil mevzuuna örnek olarak şöyle başlayan hükmü belirtebiliriz: "Bu kitâb nakli ve hitâb hükmünün inşasına bâ'is ve imlâsına bâdi oldur ki tüccâr taifesinden olup mahmiye-i Edrene'de..."

¹⁷⁰ Eserin tamamı boyunca Edirne'nin ismi "Edrene" olarak geçmektedir. Müellif bu ismin Edrene olduğuna dair 58b'de Edrene'yi harekeli şekilde yazarak göstermiştir.

¹⁷¹ Edirneli Şâni Efendi, *Sakk-ı Şâni*, vr. 100a-101a.

mühimdir. Fakat bunlar arasında Sultan Murad, Sultan Bayezid ve Sultan Selim Han vakıflarının hangi Murad, Bayezid ve Selim olduklarını bilmiyoruz. Bu husus hakkında yalnız tahmin yürütmek mümkün olabilmektedir. Yine bu vakıf ve camii isimleri içerisinde, “Yıldırım Han Camii” ve eserin bir yerinde geçen Yıldırım Bayezid ismi dikkatimizi çekmiştir. Çünkü Sultan I. Bayezid’in “Yıldırım” vasfıyla, 1600’lü yıllarında başında da sıklıkla yâd edildiği gayet açıktır. Ayrıca Şânî Efendi’nin sakkında vakıflara ait dava suretleri oldukça fazladır. Nitekim Türkçe sakk eserlerinde vakıflarla ilgili belgelere fazlaca yer verilmiştir.¹⁷²

Edirneli Şânî Efendi’nin sakkında, yukarıdakilerden ayrı bazı dikkat çekici tabirler ve yazımlar mevcuttur. Örneğin; eserde sakk usulüne uygun olarak falan, filan tabirleri kullanılmıştır. Ancak bu tabirler yine ağırlıklı olarak erkek ve kadınlar için ayrı şekilde yazılmışlardır. Erkekler için falan, filan tabirleri kullanılırken kadınlar için falane, filane tabirleri kullanılmıştır. Şeyh Mehmed b. Bostan da bu hususa dikkat etmiştir. Ancak Edirneli Şânî Efendi bu hususta daha titiz davranmıştır. Müellif bazı kelimelerin yazımında da arşiv belgelerinde sıklıkla gördüğümüz şekilleri ictibas etmemiştir. Bazı kelimeleri bilinçli veya bilinçsiz bir şekilde umurun dışında bir tarzda yazmıştır. Mesela; Osmanlı arşiv belgelerinde sıklıkla gördüğümüz “hidmet” yazımı bu eserde “hizmet” şeklinde yer almaktadır. Bu tarz farklılıklar da tabii kabul olunabilecek düzeydedir. Yine eser içerisinde bazı devlet görevlisi unvanları geçmektedir. Askeri rütbelerden ve hatta sefineden dahi bahis vardır. Bunlar hükümler içerisinde kısaca geçmektedir. İlgili vasıfların tanımları yapılmamıştır. Zira saklarda o tarz tanımlamalara pek de yer verilmediği görülür. Yukarıda sözünü ettiğimiz birtakım devlet memuriyeti isimlerini ve dikkatimizi çeken bazı isimleri ekler kısmında küçük bir tablo şeklinde verdik.

2.1.3. Edirneli Şânî Efendi’nin Sakk’ında Anlatılan Konular

Edirneli Şânî Efendi sakkında, yukarıda da belirttiğimiz gibi on ana başlık oluşturmuştur. Her başlık hakkında muhtelif dava kayıtları ile kadı efendinin tuttuğu notlar yer almıştır.¹⁷³ Eserin tamamında 311 tane belge sureti yazılmıştır. Eser anladığımız kadarıyla bir hatime ile bitirilmiştir. Ayrıca eserin sonunda yazılan beyte göre kitabın yazarının istinsah tarihinden önce vefat etmiş olduğu anlaşılmaktadır.¹⁷⁴ Şânî Efendi’nin Sakk adlı eserindeki ana konu başlıklarını mealen şu şekilde sıralayabiliriz:

- ✓ Birinci bölüm: evlenme, boşanma, mukabele etme, süt emme (sütannelik ve sütkardeşlik) ve bu hususlara bağlı konulardan oluşmaktadır.

¹⁷² Sözünü ettiğimiz hususta detaylı bir örnek olarak bkz. Gedikli, a.g.e., s. 70.

¹⁷³ Bu notlar sicil defterine tutulmuş olabileceği gibi kadının şahsi defterine de tutulmuş olabilir. Konu hakkında henüz net bir bilgi yoktur.

¹⁷⁴ Edirneli Şânî Efendi, *Sakk-ı Şânî*, vr. 111b.

- ✓ İkinci bölüm: köleyi serbest bırakma, tedbir, kitap ve bunlara bağlı konulardan oluşmaktadır.
- ✓ Üçüncü bölüm: vasi, nafaka ve bunlara bağlı konulardan oluşmaktadır.
- ✓ Dördüncü bölüm: satın alma, muameleler, hibe, rehin, emanet, ödünç verip almak ve bunlara bağlı konulardan oluşmaktadır.
- ✓ Beşinci bölüm: vekâlet, kefalet, havale, sermaye ve emek ile kurulan ticari işletme ve bu hususlara bağlı olan konulardan oluşmaktadır.
- ✓ Altıncı bölüm: bir kimsenin diğer bir kimseye kendisinde hakkının olduğunu haber verilmesi, dava, şahitlik, ortaklık, meyve tarlasını götüre vermek, barışma, temize çıkarma borçtan kurtarma ve bu hususlara bağlı olan konulardan oluşmaktadır.
- ✓ Yedinci bölüm: diyet, kısas, keşif ve bunlara bağlı olan konulardan oluşmaktadır.
- ✓ Sekizinci bölüm: keşif, tamir etme ve bu hususlara bağlı olan konulardan oluşmaktadır.
- ✓ Dokuzuncu bölüm: nakil, şahitlik, bir kâğıda not düşmenin üslubu ve bu hususlara bağlı olan konulardan oluşmaktadır.
- ✓ Onuncu bölüm: vakfiye çeşitleri, değiştirme, usul, tevcih etme yolu ve bazı suretleri içeren konulardan oluşmaktadır.

Şâni Efendi'nin sakkında incelediğimiz tüm belgelerden tarafımızca dikkat ve önem celbeden belge suretlerini konu sırasına ve konu başlıklarına göre mealen iktibas etmeyi uygun gördük.

Birinci bölümde anlatılan nikâh suretleri ile ilgili şu belgeler dikkat çekicidir:

Edirne'de reşit olmayan kız çocuğu Rahime'yi annesinin velayeti ile iki kıta atlas kaftan ve iki kemtha kaftan ve on bin fazzı akçe mihr-i muaccel mazbut ve beş bin mihr-i müeccel üzerine Hüsam'a Allah'ın emri peygamberin şer'i üzerine şahitler huzurunda nikâhlanmıştır. Hüsam da bu minval üzere Rahime'yi kabul etmiş ve nikâhına almıştır.¹⁷⁵ Aynı konu hakkında bir diğer belgede ise şöyle bir olay anlatılmaktadır:

Edirne'de Ahmet'in kızı sülbiye Hatice'yi Mahmut bin Hasan nikâhına almak istemiştir. Ancak Hatice'nin ailesinden kimse bulunmamaktadır. Bunun üzerine kadı efendi kendi iradesiyle bin mihr-i muaccel ve iki bin akçe mihr-i müeccel üzere velisi olarak Hatice'yi Mahmut'a nikâhlanmıştır. İlgili hükümde kadı efendinin ismi Mehmed/Mehammed olarak verilmiştir. Yani sakk eserini yazan kişidir.¹⁷⁶ Kadı efendinin bu hareketi bize Osmanlı klasik dönemindeki toplumsal hayatta kadınların haklarının korunması gerekliliğinin önemini göstermektedir. Bununla birlikte bu belge; yeri geldiğinde mahalli idarecilerin kadınlar hakkında sorumluluk üstelenmesinin en uygun davranış olduğunu gösteren açık bir delilidir. Evli olduğunu inkâr eden birisinin davası ise şu şekilde sonuçlanmıştır:

¹⁷⁵ Şâni Efendi, *Sakk-ı Şâni*, vr. 4a.

¹⁷⁶ Şâni Efendi, *Sakk-ı Şâni*, vr. 4b.

Edirne’de Recep bin Şaban isimli bir erkek Fatıma isimli bir kadını bin akçe mihr-i muaccel ve iki bin akçe mihr-i müeccel ile nikâhlanmış iken bir süre sonra Fatıma ile nikâhlı olduğunu inkâr etmiştir. Bunun üzerine mahkeme, Müslüman şahitleri dinlemiştir. İlgili şahitler Recep ve Fatıma’nın evli olduklarına şahitlik etmişler ve Recep’in inkâr talebi reddedilmiştir.¹⁷⁷ Boşanma ile ilgili önemli gördüğümüz ve zimmilere ait bir dava suretinde de duruşma şu şekilde gerçekleşmiştir.

Edirne’de Karsa binti Dimo isimli bir zimmi kadının kocası sefere gitmiş ve bir süredir gelmemiştir. Sefere giderken bir başka zimmi erkeği (Andron) karısının geçimi için gerekli nafakaya kefil etmiştir. Zimmi kadın geçim sıkıntısı çekmeye başlamış ve bir başkasından iki bin akçe para almıştır. Bu durumda Andron, Karsa binti Dimo’yu kendi nikâhına almak istemiştir. Ancak kadının evli olduğundan dolayı eşinden tatlik olması yani boşanması gerekmektedir. Mezkûr zimmi kadın, ifadesinde kocasının sefere giderken “eğer üç ay içerisinde dönmezsem benden boş ol” dediğini beyan etmiştir. Bu durumu da dikkate alınca Andron, hem kadının boşanma akdinin yapılabileceğini hem de iddet süresinin beklenmesine hacet olmadığını ifade etmiştir. Mahkemede bulunan Müslüman şuhudü’l-hal de kadının kocasından boşanabileceğini doğrulamışlar ve bu duruma şahitlik etmişlerdir.¹⁷⁸

Birinci bölümde hul yani karşılık vermek konusunda şu belge sureti dikkatimizi çekmiştir:

Hüma isimli bir kadın, ayrılmış olduğu eşi Ramazan’ı mihr-i müeccelimi vermedi diyerek dava etmiştir. Ramazan ise durumun böyle olmadığını resmi olarak ayrıldıklarını ve mihrini tamamen verdiğini ifade etmiştir. Bunun üzerine mahkeme, Hüma ve Ramazan’ın evliliklerine ve boşanmalarına dair yapılmış olan muameleleri şuhudü’l-hale sormuştur. Şuhudü’l-hal de ikisinin boşanmış olduğunu ve Ramazan’ın Hüma’ya mihrini (mihr-i müeccel) verdiğine şahitlik etmiştir. Sonuç olarak mahkeme Hüma’nın talebini reddetmiştir.¹⁷⁹

Yine aynı bölümde sütkardeş oldukları halde bu durumu bilmeden evlenmiş olan kişilerin boşanmalarına dair bir dava kaydı vardır. Bu belge o yıllardaki toplumsal anlayışlar ve yaşayış biçimi açısından oldukça mühimdir:

İstanbul’da Gümrük Mahallesi’nde evli olan Rukiye ile Abdülkerim’in boşanmaları için kızın babası mahkemeye başvurmuştur. Boşanmalarını istemesinin sebebi ise ikisinin sütkardeşi olmasıdır. Muhtemelen evlendikten sonra fark edilen bu durumun bir an evvel düzeltilmesi ve haram olan evliliğin bozulması talep edilmiştir. Konu ile ilgili Rukiye’yi küçüklüğünden beri tanıyan bazı kadınlar (üç kadın) şahit olarak dinlenmişlerdir. Sonuç olarak şuhudü’l-halin de şehadeti ile boşanma akdi

¹⁷⁷ Şânî Efendi, *Sakk-ı Şânî*, vr. 4b-5a.

¹⁷⁸ Şânî Efendi, *Sakk-ı Şânî*, vr. 5b.

¹⁷⁹ Şânî Efendi, *Sakk-ı Şânî*, vr. 8b.

gerçekleştirilmiştir.¹⁸⁰ Bir babanın kızının evlenmesine razı olup da sonradan mahkemeye gelerek, kızı ile damadının sütkardeş olduğunu iddia etmesi ve bu durumu ispatlaması önemli bir örnektir. Babanın ilgili durumu ispat usulü; iddiasına mutabık şahitler bulmasıdır. Bu konuyu etraflıca düşündüğümüzde birçok açıdan ihtimaller ortaya çıkmaktadır. Örneğin kızının damadından ayrılmasını isteyen bir baba yukarıdaki gerekçe ve şahitler ile kızı ve damadının boşanmasına sebep olabilmektedir. Mahkemenin, evli olanların sütkardeşi olduklarına dair yaptıkları şهادetde, yemin teklifinde bulunmaması da ilginçtir. Zira yalan yere şahitlik yapan birkaç kişi ile boşanma akdinin gerçekleşmiş olması da ihtimal dâhilindedir. Fakat burada asıl üzerinde durulması gereken nokta ise gerçekte sütkardeşi olan kişilerin evlenmiş olsalar dahi durum farkedildiğinde hemen boşanmalarının gerekliliğidir.

İkinci bölümdeki ıtık konusu hakkında şu belge suretlerini verebiliriz:

İstanbul'da Hacı Mehmet bin Abdülkadir vefat etmiştir. Kendisi vefatından evvel kölesi olan Hasan'a hürlük vermiştir. Ancak ıtıknamesini veremeden vefat etmiştir. Bunun üzerine Hacı Mehmet'in kardeşi Hacı İbrahim Efendi, merhum kardeşinin kölesine ıtıknamesini vermiş ve onun hürlüğüne sağlamıştır.¹⁸¹ Yine Edirne'de gerçekleşmiş olan bir ıtık da şöyledir:

Edirne'de Gazzar Salih Mahallesi'nde ikamet eden Ümmühan isimli bir kadının Nazenin isimli bir kölesi bulunmaktadır. Ümmühan, hastalık haline geldiğinde Nazenin'in kendi vefatından sonra hür olmasını istemiştir. Bu istek bir bakıma da vasiyet mahiyetindedir. Ümmühan'ın vefatından sonra onun oğullarından Mehmet isimli zat Nazenin'in hür olabileceğini inkâr etmiştir. Kendisini validesinin vasisi olarak görmüş ve Nazenin'i hür etmek istemediğini belirtmiştir. Mahkeme, konu ile ilgili şahitleri dinlemiş ve şuhudü'l-halin de şهادeti üzerine Ümmühan'ın sağlığında söylediği hürlük mevzuuna kanaat getirmiştir. Netice olarak Nazenin isimli cariyeye hür olmuştur.¹⁸² Anadolu vilayetine ait bir belge suretindeki ıtık konusu ise bu şekildedir:

Anadolu vilayetinde Beyşehir kasabasında sipahi zümresinden Hasan Bey, Hüseyin isimli bir köleyi on bin akçeye satın almak istemiştir. Paranın beş bin akçesini vermiş ve bunu kitabet olarak da yazdırmıştır. Geriye kalan beş bin akçeyi de vereceğini taahhüt etmiştir. Eğer kalan meblağı vermezse kölenin hür olacağını da kabul etmiştir.¹⁸³ Köle satın alma konusunda teşebbüste bulunup daha sonra gerekli parası olmayan kişi hakkında da şu kayıt yazılmıştır:

Ahali çavuşlarından Süleyman Çavuş, sekiz bin Osmanlı fazzı karşılığında bir köle alacağını yazdırmıştır. Ancak bir süre sonra bu bedeli veremeyeceğini ve köleyi

¹⁸⁰ Şânî Efendi, *Sakk-ı Şânî*, vr. 9a-9b.

¹⁸¹ Şânî Efendi, *Sakk-ı Şânî*, vr. 11a.

¹⁸² Şânî Efendi, *Sakk-ı Şânî*, vr.11a-11b.

¹⁸³ Şânî Efendi, *Sakk-ı Şânî*, vr.13a-13b.

alamayacağını belirtmiştir. Bunun üzerine daha yazdırmış olduğu kitabet feshedilmiştir.¹⁸⁴

Üçüncü bölümde anlatılan vesayet konusunda, vesayette ihanetin olmasına dair şu belge sureti önemlidir:

Vefat etmiş olan Hacı Ahmet bin Mehmet'e intikal eden malları, Ahmet'in adına korumakta bulunan Dergâh-ı Âli yeniçerilerinden Mehmet Beşe isimli kişinin ihanette bulunduğu tespit edilmiştir. Mahkeme bu ihanete berkarar olmuş ve mezkûr yeniçeri Ahmet vasilik görevinden azledilmiştir. Hacı Ahmet bin Mehmet'in vasilik görevini ise Ramazan isimli şahıs deruhte etmiştir.¹⁸⁵

Yine aynı bölümde ifade edilen nafaka hususunda aşağıdaki belge suretlerini zikretmemiz yerinde olacaktır:

Abdullah bin Hüseyin isimli kişi bir süredir kayıp durumdadır. Ahaliden bazı kişilerin ihbarı üzerine mahkemede Abdullah'ın eşi ve çocuğuna nafaka bağlanmasının gerekliliği tebliğ edilmiştir. Mahkeme Abdullah'ın eşi Fatıma'ya ve oğluna günlük üç akçe nafaka bağlamıştır. Söz konusu nafaka ise "istidane" yani yardım olarak mahkemece verilecektir.¹⁸⁶ Klasik Osmanlı devrinde bu tarz uygulamaların hayatta olması oldukça dikkat çekicidir. Osmanlı toplumundaki kadınların muhtaç duruma geldiklerine ahalinin sessiz kalmaması ve devletin resmi olarak böyle vakalara yardımda bulunması önemlidir. Zira yeniçağ Osmanlı dünyasında, amiyane tabirle bir bakıma sosyal devlet anlayışının bulunmasına bir örnektir. Aslında bu durumu İslam telakkiyesi içerisinde değerlendirdiğimizde Osmanlı'daki yukarıda sözü edilen nafaka meselesini daha iyi anlayabiliriz kanaatindeyim. Nafaka konusunda bir başka olayda ise Edirne'de kocası tarafından boşanmış olan bir kadın kendisine nafaka bağlanması için mahkemeye müracaat etmiştir. Kadı efendi nafaka talebinde bulunan kadına günlük üç akçe nafaka bağlamıştır.¹⁸⁷ Sözü edilen dava bize, Osmanlı kadınlarının evlilik ve boşanmaya dair kendilerinde mevcut olan haklarının peşine düştüklerini ve Osmanlı mahkemelerinin de kadınların bu hususta her türlü hakkını muhafaza ettiğini açık bir şekilde göstermektedir.

Üçüncü bölümde tarafımızca dikkat celbeden bir başka husus da hıthane yani bir çocuğa belirli bir süre bakıp onu terbiye etme meselesidir. Şânî Efendi'nin sakkında konuyla ilgili şu örneği verebiliriz:

Zimmi bir karı koca boşanmışlar ve çocuklarının hızanesi (belirli bir süre bakıp terbiye etme) işi mahkemede konu olmuştur. Şöyle ki çocuğun annesi vefat etmiş, hıthane salahiyyeti sadece babada kalmıştır. Ancak çocuğun teyzesi mahkemede

¹⁸⁴ Şânî Efendi, *Sakk-ı Şânî*, vr. 13b-14a.

¹⁸⁵ Şânî Efendi, *Sakk-ı Şânî*, vr. 15a-15b.

¹⁸⁶ Şânî Efendi, *Sakk-ı Şânî*, vr. 15a-16b.

¹⁸⁷ Şânî Efendi, *Sakk-ı Şânî*, vr. 16a-16b.

kendisinde hızzane salahiyetinin bulunmasını talep etmiştir. Mahkeme netice olarak, annesi vefat etmiş olan küçük çocuğun teyzesinde de böyle bir hakkın bulunacağına hükmetmiştir.¹⁸⁸

Dördüncü bölümdeki din değıştiren cariyenin durumu ile ilgili aşğıdaki belge dikkat çekicidir:

Yahudi zimmetinde cariyeye olarak bulunan bir kadın, mahkemede hâkimin huzurunda İslam dinine geçmiştir. İsmi Aîşe olmuş ve kendisini Müslüman birisine satmıştır. Yani bir Yahudi'nin cariyesi iken Yahudi olarak hayatına devam eden kadın, Müslüman olduğunda cariyeliğı bir Müslüman'ın yanında devam edecektir. İlgili hükmün iktibas edilmesinin esası budur.¹⁸⁹ Buradan anladığımızı göre Osmanlı Devleti'ndeki cariyeler hatta tamamıyla köle statüsünde bulunan insanlar, kendi istekleri doğrultusunda din değıştirdiklerinde aynı dine mensup kişilerin kölesi olmak istemektedirler. Devletin idare düzeni de ilgili duruma onay vermektedir. Yine dördüncü bölümdeki belgelerden, boşanmış olan bir kadının mihr-i müeccelini almasına dair şu dava sureti mühimdir:

Edirne'de Rabia isimli bir kadın ile Sefer isimli bir erkek boşanmıştır. Mihr-i müeccel olarak Sefer, Rabia'ya bin akçe vereceğini tebliğ etmiştir. Rabia mahkemede, Yusuf isimli birisiyle evlendiğini ancak daha önce boşanmış olduğu Sefer'den mihr-i müeccelini alamadığını beyân etmiştir. Ancak Sefer, Rabia ile evlendiğinde bin akçe olan mihr-i müeccelin beş yüz akçesini zıfâf gecesinde kendisinden hüsn-i rızası ile hibe olarak almıştır. İki taraf da bu tarzda bir boşanma akdi vuku bulduğunda ancak beş yüz akçe mihr-i müeccelin vaki olacağını kabul etmiştir. Sefer'in bu ifadesini şuhudü'l-halin de şehadeti üzerine mahkeme kabul etmiş ve Rabia'nın eski eşi Sefer'den ancak beş yüz akçe mihr-i müeccel alabileceğine hükmetmiştir.¹⁹⁰

Şânî Efendi dördüncü bölümde kiralama ve kiracılık konusu üzerinde biraz daha fazla durmuştur. Eserdeki mevcut belgelerden, bir handaki kiracılığın başkasından bir başkasına devri konusu şöyle anlatılmıştır:

Edirne'de bir vakfa ait bir han Ali ismindeki kişinin üzerine kiralanmış durumdadır. 1024 (1615) yılında ilgili hanın kiracısı olan Ali'nin sefere gitmesi gerekmektedir. Hala hanın kiracısı olan Ali sefere gitme gerekliliğı vaki olması hasebiyle kiracılığını vakfa tevdi etmiştir. Vakıf da aynı hanı bir başkasına kiralamaya teşebbüs edecektir. Zorunlu durumlarda kiralama işlemleri devre mutabıktır.¹⁹¹ Bir başka kiralama işlemi ise oldukça ilginçtir. Çünkü bir menkul veya gayr-i menkulün değil bizzat kişinin nefsinin kiraladığına dair belge yazılmıştır:

¹⁸⁸ Şânî Efendi, *Sakk-ı Şânî*, vr. 18b.

¹⁸⁹ Şânî Efendi, *Sakk-ı Şânî*, vr. 28a.

¹⁹⁰ Şânî Efendi, *Sakk-ı Şânî*, vr. 43a.

¹⁹¹ Şânî Efendi, *Sakk-ı Şânî*, vr. 50a-50b.

Buluğ çağına henüz gelmiş, sakalı, bıyığı dahi çıkmamış olan (şabb-ı emred) bir kişi, gazzazlık (ipek bükme, ipek ipliği ile uğraşma) sanatını öğrenmek için bu işin ehli birisine nefsinin bir yıl süre ile kiralamıştır. Diğer bir ifade ile gazzazlık öğrenmek isteyen genç çocuk, gazzaz erbabı kişiye tamamen kendisini bırakmıştır.¹⁹² İlgili hükümde bütün isimlerin falan filan şeklinde geçmesi, olayın bir örnek olması için sakka alındığının delilidir. Ayrıca sözü edilen örnekte, balığ olan kişinin bir sanat öğrenmek için nefsinin kiraladığını, kölelik statüsüne geçmediğini unutmamak gerekir. Edirneli Şânî Efendi'nin eserinde kaydettiği ve bu konuda dikkatimizi çeken bir hamam kiralama hususu mevcuttur. Şöyle ki:

Edirne'de bir vakfın mütevellisi olan Saliha isimli kişi, kiralayıp işlettiği hamamı, kiralama işini yenileyerek işletmeye devam etmek istemektedir. Ancak Recep isimli bir şahıs, Saliha Hatundan daha fazla ücret teklif ederek hamamı kendisi kiralamak istemektedir. Saliha Hatun da Recep efendinin teklif ettiği miktarı vererek hamamı yine kendi üzerine kiralayıp işletmeye devam etmiştir.¹⁹³ Konunun mahkemeye taşınması önemlidir. Ayrıca o yıllarda bir kadının vakıf mütevelliliği ve tüccarlık yapması, aynı şekilde kadı efendinin de kadın tüccara iltimas sağlaması dikkat çeken bir örnektir. Zikrettiğimiz hamam işletmesi hususunda kira artırma talebine bir başka örnek de şu şekildedir:

Edirne'de Asker Hamamı isminde bir hamamı, Hüma isminde bir kadın kiralayarak işletmektedir. Hüma Hanım, yıllık üç bin akçe ile bu hamamı kiralamıştır. Mehmet isimli bir kişi de ilgili hamama Hüma hanımın verdiği kira parasının iki bin akçe fazlasını teklif ederek, sözü geçen hamamı kendisi kiralayıp işletmek istemiştir. Ancak Hüma Hanım, bu fiyat artırmayı inkâr etmiştir. Konu, mahkemede bulunan şuhudü'l-hal ve Hamamcılar Kethüda'sına sorulmuş ve adı geçen hamamın Hüma Hanım'ın tasarrufunda kalmasına mahkemece karar verilmiştir.¹⁹⁴ Yukarıda iki farklı belge örneğinde de gördüğümüz üzere Osmanlı mahalli idaresinde dükkânların kira artırım işleri devlet idarecilerinin onayına sunulmak zorundadır. Bununla birlikte kiralama işinde yapılan muameleler kadı efendiye tebliğ edilmek durumundadır. Ayrıca kira artırımının gerekliliği olmadığına dair mahkemece açıklık da getirilmektedir.¹⁹⁵

Dördüncü bölümde yalan yere beyânın ortaya çıkmasına dair şu belgeyi söyleyebiliriz:

Ahmet isimli bir zat, kardeşi olan Mehmet'in bir süre ticari amaçla hizmetinde bulunduğunu ifade etmiştir. Bu hizmetin neticesinde ise kendisine hizmet karşılığı olarak elbise vereceğini söylediğini iddia etmiştir. Ancak Mehmet, böyle bir hadisenin

¹⁹² Şânî Efendi, *Sakk-ı Şânî*, vr. 51b.

¹⁹³ Edirneli Şânî Efendi, *Sakk-ı Şânî*, vr. 50b-51a.

¹⁹⁴ Şânî Efendi, *Sakk-ı Şânî*, vr. 52b-53a.

¹⁹⁵ Sözünü ettiğimiz vaka bir bakıma o yıllardaki Osmanlı ekonomisiyle de ilgilidir. Zira 17. asrın başlarında Osmanlı Devleti'nin kendi kendisine yeten bir iktisadi yapısının olduğu Osmanlı iktisat tarihçilerinin öne sürdüğü hususlardandır. Detaylı bilgi için bkz. Mehmet Genç, *Osmanlı İmparatorluğu'nda Devlet ve Ekonomi*, İstanbul: Ötüken, 2014, s. 49-82.

yaşanmadığını belirtmiştir. Kadı efendi mahkeme huzurunda Mehmet'ten yemin etmesini talep etmiştir. Mehmet ise usul üzere yemin-billah etmiş, netice olarak Ahmet yalancı bulunmuştur.¹⁹⁶

Aynı bölümde boş kalan arazinin tapusunun vakıfça bir başkasına verildiğine dair şöyle bir belge kaydedilmiştir:

Edirne'de birisinin tasarrufunda tapulu halde bulunan arazi, zikrolunun kişinin vefatından sonra boş kalmıştır. Vefat edenin ilgili araziye mutasarrıf olacak evladı yoktur. Akrabalarında da sözü edilen arazinin tapusuna talep olmamıştır. Arazinin sahibi statüsünde bulunan vakıf mütevellisi de burayı bir başkasına vermiştir. İlgili arazi tapu işlemi de mahkemeye bildirilmiş ve resmi olarak kaydettirilmiştir.¹⁹⁷ Buradan anlaşıldığına göre birisinin üzerinde bulunan arazide tasarruf olma, o kişinin vefatından sonra çocuklarına geçmektedir (yetişkin erkek çocuk). Hatta araziye mutasarrıf olacak çocuğu yoksa akrabasına tasarruf hakkı doğmaktadır. Nitekim Osmanlı toprak nizamında rüçhan hakkı dediğimiz uygulama söz konusudur.¹⁹⁸ Şânî Efendi'nin verdiği bu örnek de bir bakıma rüçhan hakkının doğuşu ve o hakkı deruhte edecek kimsenin olmayışında arazinin tasarruf hakkının yabancı birisine verilmesine dair bir belge örneğidir.

Şânî Efendi sakkında altıncı bölüme geldiğinde vekâlet suretiyle ilgili dikkatimizi çeken şu belge örneğini vermiştir:

Edirne'de Sefer isimli bir kişi Mehmet isimli bir zatı kendisine vekil tayin etmiştir. Osmanlı mahkemelerinde vekâlet tevdi etme usulü mevcuttur. Bu tamamen resmi bir iştir. O yüzden vekil tayin eden kişi ile vekâleti kabul eden kişinin mahkeme huzurunda bu duruma şahitlik etmesi gerekmektedir. Şânî Efendi'nin konu hakkında verdiği örnekler de bu minval üzeredir.¹⁹⁹

Sermaye ve emek ile kurulan ticari işletmenin kadı efendiye bildirilip kaydettirilmesine dair de şu belge düzenlenmiştir:

Tüccar taifesinden olan Ahmet bin Mehmet isimli zat, kendi malından bin akçe vererek ticari bir işletme kurmuştur. Bu durumu kadı huzurunda belirtmiştir. Mahkemede mevcut olan şuhudü'l-hal de Ahmet'in söylediklerini onaylamış ve şehadet etmişlerdir. Bu sayede Ahmet'in bin akçe ile ticari bir işletme kurduğu resmi olarak tasdiklenmiştir.²⁰⁰

¹⁹⁶ Şânî Efendi, *Sakk-ı Şânî*, vr. 55b.

¹⁹⁷ Şânî Efendi, *Sakk-ı Şânî*, vr. 56a-57b.

¹⁹⁸ Osmanlı Devleti'ndeki rüçhan hakkı hususunda bkz. Halil Cin, *Osmanlı Toprak Düzeni ve Bu Düzenin Bozulması*, Ankara: Kültür Bakanlığı, 1978, s. 417. Rüçhan hakkı bugün dahi modern Türk hukuk düzeninde farklı boyutlarda varlığını göstermektedir. Konu hakkında bkz. Türk Ticaret Kanunu, S, 6102, madde, 461.

¹⁹⁹ Şânî Efendi, *Sakk-ı Şânî*, vr. 57a-58b.

²⁰⁰ Şânî Efendi, *Sakk-ı Şânî*, vr. 53a.

Sakkın yedinci bölümünde anlatılan veraset konusu ile ilgili şu belge suretini ifade edebiliriz:

Anadolu vilayeti Karahisar kazasının köylerinden birinde yaşamakta olan Ali bin Mehmet isimli şahıs, Edirne’de bulunduğu sırada mahkemeye gitmiş ve verasetle ilgili ilanda bulunmuştur. Şöyle ki Mehmet isimli zat, ölümünden sonra bütün mirasını müderrislik yapmakta olan oğlu Abdülkerim’e bırakmıştır. Söz konusu mevzu mahkemede görüşülmüş ve Ali kendi iradesiyle, ölümünden sonraki bütün mirasının oğlu Abdülkerim’e verilmesini talep etmiş, mahkeme de bu talebi kabul etmiştir.²⁰¹

Aynı bölümde belirsiz bir miktarda açılan alacak davası şu şekilde görülüp sonuçlanmıştır:

Mehmet ismindeki bir kişi, Hamza adındaki bir şahsa karşı alacak davası açmıştır. Mehmet, babası Ahmet’in vefat etmeden önce Hamza’ya on bin akçe borç verdiğini ancak bu borcu almadan vefat ettiğini iddia etmektedir. Hatta Hamza’nın bu borcu kendisine vermesini talep etmektedir. Hamza ise bu ifadeleri reddetmektedir. Mahkeme, alacak iddiasında bulunan Mehmet’ten yemin istemiştir. Ancak Mehmet yemin ederken merhum babasının ne kadar borç verdiğini hatırlamadığını söylemiştir. Bunun üzerine mahkeme, ortada meçhullük var diyerek dava ve talebi reddetmiştir.²⁰² Bir Osmanlı mahkemesinde bu cihetteki davanın meçhullük ibaresiyle reddedilmiş olması dikkat çekicidir. Nitekim ilgili durum bize Osmanlı mahkemelerinde kesin olmayan bilgilerin meşru kabul edilmediğini göstermektedir.

Eşinden boşanmış olan zimmi bir erkeğin, ayrıldıktan sonra eşi zimmi kadının kendi eşyalarını vermediğine dair dava kaydı mevcuttur. Şânî Efendi gayr-i Müslim tebaaya ait bu belgeyi eserine şu şekilde kaydetmiştir:

Anderye isimli bir zimmi boşanmış olduğu zimmiyenin (gayr-i Müslim kadın), kendisine ait birtakım ev eşyası ile kaftan vermediğini ve kendi tasarrufunda bulundurduğunu mahkemeye bildirmiştir. Mahkeme, hem Anderye’nin hem de zimmiyenin konu hakkında yemin etmelerini talep etmiştir. İkisi de iddiaları doğrultusunda yemin etmiştir. Ayrıca mahkemede bulunan bazı zimmiyeler de kadının lehinde şahitlik yapmıştır. Netice olarak mahkeme, davalı zimmiyeyi haklı bulmuş ve Anderye’nin talebini reddetmiştir.²⁰³

Edirne’de ahalinin huzurunu bozan kişi hakkında verilen bir karar sureti:

Edirne’nin mahallelerinin birisinde yaşamakta olan bir zat, mütemadiyen taşkınlık yapmaktadır. Mahal ahalisini rahatsız etmekte, insanlar arasında fesat çıkarmaktadır. Bu durumdan oldukça rahatsız olan mahalle ahalisinden bazı kişiler mahkemeye başvurarak, ilgili kişiden şikâyetçi olmuşlardır. Ayrıca bu kişinin

²⁰¹ Şânî Efendi, *Sakk-ı Şânî*, vr. 67a.

²⁰² Şânî Efendi, *Sakk-ı Şânî*, vr. 68a.

²⁰³ Şânî Efendi, *Sakk-ı Şânî*, vr. 75a-75b.

mahalleden ihraç edilmesini talep etmişlerdir. Aynı konuda ortak beyânatta bulunan birkaç kişinin ifadesinden sonra mahkeme, ahaliyi rahatsız eden bu kişinin mahalleden ihraç edilmesine karar vermiştir.²⁰⁴ Sözü edilen davadan anlaşılacağı üzere Osmanlı halkı toplumsal huzurunu ve yine toplumsal haklarını gözeten bir yapı içindedir. Hatta yaptığı işlerden rahatsızlık duydukları ve usule ayırık davranan bir devlet idarecisine karşı dahi boyun eymek yerine o kişi hakkında merkeze şikâyet arzlarında bulunmayı tercih etmiştir.

Müellifin eserin altıncı bölümünde ve sadece burada yer verdiği Ramazan ayının başlamasına dair belge sureti de dikkatimizi çekmiştir:

Ramazan ayının geldiğini anlamak için ilgili “udul-i rical”ın (güvenilir ve adil kimseler) tespitine başvurulduğu ve onların Ramazan ayının yarın başlayacağını belirlediği kadı tarafından deftere kaydettirilmiştir.²⁰⁵

Şânî Efendi sakkın yedinci bölümünde birtakım ceza davası suretlerine yer vermiştir. Kısas hükmü hakkında şu belgeyi zikredebiliriz:

Edirne’de Halil isimli bir kişi Hüseyin isimli bir zatın başına kılıç darbesi vurarak onu yaralamış ve bu yaralanmanın neticesinde ölümüne sebep olmuştur. Vefat etmiş olan Hüseyin’in büyük oğlu Halil’i dava etmiştir. Kadı efendi olayı merhum Hüseyin’in büyük oğlundan dinledikten sonra mahkemede hazır bulunan şuhudü’l-halin de bu olaya şahitlik etmesi üzerine kısas yapılması kararını vermiştir.²⁰⁶

Yine kısas konusunda farklı bir belge suretinde ise şu olay anlatılmıştır:

Oğlu bir kişi tarafından bıçakla yaralanıp ardından da ölümüne sebep olan kişi hakkında babası dava açmış ve kısas cezası uygulanmasını talep etmiştir. Ancak bir süre sonra tekrar mahkemeye gelen baba kısas davasının uygulanmasından vazgeçtiğini ve maktulü affettiğini belirtmiştir. Kısas cezasından vazgeçen baba diyet cezasının uygulanmasını talep etmiştir. Mahkeme de çocuğu öldürülmüş olan bu kişinin talebini onaylamıştır.²⁰⁷ İlgili davada, önce kısas cezasını isteyen daha sonra da kısas hükmünden vazgeçilmesini ve diyet ödenmesini talep eden kişinin niçin böyle bir karar değişikliğine gittiği husus muğlaktır. Bu durumun arkasında ekonomik sebepler olabileceği gibi tehdit gibi hususlar da söz konusu olabilmektedir. Nitekim mahkemede davacının ceza hükmünün değiştirilmesini talep sebebi anlatılmamıştır.

Eserin yedinci bölümünde kaydedilmiş olan, karısını yabancı bir erkekle uygunsuz halde gören kişinin işlediği cinayet olayı şu şekilde anlatılmıştır:

²⁰⁴ Şânî Efendi, *Sakk-ı Şânî*, vr. 77b-78a.

²⁰⁵ Şânî Efendi, *Sakk-ı Şânî*, vr. 83b.

²⁰⁶ Şânî Efendi, *Sakk-ı Şânî*, vr. 91b-92a.

²⁰⁷ Şânî Efendi, *Sakk-ı Şânî*, vr. 92a.

Edirne’de yaşamakta olan Mustafa Bekir bin Ahmet isimli şahıs, Muharrem isimli kişi ile karısının ilişki yaşadığından şüphe etmiştir. Bir gün eşine yabana yani dağa, kıra gideceğini söylemiş ancak evin bir köşesine saklanmış. Bir müddet sonra Muharrem isimli zat ilgili eve gelmiş ve Mustafa Bekir’in karısı ile ocak başında oturup sonra da uygunsuz davranışlarda bulunmaya başlamıştır. Karısı ve Muharrem’i bu halde gören Mustafa Bekir ise eline aldığı balta ile ikisini de başından yaralayarak öldürmüştür. Olayın akabinde Mustafa Bekir mahkemeye gelip bütün bu olan bitenleri anlatmış ve konu hakkında evine gidilerek keşif yapılabileceğini söylemiştir. Kadı efendi ilgili memurları Mustafa Bekir’in evine göndermiş ve gerekli keşfi yaptırmıştır. Keşif sonucu Mustafa Bekir’in anlattıklarıyla aynıdır. Şuhudü’l-hal ise maktul Muharrem’in Mustafa Bekir’in karısı ile ilişki yaşadığını bildiklerini ve Muharrem’i birkaç defa uyardıklarını belirtmişlerdir. Hatta şuhudü’l-halin imasına göre böyle bir cinayetin vaki olacağı daha önceden kendini belli etmiştir.²⁰⁸

Sakkın sekizinci bölümünde müellif ağırlıklı olarak, gayr-i Müslimlerin kullanımında bulunan ibadethanelerin tamir işlerine dair mahkeme kayıtlarına yer vermiştir. Bu mival üzere anlatılan kilise tamir talebi dikkatimizi çekmiştir:

Bir kasabada mevcut olan kilisenin tamire muhtaç olduğuna dair mahal ahalisinden birileri kadı efendiye müracaat etmişlerdir. Kilisenin feth-i hakaniden beri tamir edilmediğini ve bazı yerlerinin harabe bir hal aldığını ifade etmişlerdir. Kadı efendi ilgili kilisenin gerçekten tamirine ihtiyaç olup olmadığını tespit ettirmiş ve usule göre kilisenin tamirine izin vermiştir.²⁰⁹ İlgili mekânların tamirâtı için mimar ağa vazifeli olmuş ve onun uygun gördüğü yolla tamir izinleri verilmiştir. Sözünü ettiğimiz bu mekânlar yazarın ifadesi ile “Yahudihâne ve Kenise”dir.²¹⁰ Bu tarz belge suretlerinde kadı efendinin beledi amirlik vazifesinin ehemmiyetine de değinildiği düşünülebilir.

Şânî Efendi sakkın dokuzuncu bölümünde birinci bölümdeki konularla benzerlik ve aynılık gösteren belge suretlerini yazmıştır. Ancak iki bölümdeki belgeler birbirinden farklıdır. Bu bölümde kölenin hürriyetine dair nakil suretinin yer alması, eserde nukülle de belge suretlerinin yazılı olduğu bakımından önemlidir:

Edirne’de Ramazan isimli bir şahsın tasarrufunda bulunan bir cariyeye, Ramazan’ın rızası ile özgürlüğüne kavuşturulmuştur. Ancak söz konusu cariyenin kendi kölesi olduğunu iddia eden bir başka kişi ortaya çıkmıştır. Olay mahkemede detaylıca görülmüştür. Mevzu hakkında kadı efendi tahkikat yaptırmıştır. Davanın sonucunu ise imam Ebu Yusuf kavline göre belirlemiştir.²¹¹ Bu kaydın bir nakil sureti olması ve imam Ebu Yusuf’a atıfta bulunarak sonuçlanması, sakkın öğretici bir eser olmalarının

²⁰⁸ Şânî Efendi, *Sakk-ı Şânî*, vr. 92a-92b.

²⁰⁹ Şânî Efendi, *Sakk-ı Şânî*, vr. 97b.

²¹⁰ Yahudihâne için: Edirneli Şânî Efendi, *Sakk-ı Şânî*, vr. 95b. Kenise için: Edirneli Şânî Efendi, *Sakk-ı Şânî*, vr. 97b. Müellif kilise için hem kenise hem de kilise ismini kullanmayı tercih etmiştir.

²¹¹ Şânî Efendi, *Sakk-ı Şânî*, vr. 100b-101a.

ispatı bakımından önem taşımaktadır. Eksik kalan mihr-i müeccel davası ile ilgili şu belgeye yer verebiliriz:

Edirne’de Mehmet bin Abdullah eşinden boşanmış fakat mihr-i müeccelini boşanmış olmasına rağmen tamamen vermemiştir. Söz konusu mihirden ayrıldığı eşine bin akçe vereceği kalmıştır. Mehmet’in boşandığı eşi ise mahkemeye başvurmuş ve mihr-i müeccelinden alamadığı bin akçesini almayı talep etmiştir. Kadı efendi, mahkemede hazır bulunan şuhudü’l-hali de dinledikten sonra Mehmet’in ayrıldığı eşine kalan bin akçe mihrinin Mehmet tarafından verilmesine karar vermiştir.²¹²

Dokuzuncu bölümde, bir şahsın hak ettiği ücreti aldığına dair hüccet yazdırma talebi dikkatimizi çeken belgelerden olmuştur:

Rumeli’nde Bekir isimli mukataa sahibi kişinin hizmetinde çalışmış olan Ergun Hasan isimli kişi, Bekir’den hak ettiği parayı aldığını ifade etmektedir. İlgili bedeli aldığına dair de bir hüccet yazdırma gereği duymuştur. Kadı efendi huzurunda söz konusu hadise bir kâğıda kaydedilmiştir.²¹³ Burada yapılan iş ve işin karşılığında bir ödeme yapıldığının resmi mahiyet kazanmış olması önem taşımaktadır.

Eserin onuncu bölümüne gelindiğinde en dikkatimizi çeken husus vazife arz sureti olmuştur:

Edirne’de mevcut olan bir vakfa günlük beş akçe ücretle bir çalışan alınması talep edilmiştir. Vazifenin ne olduğu açıkça yazılmamıştır. Söz konusu görev için uygun olan birisinin kim olduğu kısaca belirtilmiştir. Karar merkezinin padişah olduğu ifade edilmiştir.²¹⁴ Sakta ana metin içerisinde bu tür bir arza yer verilmesi ayrı bir önemi havidir.

²¹² Şânî Efendi, *Sakk-ı Şânî*, vr. 102b-103a.

²¹³ Şânî Efendi, *Sakk-ı Şânî*, vr. 105b.

²¹⁴ Şânî Efendi, *Sakk-ı Şânî*, vr. 110b.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
EDİRNELİ ŞÂNÎ EFENDİ’NİN SAKK-I ŞÂNÎ ADLI ESERİNİN TRANSKRİPTİ

3.1. ESERİN TRANSKRİPTİNDE KULLANILAN TRANSKRİPT USULÜ

Transkriptini yaptığımız eserde, temel (basit) transkripsiyon usulü uygulanmıştır. Bunları şu şekilde ifade edebiliriz: (ع) harfi (‘) işareti ile (ل) harfi (^) işareti ile (ء) ibaresi (') ile gösterilmiştir. Yine (ج) harfi (û) veya (ü) ile (س) harfi de (î) veya (ı) harfleriyle gösterilmiştir. Bunlarla beraber Arapça terkipler ve harf-i tarifler (’-) şeklinde ve Farsça terkipler (- [harf]) şeklinde verilmiştir. Ayrıca eserin içerisinde siliklik, bulanıklık sebebiyle ve tarafımızca bazı okunamayan kelimeler (...) şeklinde verilmiş, okunduğu halde emin olunamayan kelimeler ise (?) şeklinde verilmiştir. Yine eser içerisinde müellif veya müstensih tarafından yazma işlemi sırasında ortaya çıkmış olan, yanlış yazım ve eksik harfli kelime yazımlarının yanına parantez içerisinde o kelimelerin tam Osmanlıca halleri ile eksik olan harfleri italik yazı şeklinde verilmiştir. Eserin sayfalarında yazılı olan derkenarlar ise o sayfadaki ilgili satırların arasında köşeli parantez [] içerisine transkript edilmiştir.

3.2. EDİRNELİ ŞÂNÎ EFENDİ'NİN SAKK-I ŞÂNÎ ADLI ESERİNİN TRANSKRİPTİ

Bismillâhirrahmânirrahim ‘aleyke ‘itimâdi yâ Kerîm

Ser-defter-i sukûk ve mehâzır ve dibâce-i ceh menâşir olunmak ve elyak ve evla ve ehakk ve âheri olan cevâmir-i mehâmed bi'l-intihâ ve zevâmir-i mûntehân bî-mûntehâ ol kâh ‘âlem-bek kazâ ve kader ve fâzıl-ı hususât-ı hayr-ı şer cenâbına ref‘ olunur ki ve hadâ-niyyeti muhakeme ‘adâletlerinde ceh kat‘a ile müsbet sicil ve ferdâniyye temessük kulhuvallahu ehad ile muharrer ve mukarrerdir ve salât ve selam ol seyyidü’l-enâm olan resûl murtaza bin mücteba Muhammed Mustafa hazretlerinin ruh-ı şerîflerine ibşâr ve neşâr olunur ki anın şer‘-i mübeyyine ile Hakk-ı zâhid ve Rabb-ı ‘izzet tarafından hakikat-ı kitâb ile müsbet idüğü bâhirdir ve dahi zümre-i âl-i ashâb ve fırka-i asdakâ ve ehıbbâsı üzerine olsun ki ber-berr-i tarık hakk-ı hâdi vesil tevfik-i münâdi olup izhâr-ı din-i mübeyyin ve icrâ-yı şer‘ müstebân olmuştur rıdvânullâhi nasr-ı ‘aleyhim ve ‘alâ el-tabî‘in lehm bâ-hes ilâ yevmu’d-din erbâb-ı ‘ilm ve ‘irfân-ı rû‘yet ve zâhir ve ashâbı fehîm ve iz‘an-ı ‘ıyan bâhirdir ki ‘ilm-i sukûk mülk-i kazaya mâlik ve zümre-i vilayete münselek olan efendilerinin ber-vechile ma‘lumu olmak lazım olup iken ekser bu ‘âlemde cem‘ ve te’lif ve tahrir ve tasnif etdikleri sukûk-ı mergûbe ve sûr-ı makbule ‘azm olup Türkî sûr cem‘ine kimesne takayyüd etmekle kuzzât ve küttâb bu bâbda kalilü’l-yezâ‘at ve ‘adimu’l-isttâ‘at olanları Türkî hüccec ve sicillât ve nakl ve şehâdet tasvirinde külli ‘usret ve ‘azim-i zahmet çeküb bu dahi fakir ve kesirü’l-taksiru’l-mütemessük hecballahu’l-mülku’s-sahmed Mehmed bin Derviş Mehmed el-şehîr-i Şânî el-Edirnevî ekser zamânda mehâkim-i beledâtta ve hâdim-i şer‘ hatır olmağla bu ‘âlemde fi’l-cümle hayr olmağın ba‘zı ihvân talebiyle talebine esân olmak için Türkî-i sûr-ı sukûk cem‘ etmek murâd edinüb bu dakâyık te’lif ve inşâ ve on bâb üzerine tertib ve binâ eyledim lakin erbâb-ı keremde me’mul ve ahsab-ı şemîden suâldir ki vâki‘ olan hata ve halli ve sühuken zeleyelli kalemu’l-tuğlariyle ıslah edüp ‘aynı ‘ayb ve hâmi hatasına ‘aynı ‘atâya tebdil buyurub bu fakiri du‘a-i hayr ile yâd buyuralar ve minallahu estimeğu’l-tevfik lâ-itmâm ve huve’l-mesirullah hattâm bâbu’l-evvel nikâh ve talak ve hul‘ ve redâ‘ ve ana müte‘allik olan beyânındadır bâb-ı sâni ‘itâk ve tedbir ve kitab ve ana müte‘allik olan beyânındadır bâb-ı sâlis nasb-ı vasi ve farz-ı nafaka ve ana müte‘allik olan beyânındadır bâb-ı râbi‘ mübâya‘at ve mu‘amelat ve hibe ve rehin vedi‘at ve ‘âriyet ve ana müte‘allik olan beyânındadır bâb-ı hâmis vekâlet ve kefâlet ve havale ve müdârebe ve ana müte‘allik olan beyânındadır bâb-ı sâdis ikrâr ve da‘va ve şehâdet ve şirket ve müsâkât ve müzara‘at ve sulh ve ibrâ ve ana müte‘allik olan beyânındadır bâb-ı sâbi‘ diyet ve kısâs ve keşf ve ana müte‘allik olan beyânındadır bâb-ı sâmen keşf ve meremmet ve ana müte‘allik olan beyânındadır bâb-ı tâsi‘ nakl ve şehâdet ve üslûb-ı zâhriyye ve ana müte‘allik olan beyânındadır bâb-ı ‘âşer enva‘-ı vakfiye ve istibdâl ve ‘arûz ve tevcih-i cihât ve ba‘zı sûr beyânındadır bâb-ı evvel:

Nikâh ve talak ve hul' ve redâ' beyânındadır 'akd-i nikâh sûretidir vâlidesi sagîresine velâyet hasebiyle tezvic sûretidir [Elâm kemâ-zıkr fiye hürretü'l-fakir]:

Mahmiye-i Edrene mahallâtında Câmi'-i Atik mahallesi sâkinlerinden zahru'l-emâsil Mehmed Bey ibn Abulmennân meclis-i şer'-i şerîf-i lazımu'l-tevkirde işbu râfi'ü'l-kitâb Hüsâm ibn Abdulvahhab mahzarında ikrâr ve takrir-i kelâm edüp sülbiye-i sagîre kızım Rahime'yi iki kıt'a atlas kaftân ve iki kemthâ kaftân ve on bin fazzı akçe mihr-i mu'accel mazbût ve beş bin mihr-i mü'eccel üzerine mezbûr Hüsâm hak subhane ve te'alinin emr-i şer'le ve hazret-i resulullahın şer'iyye-i mutahharası üzerine ve lâ-yetem hasebiyle şâhidin huzûrunda 'akd-i nikâh ve tezvic eyledim dedikde mersum Hüsâm dahi vech-i meşrûh üzere 'akd-i merkûmu kabul ve tezvic etmek mâ-hûve'l-vâki' gıbbe'l-taleb kayd-ı şedd tarafından vekâlet ile nikâh-ı hüccet bu üslûb üzere [Elâm hasmâ hürre fiye enâ el-'abdu'l-fakir Allah subahne falan el-kâdı bağlan]:

Dâru'l-nasr mahmiye-i Edrene mahallâtından Aişe Hatun Mahallesi sâkinlerinden Fatıma hatun tarafından 'akdâtı el-beyân vekil olup vekâlet-i mezbûre Fatıma'yı ma'rifet-i şer'iyye ile 'ârifin olan Ahmed bin Hasan ve Mehmed bin Hüseyin şehâdetleri ile hasm-ı şer' câhid mahzarında vekâleti sâbit olup yine babası olan hemreh-i mahfel-i şer'iyye hatıru'l-lazımu'l-tekvirde işbu râfi'ü'l-kitâb Ahmed bin Abdulvahhab tarafından tasdik âtiü'l-zıkr vekil olup vekâleti nehc-i şer' üzere olan Süleyman bin Hafr mahzarında bi'l-vekâle takrir-i kelâm idüp kızım mezbûre Fatıma'yı müvekkele-i merkûm Ahmed'e on akçe mihr-i mu'accel makbûz vallah sikke-i hasene mihr-i mü'eccel üzere rızâsı ile şuhûd mahzarında bi'l-vekâle ahz ve tezvic eyledim ol dahi vech-i mezkûr üzere kabul ve tezvic eyledi dedikde vekil-i mersum Süleyman gıbbe'l-tasdik ve câhâ mâ vaka'a ketb olundu velisi [hari mâfiyye 'andek eseru'l-fakir 'aba mâ Allah Te'ala es-seyyid falan bin filan el-kâdı be-kazâ-i falan 'af 'an] olmağla kâdı tarafından sûret-i nikâhdır:

Mahmiye-i Edrene mahallâtından falan mahallesi sâkinlerinden olup bundan akdem vefât eden merkûm Ahmed'in kızı sülbiye Hadice'yi işbu râfi'ul-kitâb Mahmud bin Hasan nikâh ile almak murâd edüp iken mezbûre Hadice'nin evliyasından kimesne nikâha kadar karibi olmağla hâkim-i mevki' müstetâb topcular ve hüsn-i meâb hazretleri mezkûreyi bin mihr-i mu'accel ve iki bin akçe mihr-i mü'eccel üzere velâyet-i hasebiyle işbu meclis-i şer'de hâzır olan şuhûd mahzarında merkûm Mehmed tezvic etdikde mersum Mehmed dahi minvâl-i muharrer üzere kabul ve tezvic etmeğın mâ vaka'a kayd-ı şedd şuhûd-ı 'udul ile isbât-ı nikâh sûretidir [elâm el-fakiru'l-müzekker fi el-vesik hürtu'l-gafir es-seyyid falan kâdı be-kazâ-i falan 'af 'an]:

Mahmiye-i Edrene mahallâtından falan mahallesi sâkinlerinden Receb bin Şaban mahfel-i kazâya Fatıma binti Ahmed nâm hâtun ihzâr mahzarında üzerine takrir-i da'va edüp mahalle-i merkûmda bundan akdem mezkûre Fatıma'yı bin akçe mihr-i mu'accel ve iki bin akçe mihr-i mü'eccel üzere şâhidi huzûrunda tezciv edüp ol dahi minvâl-i muharrer üzere nefsinin nikâh ve tezvic etmişken halâ behm ile zevcitiyet mu'amelesinde

imtina‘ eder sual olunup men‘ olunması taleb ederim dedikde gıbbe’s-sual ve ‘akibu’l-inkâr müdde‘i-i mezbûrdan da‘vasına muvafık beyyine taleb olundukda ‘udul-i Müslimin’den falan ve filan meclis-i şer‘-i şerîf li-eclü’s-şehâde hazırân olup gıbbe’l-istişhâd münkere-i mezkûre muvâcehesinde edâ’ ve şehâdet-i şer‘iyye edüp fi el-vâki‘ mahalle-i mezbûrede bundan esbak mezkûre Fatıma nefsi bin akçe mihr-i mu‘accel ve iki bin akçe mihr-i mü‘eccel üzere merkûm Receb’e bizim huzûrumuzda tezvic edüp ol dahi minvâl-i meşrûh üzere tezvic eyledi bu hususa şâhidleriz şehâdet dahi ederiz dediklerinde ba‘de ri‘ayet-i şerâitu’l-kabul şehâdetleri kabul olup mûcebiyle hükm birle mâ-vaka‘a ketb olundu sûret-i ikrâr-ı talâkdır:

Mahmiye-i Edrene’de falan mahallesi sâkininden işbu râfi‘u’l-kitab Musa bin Haydar meclis-i şer‘-i şerîfu’l-lazımu’l-teşrik zevcesi olan Güldanâ binti Abdullah nâm hâtun ile hâzır olup muvâcehesinde takrir-i kelâm edüp mezbûrenin mihr-i mü‘ccelinden zimmetinde olan iki bin akçesini ve dört yüz akçe nafaka-i ‘iddetini mezkûre Güldanâ’ya verüp talâk-ı beyân ile tatlik etdim ve biri birimizle zevciyete mûte‘allik da‘va ve nizâ‘ımız kalmadı diyecek mezbûre Güldanâ dahi zikr olunan meblağı ahz be kabz etdim ve mezkûr Musa ile benim zâhir ve cerhen mine’l-vücuda da‘va ve niza‘ım yokdur şöyle ki ba‘de’l-yevm zevciyet-i mûte‘allik benden veya vekilimden da‘va ve niza‘ı sudûr ederse lede’l-hükkâmu’l-kirâm katınızda istimâ‘ olunmaya dediğinde tarafının vekâleri gıbbe’l-tasdik ketb-i şedd ikrâr ile sûret-i talâkdır:

Mahmiye-i Edrene mahallâtından olup falan mahallesi sâkinlerinden Kerime binti Abdullah nâm hâtun mahfel-i kazâda zevci olan Mehmed bin Abdullah nâm huzûrunda takrir-i da‘va edüp bundan akdem mezbûr Mehmed beni talâk-ı bâyin ile tatlik edüp ben dahi mihr-i müeccelimden ferâgat etmişdim halâ tatlikini inkâr edüp dâhil olmak ister sual olunup min-ba’d benimle izdivâc ve mu‘aşeretden men‘ ve ref‘ olmak murâd iderim didükde gıbbe’l-sual ve ‘akibu’l-inkâr mezbûre Kerime’den da‘vasına mutabık beyyine taleb olundukda ‘udul-i ricâlden [elâm filhakika hukuk ve makarr-ı ‘atdi ‘akku’l-hakiru’l ma‘ruf bi’l-ca’h ve’l-takrib es-seyyid falan e-l-mevâli] falan ve filan li-eclü’s-şehâde mahfel-i şer‘-i şerîf hazırân olup fi el-vâki‘u’l-mezbûr Mehmed bizim huzûrumuzda zevcesi olan mezkûre Kerime’yi talâk-ı bâyin ile tatlik etdi bu hususda şâhidleriz şehâdet dahi ederiz dedikleri gıbbe’l-ta’dil ve’l-tezkiye şehâdetleri hayyiz-i kabulde vâki‘ olıcak mûcebiyle hükm olunup mâ-vaka‘a kayd-ı şedd sûret-i fi-isbâtu’l-tatliku’l-talâk:

Karsa binti Dimo nâm zimmiye mahfel-i kazâda Yâfi veled-i Andron mahzarında takrir-i da‘va edüp bundan akdem zevcim olan Yâfi veled-i Karsa sefere gidüp merkûm veled-i Yâfi Andron nafakama kefil olmuşdur halâ dört ay mikdarı zamândır [şehâdet-i ‘ala el-hu’ belâd-ı hava-yı el-zevciyet nakilu’l-talâk ve ‘atlu’l-amme men ...] zevcim gelmeyüb nafakam için âherden iki bin akçe istidâne edüp harc etmişdim halâ merkûm Yâfi veled-i Andron’dan kefâleti hasebiyle taleb ederim deyüp gıbbe’s-sual merkûm fi el-vâki‘ nafaka-i mezbûre kefil olmuşdum iken zevcim merkûm Yâfi gittiği zamânda eger ben bu kâsım gününe dek gelmezsem zevcim mezbûr Karsan benden boş olsun deyü

şart etmişdi halâ kâsım gününden beri üç ay mikdarı zamân mürûr etmiştir merkûm Karsan zevcinden tatlik olup zimmiyeye de ‘idded lâzım olmayub nafaka-i ‘idded dahi lâzım olmaz diyecek gıbbe’s-sual merkûme Karsan şart-ı mezkûru inkâr edüp ‘udul-i Müsliminden falan ve filan meclis-i şer‘-i şerîfe hazırân olup biz bu hususa şâhidleriz şehâdet dahi ederiz ki merkûm Karsan’ın zevci mezbûr Yani sefere gitdükde eğer ben kâsım gününe dek gelmez zevcim mezbûr Karsan benden boş olsun dedi deyü şehâdet etdiklerinde gıbbe’t-ta‘dil ve’l-tezkiye şehâdetleri hayyiz-i kabulde vâki’ olup mûcibiyle hükm birle mâ-vaka’a kayd olundu sûret-i âheri fi isbât-ı talâk be-gayr-i huzûru’l-mes’eret:

Falan ve filan ve falan mahfel-i kazâda Kurd bin Hamza mahzarında edâ’-i şehâdet-i şer‘iyyet edüp mezbûr Kur(d) bundan akdem zevcem Fatıma binti Abdullah izinsiz yatmayub ve min-ba’d şürb-i hamr etmekle talâk-ı selâseye hul’ edüp ba‘de mezbûr Fatıma izinsiz yabânda yatub şürb-i hamr etmekle hânîs olmuştur deyü şehâdet etdiklerinde ba‘de mâ-vaka’a şehâdetim mevki‘u’l-kabul bu makbulelerde zevceden da‘va ve taleb olmaduğı kütüb-i mu‘teberde musarrah olmağın talâk-ı selâse ve vuku‘una hükm birle mâ-vaka’a kayd olunup yed-i talebine vaz’ olundu ikrâr ile talâk-ı selâsenin sûretidir:

Dâru’l-‘uzr ve’n-nazr mahmiye-i Edrene mahallâtından Kübci Bülbül Mahallesi sâkinlerinden falan ve filan mahfel-i kazâda Ahmed dede bin İshak mahzarında takrir-i merâm edüp mezkûr Ahmed dede târih-i kitâbdan bir sene mukaddem mahallemiz sâkinlerinden olup zevcesi olan Aişe binti Mehmed nâm hâtunu meclis-i şer‘-i şerîfde talâk-ı selâse ile tatlik etmiş iken yine mezbûre ile zevciyyet üzere mu‘aşeret eder deyüp gıbbe el-inkâr mezbûr Ahmed’in mezbûre Aişe’yi târih-i kitâbdan bir sene mukaddem talâk-ı selâse ile tatlik ettiğüne şâhidlerüz şehâdet dahi ederiz deyü şehâdet-i şer‘iyye etdiklerinde mersume şehâdetde dahi ve huzûrumuz ... olmayub te’hirde şehâdet ve tefehhüm ve kendüden hâlâ suâl tekrâr olundukda merhûm Ahmed dede dahi fi’l-vâki’ hâl-i minvâl-i mezbûr üzere câri olup iken yine ol zamânda tahlil-i şer‘ etmişdim ana binâi yokdur zamân-ı mu‘aşeret etdim deyü talâk-ı selâse ile târih-i mezbûrda tatlik ettiğünü ‘itirâf edüp hulle-i şer‘iyyeye ikâmet-i beyyineden ‘âciz olup mâdem ki gıbbe’s-sual tahlil-i şer‘ sâbit olmadıkca evine girmeyüb mezbûre Aişe ile mu‘aşeret etmemeğe tenbiye birle mâ-vaka’a kayd-ı şedd isbât-ı tevfiiz-i talâk sûretidir:

Mahmiye-i Edrene mahallâtından falan mahallesi sâkinlerinden Veli ibn Hasan mahfel-i kazâda Cihan binti İskender nâm hâtun mahzarında üzerine takrir-i da‘va edüp mezbûre Cihan benim nikâh-ı şer‘ ile menkuhum iken hâlâ beni tatlik etdin deyü benimle izdivâc mu‘amelesin etmeyüb muhâlefetdan hâli değıldür suâl olunup men’ olunmasın taleb ederim gıbbe’s-suâl mezbûre Cihan cevâbında fi el-vâki’ ben bundan akdem mezbûr Veli’nin menkuhesi idim iken târih-i kitâbdan bir ay mukaddem mezbûr Veli benim evimde olan esbâbın ayırub ayurub gitmek esnâsında iken talâk niyyeti ile bana ihtiyârın elinde olsun demekle ben dahi ol meclisde nefsimi ihtiyâr edüp talâk bâisle matlık olmuştur deyüp ‘inde’l-inkâr mezbûre Cihan’dan takrire mutâbık beyyine taleb

olundukda ‘udul-i Müsliminden falan ve filan kimesneler li-eclü’ş-şehâde meclis-i şer‘e hazırân olup münker-i mezbûr muvacehesinde gıbbe’ş-şehâde edâ’e şehâdet-i şer‘iyye edüp filhakika merkûm Veli [elâm kemr zikr feyreh] mezbûre Cihan fetinde olan esbâbı târih-i kitâbdan bir ay mukaddem ayırub gitmek sadrında talâk niyyetinde merkûme Cihan’a ihtiyârın elinde olsun deyüp ol dahi meclis-i mezbûrede ... ihtiyâr edüp talâk-ı beyân ile matlık olmuşdur bu hususa şâhidleriz şehâdet dahi ederiz [... ‘alâ ...] dediklerinde şehâdetleri ba‘de’t-ta‘dil ve’l-tezkiye hayyiz-i kabulde vâki’ olup mûcibiyle hükm birle mâ-vaka‘a ketb olundu sagîre Veli gayr-i mücbir sagîrenin nikâh edüp ba‘de’t-tezvic tebniyye yâletü’l-veled hayyâr-ı bulug ile fesh-i nikâhdır:

Dasru’l-hadrat Aîşe ibnet Ahmed tarafından fesh-i âti ez-zikri taleb-i vekil olup vekâleti hasm-i câhid mahzarında mezkûre Aîşe’yi ma‘rifet-i şer‘iyye ile ‘ârifin olan falan ve filan şehâdetleri ile sâbit olan Mehmed halife ibn Hasan meclis-i şer‘ mezkûre Aîşe mezkûr zevci olan Kurd Bey ibn Mehmed mahzarında takrir-i merâm edüp müvekkilem mezbûre Aîşe’nin veli-i gayr-i mücbiri olan vâlidesi Kamr hâtundan gayr-i velisi olmağla hâlet-i sagîretde mezkûre Aîşe’yi mezbûr Kurd Bey tezvic edüp iki yıldan berü ba‘de’d-duhul zevciyyet üzere mu‘aşeret ederler iken hâlâ sitbâ bâliğ oldukda diyâd-ı bulug ile nefsinı şuhûd-ı ‘udul huzûrunda mezbûr Kurd Bey’dan tefrik edüp bu âna değin nessâ ve delâle-i hayyârın ibdâl eder kavla ve favla bir şey sâdır olmağın fesh-i ‘akd taleb eder suâl olunup ‘akd-i mezbûr fesh olunmak taleb ederim dedikde gıbbe’s-suâl mezkûr Kurd Bey nassâ ve delâle-i fesh icâb eder şey’i beyân etmeyüb vekil-i mersum cem‘ kelimâtından tasdik etmeğın ‘akd-i mezbûru vekil-i mezkûr talebiyle fesh olunup işbu bu huruf ber-sebil temessük yed-tâlid vaz‘ olundu ... ıtlak sûretidir:

Hâssa serâclarından Bali ibn Ali mahfel-i kazâda zevce-i mutlıkası olan işbu râfi‘u’l-kitâb Fatıma binti İskender kabilinden ikrâr-ı âti ez-zikri tasdik-i vekil olup vekâleti câhid-i tariku’s-subût şer‘â sâbit olan Ahmed bin Mehmed mahzarında takrir-i merâm edüp ve târih-i kitâbdan iki yıl mukaddem âher diyârda lâzım olup gitdiğimde eger altı aya değin girü ‘avdet edüp gelmezsem zevcim mevkum Fatıma’yı altı yüz akçe mihr-i mü’eccelinden ve nafaka ‘iddetinden fâriğ olmak üzere talâk-ı bâyin ile tatlik etmekle vâlidem Meryem binti Mehmed nâm hâtun tevkil edüp müddet-i merkûme men-kaziyye olduktan sonra merkûme Fatıma nafaka-i ‘iddetinden ve altı yüz akçe [mâfiyye min kablu’l-talâk ve vuku‘u’l-tefrik ... vâki’ ‘inde’l-fakiru’l-yescil falan filan el-müvellî] mihr-i mü’eccelinden fâriğ olmağın mezbûre Meryem dahi vekaleti hasebiyle merkûme Fatıma’yı talâk-ı bâyin ile tatlik etmiş hâlâ vâlidem mezkûre Meryem’in Fatıma’yı zevciyyete mûte‘allik vekâlet-i meşrûh üzere tatlik idüğü benim dahi makbulüm olup merkûme Fatıma ile zevciyyete mûte‘allikdan cehân mine’l vücûd da‘va ve niza‘ım yokdur dedikde gıbbe’t-tasik ve câhâ mâ-vaka‘a ketb olundu talâkın ‘adem ve vuku‘udur:

Mehmed bin Hasan nâm kimesne mahfel-i kazâyâ hâzır olup dâmâdım Mehmed bin Abdullah şart edüp kızım Fatıma’nın talâkına mezbûr Fatıma’nın benim evim duhulüne ta’lik edüp âher-i diyara gitmişdir hâlâ mezbûre Fatıma benim evime duhul etmek lâzım

gelüp hans vâki' olmak için [mâfiyye min 'adem-i vuku'u'l-talâk ...] ben evimi merkûm dâmâdım Mehmed babası dört yüz akçe bey'-i kat'i ile bey' eyledim deyüp mezbûr Abdullah bi'l-muvacehe iştirâ ve kabul edüp kütüb-i mu'teberede recl halef en-lâyed haldâr eminyye fetâ' ahiri'd-dâm min mezhal el-halef lâ yahneş deyü mezkûr olmağın nüzûl-i mezkûre dahil olmak ile merkûme Fatıma'ya talâk-ı vâki' olmaduğı mukarrer olmağın mâ-vaka'a bi't-taleb kayd olundu sûret-i hul'dür:

Darû's-salatanü's-seniyye-i Konstantiniyyetü'l-mahmiyye mahallâtından Hasan-zâde Mahallesi sâkinlerinden bir Hayan binti Süleyman nâm hân mahfel-i kazâda zevci Mehmed Beşe ibn Abdusselam nâm râcil ikrâr-ı tav'i edüp zevcim mezbûr Mehmed Beşe ile beş yüz akçe mihr-i mu'accelde ve nafaka-i 'iddetden ve sâye zevciyyete müte'allik olan cem'i da'va ve mutâleba-âtdan ve münaze'at ve muhâmâtdan fâriğ olmak üzere muhalif eyleyüb min-ba'd ol benden ve ben andan kat'a 'alaka ve terk-i niza' eyledik dedikde merkûm Mehmed Beşe dahi vech-i meşrûh üzere ben dahi hul' eyledüm deyüp câhâ tasdik etmeğe mâ-vaka'a kayd olundu sûret-i âheri fi el-hul':

El-Hâc Mehmed ibn Sefer mahfel-i kazâda İsmihan binti Mehmed nâm hâtun mahzarında takrir-i kelâm mezbûre İsmihan benim zevce-i mezkûrum olup mâbeynimizde şakâk vâki' olup hul'-i murâd etmeğın bin akçe mihr-i mü'eccel üzerine ve hâlâ hâmil olup tuğracığı-velde hîn-i velâdetde yedi seneye değın kendü yanından nafaka ve kesve vermek üzere 'iddet-i nafakası üzere hul' edüp mezbûre İsmihan dahi mezbûru kabul etmeğle benim anın üzerinde ve anın benim üzerimde hukuk-ı zevciyyet-i müte'allik aslâ da'va ve niza'ım kalmayub ve sâir hususlardan dahi her birimiz âherin zimmetini ibrâ-i 'âmm ile ibrâ ve ıskât-ı tâm ile ıskât etmeyizdir deyüp mezbûre İsmihan falan ve filan kimesneler ta'rifleriyle ma'ruf olduktan sonra mukarrırımızı cem'i kelimâtından tasdik-i tahkik etmeğın mâ-hûve'l-vâki' bi't-taleb ketb-i şedd sûret-i âheri fi el-hul':

Zahime binti Hasan nâm hâtun mahfel-i kazâda zevci Mehmed bin receb mahzarında takrir-i kelâm edüp zevcim mezbûr Mehmed'de mihr-i mü'eccelimden olan akçeden altı yüz akçesi alup dört yüz akçesin hibe etdikden sonra mezbûr [elâm kemâ zıkr fiyye mina hul' el-vâki' beyne'l-zevciye harresedu'l-fakir 'ala Allah Te'ala es-seyyid falan el-kâdı be-kazâ-yı falan] zevcim ile kendü nafaka-i 'iddetim üzerine muhalife-i sahihiye etdim iken mezbûr Mehmed'den hamlem vardır bi-iznillah Te'ala velâdet vâki' olup vücuda gelen veledin nafakası hul'de dâhil değildir deyü mezbûr Mehmed dahi eslub-ı mezkûr üzere hul'i kabul etdikden sonra ahdi âherin zimmetini zevciyyete cem'i mutâlebâtdan ve muhâmâtdan ibrâ-i 'âmm etmeğın mâ-vaka'a el-vâki' bi't-taleb ketb olundu isbât-ı hul' sûretidir:

Hüma hâtun ibnet Muharrem Esma ibnet Mehmed nâm hâtun mahfel-i şer'-i şerîfe zevci mutlik olup hâssa serâclarından işbu râfi'u'l-kitâb Ramazan bin Abdulvahhab nâm kimesneyi ihzâr-ı mahzarında üzerine takrir-i da'va edüp bundan akdem mezkûr Ramazan beni tatlik etdikde zimmetinde dört bin akçe mihr-i mü'eccel ile nafaka-i

‘iddetim bâki’ kalmışdır hâlâ suâl olunup aliverilmesi taleb ederim dedikde gıbbe’s-suâl mezbûr Ramazan cevâbında merkûm Hüma ile hîn-i tatlikde mihr-i mü’eccel olan mezbûrdan nafaka-i fâriğe olmak üzere muhâla’a etdik deyücek gıbbe’l-inkâr mezbûr Ramazan’dan takrir-i meşrûhuna mutâbık beyyine taleb olundukda ‘udul-i Müsliminden falan ve filan mahfel-i şer’e li-eclü’s-şehâde hâzıran olup münkerenin mezbûre muvâcehesinde gıbbe’l-istişhâdu’s-şer’iyye edüp fi’l-vâki’ merkûm Hüma hîn-i tatlikde mihr-i mü’ecceli olan meblağ-ı merkûm dört bin akçeden ve nafaka-i ‘iddetinden fâriğ olmak üzere muhâla’a etdi bu hususa şâhidleriz şehâdet dahi ederiz dediklerinde şehâdetleri hayyiz-i kabulde vâki’ oldudan sonra mezbûre Hüma da‘vadan men’ olunup mâ-vaka’a bi’t-taleb kayd-i şedd sûret-i subût-ı rızâ:

Mahmiye-i İstanbul’da Gümrük Mahallesi sâkinlerinden Rukiyye hâtun cânibinde da‘va-yı ictihâd âtiü’l-beyân vekil olup vekâlet-i hasm-ı şer’ câhid mahzarında falan ve filan şehâdetleri ile sâbit olan babası Ahmed bin Hıdır meclis-i şer’de mezbûre Rukiyye’nin zevci olan Abdulkerim bin Ahmed mahzarında bi’l-vekâle üzerine takrir-i da‘va edüp kızı mezbûre ile mezbûr Abdulkerim müddet-i rezâ’atda cem’ olup her biri falane nâm hâtunun memesinden mak’ edüp reda’atdan karındâşı olmağla şer’le tefrik olunmasın taleb ederim dedikde gıbbe’s-suâl ve’l-inkâr ve ‘akibu’l-iştihâd ‘udul-i Müsliminden falane ve filane ve falane nâm hâtunlar li-eclü’s-şehâde mahfel-i kazâya hâzıran olup fi-el-vâki merkûm Abdulkerim ile mersum müddet-i rezâ’atda cem’ olup ikisi dahi mezkûre falan hâtunun memesinden [mahiyet-i ‘itâk nâm sûretidir vasi’ mâ-fiyye ve sahh mâsiyin fi el-‘itâk ‘indi ‘akdu’l-fakir falan] mak’ ağşârdır biz bu hususa şâhidleriz şehâdet dahi ederiz deyü edâ’e şehâdet-i şer’iyye etdiklerinde şehâdetleri ri’ayet-i şerâitü’l-kabul hayyiz-i kabulde [el-bâb es-sâni] vâki’ olup nikâh câiz olmayub tefrik-i hükm birle mâ-vaka’a kayd olundu bâb-ı sâni ‘itâk ve tedbir ve mekâtib ve bunların müte‘allikâtı beyânındadır:

Zahra emâsil Ahmed bin Kemal nâm hîz-i mahfel-i şer’ hatırı’l-lâzu’l-tevkirde rakyeye-i mu‘terif olan râfi‘u’l-kitâb orta boylu açık kaşlı saruşın gök gözlü eflâhiu’l-asl Hasan bin Abdullah nâm ‘abd-ı memlûk mahzarında takrir-i kelâm edüp evsâf ile husûf olan fevle mezbûr Hasan’ ı ikâ-i levhullah Te‘ala [mâhbu el-mastûr fiyye mine’l-me‘amil esser’iti sahih ‘indi ve isru’l-fakir falan ve filan falan] ve her bâ’in ‘ikâballah Te‘ala ‘itâk ve tahrir eyledim ba‘de el-yevm ‘allâm-ı mersum sâir ahrâr asilin gibi hür olup ‘uhdesinde ‘ikâ üzerlerinin mevâli için hakk-ı velâdan ve gayr-ı hakk ve ‘alâkam kalmadı deyü bi’t-tavi’ ve’r-rızâ ‘itirâf eyledikten mâ-hûve’l-vâki’ kayd olundu sûret-i âheri fi el-‘itk:

Rüesâ-i sultânın zümresinde zahru’l-akrân ruhulün Reis ibn Abdulmennan mahfel-i kazâda rakiyye-i mu‘terif olan işbu orta boylu açık kaşlı buğday tenlû tâm efrenci el-asl Nokri veled-i Yuan nâm ‘abd-ı memlûki mahzarında ikrâr ve takrir-i merâm edüp hilye-i mezkûre ile mevsûf olan kulum mezkûr tevkiri altı bin fazz-ı Osmanî ile nefsinî sâtun irâde eylemeğin ben dahi meblağ-ı merkûmu bi’t-tamam ve’l-kemal aliverdim rakyenin rakyeye-i rakdan ihrâc edüp kazâ-yı merriyete edhâl eyledim ba‘de el-yevm gulâm-ı

mezbûrun ‘uhdesinden [elâm Ali mâ-zekr mine’l-‘itâk ve’t-tahrir vuku‘ ‘indi bikandu’ş-şer‘u’l-meyn ‘akdu’l-fakir el-bescâne falan] ‘itkâ üzerinde mevâli için olan hakk-ı velâdan gayrı hakkım kalmayub sâir ahrâr asilin gibi hür oldu deyü bi’t-tavi‘ ve’r-rızâ ‘itirâf eyledüğünde gıbbe’t-tasdik ve câhâ mâ-vaka‘a bi’t-taleb kayd olundu sûret-i âheri fi’l-‘atik bi-tariku’l-hükm:

Mübâdi el-asl [ceri mâfiyye ‘indi mine’l-sulh ve’l-ibra-i ibra el-fakir falan] Mustafa nâm kimesne mahfel-i kazâda Rıdvan bin Abdullah nâm orta boylu sarışın kumral sakallı gulâm mahzarında [kâtib-i mülebbere semmât ve mehu tahric min süls-i ‘itkâ bi’l-‘azl ve saktat ‘inde’l-kitabetü’l-istinafe-i edâ’ü’l-mâl bi’l-‘atk el-hâsıl mine’t-tedbir nakl mezamu’l-feham min kitâbetü’l-‘itâk] takrir-i kelâm edüp mezbûr Rıdvan babam Ali’nin ‘abd-ı memlûkü olup hâl-i hayatında on bin akçeye kitâbet gitmiş idi hâlâ ne kitâbet verüp ve ne itâ‘at raky eyler suâl olunsun deyü gıbbe’l-istizâk merkûm Rıdvan cevâb verüp mezbûr Ali beni kitâbet kesiminden mukaddem müdebber mutlık edüp ba‘de kitâbet kesmişdi bedel-i kitâbet edâ’ eylemeden merkûm Ali fevt olup ben dahi müdebber-i sâbık hükmîyle azâd oldum deyicek mezkûr Mustafa fi-el-vâki‘ babam mezbûr Rıdvan kablu’l-kitâb tedbir-i mutlık ile tedbir etmiş idi iken mezbûr Rıdvan taleb ve rızâ ve hüsn-i ihtirâri ile tedbir-i mezbûrdan fâriğ olup fesh olunduktan sonra kitâbet kesilmişdir ol cihetden babam fevt olmağla merkûm Rıdvan mu’tık olmaz deyü cevâb verüp eimme-i hafıyye kâtında müdebber rızâ olmağla tedbir-i fesh olmağa mahâl olmayub ve müdebber-i kitâbet kesilüb kabl-i edâ’ü’l-bedelü’l-mevâli fevt olıcak hükm-i tedbir-i sâbık ile azâd olup süls müsâ‘id olmağla sa‘âyet dahi lâzım olmağın mezbûr Rıdvan’ın muhaccatâ ‘itkân-ı hükm olunup mâ-vaka‘a [fâfihim min mahâl-i ‘itâk befekkel er-rakiyye ve yâlâ talâk sebt ‘addı ‘inde’l-tariku’l-mendiyye ba‘de ri‘ayetü’l-şerâitu’l-mer’iyye enâ ‘abd-ı memlûk er-revâyi ... Mehmed es-sâdi el es-sevâbi] kayd olundu sûret-i ‘itk bi-tariku’l-ikrâr:

İşbu râfi‘u’l-kitâb orta boylu sarışın ahlâkiyetü’l-asl olup kâfire iken ismi Visür şeref-i İslâm ile müşerref olduktan sonra Gülrana ismi ile Müslüman olan mühtediye mahfel-i kazâda seyyide-i maktuse olan Katliz binti Yanu nâm zimmiye mahzarında takrir-i kelâm edüp seyyidimi Katliz binti Yanu’dan akdem nehc-i şer‘ ‘itâk etmekle sâir ahrâr-ı asliyât-ı kebir-i hür olmuşdur iken ‘ala hazâlan yanından gitmeyüb hizmet üzere idim hâlâ şeref-i İslâm ile müşerref olıcak ta‘assuba dâhil ve ta‘arruz edüp ‘itknâme vermeyüb ben bey‘ etmeğe kasd eyledi hakikat-i hâl-i mezkûre Katliz’dan sual olunup men‘ olunmak taleb ederim dedikde gıbbe’s-suâl mezbûre [elâm kemâ zikr-i fiyye eser ... muharreru’l-fakir alâ Allah Te‘ala Mehmed bin Mahmud el-kâdı falan bin filan] Katliz cevâb virüp fi’l-vâki‘ câriye-i merkûme Yanu’dan akdem ‘itâk-ı şer‘ ile ‘itâk eyleyüb sâir ahrâr-ı asliyât gibi merr olmuşdur iken ‘itâknâmesini Hâcı Bekir nâm râcile emânet-i vaz‘ eyledim bende değüldür deyü bi’t-tavi‘ ve’r-rızâ ‘itkân ‘itirâf etmeğın ikrârı mûcibince câriye-i mezkûrunun ‘itk-ı mukarrer olup sâir ahrâr-ı asliyât gibi merr olduğu muhakkak olmağın min-ba‘d dâhil ve ta‘rifden mezbûr zimmiyete men‘ olunup ‘itk benim dahi makbulüm olup mâ-vaka‘a kayd-ı şedd kabul-ı ‘itk sûretidir [mâfiyye-i kaydenü’l-‘itâk ... ketbü’l... Ahmed bin Mehmed]:

Bundan akdem mahmiye-i İstanbul'da vefât eden Abdülkadir bin Hâcî Mehmed'in 'alâ vechü'l-istifâr verâseti olan liebeveyn karındâşu Hâcî İbrahim mahfel-i kazâda işbu orta boylu saruşın ve elâ gözlü [sahh-ı mâfiyetü'l-'ıtk ... şebt lede'l-fakir ... Mahmud ...] mâcirü'l-asl müslimenü'l-mü'ellem Hasan bin Abdullah mahzarında ikrâr-ı tavi' edüp mezbûr Hasan karındâşım Abdülkadir ki 'ab-ı memluke olup hâl-i sıhhatinde malından âzad edüp 'ıtâknâmesin vermeden fevt olmuş idi ile ol karındâşım merhûm mezbûr ki 'ıtkını makbul görüb 'ıtkı benim dahi makbulüm olup sâir ahrâr-ı aslabin gibi hür olmuşdur didügi merkûm Hasan talebiyle kayd olundu isbât-ı 'ıtkdır:

Mahmiye-i Edrene mahallâtından Gazzar Salih Mahallesi'nden bundan akdem fevt olan merhûme Ümmühan ibnet el-Hâc Sinan nâm hârunun câriye-i memlûkesi olan râfi'ü'l-kitâb orta boylu kara yâsir çatık kaşlı körçiyyezü'l-aslı Nazenin binti Abdullah nâm câriye meclis-i şer'-i şerîfde [tahrir-i mâfiyyetü'l-'ıtkâ ve'l-tahrirü'l-'ala en-nehcü'l-fakir enâmü's-şerîf es-seyyid falan el-mevâli] mütevâtî-i mezbûrinin evlâd sadriyesinden Mehmed ve Mustafa ve Abdah nâm sagîrelerin vasi-i şer'îyyesi ve müteveffâ-yı mersumunun zevc-i metrûki ve vârisi olan Mehmed bin Mustafa mahzarında takrir-i da'va edüp târih-i kitâbdan iki sene mukaddem ben hasta ve sâhib-i firâş olduğumdan mütevâtî-i mezbûre benim için mezkûre Nazenin'i eger bu hasta iken ifâte bulursa mâldan âzâd olup sâir asliyât gibi hür olsun deyüp zikr olunan hasta iken zamân-ı kalilde 'avn-ı İlâhi ile ifâte bulup şart-ı mezkûre hür olup alâ mezalân kablu's-şer'-den beyyine temessük verilmişdir hâlâ seyyidim mezbûre Ümmühan fevt olmağla isâlet ve vesâyet bana rakk olmak üzere vaz'-ı yed etmek ister hakikat hâl-i şer'-i şerîf üzere görölüb ihkâk-ı hak olunmasın taleb ederim suâl olunsun deyüz gıbbe's-suâl vasi-i merkûm Mehmed husus-ı mezkûru bi'l-küllîyye inkâr edicek mezbûre [mâfiyyeden yeşitu'l-'ıtk ve tahrir-i alâ nehcü's-şer' el-kavi beyn yedi ve ana emcu'u'l-enâm es-seyyid falanu'l-mevâli falan bin filan] Nazenin'den da'vasına mutabık beyyine taleb olundukda 'udul-ı Müsliminden falan ve filan nâm kimesneler mahfel-i kazâya hâzıran olup münker-i merkûm muvâcehesinde gıbbe'l-istişhâd edâ'i şehâdet- şer'îyye edüp fi el-vâki' târih-i kitâbdan iki sene mukaddem mezbûre Nazenin mezkûre Ümmühan'ı taht-ı mülkünde hasta ve sâhib ve firâş oldukda merkûme Ümmühan bizim huzûrumuzda mezbûre Nazenin'i eger bu hastalıkda ikâmet bulursa hâlimden âzad olup sâir ahrâr-ı asliyât gibi hür olsun deyü mezbûre Nazenin kalile içinde ikâmet bulup şart-ı mezbûre üzere hürdür biz bu hususa şehâdet dahi ederiz dediklerinde şehâdetleri gıbbe'r-ri'âyet-i şerâitü'l-kabul hayyiz-i kabulde vâki' olup mezbûre Nazenin'in 'ıtkına hükm birle mâ-vaka'a kayd oldu [elâm filhakika kemâ zikr fi el-vesika nemku'l-addu'l 'ann ali sehâne ve ... es-seyyid Mehmed el-mevâli] sûret-i ahrâr-ı fi-isbâtu'l-'ıtk:

İşbu orta boylu açık kaşlı eflâki el-asl müsellimü'l-mülleme Ramazan ibn Abdullah mahfel-i kazâda Mehmed Çelebi bin Sakr üzerine takrir-i da'va edüp mahmiye-i Edrene'de Hüseyin Mehmed nâm makulün 'abd-ı memlûki olup bana oğlum deyüp âzad olmuş iken merhûm Hüseyin vefât edüp muhâllefât-ı beytü'l-mâl-ı kabz olunmağla mahmiye-i mezbûrede beytü'l-mal-ı emin olan Muhammed Çavuş yine ahz edüp mezbûr Mehmed Çelebi'ye altı bin akçeye bey' eyledi hâlâ 'ıtkım mahmiye-i İstanbul

mahallâtından Hoca Avz Mahallesi sâkinlerinden olup bundan esbâk vefât eden merhûm Hüseyn bin Mehmed nâm müteveffanın işbu orta boylu açık kaşlı sarışın ahlâkıyyetü'l-asl Müsliminetü'l-müellem İneyet binti Abdullah nâm câriye temlûkesi mahfel-i kazâda müteveffâ-yı mezbûr ki veresesinden [hürr-i mâfiyye mine'l-tedbir 'indi 'ala nehcü's-şer'ü'l-menin muharreretu'l-fakir es-subhane falan] liebeveyn kızkarındâşı Havva üzerine takrir-i da'va edüp mezbûr Hüseyn hâl-i sıhhatinde vefâtından kırk gün evvel âzad olmak tariki üzere beni müdebber eylemiş idi zikr olunan kırk günün evvel gününde sahih bulunub ba'de vefât eylemiştir hâlâ 'ıtkım taleb ederim deyü gıbbe's-suâl ve'l-inkâr istişhâd olundukda 'udul-i Müsliminden falan ve filan ve falan li-eclü's-şehâde mahfel-i kazâda hâzıran olup fi el-vâki' mezbûr Hüseyn hâl-i sıhhatinde vefâtından kırk gün mukaddem âzadn olmak üzere mezbûre İneyet'i müdebber olup zikr olunan kırk günün evvel gününde sahih bulunub ba'de vefât etmiştir deyü edâ'i şehâdet-i şer'ıyye etdiklerinde şehâdetleri hayyiz-i kabulde vâkı'a olup kavlı hitâr üzere merhûm mezbûrun cümle mâlından mezkûre İneyet âzad üzere hükm olunup mâ huve'l-vâki' gıbbetü't-taleb vuku'u üzere ketb olunup yedine vaz' olundu sûret-i tedbir-i mutlıktır:

Falan bin filan meclis-i şer'de işbu râ'fi'u'l-kitâb uzun boylu sarışın gürciyyetü'l-asl Emred [mâ-hu el-mezkûr fiyye mutabıku'l-muktezi eş-şerîfde alnubuka muharreretu'l-fakir es-subhane ve Te'ala falan] Piyale nâm memluke mahzarında takrir-i kelâm edüp kulum mezbûr Piyale tedbir-i mutlık ile müdebber olup dâr-ı fenadan civâr-ı rahmet hakk-ı kadire intikâl ve irtihâl eyledükde süls-i mâldan âzad olup sâir ahrâr-ı asliyin gibi hür olsun dedüğünde gulâm-ı mezbûr dahi mifer-i mezbûri ve câhâ tasdik ve kabul etmeğin mâ-vaka'a el-vâki' gıbbe't-taleb 'ala vuku'-ı kitâb olunup yedine vaz' olundu tedbir-i mutlık isbâtıdır:

Rü'esiü'l-asl yüzünde eşrec ahti olan bâ'isü'l-kitâb Behram bin falan nâm emred mollâsı olup mîri-i âti rahşıyye nakş eden nakkâşlar zümresinden olmağla fevt oldukda muhâlefât-ı serâclar beytü'l-mâl-i emin-i kayz eden Veli Can bin Kasım nâm kimesnenin muhâlefâtına 'umumâ ve hususâ gulâm-ı mezbûre vaz'-i yed eden fahru'l-emâsil Muhammed Bekir mahzarında takrir-i kelâm edüp 'abd-ı memlûki olduğum mezbûr Veli Can beni hâl-i hayâtındave kemâ sıhhatinde tedbir ile müdebber etmişdi merhûm mezbûre civâr-ı rahmet-i mülk-i fiyyuna intikâl ve irtihâl edüp müteveffâ-yı mezbûrun süls-i mâlî kıymetime vekâ etmeğin ma'tuk olmuşdur deyü gıbbe's-suâl ve'l-inkâr ve's-şerrü'l-istişhâd 'udul-i Müsliminden 'âlim edâ'i-i sultânî mühürleri kâtibi olan Mehmed Çelebi ibn el-merhûm Hasan Ağa ve Ahmed Çelebi ibn Abdüllatif li-eclü's-şehâde mahfel-i şer' hatıru'l-lâzımu'l-tevkirede hâzıran olup mezbûr Veli Can müdde-i-i mezbûr hâl-i sıhhatinde tedbir-i mutlık ile müdebber edüp hâlâ merkûm Veli Can müteveffâ olup süls-i mâlî müdde-i-i mezbûrun kıymetinde müsâ'id olmağın mu'tık olmuşdur biz bu hususa şâhidiz ve şehâdet dahi ederiz dediklerinde şehâdetleri hayyiz-i kabulde vâki' olup mezbûr Behram'ın 'ıtkına hükm olunup mâ-vaka'a kayd olundu hizmet-i ma'lume üzere kitâbet sûretidir:

Hamza bin Abdullah mahfel-i kazâda raky-i ma'arif olup 'abd-ı memlûki olan orta boylu açık kaşlı sarı ve kızım Aîşe'ye sekiz hizmet eyledikten sonra âzad olduğu idi hâlâ vasi-i mezkûr vefât edeli birinci yıl mikdarı zamândır mezbûre Aîşe dahi bâmerallah civâr-ı rahmet-i hürr-i kayyum intikâl edüp iken oğlum Halid Musa mezbûrun vasisi 'abd-ı mezbûrun müddet-i mu'ahhedede sagîrin-i mezbûrinin ikisine bile hizmet etdüğü takdîrce kavî-i muhtâr üzere 'ıtk lâzım gelmediği mezbûr Hüseyin'in mesmûm olmağla mezbûr Hasan ibâk etmek ihtimâli vardır ibâk ederse sagîr-i mezbûrun hâli müşkül olur gulâm-ı mezbûrdan gayrı bir mu'tiye mâlı yokdur ber-tarikle tedârik olunup yetim-i mezbûrdan zarar ihtimâli ref' olunmak tevki' iderim mezbûre Aîşe'nin intikâli levhiyyete mezkûre bâtıl olduğuna binâen ihtimâli bâki ref' için bey' mecâl zîra mekâtibine 'ale'l-kezimet olmak râhiyyesi rağbât-ı nâs külli kutur-ı irâs edüp kıymetinden murâtıb-kesire ka'let üzere [mâciri fiyye falan karâr ve't-tasdiku's-sahh 'indi vânsihh led-i ... fakir falan] behâya taleb ederim demeğin hâkim-i mevki'ü'l-kitâb tûba-lehu hüsn-i meâb hazretleri dahi nazaru'l-yetim mezbûr Hasan'ı vasi-i merkûm kitâbete kesmek münâsib görüb icâzet ve izn verdikde vasi-i mezbûr dahi meclis-i şer'-i şerîfde a'yân ve şuhûddan falan ve filan ve falan nâm kimesneler on bin akçe behâya muhtemeldir dimeğin mezbûr Hasan'ı on bin akçe kitâbete kesüb merkûm Hasan dahi kitâbet-i mezkûru kabul etmeğin kayd-ı şedd sûret-i fî ikrâr-ı kitâbet:

Vilâyet-i Anadolu'da vâki' Begşehir nâm kasaba sâkinlerinden olup zümre-i sipâhiyândan Hasan Bey ibn Abdullah nâm cündî mahfel-i kazâda işbu râfi'ü'l-kitâb uzun boylu açık kaşlı sarışın dostu'l-asl Hüseyin bin Abdullah mahzarında takrir-i kelâm edüp mezbûr Hüseyin 'abd-ı memlûk olmağla bundan akdem on bin fazz-ı Osmanî râyic fi'l-vakt üzerine kitâbete kesmişdim öyle olsa bedel-i kitâbet olan meblağ-ı mezbûrdan beş bin akçesin edâ' ve ref' edüp bâki beş bin akçesi kalmışdır merkûm Hüseyin bâki kalan meblağ-ı mersumu tamâmen ve kâmilen edâ ve teslim eyleye mâldan âzad olup sâir ahrâr-ı aslibin gibi hür olsun deyü bey't-tavi' ve'r-rızâ 'itirâf eyledikde gulâm-ı mezbûr dahi mezbûri ve câhâ tasdik etmeğin [mâfiyye mine't-tahrir vaka'a ... fakir Mehmed bin Ömer el-mevâli ...] mâ-vaka'a bi't-taleb kayd olundu mekâtib-i bedel-i kitâbetini edâ' edüp âzad olduğudur bu dahi kitâbet-i ikrâr sûretidir:

Mahmiye-i Edrene mahallâtından falan mahallesi sâkinlerinden Süleyman Bekir ibn Ahmed mahfel-i kazâda işbu bâ'isu'l-kitâb uzun boylu sarışın elâ gözlü sol gözü ma'lul olan eflâkıyetü'l-asl Yasemin binti Abdullah muvâcehesinde ikrâr ve takrir-i kelâm edüp mezbûre Yasemin câriye-i memluke olmağla bundan akdem üç bin beş yüz fazz akçe üzerine kitâbet kesmiş idim hâlâ bedel-i kitâbet olan üç bin beş yüz akçeyi mezbûre Yasemin bana tamamen edâ' ve ref' etmek ühdesinde 'ıtk üzerinde mevâli için olan hakk-ı velâdan gayrı hakkım kalmayub sâir ahrâr-ı aslibin gibi hür olsun deyü bi't-tavi' 'itirâf eyledüğüne câriye-i mezkûre takrir-i kavm-i ikrâr-ı meşrûhunda ve câhâ tasdik etmek mâ-vaka'a gibbe't-taleb ketb olundu mekâtib-i 'aciz-i fesh sûretidir:

Dergâh-ı 'âli dâm-ı mahfukâyâ ahâli çâvuşlarından rızü'l-'asâkir ve'lçiyuş Süleyman çâvuş mahfel-i şer'-i şerîf-i lâzimu's-şerîfde işbu râfi'ü'l-kitâb orta boylu açık kaşlı

buğday tenlü siyâvuş sekiz bin fazz-ı Osmanî üzerine kitâbet kesmiş idim hâlâ bedel-i kitâbet edâya azhâr-ı ‘acz edüp fesh-i kitâbet ve rukka-i ‘avdete râzı olmağla kablu’ş-şer‘ hatıru’l-lâzımu’l-tekvirde fesh olunmasın taleb ederim deyüp gıbbe’s-su’al gulâm-ı mezbûr dahi bedel-i kitâbeti edâya izhâr-ı ‘acz edüp fesh-i kitâbeti ve rakka-i ‘avdete râzı olmağın merkûm Süleyman çâvuş talebiyle kitâbete mezbûrenin feshen hükm olunup gulâm-ı mezbûr kemâkâ rak ve emre ‘avdet etmeğın mâ huve’l-vâki‘ gıbbe’t-taleb ketb olundu bâb-ı sâlis nasib-i vasi ve furûz-ı nafaka ve ana müte‘allik olan beyânındadır ve sûret-i nasib-i vasi:

Mahmiye-i Edrene mahallâtından Cami-i Kebir Mahallesi sâkinlerinden olup bundan vefât eden merhûm Ahmed Çelebi ibn Ali nâm müteveffanın sulbi oğlu İbrahim nâm sagîrin emvâlini hıfz ve ahvâlini zabt birüsi [mâfiyyeden nasibu’l-vasi el-muhtâr ‘ala nehcü’ş-şer‘ el-muhtâr ‘inde’l-‘abdu’l-fakir seyyid Mahmud el-mevâli] lâzım ve mühim olmağın hâkim-i mevki’u’l-kitâb tûba-lehu hüsn-i meâb hazretleri işbu Halil ibn Safer nâm kimesne velâyet-i mezbûreye ehl olmağın sagîr-i mezbûrun emvâlini hıfz ve ahvâlini zabt vasi nasib edüp ol dahi vesâyet-i merkûme-i kabul ve hizmet-i lâzımesini edâye iltizâm mâ-vaka’a gıbbe’t-taleb kayd olundu vasi-i muhtâr sûretidir:

Mahmiye-i İstanbul’da Barazkan Câmî‘ Mahallesi sâkinlerinden zahrü’l-emâsil Hüseyin Ağa ibn Abdullah meclis-i şer‘de ikrâr-ı sahih-i şer‘ ve ‘itrâk-ı sahih-i mer‘i edüp vasiyet olsun ki dâr-ı fenadan dâr-ı bekâyâ intikâl ve irtihâl müyesser oldukda sülâs-ı mâlda tehviz ve tekfinime ve sâir emvât-ı zamân hakkında hakkında olan masârif-ı mu’tâdiye harc olup bâki kalan meblağ-ı kabz hayrât-ı sarf oluna ve dahi nâşda olan hakkımı kabz-ı şer‘a üzerime sâbit li-bedel olan duyûnu edâye ve sulbi oğlum olan Abdullah nâm sagîre vâris-i şer‘le intikâl eden hisse-i şâyi’a mevrusesi olan zamân-ı bulûğuna değin hıfz ve zabt işbu meclis-i şer‘de hâzır olup mahalle-i mezbûre imamı olan Musa halife ibn İsa’yı vasi-i muhtâr etdim dedüğünde mezbûr Musa halife dahi vech-i meşrûh üzere vesâyet-i mezbûreyi kabul ve hizmet-i lâzımesin edâye ta’ahhüd etmeğın mâ-vaka’a gıbbe’t-taleb kayd olundu [elâm kemâ zikr ve’l-şân ‘ala ... muharriru’l-fakir ila subhane ve Te‘ala es-seyyid falan el-mevâli] sûret-i âher-i fiyye:

Falan hâtun mahfel-i şer‘-i şerîfe gelüp takrir-i merâm edüp hâlâ taht-ı mülkde dâhil olan ve falanımdan gayrı ism-i mâl ıtlak olunur rahmiyyem olmayub bâmallah Te‘ala oldukda zikr olunan esbâb furuhât olunup semeninden bin akçe techiz ve tekfinimle ve sâir levâzım-ı mühimme sarf olunup ve husus-ı merkûmu tenfiz için işbu hâzır-ı fi’l-meclis falan vasi muhtârım oladıcak (*olıcak*) merkûm falan vesâyet-i merkûmeyi kabul ve mücibince edâye iltizâm edicek mâ-vaka’a kayd-ı şedd maslub-ı ‘akl-ı kimesne üzerine nasib-i vasidir:

Mahmiye-i Edrene’de Hasn dâhilinde Kuruçeşme Mahallesi sâkinlerinden Mehmed bin Ali nâm kimesneye bundan akdem cünun ‘arz olup ifâkat bulmayub müddet-i müdeyyen maslubu’l-‘akl olmağla hâlâ taht-ı mülkde olan emlâk ve emvâl ve erzâkın zabt ve tasarrufu kâdir olmayub mezbûr Ahmed için zabt ve tasarrufa bir vasi lâzım ve

mühim olduğun nikât-ı ahbâr edüp mezkûr Ahmed'in hâlâ Mustafa nâm sulbi oğlu ve Saliha nâm sülbiye kızı olup iken mezkûre Saliha reşd ve reşdâd üzere olup her vechile oğlu Mustafa'dan ıslah ve irşad olduğun mezbûrlardan ahvâline vukufu olan 'udul-i ricâlden falan ve filan ve falan ve sâirleri haber verdiklerinde mezkûre Saliha babası merkûm Ahmed ifâkat bulunca emvâl ve emlâk ve erzâkın zabt ve tasarrufa vasi nasib olunup ol dahi vesâyet-i merkûmeyi kabul ve hizmet-i lâzimesin edâye ta'ahhüd etmeğin mâ-vaka'a gıbbe't-taleb kayd olundu bülüğ-ı reşdini isbâtından sonra vasiden mâl-ı mûris kabz sûretidir:

Mehmed bin Hasan nâm emred mahfel-i kazâda babam merhûm Hasan'dan kendüye irs ile intikâl eden on bin akçeyi vasi olan Ali bin Hüseyin mahzarında takrir-i kelâm edüp hâlâ ben bâliğ olup ve reşdim dahi olmağla vasi-i merkûm yedinde olan meblağ-ı merkûm bana teslim olmasın taleb ederim deyü gıbbe'l-istintâk vasi-i merkûm dahi Ahmed'in bâliğ ve reşd olduğundan mâ'ada 'udul-i ricâlden falan ve [min kabzu'l-semen ve't-teslim ve't-tesâlim muhassaf 'indi ... el-hakir ila subhane es-seyyid Mehmed el-mevâli] filan nâm kimesneler mezbûr Mehmed fii'l-vâki' bâliğ ve umûr-ı ticâretde reşd-i tâmı olup her vechile mâlını zabt ve hıfz kâdirdir deyü haber vermeğin vasi-i mezbûr meblağ-ı merkûmu mezbûr Mehmed'e teslime hükm olunup vasi-i mezbûr dahi zikr olunan meblağ-ı tâmma meclis-i şer' de mezbûr Mehmed'e teslim edüp ol dahi kabz etmeğin mâ-vaka'a gıbbe't-taleb kayd olundu hıyânet zâhir olmağla ve fi evvel 'azl olunup vasi-i âher nasib olduğu sûretidir:

Bundan akdem vefât eden merhûm el-Hâc Ahmed bin Abdullah nâm müteveffânın sulbi oğlu olan Mehmed'in savb-ı şer' den vasi mensub olan müteveffâ-yı merkûmdan sagîr-i merkûma intikâl eden hisse-i şer'iyyesin zabt ve hıfz eyleyen dergâh-ı 'âli yeniçerilerinden (*yeniçerilerinden*) Mehmed Beşe bin Ali nâm hıyânet ve sakâmet zâhir olduğundan mâ'ada umûr-ı vesâyetde emhâl ve tekâsül üzere olup şer'a 'azli lâzım olmağın yedine râfi' u'l-kitâb Ramazan bin falan müstakim olup her vechile vesâyetin 'uhdesinden gelü(p) kimesne [mâfiyye min 'azlu'l-vasi ... ve nasibu'l-asl ... fakıru'l-mâdamu's-şer' el-mübeyyin Mahmud el-kâdı be-kazâ-yı falan] olmağın sagîr-i mersum-ı merkûm Ramazan cânib-i şer' de vasi nasib ve ta'yin olunup ol dahi vesâyet-i mezbûreyi kabul ve levâzımını edâye 'ahd etdikde mâ-vaka'a kayd olundu babasından intikâl eden malından sagîr için takdîr-i nafakadır:

Mahrûsa-i Burusa mahallâtından Çoban Bekir mahalesi sâkinlerinden olup bundan akdem vefât eden merhûm Mustafa nâm müteveffânın sulbi oğlu Ahmed nâm sagîrin vâlidesi olan Ümmü Gülsüm binti Mehmed mahfel-i kazâya gelüp takrir-i kelâm edüp sagîre mezbûre babası müteveffâ-yı merkûm muhallelâtından irs-i şer' ile intikâl eden mâlından nafaka ve kisve ve sâir muhâmat-ı lâzimesi için yevmi üç akçe takdîr olunmak taleb ederim dedikde hâkim-i mevki'-i kitâb vech-i meşrûh üzere sagîr-i mezbûra babası merhûmdan intikâl eden mâlından nafaka ve kisve sâir harc-ı lâzimesi için târih-i kitâbdan yevmi üç akçe nafaka takdîr olunup 'inde'l-ihitiyâc istidâne ve

vakt-ı zaferde rücu‘-ı mezbûre Ümmü Gülsüm dahi izn verilmeğın mâ-vaka‘a gıbbe‘t-taleb ketb olundu zevc-i gâib üzerine takdîr-i nafakadır:

Mahmiye-i mahallâtından falan mahallesi sâkinlerinden olup falan ve filan nâm kimesneler ibhâr ile Hüseyin bin Abdullah nâm kimesne menkûhesi Fatıma binti Ali nâm hâtun‘u ve mezkûre Fatıma‘dan müvellüd olan Abdullah nâm sulbi sagîr oğlu nafakasız koyub gıybet etdüğü hâkim-i mevki‘ müstetâb huzûruna zâhir vasi-i nafakana bir şe‘y komayub bi‘l-infak terk etdüğü mezbûre Fatıma‘ya yemin verilmeğın bâher olundukdan sonra târih-i kitâbdan mezbûrân Fatıma ve Abdullah‘ın nafaka ve kisveleri ve sâir mahâmat-ı lâzımları için her birine yevmi üç akçe ta‘yin olunup istidâneye ve vakt-ı zaferde gâib-i mezbûre rücu‘a izn vermeğın mâ huve‘l-vâki‘ gıbbe‘t-taleb kayd olundu sûret-i âheri fî takdîru‘n-nafaka ‘ala ebiyyeü‘l-kâf:

Fatıma binti Abdullah nâm Müsliminden mahfel-i şer‘ hatıru‘l-lâzımu‘t-tekvire gelüp takrir-i kelâm ve bast-ı merâm edüp ben şeref-i [cerr-i mâfiyye mine‘l-‘arz ve‘t-takdîr ... eş‘şer‘ü‘l-mestin muharreru‘l-fakir ila subhane Mehmed el-mevâli be-kazâ-i falan] İslâm ile müşerreffe olduğumda Saika zevci olan Estimad veled-i Yuan nâm zimmiye de bana tâbi‘ olup nâmı Mehmed olan sadrı sagîr oğlumun zarure nafaka ve kisve ve sâir hevâyic-i lâzımesichün babası merkûm istimâddan yevmi nafaka ve kisve-i behâ takdîr olunmak ricâ ederim dedükde babası mâlından yevmi üç akçe nafaka ve kisve-i behâ takdîr oluncak ‘inde‘l-ihtiyâc istidâneye ve vakt-ı zaferde rücu‘a izn verilüb mâ-vaka‘a gıbbe-ketb olunup yed-i taleb-i vaz‘ olundu vâlidesi için oğlu üzerine nafaka takdîr olduğudur:

Mahmiye-i Edrene mahallâtından Miskinler Mahallesi sâkinlerinden işbu bâ‘isu‘l-kitâb Behram Sufi ibn Abdullah fakir ve kâr-kesiyye ‘adem-i kudret âzalup bir olmağla menkul olup nafakaya ihtiyâcı olup sulbi oğlu olmağın musa ve gani olan Abdulgani üzerine talebi ile nafaka ve kisvesi ve sâir hevâyic-i lâzımesi için yevmi üç akçe takdîr olunup ‘inde‘l-ihtiyâc istidâneye ve vakt-i zaferde rücu‘a izn verilüb mâ huve‘l-vâki‘ kayd-ı şedd merâ-yı nafaka nakd sûretidir:

Mahmiye-i Edrene mahallâtından falan mahallesi sâkinlerinden falan binti filan mahfel-i kazâya gelüp takrir-i kelâm edüp bundan akdem zevcim olan falan beni tatlik edüp hâlâ mutlıkasım ol takdîrce ‘izzet-i şer‘iyyem tamâmına değin kablu‘ş-şer‘den nafaka takdîr olunmak taleb olunmak taleb ederim dedükde hâkim-i mevki‘ü‘l-kitâb zevc-i mutlıkı olan mezbûr falan üzerine yevmi üç akçe nafaka takdîr edüp vakt-i zarurede istidâneye ve hîn-i zaferde rücu‘a [elâm fi‘l-vesika mine‘t-takdîru‘n-nafaka el-mutabıku‘l-asl el-vâki‘ fakir ila subhane el-mevâli falan kâdı] izn verilmeğın mâ hûve‘l-vâki‘ ‘ala ve kav‘a kayd olundu ‘av-i nafaka-i mefrûz sûretidir:

Mahmiye-i Edrene muzâfâtından Rum Beglü nâm karye sâkinlerinden râfi‘u‘l-kitâb Asiye binti Mahmud nâm hâtun mahfel-i kazâda hâlâ zevci olan Mustafa bin Kaya mahzarında üzerine takrir-i da‘va edüp bundan akdem zevcim mezbûr Mustafa gâib oldukda mersum Mustafa‘dan hükm olunup sülûs ve elf senesi Muharrem‘inin evâilinde

mütevellid olan Madan nâm sagîre babası merkûm Mustafa üzerine cânib-i şer‘den yevmi üç akçe nafaka takdîr olunmuş idi hâlâ bir sene dokuz aydır hesâb-ı merkûm üzere Mustafa zimmetine lâzım gelen cem‘a bin sekiz yüz doksan akçeyi mezkûr Mustafa’dan taleb ederim dedikde gıbbe’s-suâl mezbûr Mustafa sagîr-i mezbûr veled-i sülbiyyesi olup ve yevmi üç akçe sagîr-i mezkûrun nafaka ve kisvesi için cânib-i şer‘den takdîr olunduğunu tasdik edüp deyn olduğunu ‘itirâf etmeğin mâ-hûve’l-vâki‘ ‘ala vuku‘ gıbe’t-taleb ketb olundu tahriren fi selh-i Muharremu’l-haram endiyâd-ı nafaka sûretidir:

Mahmiye-i Edrene mahallâtından falan mahallesi sâkinlerinden Pervane bin Abdullah nâm müteveffânın sulbi sagîre Hüseyin kablu’ş-şer‘den vasi olan Ahmed bin Mehmed nâm kimesne mahfel-i kazâda takrir-i kelâm edüp beytim mezbûrun ilahaz elân nafakası yevmi dört akçe olup iken kifâyet etmeyüb hâlâ mazâyık ceküb mâlından dahi ziyâde müsa‘adesi olmağın yevmi bir akçe dahi ziyâde olunmasın taleb ederim dedikde husus-ı mezbûre dahi vukufu olan Müslümânlardan istihbâr olundukda meblağ-ı mefrûzun ‘adem-i vefâsı ve mâlının ziyâde müsâ‘idesi olduğuna ihbâr etdiklerinde hâkim-i mevki‘u’l-kitâb tûba-lehu ve hüsn-i meâb hazretleri sahi yetim-i mezbûrun nafakasının vasi-i merkûm talebiyle yevmi beş akçeye takdîr edüp vakt-i zarurette dahi istidâneye ve hîn-i zaferde rücu‘a izn verilmeğin mâ huve’l-vâki‘ kayd-ı şedd hata-i nafaka mefrûz sûretidir:

Falan nâm kimesne mahfel-i kazâda zevce-i mutlikası olan falan mahzarında takrir-i kelâm edüp bundan akdem mezbûre falane benim zevcem olup talâk verdikden sonra mezbûreden hâsıl olan iki yaşında sulbi sagîr oğlum Ahmed’in nafakası için üzerime mezkûre falane günde beş akçe nafaka takdîr etdirmiş iken ben fakir olup nafaka-i mezkûreye iktidârım olmayub ve sagîr-i mezbûre yevmi üç akçe kitâbet etmeğin iken akçesin hata olunmak taleb ederim dedikde hakikat-i hâle vukufu olan Müslümânlardan istihbâr olundukdan sonra merkûm falanın kelâm-i meşrûhuna mutabık haber verdiklerinde iki akçesi olunup yevmi üç akçe kalmağın mâ-vaka‘a kayd-ı şedd nafakanın ‘adem-i lüzum sûretidir:

Falane hâtun mahfel-i kazâyâ zevc-i mutlikı olan Mehmed bin Abdullah nâm kimesneyi ihzâr mahzarında takrir edüp bundan akdem mezbûr Mehmed bana tâ ki talâk verdiğinden mezbûrdan hâsıl olan beş yaşında sagîr oğlum Hasan’a kablu’ş-şer‘den yevmi ikişer akçe nafaka takdim edüp ve istdâneye alup iken kendü me’kulât ve meşrubâtım ile mezbûr Hasan’ı bir yıl besleyüb nafakasına sarf ayledüğüm yedi aylıktan mâ‘adasın alup hesâb-ı mezbûr üzere zimmetinde yedi aylık dört yüz yigirmi akçe hakkım kalmışdır suâl olunup hakkım alıverilmesin taleb ederim deyü sabi‘ ve elf Zilhicce’si târihiyle müverrih-i hüccet ivrâz edüm mazmûnu takdîrine muvâfık olunup suâl olundukda mezbûr Mehmed cevâb verüp mezkûre falane istidâne etmeyüb kendü ta‘amın it‘âm edüp şer‘a lâzım gelürse veririm dedükde gıbbe’s-suâl mezbûre falane dahi istidâne etmeyüb kendü ta‘âmıyla besledüğüne musarrıf oldukda bu makule nafakanın mezkûr Mehmed ‘adem-i lüzûmu zâhir olmağın mezkûre falane da‘va-yı

mersumeden men' olup mâ-vaka'a kayd olundu lakîti sagîr için nafaka takdîr sûretidir:

Edrene mahallâtında Bülbül Hatun Mahallesi sâkinlerinden Gülendam binti falane nâm hâtun mahfel-i kazâya hâzıran olup mahmiye-i mezbûrede Halime Hatun hammamı demekle ma'ruf olan hammam önünde bulunub tahminâ üç aylık yedinde olan Hüdaverdi nâm tıfıl lakîti ihbâr ve mahzarında takrir-i merâm edüp târih-i kitâbdan üç ay mukaddem lakîti mezkûri hammam-ı mezkûr önünde buldum kablû's-şer'den üzerine nafaka takdim olunup kendü mâlîmdan infâk-ı izn taleb ederim dedikde ber-vech-i meşrûh sagîr-i mersum üzerine deyn olmak üzere yevmi üç akçe nafaka takdîr olunup kendü mâlîmdan infâka emr olunmağın mâ-vaka'a kayd-ı şedd taleb-i hakk-ı hızâin ve takdîr-i nafaka sûretidir:

Rabia binti Mustafa nâm hâtun mahfel-i kazâda Hüseyin bin Abdullah mahzarında takrir-i kelâm edüp Kazin kızı Aişe binti nâm hâtun mezbûr Hüseyin'in zevcesi olmağla merkûme Aişe'den mütevellid Mustafa nâm üç yaşında bir sagîr oğlum olup mezbûre Aişe ve vâlidesi Meryem vefât etmeğın hakk-ı hızâniyenimdir zikr olunan veled-i sagîr bana teslim olunup babası üzerine nafaka takdîr olunmak taleb ederim dedikde gibbe's-suâl istintâk mezbûr Hüseyin fi-el-vâki' mezbûre Rabi'nin kızı merkûm Kazin kızı Aişe'den mütevellid olan Mustafa üç yaşında olup mezkûre Rabi dahi sagîr-i mezbûrun hüccede-i sahihisi olduğuna mu'terif olmağın mezbûr Mustafa hakk-ı hızâne ile merkûme Rabi'ye teslim olunmak tenbiye olunduğundan sonra mezbûr Hüseyin üzerine târih-i kitâbdan yevmi bir akçe nafaka takdîr olunup vakt-i zarurette istidâne ve hîn-i zaferde rücu'-ı mezbûrda Rabi'ye izn verilüb mâ-vaka'a kayd-ı şedd bila-nafaka hakk-ı hızâne sûretidir:

Mahmiye-i Edrene'de Araboğlu Mahallesi'nde Kamr binti Hazar meclis-i şer'de Ahmed bin Selim mahzarında takrir-i kelâm edüp bundan akdem vefât eden kızkarındâşım Fatıma'nın sadrıyla Halil ve Nafi nâm sagîrlerin hakk-ı hızânesi benim olduğundan ma'âda bila-nafaka dahi bilmek üzere bana teslim olunmasın taleb ederim deyüp gibbe'l-istintâk mezbûr Ahmed sagîran-ı mezbûran benim ... Rıdvan'ın oğulları olup hasebi infâk ta'ahhüd eylediği ecilden yanıma almış idim hakikatde sagîran-ı mezbûran mezkûre Kamr'ın kızkarındâşı Fatıma'nın sadrı oğullarıdır deyü cevâb virdikde hakk-ı hızâne mezbûre Kamr'ın olup husus-ı hasebi infâk ta'ahhüd etmeğın mezkûran-ı mezbûre Kamr'a teslim tenbiye olunup mâ-vaka'a kayd-ı şedd nesâdan hakk-ı hızâne sahibi kimesne olmağın kızkarındâşına hükm olunduğudur:

Engülü veled-i Yorgi nâm zimmi Rüşid binti Yorgi nâm zimmiye mahzarında takrir-i kelâm edüp karındâşım Vasil nâm zimmi mürd olup falan ve filan nâm sagîrleri kalmağla vâlideleri olan mezkûre Rüşid'e teslim olunup ol dahi nefsinin âhere tezciv etmeğle benim vâlidem olup sagîr Tin mezkûr Tin'in ceddleri Engülü'ye hakk-ı hızâne ile def' olunmuşdur hâlâ mezbûr Engülü mürd olmağla vâlideleri olan mersum Rüşid'e ahz etmişdir enbiyenin taht-ı nikâhında olup hakk-ı hızâne sahibi senâdet kimesne

olmağın velâyetim hasebiyle bana teslim olunmasın taleb ederim deyüp mezbûre Rüşid istintâk olundukda vech-i meşrûh üzere ‘itirâf etmeğın sagîr-i Tin mezkûr Tin merkûm Engülü’ye teslime tenbiye olunup mâ-vaka’a gıbbe’t-taleb ketb olundu sen (?) cihetinden hakk-ı hızâne sâkıt olup babasına teslim ve tenbiye olunduğu sûretidir:

Mehmed bin Yusuf mahfel-i kazâda Nesli binti Mehmed nâm hâtun mahzarında takrir-i kelâm edüp bundan akdem mutlık olan Fatıma nâm hâtundan tevellüd eden sulbi oğlu Yusuf nâm sagîr-i mezbûre Fatıma nefsinı âhere tezvic etmeğle kablu’ş-şer‘den yevmi iki akçe nafaka olunduktan sonra vâlidesi Nesli’ye teslim eylemiş idim hâlâ merkûm Yusuf yedi yaşında olup Engülü’ye dahi kendüsi kâdir olmağla hakk-ı hızâne tamâm olup bana teslim olunmasın taleb ederim suâl olunsun dedikde gıbbe’l-istintâk merkûme Nesli sagîr-i mezbûrun yedi yaşında olduğunu ve Engülü’ye dahi kendüsının kudreti mu‘terif olıcak sagîr-i merkûmu babası merkûm Mehmed’e teslim eyle deyü tenbiye olunup mâ-vaka’a kayd-ı şedd sagîrenin vâlidesi ecnebiye tezvic etmekle hakk-ı hızâne sâkıt olup babasına teslim sûretidir:

Hasan bin Abdullah nâm kimesne mahfel-i kazâda Fahri binti Cafer nâm hâtun mahzarında takrir-i kelâm edüp mezbûre Fahri’nin kızı olup sâbıka menkûm olan İsmihan binti Mustafa nâm hâtun mütevellid olan Rabia nâm sülbiye kızı mezbûre İsmihan ile firkat vâki‘ oldukda sagîr olmağın hakk-ı hızâne ile mezkûre İsmihan yanında vaz‘ olunmuşdur hâlâ mezbûre İsmihan Mehhez nâm ecnebiye tezvic etmekle hakk-ı hızâne sâkıt olup ceddesi mezbûre Fahri’nin zevci ecnebi olup ve merkûme Rabia’nın dahi nisvân kısmından hakk-ı hızâne sahibi olur bir hâtun kalmayub şer‘le bana teslim olunmasın taleb ederim deyüp mezbûre Fahri istintâk olundukda fi nefsi-elâm zevcem mezbûre Rabia ecnebidir deyü ‘itirâf etmeğın mezbûre Rabia babası merkûme Selim’e tenbiye olunup mâ-vaka’a gıbbe’t-taleb kayd olundu babası sagîre kızını ceddesine bila-nafaka beslemeğe virdüğüdir:

Hüseyin bin Abdullah nâm kimesne mahfel-i kazâda Fahri binti Cafer nâm hâtun mahzarında takrir-i kelâm edüp mezbûre Fahri’nin kızı olup sâbıka menkûm olan İsmihan binti Mustafa nâm hâtundan mütevellid olan Rabia nâm sülbiye kızı İsmihan ile sirkat vâki‘ oldukda sagîr olmağın hakk-ı hızâne mezkûre İsmihan yanında vaz‘ olunmuşdu hâlâ mezbûre İsmihan Mehhez nâm ecnebiye tezvic etmeğle hakk-ı hızâne sâkıt olup ceddesi mezbûre Fahri’nin zevci ecnebi olup ve merkûme Rabia’nın dahi nisvân kısmından hakk-ı hızâne sahibi olur bir hâtun olmayub şer‘le bana teslim olunmasın taleb ederim deyüp mezbûre Fahri istintâk olundukda fi nefsi-elâm zevcem mezbûre Rabia ecnebidir deyü ‘itirâf etmeğın mezbûre Rabia babası merkûme Selim’e tenbiye olunup mâ-vaka’a gıbbe’t-taleb kayd-ı şedd sûret-i âheri fiyye:

Hüseyin bin Abdullah nâm kimesne mahfel-i kazâda Fahri binti Cafer nâm hâtun mahzarında takrir-i kelâm edüp mezbûre Fahri’nin kızı Rabia nâm kızı vâlidesi vefât etmeğın ceddesi mezkûre Fahir hakk-ı hızâne ile yanına alup iken merkûme Fahri ecnebiye tezvic edüp nisvândan hakk-ı hızâne sahibi kimesne olmamağla kızı

Rabia'yı taleb edüm bana hükm olunmuş idi hâlâ mezbûre Fakri mezkûre Rabia'yı bila-nafaka ve kisvesi eylemeğe ta'ahhüd etmeğin ben dahi mezkûre Fahri'ye vaz' eyledim mâdem ki nafaka ve kisvesin taleb etmez ben dahi mezbûre Rabia'yı merkûme Fahri'den taleb etmeyim deyüp mezbûre Fahri dahi merkûm Hüseyin'in kelimât-ı şer'ası takdîr etmeğin mâ-vaka'a kayd olundu bâb-ı râbi' mübâya'ât ve mu'amelât ve hibe ve rehin ve icârat ve ana müte'allik olan beyânındadır sûret-i beymiyât ile sahih-i şer' beyânındadır [bâb-ı râbi']:

Gıbbe-i 'aliyye ve südde-i seniyye kâtiblerinden fahr-i erbâb-ı kalem zahr-i ashâbı rakm Ahmed Çelebi ibn Süleyman meclis-i şer'-i şerîfu's-şâmu'l-evtâd ve mahfel-i din-i münif râshu'l-erkânda dergâh-i 'âli cebecileri kâtibi olan işbu râfi'u'l-kitâb fahr-i erbâbu'l-kabul ve el-iz'ân zahrâr-ı bâbu'l-cûd ve'l-ihsân falan-zâde dimekle meşhur olan Mehmed Efendi mahzarında ikrâr ve takrir-i merâm edüp dârüs-saltanatü's-seniyye Konstantiniyyetü'l-hamiyyet mahallâtından falan mahallesinde vâki' iki tarafı falan mülkleri ve bir tarafı tarik-i 'âmm mahdûd ve mümtâz-ı muhavvata-i dâhiliyesi yedi beyt-i 'ulvi üç beyt sofayı [mâfiyye mine'l-bi' ve's-şer' mâ-vuku' 'inde ... muharriru'l-fakir falan] ve hammâmı ve kıları ve kinef ve hadika-i zât-ı eşcâr-ı müsmire ve gayr-ı müsmireyi müstemil olup muhavvata-i ... hâriciyesi iki beyt-i 'ulviyi ve sofayı ve ahurı ve bir anbarı ve otlak mahzeni ve hadika-i muhtevi olan mülk-i menzilimi cümle tevâbi'-i levâhik ile müşârün ileyh Mehmed Efendi tarafından icâb ve kabulü hâvi bey'-ı bât-ı sahih-i şer' ile yüz bin fazz-ı Osmanî akçeye bey' eyledim ba'de'l-yevm menzil-i mahdûd ve merkûm müşârün ileyh Mehmed Efendi'nin mülk-i müşterâsıdır keyfe mâ-yeşâ' ve ... mutasarrıf olsun deyü bi't-tavi' er-rızâ 'itirâf eyledüğünde mukarrer-i mezbûru ikrâr-ı meşrûhunda maru'z-zikr ve câhâ tasdik etmeğin mâ huve'l-vâki' gıbbe't-taleb ketb olundu mülk-i suyen bey' sûretidir:

Mahmiye-i Konstantineyye mahallâtından merhûm Ali Paşa Atik Mahallesi sâkinlerinden Mehmed bin Ahmed mahfel-i kazâda Ramazan bin Muharrem mahzarında ikrâr ve takrir-i kelâm edüp havass-ı Konstantiniyye tevâbi'inden Tırkoş nâhiyesinde vâki' Bağceköy kurbunda kestânelik demekle ma'ruf mevzi' kendü mâlım ile âbad müteferrik hafr etdirüb cem' ve tahsil etdüğüm silke-i sudun ... 'ilm-i şer' ile ma'lum olan bir musarrah su-i otuz bin akçeyi mezbûr Ramazan'a bey'-i kat'i ile bey' eyledüm kayz ve semen ve teslim bey' eyledüm ol dahi vech-i meşrûh üzere iştirâ edüp ba'de'l-yevm zikr olunan bir musarrah su-i merkûm Ramazan'ın müşterâsıdır keyfe mâ-yeşâ' tasarruf eylesün dedükde gıbbe't-tasdik mâ-vaka'a kayd-ı şedd arâziyesi mukâta'alı olan menzilin bey' sûretidir:

Dergâh-ı 'âli dâm-ı mahfukâ bi'l-'âli müteferriklerinden fahrul-emâcid ve'l-'ayân zahru'l-emâsil ve erkân Mustafa Ağa ibn Abdülmennan meclis-i şer'-i şerîf-i lâzimu'l-ekremde divân-ı keyvânî dâm-ı medâru'l-emn ve'l-emâni çavuşlarından işbu râfi'u'l-kitâb zahru'l-'asakir ... ibn merhûm Mehmed mahzarında takrir-i kelâm edüp mahmiye-i Konstantiniyye 'alel'l-belit mahallâtından falan mahallesi vâki' bir cânibinde falan ve bir cânibinde filan ve bir cânib-i tarik-i 'âm ve bir tarik-i hâs ile mahdûd ve mümtâz

olan iki sofa ve ahurı ve kinef müstemil olup her sene Ayasofya vakfına kırk akçe mukâta'a-i zemin olan binâsı mülk-i menzilimin binâsı cem' tevâbi' ve levahık ile mezbûr Hasan Çavuş on bin nakd-i râyic fi'l-vakt fazz-ı akçeyi bey'-i kat'i ile bey' edüp semen-i teslim bey' eyledim ba'de'l-yevm mülk-i müşterâsıdır keyfe mâ-yeşâ' mutasarrıf olsun deyüp bi't-tavi' ve'r-rızâ 'itirâf etmeğin mâ-vaka'a kayd-ı şedd bâyi' tarafından vekâlet ile çiftlik bey' ve zimmetinde tefviz ve tefevvuzdur:

Mahmiye-i Edrene sâkinlerinden zahru'l-emâsil Hüseyin bin Abdullah nâm nüvvâb sultânî kablinden bey'-i âti ez-zikre ve kabz-ı semen müvekkil olup vekâleti hasm Cahid mahzarında falan ve filan şehâdetleri ile sâbit olan Ahmed bin Mehmed mahfel-i şer'-i hatıru'l-lâzımı'l-tevkirde işbu râfi' u'l-kitâb Derviş Çelebi ibn Abdulvahhab mahzarında bi'l-vekâle ikrâr ve takrir-i kelâm edüp müvekkilem müşârün ileyh Hüseyin bana mahmiye-i mezbûre nahiyesinden Üsküdar nahiyesine tâbi' Kadıköy demekle ma'ruf karyede atvâf-ı sülûsesi müşteri-i mezbûr mülki ile ve bir tarafı tarık-i 'âmm ile mahdûd ve mümtâz olup muhavvata-i dâhiliyesi bir çitme beyt sakfi ve bir çitme anbarı vakarlı hâvi olup muhavvata-i hâriciyesi iki beyt-i 'ulviyi ve ahurı ve hammamı ve samânlığı ve iki çitme anbarı ve bir mâlı ve müstemil olan mülk-i çiftliğini ve evi içinde olan civârı ve gilmânı ve öküzden ve inekden ve galleden beyniyemizde 'ilm-i şer' ile ma'lum berduş el-asl Ahmed nâm emred gulâm rüsiyyen el-asl Yasemin nâm câriyesi ve iki çift sofru ve bir çift kara sagîri ve iki kara sagîr yüz ağıs ve beş re's kara sagîr tosunu ve beş mut buğday ve bir tâm samân ve saîr temlik ve temlike kâbil olan âlât ve zirâ'at ve firâşında ve gayr-ı cem'-i tevâbi' ve 'âmm-i mürâfi' ile safka-i vâhid ile vekâletim hasebiyle merkûm Derviş Ali Çelebi'ye yüz bin nakd-ı râyic fi'l-vakt fazz-ı akçeyi bey' bât-ı sahih-i şer' ile bey' edüp kabz-ı semen ve teslim bey' kıldıkdan sonra ve karye-i mezbûre sınırı dâhilinde vâki' beyniyemizde 'ilm-i şer' ile ma'lumu'l-hudud olup müvekkilemin taht-ı tasarrufunda olan beş kıt'a tarlasının ve yine karye-i mezbûre dâhilinde eski bağlar nâm mevzi'de vâki' iki kıt'a çâyırının hakk-ı nasr-ı fenni sahib-i 'arsa ma'rifetiyle mezbûr Derviş Çelebi'ye bi'l-vekâle tefviz ve tefevvuz edüp ol dahi tefvuz-ı mukabele-i tefvizinden mersum Derviş Çelebi yedinden üç bin fazz-ı Osmani alup kayz eyledim b'ade'l-yevm mâru'z-zkir çiftliği ve mevr'ayı ve mürâ'iyi keyfi mâyişe-i tasarruf eylesün dedikde mukarreri-i mezbûru ikrâr-ı meşrûhundan mukarrerle el-mersum ve câhâ ve tasdik etmeğin mâ-vaka'a kayd olundu vekâlet-i bey' vâki' olduktan sonra müşteri talebiyle isbât-ı vekâlet edüp ve kabz-ı semen sûretidir:

Bundan akdem Rumili Kâdı'askeri olup hatıra hatire-i müddet intikâl ve civâr-ı sa'âdet müdârâna irtihâl eden merhûm Mersaba-zâde Hamdullah Efendi'nin selilü'l-ecil 'umdetü'l-hâdimu'l-kiram zübde-i fazâtü'l-İslâm Ahmed Efendi tarafından merhûm müşârün ileyhin benî halidesi fahru'l-hezerât tâcü'l-mestûrât Kerime hâton kablinden bey'-i âti ez-zikre ve kayz-ı semen vekil olan Osman Efendi bin Hamza mahfel-i şer'-i şerîfü'ş-şâmu'l-'amâdda dergâh-ı 'âli dâm-ı mahfukâ bi'l-'ali çâvuşlarından işbu hâfiz haze'ş-şerîfim Ahmed çâvuş bin İbrahim mahzarında takrir-i kelâm ve ta'bir-i merâm edüp mahmiye-i Galata hâricinden merhûm merhûm Cihangir Mahallesi'nde vâki' muhavvata-i dâhiliyesi iki bâb sakfi evi ve üzerinde garkası ve iki bâb sahrayı ve

matbah ve kinef ve zâtü'l-eşcâr olan hass-ı müştemil olup ve muhavvata-i hâriciyesi iki bâb 'ulvi ve üç bâb sakfî evleri ve kıları ve tahta-pûş matbahı ve ana muttasıl olan bir perâvini ve kinefi muhteviyesi olup bir tarafında merhûm Cihangir Câmî'î surî ve bir tarafında dâru'l-ta'lim ve câmî'-i mezbûr imâmına vakf beş sehem menzilin iki sehimî müvekkilem mezbûr Ahmed Efendi'nin babası müşârûn ileyh Abdullah Efendi'den irs-i şer'le intikâl eylemiş mülk olup ve bir sehemî dahi müvekkilem mûmâ ileyhâ Kerime hâtunun vech-i meşrûh üzere vâlidî merhûm ve mersum Abdullah Efendi'den intikâl eylemiş mülkdür el-hâletü hazihi vekâletim hasebiyle müvekkilem müşârûn ileyh Ahmed Efendi'nin menzil-i mezbûrdan iki sehem hisse-i şâyihâ'sını ve müvekkilim merkûme Kerime hâtunun dahi bir sehim hisse-i şâyî'ası müşârûn ileyh Ahmed Çâvuş yüz bin fazz-ı Osmani akçeyi bey' bât-ı sahih ile bey' edüp mezbûr Ahmed Çâvuş dahi iştirâ eyledüğinden sonra teslim kıldım deyüp gıbbe't-tasdikü's-şer' vekil-i mersum Osman Efendi'den bi'l-vekâlet müşteri-i mezbûr Ahmed Çâvuş'dan zıkr olunan yüz akçe semen-i taleb eyledikde müşterâ-i mezbûr Ahmed Çâvuş ref'-i semenden imtina' eyleyüb merkûmun vekâleti nehc-i şer' üzere sâbit olmuştur kabl-i sübut el-vekâlet teslim-i semen eylemezim câiz ki müvekkilleri tevkil-i mezbûru inkâr etmekle bana zaruret-i müterettib olan isbât-ı vekâlet eylesün dedikde gıbbe'l-istişhâd 'udul-i Müsliminden Ahmed Çelebi bin falan bin filan li-eclü's-şehâde meclis-i şer'-i şerîfe hâziran olup fi'l-vâki' müvekkile-i mezbûrân Ahmed Efendi ve Kerime Hâtun ber-vech-i huzûr-ı müşerref Osman Efendi'yi bey'-i mezbûr ve kabz-ı semen ve teslim mübeyyin vekil-i nâib menâb-ı nasib eylediler sâlifü'z-zirk Osman Efendi dahi vekâlet-i mezbûreyi bi'l-muvâcehe kabul eyledi bu minvâl üzere bu hususa şâhidlerüz şehâdet dahi ederiz deyü irâe şehâdet-i şer'iyye eylediklerinde gıbbe't-ta'dilu's-şer' şehâdetleri makbule olmağın vekil-i mezbûrun vekâletine hükm olunduktan sonra vekil-i mezbûr Osman Efendi müşteri-i mezbûr Ahmed Çâvuş yedinden semen-i mezbûr yüz bin akçeyi bi't-tamâm alup kabz eyledi deyü mahzar-ı meşetlerde ikrâr edicek ba'de't-tasdik ve câhâ mâ huve'l-vâki' bi't-taleb kayd olundu şerikler ma'rifetiyle degirmânda olan hisse-i şer'iyyesin bey' sûretidir:

Mahmiye-i Edrene sâkinlerinden olup bundan akdem vefat eden Ahmed bin Abd nâm müteveffânın sülbiye kızı ve vârisesi olan Rabia hâtun mahfel-i kazâda işbu râfi'u'l-kitâb Mahmud bin Ali mahzarında takrir-i kelâm edüp mahmiye-i mezbûre muzâfâtından Kara Kasım nâm karyede merhûm ve mağfur li es-sultân Bayezdi Han 'aleyhirrahman ve'l-gufrân evkâfî 'arsasında vâki' sınırı arâzinin otuz akçe mukâta'ası olup beyyinemizde lede'l-cirân hududu ma'lum olup sâzlı nâm nehir üzere dâir biri birine mülâsak binâsı mülk iki göz karaca değirmenin mu'ayyen ve mukarrer bir gözi babam merhûm merkûmun mülkü olup ve dâis bana ve sulbi oğlu Mehmed'e ve sülbiye kızı Saliha'ya münhasıra olmağın mersum değirmenin yânından babamdan intikâl eden hisse-i şâyî'amı müşriklerim mezbûrân Mehmed ve Saliha izinleri ile mezbûr Mehmed'e dört bin fazz-ı Osmaniye bey'-i kat'i bey' edüp kabz-ı semen ve teslim bey' eyledim dedikde gıbbe't-taleb mâ-vaka'a kayd olundu verese-i hisse-i ma'lumelerin bey'idir:

Bundan akdem vefât eden merhûme Melek hâtun ibnet Mustafa nâm mütevefânın karındâşı oğulları ve vârisleri Kalender ve Receb bin Piri mahfel-i şer‘de râfi‘u’l-kitâb Ahmed Bey bin Abdullah cânibinden tasdik-i âti ez-zikr vekil olup vekâleti nehc-i mu‘tebere üzere sâbit olan Hamza Bey ibn falan mahzarında takrir-i merâm edüp müteveffâ-yı mezbûreyi Edrene mahallâtından Aişe Hâtun mahallesinde vâki‘ cânibinden tarik-i ‘âmm ile mahdûd ve mümtâz iki beyt-i ‘ulviyi ve bir beyt sakfi ve kıları ve kinefi ve bir hammam müştemil ve muhtevi olan mülk-i menziline bundan akdem mariz-i mevtinden evvelâ kend nefisine ba‘demâ ebesi olan Saliha’ya ve ba‘demâ merkûme Saliha’nın olan evlâd evlâdına ve ba‘de inkırâzihım mahalle-i mezbûre ‘avazına vakf-ı şart edüp iken müteveffâ-yı mezbûrenin menzil-i mezkûrede gayr-ı hâli zâhir olmamağla marizin vakf-ı sülüsünden mu‘teber olmağın sülüsânı bize müntekal olup zikr olunan sülüsândan vakf-ı câiz görmeyüb kabul itmedüğünde binâ-i menzil-i mezkûrun iki sehem şâyi‘anı mezbûr Ahmed Bey verâsetimiz hasebiyle bin akçeye bey‘-i kat‘i ile bey‘ edüp kabz-ı semen ve teslim bey‘ eyledük ba‘de’l-yevm sehimin-i merkûmin mersum Ahmed Bey’in müşterâsıdır keyfe mâ-yeşâ‘ mutasarrıf olsun dedükde vekil-i merkûm ve câhâ tasdik etdikden sonra mâ-vaka‘a kayd olundu sûret-i âheri fi el-bey‘ min hissetü’ş-şâyi‘at:

Mehmed Reis bin Bali mahfel-i kazâda mahmiye-i Edrene merhûm ve mağfur li es-sultân Murad Han evkâfi mütevellisi olan kıdvetü’l-akrân Mustafa Çelebi ibn Senan mahzarında ikrâr ve ‘itirâf edüp ve Filibe kazâsında Kunos nâhiyesinde merhûm ve mağfur li es-seultân Süleyman Han evkafından Dereli nâm karye sınırında vâki‘ bana eşyâ ile meşhur olup müstağın ‘annu’l-tahdid olan iki tokmağı müştemil bir ... zinketin vakf-ı şâyi‘asın ve yine mevzi‘-i mezkûrede vâki‘ üç değirmenin vakf-ı şâyi‘asın mûmâ ileyh Mustafa Çelebi’ye on bin nakd-i akçeye bey‘ edüp kabz-ı semen ve teslim-i bey‘ etdim müşârün ileyh Mustafa Çelebi dahi vech-i meşrûh üzere iştirâ ve kabul etdi ba‘de’l-yevm mülkü olup keyfe mâ-yeşâ‘ tasarruf eyledikde mezbûr Mustafa Çelebi dahi ve câhâ gıbbe’t-taleb mâ-vaka‘a kayd olundu beytu’l-mâl emini ile ve verâset bey‘ etdikleri sûretidir:

Mahmiye-i Edrene’de haft-ı bi’l-hiz ve’l-Müminin mahallâtından Fazlullah Paşa mahalleli sâkinlerinden olup bundan akdem vefât eden merhûm Hasan Bey bin Abdullah nâm cündînin zevce-i metrûkesi olan Fatıma binti Mustafa nâm hâtundan gayr-ı zâhirde vâris-i ma‘rufu olmamağla muhallelâtının deyn-i mezbûre Fatıma Hâtun ve sül-i erba‘ beytü’l-mâl cânibine ‘âid ve râci‘ olduğu bâ‘isden mahmiye-i mezbûrede bi’l-fi‘il hassa-i beytü’l-mâl emini olup vech-i meşrûh üzere merhûm-ı mezbûrun muhallelâtına vaz‘-ı yed olan fahru’l-cuyûş Mehmed Çâvuş bin bin Ahmed mütevefâ-yı mezbûrun zevce-i metrûkesi olan Fatıma hâtun mahfel-i kazâya gelüp râfi‘u’l-kitâb Hayreddin Halife bin Abdulvahhab mahzarında ikrâr ve takrir-i kelâm edüp merhûm-ı mezbûrun cümle muhallelâtından olup mahmiye-i mezbûre vâki‘ bir tarafı falan ve bir tarafı filan mülkleri ile ve bir tarafı falan vakf ile ve tarik-i ‘âmm ile mahdûd ve mümtâz olup muhavvata-i dâhiliyesi iki beyt-i ‘ulviyi ve kinefi olup ve muhavvata-i hâriciyesi bir beyt âlevi ve sofalı ve bir hammamı ve kinefi müştemil olan menzili cümle tevâbi‘

ve levâhık ile sûk-ı sultânide Murad ... müzâyede olup ağbât-ı nâs bi'l-küllîye münkat'î olduktan sonra on bin akçede mezbûr Hayreddin Halife üzerine karâr edüp ziyâde talebin olmağın müşârûn ileyh Hayreddin Halife menzil-i mezkûru emânet ve vekâletim hasebiyle meblağ-ı merkûm on bin akçeyi bey' bât-ı sahih-i şer' ile bey' edüp kabz-ı semen ve teslim bey' etdük ba'de'l-yevm menzil-i mezbûr-ı merkûm Hayreddin Halife'nin mülk-i müşterâsıdır deyü bi't-tavi' ve'r-rızâ 'itirâf eyledikde mâ-vaka'a kayd olundu hassâ-i beytü'l-mâl emini bey' etdüğü sûretidir:

Dâru'l-karr ve'n-nasr mahmiye-i Edrene mahallâtından Fındık Fıkıye Mahallesi sâkinlerinden olup bundan evvel vefât eden el-Hâc Ömer bin Ali nâm müteveffânın izhâr-ı verâseti ma'lum olmayub muhallefâtının ve cümlesi beytü'l-mâl cânib-i râci' olduğu bâ'isden mahmiye-i mezbûrede hâlâ beytü'l-mâl-ı'amme emini olup merhûm-ı mezbûrun muhallefâtına vaz'-ı elid olan Mahmud Çelebi bin Süleyman mahfel-i şer'-i şerîfde Kemal bin Abdulmakal mahzarında takrir-i kelâm edüp mezbûrun cümle muhallefâtından mahalle-i mezbûrede vâki' bir tarafı falan ve bir tarafı filan mülkleri ile tarik-i 'âmm ile mahdûd mümtâz olmayub bir beyt-i 'ulviyi ve bir beyt sakfı ve ahurı ve kinefi müştemil ve muhtevi olan menzil-i sûk-ı sultânide ve beyne'l-talebin ve'r-râgibin niçe (*nice*) eyyâm-ı müzâyede olup ağbât-ı nâs bi'l-küllîye münkat'î olduktan sonra on bin akçede merkûm Kemal'in üzerine hakk-ı karâr ile karâr edüp ve ziyâde ile âher taleb ve râgıb zuhûr etmeğın menzil-i mezbûrun merkûm Kemal emânetim hasebiyle meblağ-ı mezbûr on bin bey'-i kat'î ile bey' edüp kabz-ı semen ve teslim bey' eyledim ba'de'l-yevm mülkü olup keyfe mâ-yeşâ' mutasarrıf olsun deyü bi't-tavi' ve'r-rızâ 'itirâf eyledigünde mukarrerimiz bu rek ikrâr-ı meşrûhunda olmakla el-mersum ve câhâ ve işfâhâ tasdik ve tahkik edicek mâ-vaka'a bi't-taleb ketb olundu beytü'l-mâl emini mâl-i gâib olmak üzere harâbe-i 'arsa-i ba'de'l-izn-i bey' sûretidir:

Mahmiye-i Edrene'de hâlâ beytü'l-mâl-i 'âmm ve mâl-ı gâib emini olan dergâh-ı 'âli çâvuşlarından kudretü'l-'asakir ve'l-cuyûş Mehmed Çâvuş ibn Ahmed mahfel-i kazâda bâ'isü'l-kitâb Ramazan bin Süleyman muvâcehesinde ikrâr ve takrir-i kelâm edüp mahmiye-i mezbûre mahallâından Aîşe Hâtun mahallesinde vâki' cevânib erba'sı falan ve filan ve falan mülkleri ile mahdûd ve mümtâz olup harâbe-müşerref olan menzilin otuz yıldan beru sâhibi zuhûr etmeyüb hâi ve mu'attıl olmağla cümle binâsı hedm olunup hâlâ eser-i binadan nesnesi kalmayub açık 'arazisi kalup 'arazi-i mezbûre dahi hezîl olup ba'zı sıvânât işleri vaz' olunmağla Emhalet mahallesine göre ... olup otuz yıldan berü 'arazi-i mezbûre hâliye ve mu'attıl kalup sahibi zuhûr etmeyüb ve kimin mülkü idüğü ma'lum olmamağla 'arazi-i mezbûre mâl-ı gâib olmak üzere bey' olunup semen-i mîri için zabt olunmağa kablu'-ş-şer'den izn verilmeğın sûk-ı sultânide ... bey' nizid (*nazid*) olunup rağbât-ı nâs bi'l-küllîye münkat'î olduktan sonra mezkûr Ramazan üzerinde beş yüz akçede ikrâr edüp ziyâde ile âher-i taleb zuhûr etmemeğın 'arazi-i mezkûreyi mezbûr Ramazan beş yüz fazz-ı akçeye emânetim hasebiyle bey'-i kat'î ile bey' edüp bey'-i mezbûru teslim ve semen olan meblağ-ı merkûmu mîri için zabt eyledim dedikde emir-i müşârûn ileyhin ikrâr-ı meşrûhu'l-mukarrerle el-mersum

ve câhâ tasdik ve şifâhâ tahkik edicek mâ-vaka'a bi't-taleb ketb olundu mâl-ı mefkûd emini mâl-ı mefkûdu bey' sûretidir:

Mahmiye-i Edrene'de vâki' beytü'l-mâl-ı 'âmm ve mâl-ı gâib ve mâl-ı mefkûd emini olan Yusuf Çâvuş ibn Abdullah mahfel-i kazâda işbu râfi' u'l-kitâb Ali Bey ibn Mehmed mahzarında takrir-i kelâm edüp mahmiye-i mezbûre muzâfâtından Bosna nâm karyede âher-i diyâddan gelüp ... iden Dimo veled falan nâm zimmi mefkûd olup emnânetim hasebiyle mefkûd-ı mezkûrun iki yüz re's koyunu kabz edüp iken telef-hofi olup hıfz olduğu takdîrce nefası kıymetini tecâviz edüp bey' olunmasın taleb ederim dedikde fi'l-vâki' vech-i meşrûh üzere mezkûr ağnâm bey' olunmasın ner veçhile evla ve infâ' olmağla cânib-i şer'den bey'ine izn ve icâzet verildikten sonra zikr olunan koyunu sük-u sultânide [mâ zikr-i fiyye mine'l-bey'uş-şer' ve'l-'akd ... 'indi ve enâ hâdimu's-şer'u'l-'ala 'akibu'l...] bey' min yünid olmak tarikiyle eyyâm-ı müte'addidede müzâyede olunup râğbât-ı nâs-ı bi'l-küllîye münkat'î olduktan sonra mezbûr Ali Bey üzerine her biri doksan yedişer akçe hakk-ı karâr ile bir akçe ziyâde ile âher talebi zuhûr etmemegin zikr olunan iki yüz re's koyunun ber biri doksan yedişer akçe hesâb üzerine cem'a on dokuz bin dört yüz akçeye emnânetim hasebiyle merkûm Ali Bey'e bey'-i kat'î ile bey' edüp kabz-ı semen ve teslim bey' eyledim dedikde gibbe't-taleb ketb olundu ba'de'l-bey' semeninden takâssi edüp bâkisi kabz etdüğidir:

Mahmiye-i Edrene mahallâtından Karaca Eyüb Mahallesi sâkinlerinden Hasan bin mahfel-i şer'-i şerîf-i lâzımu'l-ikrâmdan zevce-i medhûl behâsı olan işbu râfi' u'l-kitâb Fatıma binti Hüseyin mahzarında ikrâr ve takrir-i merâm edüp mahalle-i mezbûrede vâki' bir tarafı tarik-i 'âmm ile mahdûd ve mümtâz olup iki beyt-i 'ulvi ve bir beyt sakfi ve muhavvata-i müstemil ve muhtevi olan mülk-i menzilimi zevcem mezbûre Fatıma'ya üç bin akçeye bey' bât-ı sahih ile bey' ve teslim edüp ol dahi iştirâ ve kabz etdükdən sonra meblağ merkûmdan iki bin akçesini mezkûre Fatıma'nın zimmetinde mihr-i mü'eccelden deyni olan iki bin akçesi mukâbelesinde mukâssa idüp bâki kalan bin akçesini mezkûre Fatıma yedinden alup kabz eyledim ba'de el-yevm menzil-i merkûm mezkûre Fatıma'nın mülk-i mahzarıdır ve hakk-ı sarihidir keyfe mâ-yeşâ' ve yahtâr mutasarrıf olsun deyü bi't-tavi' ve'r-rızâ 'itirâf etmeğın mâ-vaka'a kayd-ı şedd bi'l-vekâle bey' ve semen takâssi olunan sûretidir:

Veli bin Mehmed meclis-i şer' hatıru'l-lâzımu'l-tevkirde el-Hâc Mehmed ibn Ahmed mahzarında takrir-i kelâm edib bundan akdem sene-i süls-i Ramazan'ın evâsıtında Ahmed bin Mehmed nâm kimesne hir-mahal kurbunda led'l-ma'âlî ve'l-cîran ma'lumu'l-hudud olan yağcı dükkânını iki bin akçeye merkûm el-Hâc Mehmed'e karzdan on iki bin akçeye deyni mukâbelesinde deyn ve vaz' edüp yigirmi güne değin deyn-i mezbûru mezkûr Mehmed'e şuhûd mahzarında edâ' etmezsem zikr olunan dükkânı bey' edüp semen-i merkûm Mehmed'e edâye şuh'ud mahzarında beni vekil etmişdi hâlâ bir aydan ziyâde olup deyn-i merkûm edâ' olunmamağla zikr olunan vekâlet-i bey' 'arz olundukda binde karâr edüp iken nazru'l-medyûnu'l-ziyur iki bin akçe mukâbelesinde ve dükkân-ı mezbûru kabul etmeğın ben dahi dükkân-ı merkûmu

vekâletim hasebiyle merkûm Mehmed'e iki bin akçeye bey' edüp ol dahi iştirâ ve kabul etdikden sonra semen-i dükkân ile deyn-i mezbûr mukâssa olunup müvekkilem Ahmed zimmetinde mûmâ ileyh Mehmed'in ber-cevh-i deyni kalmışdır deyü mukarrer-i mezbûrun ikrâr-ı meşrûhunu merkûm Mehmed'e ve câhâ tasdik etmeğin mâ-vaka'a kayd-ı şedd ba'de'l-bey' ve'ş-şer' zimmetinde tefviz ve tefevvuz sûretidir:

Tursun ibn Bali mahfel-i kazâda râfi'û'l-kitâb Mehmed bin Abdullah muvâcehesinde ikrâr ve takrir-i kelâm edüp mahrûsa-i mersume esvâkında tahtu'l-kal'a demekle ma'rud sûk kurbunda vâki' bir tarafı vakf-ı mezkûr ile ve bir tarafı merhûm ve mağfur li-falan hammâmı cidârı ile ve tarafeyn-i tarik-i 'âmm ile mahdûd ve mümtâz olup beher-yevm üçer akçe ücret-i mü'ccel ile taht-ı tasarrufunda olan bir bâb bakkâl dükkânının içinde vâki' beyyinemizde 'ilmü'ş-şer' ile ma'lum-ı mülküm olan iki fîcu ve bir nemâs bâdiye ve bir kebir terâzusun kat'a ... ve bir kebir-i kûy mezbûr Mehmed'e bin fazz-ı Osmanî 'akçeye bey'-i bât ile bey' edüp kabz-ı semen ve teslim-i bey' etdikden sonra dükkân-ı mezbûr ücret-i mü'ccel ile tasarrufumda olmağın hakk-ı tasarrufun dahi vakf-ı mezbûr mütevellisi olan falan ma'rifetiyle merkûm Mehmed'e tefviz etdim ol dahi tefevvûz etdi mukâbele-i tefvizde mezkûr Mehmed yedinden bin râyic fi'l-vakf akçe olup kabz eyledim dediğinde mukarrer-i mezbûrun vech-i meşrûh üzere câri olan ikrârın almak li-el-mezkûr câhâ tasdik edicek mâ huve'l-vâki' bi't-taleb kab'i üzere ketb olunup yed-i talebine vaz' olundu âher-i diyâdda olan bey'-i bey' olundukda tahrir olunandır:

Vilâyet-i Rûmili'nde falan kazâsına tâbi' falan nâm karye sâkinlerinden Mehmed bin Abdullah mahfel-i kazâda işbu râfi'û'l-kitâb Ahmed bin Abdullah mahzarında takrir-i kelâm edüp karye-i mezbûre sınırı dâhilinde vâki' bir cânibinden falan ve bir cânibinden falan ve iki taraf taraf-ı tarik-i 'âmm ile mahdûd ve mümtâz olup müşteri-i mezbûrun ma'lumu olan iki dönüm mülk bâğceyle tevâbi' ve levâhık ile merkûm Ahmed Beşe yüz akçeye bey'-i kat'i ile bey' edüp kabz-ı semen ve teslim bey'-i izn virdim ba'de'l-yevm mülk-i müşterâsıdır keyfe mâ-yeşâ' mutasarrıf olsun deyü bi't-tavi' ve'r-rızâ 'itirâf etmeğin mâ-vaka'a kayd-ı şedd kabul-i bey' sûretidir:

Ahmed bin Kemal mahfel-i kazâda Ali ibn İshak mahzarında ikrâr ve takrir-i kelâm edüp bundan evvel dâmâdım Hasan bin Mehmed nâm kimesne mahmiye-i Edrene mahallâtından Sunduk Fatiye Mahallesi'nde vâki' olup hudud-ı beyyinemizde ve lede'l-ahâli ve'l-cîran ma'lum olan menzilimi fuzuli merkûm Ali'ye bey'-i kat'i ile bey' ve teslim edüp ol dahi iştirâ ve kab etdikden sonra semen olan meblağ-ı mezbûru mersum Hasan alup kabz edüp ba'zı musâddaka sart ve cerh eylemiş hâlâ bey'-i mezkûre makbulüm olmağın menzil-i merkûm mezkûr Ali'nin müşterâsı olup keyfe mâ-yeşâ' mutasarrıf olsun deyü et-tavi' ve'r-rızâ 'itirâf eyedüğünde gibbe't-taleb ve câhâ mâ-vaka'a bi't-taleb ketb ve terkîm olunup yed-i talebine vaz' olundu sûret-i âheri fi kablu'l-bey':

Dâru'l-fer ve'n-nasr mahmiye-i Edrene mahallâtından el-Hâc Saka Mahallesi sâkinlerinden olup bundan akdem vefât eden merhûm es-seyyid Mehmed bin Es-seyyid

İbrahim nâm müteveffânın babası es-seyyid İbrahim'in liebeveyn kızkarındâşı Saliha sadrı oğlu olup merhûm-ı mersum dahi cihetinden er-rahim verâsete münhasıra ile vâris olan es-seyyid Ali ibn es-seyyid İsmail mahfel-i şer'-i şerîfde râfî'ü'l-kitâb el-Hâc Ahmed bin Senan mahzarında ikrâr ve takrir-i kelâm edüp merhûm-ı mezbûrun hîn-i vefatından ben hâzır olmamağla muhallefâtı beytu'l-mâl cânibine 'âid olmak ... ile sâbika mahmiye-i mezbûre beytû'l-mâl-i hâssa emini olan Yusuf Çâvuş ibn Abdullah nâm kayd-ı sultânî muhallefât-ı mevcudesine vaz'-ı yed edüp cümle muhallefâtıdan mahalle-i merkûmda vâki' beyyinemizde ve lede'l-ahâli hudud-ı ma'lum olan menzilini merkûm Ahmed'e on dört bin akçeye emânetim hasebiyle bey' ve teslim edüp ol dahi iştirâ ve kabz etdikden sonra semen olan mebla-ı merkûmu beytû'l-mâl için ahz edüp dört akçesi merhûm-ı mezbûrun meslebetesine verüp on bin akçesi masârıf-ı beytû'l-mâl sarf eylemiş hâlâ bey'-i mezbûru kabul edüp zikr olunan on bin akçeyi bi'l-fi'l beytû'l-mâl emini merkûm Yusuf Çâvuş yedinden verâsetim hasebiyle alup kabz eyledim ba'de'l-yevm menzil-i mezbûr hususunda da'va ve nizâ'ım kalmayub menzil-i mezbûr merkûm Ahmed'in mülkü olup keyfe mâ-yeşâ' tasarruf eylesün didüğünde gıbbe't tasdik ve'l-kabul ve câhâ mâ-vaka'a kayd olundu müteveli-i mâl-ı vakıfla iştirâ-i dükkân sûretidir:

Dâru'l-fer ve'n-nasr mahmiye-i Edrene sâkinlerinden Mehmed bin Hasan mahfel-i kazâda mahmiye-i mezbûre mahallâtından Fazlullah Paşa Mahallesi'nde vâki' olan merhûm Ali Bey vakf-ı müteveli olan Aişe hâtun ibnet Süleyman muvâcehesinde ikrâr-ı sahih-i şer' ve 'itirâf-ı sahih-i mer'i ile ikrâr ve takrir-i kelâm edüp selik-i mülkümde muntazım olan emlâkımdan mahmiye-i mezbûre esvâkıdan uzun çarşı demekle ma'ruf olan sükda bir tarafı falan ve bir tarafı filan ve bir tarafı falandükkânları ve tarik-i 'âmm ile mahdûd olup 'arazinin bir ayda otuz akçe mukâta'ası olan bir bâb dükkânın yânın mecd-i tevâbi' ve levâhık ile tarafeynden icâb ve kabul-i müştemil bey' bât-ı sahih-i şer' ile müteveli-i mezkûre dört bin akçeye bey' edüp kabz-ı semen ve teslim-i bey' etdim dedükde mukarrer-i mezbûrun ikrâr-ı meşrûhu mezbûre Aişe hâtun ve câhâ tasdik etdikden sonra müteveli-i mezkûre mahfel-i şer'de sayt-ı merâm edüp vakf-ı mezbûrun yedinde olan nukûd-ı mevkufesi zevâl olup 'akârın müddet-i bedîd-i bekâsı olduğundan gayrı dükkân-ı mezbûr mahall-i revâc ve 'itibârda olup meblağ-ı merkûm dört bin akçeye bedel-i vakf olmağa her vechile evla ve esneb olmağın mâl-i vakf-ı mezbûr ile dükkân-ı merkûmu tevliyetim hasebiyle vakf-ı mersum için iştirâ eyledim deyecek filhakika dükkân-ı mezbûr mahall-i 'itibârda olup cânib-i vakf evla infa' olduğu bi-'arz-ı Müslümânlar haber verdiklerine binâen dükkân-ı mezbûr meblağ-ı mezbûr-ı merkûm bedel-i vakf olmak üzere ibkâ olunup işbu vesika-i inak li-eclü't-temessük ketb olunup bedel-i taleb kayd-ı şedd mâl-ı beytim sagîr ile vâsinin menzil-i iştirâsıdır:

Mahmiye-i Edrene mahallâtından İbrahim Paşa Mahallesi sâkinlerinden Ahmed bin falan bundan akdem mahfel-i kazâda vefât eden el-Hâc İbrahim nâm müteveffânın sulbi oğlu Mustafa nâm sagîre vâsi-i şer' olan vâlidesi Senare binti Abdullah nâm hâtun mahzarında ikrâr ve takrir-i kelâm edüp mahalle-i mezbûrede vâki' iki tahtânî evi hâvi olup bir cânibi falan ve üç cânibi tarik-i 'âma müntehi olan falan menzil-i sagîr-i

mezbûr için mâl-ı mûrisinde beş bin akçeyi vasi-i merkûma bey' edüp kabz-ı semen ve teslim-i bey' eyledüm dedikde mukarrer-i mezkûru mezbûre cem' kelimâtında câhâ tasik etdikden sonra menzil-i merkûm semen-i misli ile iştirâ olunup her vechile nukûddan sagîr-i mezkûre infa' ve evla olup sagîr-i mezbûrun sekeneye ihtiyâc-ı tâmmı olduğunu falan ve filan kimesneler ihbâr etdiklerinde vâki' el-hâl gıbbe't-taleb ketb olundu Yahudi zimmetinde câriyesi şeref-i İslâm ile müşerref oldukda bir Müslim'e bey' olunması tenbiye sûretidir:

Mâcideyetü'l-asl falane nâm câriye kâfire meclis-i şer' de hâzır olup hâkim-i mevki' u'l-kitâb tûba-lehu hüsn-i meâb hazretleri huzûrunda din-i bâtıl zikr edüp şerâit-i muharrere ve mu'tebere üzere din-i İslâm dâhil olup kimin câriyesi deyü tehfim olundukda Emya nâm Yahudi'nin cariyesiyyim deyü mu'anaka olup meclis-i şer' ihzâr olundukda câriye-i mezkûre kendünün mukarrer olmağın ber-mûceb-i şer' kavim birle Müslim bey' etmeğe tebniye ve mezkûrenin ismi Aîşe vaz' olunup bey' edince falan kimesneye emânet-i vaz' olundu vâki' el-hâl gıbbe't-taleb ketb olundu hayyâr-ı rû'yet bey'-i fesh-i sûret:

El-Hâc Veli bin Hamza mahfel-i kazâda Yusuf bin Hamza mahzarında takrir-i kelâm edüp bundan akdem sene esnin ve 'işrin ve elf Saferü'l-muzafferitin evâsıtında mezbûr Yusuf'dan mahmiye-i Edrene'de Mütreddin Mahallesi'nde vâki' üç beyt sakfî müştemil olup bir tarafı falan mülkü ve etrâf-ı selasesi tarik-i 'âmm ile mahdûd olan mülk-i menziline kabl-i er-rû'yet bin akçeye iştirâ edüp semen-i mezbûr Yusuf'a teslim etmişdim hâlâ sene-i mezbûre şehr-i Rebî'u'l-evveli'nin ikinci günü yevmü'l-erba'ada varub zikr olunan menziline gördükde hayyâr-ı rû'yet ile bey'-i mezbûru fesh eyledim semen-i mezûru merkûm Yusuf'dan taleb ederim deyüp merkûm Yusuf zikr olunan yevmden mukaddem kablu'l-'akd müşteri-i mezbûrun meblağ-ı mezkûre rû'yeti ta'lik etmediğine mu'terif olup ve hayyâr-ı rû'yeti ıskât eder tasarrufâtından bir tasarruf etdiğin da'va etmeyüb bi't-tavi' ve'r-rızâ semen-i mezkûri edâye ta'ahhüd etmeğın mâ-vaka'a gıbbe't-taleb kayd olundu gıbbe-i fâhiş ile bey' olunan bey'in fesh sûretidir:

Mahmiye-i Edrene sâkinlerinden olup bundan esbâk vefât eden merhûm Mehmed bin Hasan nâm müteveffânın sülbiye kızı Fatıma nâm sagîreye kablu's-şer'den mensub-ı vasi olan Hüseyin bin Ahmed mahfel-i kazâda mahmiye-i mezbûre zeylinde vâki' Hafırlık nâm zâviye şeyhi olan Abdi bin falan nâm mahzarında üzerine bi'l-vesâye takrir-i da'va edüp merhûm-ı mezbûrun muhallefâtından merhûm Yıldırım Hân câmi'i şerîfi kurbunda Maarif Hoca Mahallesi'nde vâki' beyyinemizde ve lede'l-ahâli ma'lumu'l-hudud bağcenin dört bin akçeye işbu meclis-i şer' de hâzır olan el-Hâc Mustafa nâm kimesne tâlib olmağın sagîre-i mezbûreye nak' için merhûm Abdi'den ahz olunup mersum Mustafa'ya bey' olunmak taleb ederim dedikde mezbûr Mustafa dahi meclis-i mezbûrda fi'l-vâki' zikr olunan bağceye dört bin akçeye tâlibim deyüp iken mücerred-i ziyâdesince tâlib olmağla zikr olunan bağcenin mezkûr Abdi yedinden nez'i kâbil olmayub gıbbe-i beyyinesi evla olmağın vasi-i merkûmdan beyyine taleb olundukda 'udul-i Müsliminden falan ve filan kimesneler eclü's-şehâde meclis-i şer' e izhâr edüp gıbbe'l-istişhâd merkûm Abdi muvacehesinden zikr olunan bağce yevm-i

ba'de ve hâlâ dört bin akçeden ziyâde idüğüne edâ'-i şehâdet etdiklerinden mâ'ada merkûm Abdi sagîre-i mezkûrenin vasi olduğu cihetinden bey'-i mezkûrun 'adem-i cevâzı dahi mukarrer olmağın hâkim-i mevki'ü'l-kitâb bey'-i mezkûru fesh edüp mâ-vaka'a bi't-taleb kayd olundu isbât-ı gibbe-fâhiş sûretidir:

Mahmiye-i Edrene'de vâki' Rüstem Paşa merhûm Han'ında sâkin Hüseyin bin Süleyman meclis-i şerîfde Ali bin Hasan muvâcehesinde üzerine takrir-i da'va edüp birâderim olup müteveffâ olmağla muhallefâtı bana intikâl edüp Mahmud bin Süleyman hâl-i sayvâtında mezbûreye her ve kıyyesi yüz akçe hesâb üzere on bin akçeye yüz ve kıyye yük bey' edüp semenini kab etmişdi hâlâ meblağ-ı merkûm verâsete münhasırım hasebiyle merkûm Ali'den taleb ederim suâl olunsun deyüp gibbe's-suâl mezbûr Ali cevâbında fi-nefs-i elâm müteveffâ-yı mezbûrdan hâl-i sıhhatinde ve kıyyesi yüz akçe hesâbı üzere on bin akçeye yüz ve kıyye yük iştirâ etmişdim iken hîn-i iştirâda 'alâ yükdür ol kadr-i behâye dek duyûnu tefrit etmeye ben dahi ana binâ-i iştirâ etmişdim zikr olunan yükün ve kıyyesi ellışer akçe ider gibbe ile ridâ olunmasın taleb ederim deyüp gibbe's-suâl mezbûr hîn-i takrir-i ma'rukumu inkâr edicek min iştirâ-i isyâ-i sâr mağbu nâ-gabnâ ve haşle anirde 'alâ sahible yahkemu'l-'abt ve kâle'l-kâhi ebu 'ale'n-nefi fiyyeru iytân-ı 'ann-ı ashâbnâd ya'ni bir ve eytü'r-radr fa'allenâs ve kâne sadru'l-İslâm yafteni ve yakl an sâhib-i an kâle'l-müetteri kıymetü'l-meta' kezâ evisâvi kezâ bi-hükm bi'n-nefrid ve el-eflâ mastûre olmağın mezbûr Ali'den vech-i meşrûh üzere takride tenbiye taleb olundukda ûdul-i Müsliminden falan ve filan mahfel-i şer'-i şerîfde li-eclü's-şehâde hâzıran olup münker-i mezbûr muvâcehesinde gibbe'l-istîşhâd merkûm Ali'nin takririne mutâbıku'l-fazl olmağın edâ'-i şehâdet-i şer'iyye etdiklerinde şehâdetleri ba'de't-ta'dil ve't-tezkiye hayyiz-i kabulde vâki'a olmağın mûcibiyle hükm birle mâ-vaka'a kayd olundu hayyâr-ı 'ayb ile bey'de olunduğu sûretidir:

Mahmiye-i Edrene sükkânından Ahmed bin Receb meclis-i şer'de el-Hâc Mehmed bin Hasan nâm kimesne ihzâr ve mahzarında takrir-i da'va edüp târih-i kitâbdan üç gün mukaddem mezbûr el-Hâc Mehmed'den mahmiye-i mezbûrede Gazzar Salih Mahallesi'nde vâki' lede'l-ahali ve'l-cirân ma'lumu'l-hudud olan mülk-i menzilini beş bin akçeye iştirâ edüp teslim semen ve kabz-ı bey' etmişdim hâlâ menzil-i merkûm kinefindne karre su çıkub tathire mecâl olmayub dâima memlûk olmağın menzil-i merkûm mezbûr el-Hâc Mehmed'e redd olunup semenini olan meblağ-ı mersumu taleb ederim dedikde gibbe's-suâl el-Hâc Mehmed cevâbında menzil-i mezbûrun kinefinden karra su çıktığını cem'-i 'uyubundan biri olmak üzere beşer akçeye bey' olduğun mukarrer olup menzil-i mezbûrun kinefinden karra su çıktığı beyyînü'l-nâs noksân-ı semen icâb ederiz 'ayb idüğü muhakkak olmağın bey'-i mezbûru fesh ve semen-i iştirâ edâ' olunmağa tenbiye birle mâ-vaka'a kayd-ı şedd cariyenin 'aybı ile redd olduğudur:

Mahmiye-i Edrene'de falan mahallesi sâkinlerinden Belkıs binti Mehmed nâm hâtun tarafından mahsus-ı âti ez-zikr da'va ile vekil olup dükkân-ı mezbûrda Belkıs ma'rifet-i şer'le 'ârifin olan falan ve filan şehâdetleri ile hamm-ı câhid mahzarında sâbit olan Mehmed bin Hasan meclis-i şer'de Ruhziba binti Abdullah nâm hâtun tarafından husus-

1 âti el-beyân vekil olup vekâleti falan ve filan şehâdetleri ile sâbit olan Mehmed Bey bin Abdullah mahzarında hasm-i şer' mahzarında bi'l-vekâlet takrir-i da'va edüp bundan akdem müvekkilem mezkûre Belkıs işbu hâfret-i bi'l-meclis olan ruşiyetü'l-asl Makfur nâm câriye mezkûre Ruhziba'dan cem' 'uyubundan sâlim olmak üzere on bin akçeye iştirâ edüp ve teslim-i semen ve kabz bey' etmiş hâlâ câriye-i mezkûrenin 'ayıbı zuhûr edüp de südde-i merkûmuna mübtelâ olmağın şer'le redd olunup meblağ-ı merkûmu taleb ederim suâl olunsun didükde gıbbe's-suâl merkûm Mehmed cevâbında müvekkilem mersum Ruhziba câriye-i mezkûre Belkıs'a cem'-i 'uyubi ile meblağ-ı merkûm on bin akçeye bey' eylemişdür deyüp gıbbe'l-inkâr merkûm Mehmed Bey'den takrir-i meşrûhuna mutâbık beyyine taleb olundukda eytân-ı beyyineden izhâr-ı 'aciz edüp cariye bey'-i 'uyubi ile meblağ-ı merkûm iştirâ eyledüğüne mersum Belkıs hâton meclis-i şer'e huzûr-ı teklif olunmayub cânib-i şer'den tahlif için mevlâna İbrahim nâm nâib irsâl olunup merkûme Ruhziba'dan câriye-i mezkûreyi cem'-i 'uyubi ile meblağ-ı merkûma iştirâ eyledüğüne ve ba'de'l-ilm kabul etmediğine mezbûre Belkıs 'yemin-bâ Allahu Te'ala el-'azim etdükde nâib-i merkûm falan ve filan gelüp meclis-i şer'e ihtibâr etdüklerinde mûcibiyle hükm olunup kayd-ı şedd sübut-ı 'ayıb-ı kadîm ile cariye'nin reddidir:

Mahmiye-i Edrene sâkinlerinden Ali Bey bin falan mahfel-i şer'-i şerîfe Veli bin falan nâm kimesneyi ihzâr ve mahzarında takrir-i da'va edüp târih-i kitâbdan beş ay mukaddem merkûm Veli'de işbu meclis-i şer'de hâzır olup eflâ kıyyetü'l-asl olan Kamile nâm cariye'ye altı bin akçeye iştirâ etmediğünde kırk günden sonra câriye mezkûre tabı üste merzi zuhur edüp 'ayıb-ı kadîm olmağın elân kabul etmeyüb ve kabul dalâlet eder benden bir fi'il dahi hâvi olmamışdır hâlâ redd olunup semen olan meblağ-ı merkûmu taleb ederim suâl olunsun dedükde gıbbe's-suâl merkûm Veli cevâbında câriye-i mezkûrenin 'uyub olduğu ma'lum değildir deyü inkâr edüp etıbbaya mürâca'at olundukda bi'l-fi'il mahmiye-i mezbûrede vâki' merhûm es-Sultân Bayezid Hân tâbşerân dâru's-şifâsında tabib olan kıdvetü'l-etıbbâ Mahmud Efendi ibn Yahya ve Mahmud bin Hasan meclis-i şer'e hazîrân olup münkir-i mezbûr muvâcehesinde takrir-i kelâm edüp zikr olunan merz beş ayda hâdis olup 'uyub-ı kablinden olmayub ancak yedi sekiz ay mikdârı zamânda peydâ olup hâlâ zuhûr etmişdir ve gıbbe-i kadimdir deyü haber verdiklerinde müdde'-i-i merkûm câriye-i mezkûreyi 'aybına vâkıf oldukdan sonra kabl-i mürzete devâ 'ilâc etmeyüb kabûl-i delâlet eder bir fi'il sâdir olmaduğına müdde'-i-i tabiyle tahlif olunup ol dahi vech-i meşrûh üzere yemin billahi Te'alazim idüğinden sonra mûcibiyle hükm olunup mâ-vaka'a kayd-ı şedd müdde'-i-i da'va 'afv edüp isbâtıdan 'âciz olmağla müdde'-i-i 'aleyh yemin ile halâs bulduğudur:

Budur Mehmed bin Ali meclis-i şer'de Mustafa bin Receb mahzarında takrir-i kelâm edüp bundan akdem mezbûr Mustafa'ya altı bin akçe orta boylu rusitu'l-aslk Yasemin nâm câriyeyi bey' ve teslim edüp ol dahi iştirâ ve kabz etmişdi hâlâ semeni olan meblağ-ı mezbûru virmede imtina' eder suâl olunsun dedükde gıbbe's-suâl mezbûr Mustafa cevâbında fi-nefsü'l-emr mezbûr Mehmed'den câriye-i merkûmeyi altı bin akçeye iştirâ eyledim iken sar'i zâhir olup gıbbe-i kadîm olmağın redd eylemek taleb

ederim deyüp gıbbe'l-inkâr müşteri-i merkûm Mustafa'dan câriye-i mezkûre masur'a olup sar'i-i mersum mezbûr Mehmed yânında olduğuna beyyine taleb olundukda eytân-ı beyyineden izhâr-ı 'acz edüp mezbûr Mehmed talebiyle yemin teklif olundukda mezbûr Mehmed dahi câriye-i mezkûre kendü yânında masru'a olmadığına yemin billahü'l-'ala el-'azim etmeğin mâ-vaka'a kayd olundu nahiyesine tâbi' Sekle nâm zaruret-i din için bey' olunduğudur:

Mahmiye-i Edrene nevâhiyyesinden Üsküdar karyesine tâbi' Sekle nâm karye sâkinlerinden olup bundan akdem vefât eden merhûm Hasan nâm müteveffânın sulbi oğlu Ali nâm yetim-i sagîrin kablu's-şer'den mensub vasisi olan İbrahim meclis-i şer'de Hasan bin Abdullah mahzarında bi'l-vesâye takrir-i kelâm edüp merkûm-ı mezbûr karye-i mezkûrede vâki' etrâf-ı rabi'ası tarik-i 'âmm ile mahdûd ve ceybinden beyt sakfi müştemil olan menzil-i deyne karye-i mezbûre sınırında vâki' Ulukışla Suyu demekle ma'ruf olan su üzere iki göz karaca değirmeni oğlu sagîr-i merkûma intikâl edüp iken merhûm-ı mezbûr medyûnâ vefât edüp zikr olunan menzil ve tâhunda gayr-ı dinine vefâ eder mâl levü'l-mâduğu 'udul-i Müsliminden cemm-i gafîr ve cem'-i kesir ihbârları ile müsbet olmağın zikr olunan menzil ve tâhunun zaruret-i dini için bey' lâzım oldukda mevki'u'l-kitâb olan hâkim-i şer' beyyine izn ve icâzet verüp bey'ine 'arz olundukda merkûm Hüseyin üzerinde hakk-ı karâr ile menzil-i mezkûr bin akçede karâr edüp ziyâde ile ber-ferd taleb ve garâib olmayub her birinin semeni vakt-i 'iddetde semeni misli olmağın mezbûru ve tâhkada merkûm-ı vesâyetim hasebiyle mezbûr Hasan'a üç bin fazz-ı akçeye safka-i vâhide birle bey'-i kat'i ile bey' edüp kabz-ı semen ve teslim-i bey' eyledüm deyü bi't-tavi' ve'r-rızâ 'itirâf etmeğin mâ-vaka'a kayd-ı şedd sagîrin babasından intikâl eden menzil-i harâbe müşerref olup ta'mirine dahi olmayub nafaka ve kisveye muhtâc olmağın vasisine bey' izin verildikten sonra bey' sûretidir:

Mahmiye-i Edrene mahallâtından falan mahallesi sâkinlerinden olup bundan akdem vefât eden merhûm Mehmed nâm müteveffânın sulbi oğlu Ahmed nâm sagîrin cânib-i şer'den mensub-ı vasi olan Ali bin İskender mahfel-i şer'de Hüseyin bin Ali mahzarında ikrâr ve takrir-i kelâm edub mahalle-i mezbûrede vâki' olup mezbûre irs-i şer'le babası merhûm-ı mezbûrdan intikâl edüp [mâ-hû falan bin ve falan el-fakir falan] hudud-ı rabi'ası tarik-i 'âmm ile mahdûd iki beyt-i 'ulviyi müştemil olan menzili harâbe müşerref olup ta'mirine vefâ ider menkul-i nukûdu olmaduğundan mâ'ada gâllesi müennekten kifâyet etmeyüb nafaka ve kisveye dahi muhtâc olduğu 'ann-ı 'udul-i Müsliminden cemm-i gafîr ve cem'-i kesir haber virmeğin menzil-i mezbûrun bey'ine mevki'u'l-kitâb olan hâkimü's-şer' izin ve icâzet verüp bey'e 'arz olundukda mezbûr Hüseyin üzerinde hakk-ı karâr ile dört bin akçede karâr edüp ziyâde ile ahz-ı talebi-zuhûr etmeyüb semen-i mezbûr dahi vakt-i 'akdda semen-i misli olmağın menzil-i merkûmu vesâyetim hasebiyle mezbûr Hüseyin'e semen-i merkûm bey' bât-ı sahih ile bey' edüp kabz-ı semen ve teslim-i bey' eyledim ba'de'l-yevm mülkü olup keyfe mâ-yeşâ tasarruf eylesün dedikde gıbbe't-tasdik ve câhâ mâ-vaka'a kayd olundu zaruret-i din için bey' olunduğu sûretidir:

Mahmiye-i İstanbul'da merhûm ve meyhur es-sultân Süleyman Hân 'aleyhi'r-rahman-i kirâmu'l-gufrân hazretlerinin câmi'-i şerîfi kurbunda falan mahallede sâkin olup bundan akdem vefât eden merhûm Ahmed Efendi nâm müteveffânın verâseti sulbi oğlu Hasan ve sülbiye kızı Hadice nâm sagîrler münhasıra olup iken müteveffâ-yı mezbûrun medine-i Galata kazâsına tâbi' Ortaköy dimekle ma'ruf olan karyede vâki' tarafeyn-i falan mülkü ile bir tarafı sâhil-i bahr ile ve bir tarafı tarik-i 'âmm ile mahdûd olup muhavvata-i dâhiliyesi iki fevkânî odayı üç saffeyi ve bir kösteki ve bir matbah ve bir kıları ve dehlizi ve ber-i mâi ve hammâm ve hammâm-ı menkal ve hadika-i zât-ı eşcâr-ı müsmireyi hâvi olup ve muhavvata-i hâriciyesi üç fevkânî odayı ve taht-ı bendi ve bir kebir kâyük-hâne müştemil olan bağçesinden gayr-ı menkulât kısmında terekesi olmayub ve müteveffâ-yı mezbûre medyûnâ vefât etmekle zikr olunan bahçe bey' olunup ashâb-ı hakk-ı hakları ifâ olunması lâzım olmağın zaruret-i deyn için hadika-i mezkûrenin ferr u fen olunmasına kablu's-şer'den izin verilmeyüb bey' 'arz olundukda yüz bin akçede karâr edüp ziyâde ile taleb olmayub ve semen-i mezbûr dahi vakt-i 'akdda semen-i mislidir deyü 'udul-i müsliminden cemm-i gafir ve cem'-i kesir meclis-i şer' hatıra gelüp ihbâr etidklerinde müteveffâ-yı mezbûrun oğlu sagîr-i merkûm Hasan ve kızı sagîre-i mezkûre Hadice'ye vasi-i muhtâr olup Divân-ı Hümâyûn kâtiblerinden olan 'umdet-i erbâbu'l-kalem rîdde ashâbu'r-rakm Derviş Efendi ibn Davud mahfel-i kazâda destur-ekrem müşir-i müsellehem nâzır-ı nizâmu'l-'âlem medidu'l-umur-ı cumhûru'l-emim musi nebyânü'd-devlet ve'l-ikbâl meşîd-i erkânü's-sa'adet ve li-eclü'z-zahiru'l-zufâ' ve'l-mesâkin-i hâmi el-fukara ve'l-mazlumin şerefü'l-İslâm ve'l-Müsliminü'd-devlet ve'd-din el-muhtass-ı 'ibrîd-i gâyetü'l-melikü'l-mu'ayyin hâlâ ve nezir-i e'azim olan Şâm Paşa vakfullahi mâ-yeşâ' hazretlerinin cânib-i 'aliyyelerinden husus-ı âti ez-zikre vekil-i şer'leri olan 'umdetu'l-emâced ve'l-ekârim câmi' ve'l-mekkârim Musa Efendi ibn falan mahzarında bi'l-'isâye ikrâr ve takrir-i kelâm edüp müteveffâ-yı mezbûrun karye-i mezbûrede vâki' olup bâlâda hududu ve müştemilâtı tahrir olunan bağçenin sûret-i deyn için bey' lâzım olmağla sûk-ı sultânide bey'-i yezid tarik ile beyyinü't-tâlibin kerârâ ve mürârâ müzâyid olunup rağbât-ı nâs bi'l-küllîye münkat'î oldukdan sonra pâşa-i müşârün ileyh lârale beynü'l-enâs müşârün ileyh hazretlerinin üzerlerinde yüz bin akçede karâr edüp ziyâde ile âheri taleb olmamağın zikr olunan bağçeyi vesâyet-i muhkim hasebiyle pâşa-yı mûmâ ileyh enfemallahu 'aleyh sufrite yüz bin akçe bey'-i kat'î ile bey' edüp anlar dahi vech-i meşrûh üzere iştirâ etdükden sonra semeni olan meblağ-ı merkûmu vekil-i şer'leri olan sâlifü'z-zkir olan Musa Efendi yedinden bi't-tamâm ve'l-kemâl alup kabz eyleyüb teslim-i bey' eyledim ba'de'l-yevm mülk-i müşterâlarıdır keyfe mâ-yeşâ' tasarruf eylesinler dedikde gıbbe't-tasdik ve câhâ mâ-vaka'a bi't-taleb ketb kayd-ı şedd isbât-ı mübâyâ'adır:

Mahmiye-i Ederene mahallâtından Cami-i Kebir Mahallesi sâkinlerinden Ahmed bin Mustafa mahfel-i kazâda Aişe binti Sefer mahzarında takrir-i kelâm edüp mahalle-i mezkûrede vâki' etrâf-ı rabi'ası tarik-i 'âmm ile mahdûd olup üç beyt-i sakfi müştemil olan menzil babam Mustafa'dan irs ile bana intikâl edüp iken ben dahi Cezayir seferine me'mur olup müddet-i medidânda kalup bu cânibe gelmeğe mahal olmamağın da'vaya

kâdir olmamışdım hâlâ gelüp menzil-i mezbûr mezkûre Aîşe yedinde buldum taleb ederim suâl olunsun dedikde menzil-i mezkûr merkûme Aîşe'nin yedinde olduğu tenbiye- i 'âdla ile müsbet olduktan sonra mezbûr istintâk oldukda cevâbında fi'l-vâki' menz(l)-i mezbûr müdde'i-i merkûmun babası Mustafa'nın mülkü iken hayâtında yedi in akçeye babam merkûm Sefer'e bey' edüp kabz-ı semen ve teslim-i bey' eyleyüb babam merkûm Sefer'in mülküne dâhil olunduktan sonra ol dahi bana kemâl-i sıhhatinde bey'-i sahih ile bey' ve teslim edüp ol cihetden tasarruf ederim deyüp gıbbe's-suâl müdde'i-i mezkûr Ahmed bey'-i mezkûru inkâr edicek mersume Aîşe'den takrir-i meşrûhuna mutâbık beyyine taleb olundukda da'va olunan 'akâr olmağla müdde'i ve şuhûd-ı hîn da'va şehâdetde işâret etmeğe mübâşir olmağın cânib-i şer'de mevlâna Ali ibn Mehmed nâm nâib irsâl olunup ba'de meclis-i şer'-i şerîfe gelüp menzil-i mezbûrun üzerine varıldıkda 'udul-i Müsliminden falan ve filan nâm kimesneler falan ve filan nâm hatûnun müdde'i-i merkûmun babası mezbûr Mustafa hâl-i sıhhatinde menzil-i mezbûru mersume Aîşe'nin vâlidî merkûm Sefer'e yedi bin akçeye bey'-i kat'i ile bey' edüp kabz-ı semen ve teslim-i bey' eylemişdir deyü mahzarımda 'abden şehâdet etdiklerine haber veridkden sonra zikr olunan şuhûd-ı ehniyata ve ehimmâmâ meclis-i şer'e ihzâr olunup gıbbe'l-istişhâd mezkûr-ı mezbûr muvâcehesinde meşrûh üzere tekrâr şehâdet edüp ba'de't-ta'dil ve't-tezkiye mûcibiyle hükm olunup mâ-vaka'a kayd olundu isbât-ı mazmun hüccet-i mübâya'adır:

Ramazan bin falan mahfel-i kazâda Selime binti Muharrem mahzarından üzerine takrir-i da'va edüp mahmiye-i İstanbul mahallâtından Simkesir Mahallesi'nde vâki' beyyinemizde ve lede'l-ahâli hudud-ı ma'lume olup mezbûre Selime sâkin olduğu menzil benim mülk-i hassım iken mezbûre Selime vâzı'atü'l-yed olup tasarruf eder tasrid olup bana teslim olunasını taleb ederim suâl olunsun dedikde menzil-i mezbûr mezkûre Selime yedinde olduğu beyyine-'âdla ile sâbit olduktan sonra gıbbe's-suâl merkûme Selime cevâbında fi'l-vâki' menzil-i merkûm müdde'i-i merkûmun mülkü olup iken bana dört bin akçeye bâtâ bey' edüp kabz-ı semen ve teslim-i bey' kılmışdır hâlâ mülkşyet üzere tasarruf ederim bu mazmun üzere yedimde hüccet-i şer'iyetim vardır deyüp bin on beş Şevval-i evâsıtı ile ... ve târih-i mezbûrede Davud Paşa mahkemesinde nâibü's-şer' olan mevlâna Mehmed tevzi'i ile mevki' ve saffi ile mahtum mazmunu takririne muvafık mefhumu müdde'i-i nâtik hüccet-i şer'iyeye ibrâz edüp kırâat olundukda merkûm Ramazan mazmun-ı hüccet-i merkûmu inkâr ile mukâbele eylemeğın merkûme Selime'den hüccet-i merkûmeye beyyine taleb olundukda ve zeylinde esâmisi mastûre olan şuhûd meclisinden falan ve filan nâm kimesneler li-eclü's-şehâde mahfel-i kazâyâ hâzıran olup münker-i mezkûr muvâcehesinde istişhâd olundukda filhakika mezbûr Ramazan menzil-i mahdûd-ı merkûmu mutâlakası merkûme Selime'ye dört bin akçeye bey'-i kat'i ile bey' edüp kabz-ı semen ve teslim-i bey' eyledi hâlâ menzil-i mezkûr merkûme Selime'nin mülk-i müşterâsıdır diyendeki hüccet-i mübâya'a müdde'i-i mezbûrun muvâcehesinde bizim huzûrumuzda ketb olunmuşur ve hususa şahidleriz şehâdet dahi ederiz deyü edâye şehâdet-i şer'iyeye eylediklerinde şehâdetleri ba'de ri'ayet şerâitu'l-kabul hayyiz-i

kabulde vâki‘ olup mûcibiyle hükm birle mâ-vaka‘a kayd olundu bey‘-i ikrâr muvâzı‘ıdır:

Falan binti falane nâm hâtun meclis-i şer‘de zevci falan falan mahzarında takrir-i kelâm edüp zevcim mezbûr falan mülkü olup falan mahallede vâki‘ bir tarafı falan ve etrâf-ı selasesi falan mülkleri ile mahdûd olup ve iki beyt sakfı ve müştemil olan menzilini bundan akdem beyyine için halk-ı beyyineden zâhir-i eskâ bey‘ ve kabz-ı semen etdim deyü ikrâr edeyin iken filhakika beyyinemizde bey‘ ve iştirâ olsun deyü fesân-ı bey‘-i fesân üzere serrâ kavlı etdiğimizizden sonra izhâr-ı bey‘ bin akçe kabz etdim deyü kabz-ı semen kâz-bâ ikrâr etmekle menzil-i mezbûru bana teslim edüp cihet vermişdi iken vech-i meşrûh üzere olan bey‘ ve ikrâr telhibte ve muvâfaka olmuştur menzil-i mezkûr zevcim mezkûr falanın mülk-i hassı olup benim asla ‘alaka ve müdahale yokdur şöyle ki ba‘de’l-yevm hüccet-i mezbûreyi ibrâz edüp vâki‘ hâlâ mugâyir-i da‘va ederim makbûle olmaya dedikde mâ-vaka‘a kayd olundu isbât-ı muvâfaka sûretidir:

Mahmiye-i Edrene sâkinlerinden Benefşe binti Hasan mahfel-i kazâda Huzum bin Hüseyin mahzarında üzerine takrir-i kelâm-ı da‘va edüp mahmiye-i mezbûre mahallâtından Ayledmümha Mahallesi’nde vâki‘ etrâf-ı râbi‘ası falan mülkü ile mahdûd olup dört beyt sakfı müştemil olan mülk-i menzilimi mezbûr Huzum’a bundan akdem zâhir-i eskâ bey‘ ve kabz-ı semen etdim deyü ikrâr edeyin iken filhakika beyyinemizde bey‘-i şirâ olunsun deyü fesân-ı bey‘ ve ikrâr ve serrâ kavlı etdiğimizizden sonra izhâr-ı bey‘ edüp iki bin akçe semen-i kabz etdim deyü kabz-ı semen kâz-bâ ikrâr etmekle menzil-i mezbûru merkûm-ı mahsusa teslim etmiş idim iken vech-i meşrûh üzere olan telhibte fâsıd olup bey‘-i merkûm olan mâru’z-zkir Huzum’un yedinde olmağın fesh-i ‘akd murâd ederim ve bundan akdem menzil-i mezbûru merkûm huusdan taleb etdikde vech-i meşrûh üzere bey‘ ve ikrâr telhibte olduğuna ve bana sorkâ verdiği iki bin akçeyi iştirâ ve edâ’ etdikde Müslümânlar huzûrunda ikrâr dahi etmişdir deyü meznî-i mersum-ı mezbûr Huzum’un yedinde olduğu beyyine-i ‘âdla ile sâbit oldukdan sonra merkûm Huzum’un hakikatu’l-hâl suâl olundukda cevâbında mezkûre Benefşe menzil-i merkûmu bana bey‘-i bât ile cedd-i bey‘ ve kabz-ı semen eylemiştir telhibte inkâr edüp kavlı-i bey‘-i ed’î edenin olmağın merkûme Benefşe’den da‘vasına mutâbık beyyine taleb olundukda ‘udul-i Müsliminden falan ve filan mahfel-i şer‘-i şerîfe li-eclü’s-şehâde hâzıran olup gıbbe’l-istişhâd münker-i mezbûr muvâcehesinde edâ’-i şehâdet-i şer‘iyye edüp fi’l-vâki‘ mezbûr Huzum menzil-i merkûmun bey‘ini mezkûre Benefşe ile ya’nisi mevâzi’-i kabul idüp aramızda bey‘-i bât-ı kat’i vâki‘ olmadan halk-ı beyyine izhâr-ı bey‘ kâzebâ kabz-ı semen mezkûre Benefşe’ye ikrâr edüp ve bu hususda benim cânımdan mezkûreye bir akçe vâsıl olmayub zikr olunan bey‘ ve ikrâr-ı telhibet ve mevâzi’ olmuştur deyü bizim huzûrumuzda tâyi’â ikrâr eyledi bu hususa şahidleriz şehâdet dahi ederiz dediklerinde şehâdetleri ba‘de’t-ta‘dil ve’l-tezkiye hayyiz-i kabulde vâki‘a olup mûcibiyle hükm birle mâ-vaka‘a kayd-ı şedd ifâledir:

Mahmiye-i Edrene’de Aişe Hâtun Mahallesi sâkinlerinden Mahmud Çelebi bin Mehmed meclis-i şer‘de Aişe binti Receb mahzarında ikrâr ve takrir-i [mâfiyye min’l-

bey' veş'şerri fakru'l-müşteri mâ-iştirâ 'akde'l-fakir es-sûrî Mehmed bin ...] kelâm edüp mahalle-i mezbûrede vâki' olup beyyinemizde lede'l-ahâli ve'l-cîran ma'lumu'l-hudud olan menzilimi mezbûre Aîşe'ye altı bin akçeye bey' edüp kabz-ı semen ve teslim-i bey' kılduğumdan sonra müşteri-i mezkûre nâdime olup ikâme murâd etmeğin ben dahi talebâ li-ecrü's-sevâb mine'mülk ve'l-vahhâb ikâle edüp vaz'-ı fesh etdükden sonra kabz eyledükde semen-i mezkûre Aîşe'ye ifâ edüp ol menzil-i mezbûru bana teslim eyledi dedikde tarafeynin rızâları ile bi't-taleb ketb olunup yedine tâlib-i vaz' ve ref' olundu müşteri katında bey'-i 'ayıb hâdis olup semen-i evvelden ikâle sûretidir:

Mahmiye-i Edrene'nin falan mahallesinde falan bin falan meclis-i şer'de Mehmed bin Ahmed mahzarında ikrâr ve takrir-i kelâm edüp bundan akdem mezbûr Mehmed'den üç bin akçeye bir çift susgari öküzü iştirâ eylemiş idim hâlâ benim katımda bey'-i mezbûre 'ayıb-ı hâdis olmağla semen-i evvelden bin akçe ikâle bey'-i mezbûru merkûm Mehmed ile ikâle eyledik dedikde merkûm Mehmed dahi ikâle-i mezbûreyi kabul etmeğin mâ-vaka'a kayd olundu bey'-i bi'l-vefâdır:

Falan mahallede falan bin filan mahfel-i kazâda Hasan bin Hüseyin muvâcehesinde takrir-i kelâm edüp mahalle-i mezbûrede vâki' etrâf-ı râbi'ası tarik-i 'âmm ile mahdûd olup iki beyt-i müstemil olan mülk-i menzilimi cem'-i tevâbi' ve levâhık ile târih-i kitâbdan Muharrem guresinde iki ay tamâmına te'cil ile mezbûr Hasan'a bey'-i bi'l-vefâ ile iki bin akçeye bey' edüp ol dahi vech-i meşrûh üzere iştirâ ve kabul etdükden sonra kabz-ı semen ma'ruku ve teslim-i bey' muhadded eyledim dedikde gıbbe't-tasdik ve câhâ mâ-vaka'a ketb olundu bey'-i bi'l-vedhen olmayub bey' olması ihtiyâr olduğu sûretidir:

Osman bin Yusuf mahfel-i kazâda Hızır bin Ahmed ve Hamza bin Mehmed el-cündî ve Mustafa bin Abdullah nâm râcil mahzarında ikrâr ve takrir-i kelâm edüp mezbûr Hızır'a beş bin akçe verdim Hamza'ya bin mersum Mustafa'ya iki akçe deynim olup deyüp mezkûre mukâbelesinde mahmiye-i mezbûre mahallâtından falan mahallesinde vâki' etrâf-ı râbi'ası falan mülkü ile mahdûd olup iki beyt 'ulvi-i müstemil olan mülk-i menzilimi mezbûrdan Hızır ve Hamza ve Mustafa'ya 'ale'l-iştirâk bey'-i bi'l-vefâ ile bey' edüp mezbûrdan dahi vech-i meşrûh üzere kabul-i iştirâ eylediler dedikde mukarrer kavmi kelimât-ı meşrûhasına merkûmun dahi ve câhâ tasdik etdiklerinden sonra bey'-i bi'l-vefâ hususunda meşâyih-i 'azâmın ihtilâfı olup ba'zı ... kâtında rehn olup hâkim-i mevk'u'l-kitâb tûba-lehu hüsn-i meâb hazretleri rehn olmayub bey' olması cânibine ihtiyâr edüp meşâyihin bey'-i bi'l-vefâ ile bey'-i tecviz etmeğin mâ-vaka'a kayd-ı şedd bey'-i bi'l-istiklâldir:

Mahmiye-i Edrene mahallâtından falan mahallesi sâkinlerinden Ahmed bin Mehmed mahfel-i kazâda mahmiye-i mezkûrede vâki' merhûm Hamza Ağa vakfına bi'l-fi'il mütevellî olan Hüseyin bin Receb mahzarında ikrâr ve takrir-i kelâm edüp mahalle-i mezkûrede vâki' olup hudud-ı râbi'ası tarik-i 'âmm ile mümtâz olan mülk-i menzilimi mütevellî-i mezbûre bi-tariku'l-istiklâl mâl-ı vakf-ı mezbûr ile bin fazz-ı akçeye bey'

edüp ol dahi vech-i meşrûh üzere iştirâ eyleyüb kabz-ı semen ve teslim-i bey' idükden sonra menzil-i merkûmu ba'de't-tahliyetü'-şer'iyye mütevellî-i mezkûreden târih-i kitâb Safer guresinden sene tamâmına değin yüz akçeye isticâr eyledim ol dahi ber-minvâl-i merkûm icâr ve teslim eyledi dedikde mütevellî-i mersum ba'de't-tasdik ve câhâ menzil mâru'z-zikr derkine ve ücret-i lâzîmesine mahalle-i mezbûre sükkânından falan ve filan merkûm Ahmed'in emriyle kefil olmağın mâ-vaka'a bi't-taleb kayd olundu isbât-ı mazmun hüccet-i istiklâl:

Mahmiye-i İstanbul'da Hoca Osman vakfına hâlâ mütevellî olan Mehmed Bey ibn falan mahfel-i kazâda mahmiye-i mezbûrede beytü'l-mâl emini olup menzil-i âti el-beyân vâki'ü'l-yed olduğu nehc-i şer' üzere sâbit olan Yusuf Bey bin Mahmud mahzarında üzerine takrir-i da'va edüp mahmiye-i mezbûre mahallâtından Nişancı Cafer Paşa Mahallesi sâkinlerinden bundan akdem vefât eden merhûme Sinni hâtun ibnet Abdullah mahalle-i mezbûrede vâki' bir beyt sakfı ve bir beyt 'ulvi ve firunı ve kinefi müştemil olup etrâf-ı râbi'ası tarik-i 'âmm ile mahdûd olan mülk-i menziline hâlâ sahtında cânib-i vakfına iki bin akçeye istiklâl bey' edüp semenini mâl-ı vakfdan bi't-tamâm alup kabz eyledüm menzil-i mezbûru cânib-i vakfa teslim etmiş iken müteveffât-ı merkûmenin vâris-i ma'ruzu olmamağla emin-i merkûm sâir muhallefâtı ile ma'â zabt ve kabz edüp vaz'-ı yed etmiştir suâl olunup yedi kasr olunmasın taleb ederim dedikde menzil-i mezbûru vakf için istiklâl tariki ile iştirâ eyledüğüne bundan akdem Balat Mahallesi'nde nâib-i şer' olan mevlâna Osman bin Ali imzâsıyla hamz ve hatmıyla mahnuk sene sûls ve 'işrin ve elf Muharremü'l-haramının evâhiri târihiyle müverrih-i mazmunu takririne muvafık hüccet-i şer'iyye ibrâz edüp emin-i mezbûr muvâcehesinde kırâat olundukda gıbbe'l-istintâk emin-i mezbûr mazmun ... olup istişhâd olıcak 'udul-i Müsliminden falan ve filan li-eclü's-şehâde meclis-i şer'e hâzıran olup fi'l-vâki' müteveffât-ı mezkûre menzil-i mezkûru iki bin akçeye istiklâl tarikiyle cânib-i vakfa târih-i mezbûrda bey' edüp semen olan iki bin akçeyi mâl-ı vakfdan bi't-tamâm alup kabz edüp mevlâna mûmâ ileyh huzûrunda hüccet-i şer'iyye etmiştir biz bu hususa şâhidleri şehâdet dahi ederiz deyü mazmun-ı hüccet-i muvâfık edâ-i şehâdet-i şer'iyye etdiklerinde ba'de riâyet-i şerâitu'l-kabul etdikleri hayyiz-i kabulde vâki' olmağın mâ-vaka'a kayd olundu bu dahi isbât-ı mazmun-ı hüccet istiklâl sûretidir:

Mahmiye-i Konstantiniyye'de vâki' merhûm el-Hâc Ahmed vakfına mütevellî olan Cemşid bin Abdullah mahfel-i kazâda Konstantiniyye muzâfâtından falan nâm karye sâkinlerinden olup bundan akdem vefât eden merhûm Kurd Bey'in kebir oğlu ve vârisi olup menzil-i âti el-beyân vaz'u'l-yed olduğu nehc-i şer' üzere sâbit olan Mehmed bin falan mahzarında üzerine takrir-i da'va edüp merhûm-ı mezbûr Kurd Bey karye-i mezkûrede vâki' beyt-i 'uluvi ve ahzları müştemil olup etrâf-ı râbi'ası tarik-i 'âmm ile mahdûd ve mümtâz olan mülk-i menziline hâl-i sıhhatinde sene-i sûls ve 'işrin ve elf Muharremü'l-harâmında cânib-i vakfa iki bin akçeye istiklâl-i tarikle bey' edüp ve semenini vakf-ı merkûmdan bi't-tamâm kabz edüp menzil-i mezbûru cânib-i vakfa teslim etdükden sonra yine menzil-i mezkûru mersum Kurd Bey sene-i merkûme Safer-i guresinde sene tamâmına değin iki yüz akçeye isticâr etmiş idi el-hâletü hazihi merkûm

Kurd Bey vefât etmekle oğlu mezbûr Mehmed menzil-i mezbûru târih-i merkûmdan berü bigayr-i vech-i şer‘ zabt ve tasarruf eder uâl olunup kasrid olunmasın taleb ederim deyüp minvâl-i mezbûr üzere vakf için menzil-i mersumu istiklâl tarikiyle iki bin akçeye iştirâ eyleyüb bir sene tamâmına değin iki yüz akçeye icâr eyledüğüne bundan akdem mahmiye-i Konstantiniyye’de hâlâ vakf-ı mütevellî olan Suad bin Bali imzâsıyla mahzân ve hatimiyle mahtum ve sene-i süls ve ‘işrin ve elf Muharremu’l-harâmının evâili ile müverrihine mazmunu takririne muvâfık hüccet-i şer‘iyye ibrâz edüp suâl olundukda merkûm Mehmed mazmun ciheti münker olup istişhâd olıcak ‘udul-i Müsliminden falan ve filan mahfel-i şer‘iyye li-eclü’ş-şehâde hâzıran olup fi’l-vâki’ müteveffâ-yı merkûm hâl-i sıhhatinde sene-i süls ve ‘işrin ve elf Muharremu’l-harâmında menzil-i mezbûru iki bin akçeye istiklâl tariki ile cânib-i vakfa bey‘ edüp semeni olan meblağ-ı mezbûru mâl-ı vakfından bi’t-tamâm alup kabz edüp menzil-i mersumu cânib-i vakfa teslim idükden sonra menzil-i mezbûr Kurd Bey sene-i mezbûre Safer-i guresinde sene tamâmına değin iki yüz akçeye isticâr eylemişdir ve hüccet-i mezbûre menlâ-i müşârün ileyh huzûrunda olmuştur biz bu hususa şahidleriz şehâdet dahi ederiz deyü mazmun-ı hüccete muvâfık edâ’-i şehâdet-i şer‘iyye eylediklerinde ba’de riâyet-i şerâitü’l-kabul şehâdetleri hayyiz-i kabulde vâkı’a olup menzil-i mezbûr-ı vakfa hükm olunup ve gıbbe’t-taleb mâ-vaka’a kayd olundu istiklâl tariki ile istişâr olunup ba’de semen-i ibkâ olundukda sâhibine redd olunduğu sûretidir:

Mahmiye-i Edrene’de vâki’ el-Hâc Nasuh vakfına mütevellî olan Zülfikar bin Ferhad mahfel-i kazâda Kamr binti Abdullah nâm hâtun mahzarında takrir-i kelâm edüp budnan akdem mezbûre Kamr’ın mahmiye-i mezbûre mahallâtından falan mahallede vâki’ falan ve filan ile mahdûd olan mülk-i menzili vakf-ı mezbûre-i mâl ile iki bin akçeye bi-tarik-i istiklâl iştirâ edüp yine mezbûreye sene tamâmına değin iki yüz akçeye icâreye vermiş idim hâlâ senesi tamâm olmağla mâl-ı vakfdan mezbûr Kamr’a verdüğü iki bin akçeyi ve icâresi olan iki yüz akçeyi bi’t-tamâm yedinden alup kabz idüp menzil-i merkûmu yine kendüye teslim eyledim min-ba’d meblağ-ı mezbûr iki bin akçeden ve icâreden merkûme Kamr zimmetinde bir akçe ve bir hüccet bâkî kalmadı mezbûre Kamr yedinde olan mülk-nâmesini hîn-i bey’de bana verüp bende zâyî’ olmuştur şöyle ba’d-ı zamân hüccet-i zuhûr ve vâkı’a hâle mugâyir ibrâz edüp da’va edersem lede’l-hükkâm-ı istimâ’ olunmaya dedikde mâ-vaka’a bi’t-taleb ketb olundu isbât-ı şef’dir:

Yusuf bin Ahmed mahfel-i kazâda Hüseyin bin Abdullah mahzarında ikrâr ve takrir-i kelâm edüp mahmiye-i Edrene mahallâtından Sultan Mahallesi’nde vâki’ olup falan ve filanı hâvi olan etrâf-ı râbi’ası falan ve filan mülkleri ile ve tarik-i ‘âmm ile mahdûd olan mülk-i menzili tevâbi’ ve levâhık ile bin fazz-ı akçe ile mechûl ‘add bir kaznulusa bey’-i kat’i ile bey’ eyleyüb ol dahi iştirâ ve kabul etdikden sonra kabz-ı semen ve teslim-i bey’ eyledim ba’de’l-yevm mülk-i müşterâsı olup keyfe mâ-yeşâ’ tasarruf eylesün dedikde gıbbe’t-tasdik ve câhâ mâ-vaka’a kayd olundu isbât-ı şef’dir:

Mahmiye-i mahallâtından falan mahallesi sâkinlerinden Ali bin Mehmed meclis-i şer’de falan bin filan mahzarında üzerine takrir-i da’va edüp mahalle-i mahalle-i mezbûrede

vâki‘ iki beyt sakfî müştemil olup etrâf-ı râbî‘ası müşteriye mütehassıl olan menzil Ahmed nâm kimesnenin mülkü olmağla mezbûr falan bin akçeye bey‘ edüp ol dahi iştirâ ve kabul eylemiş iken ben menzil-i mezbûra şeni’ olmağla mezbûr Ahmed’den merkûm falan iştirâ idüğün istimâ‘ eylediğim cihetde taleb-i şef’ edüp hâzır olan Müslümanları eşhâd eyledim suâl olunup menzil-i mezbûr bana hükm olunmak taleb ederim dedikde gıbbe’s-suâl merkûm falan cevâbında menzil-i mezbûru vech-i meşrûh üzere mersum Ahmed’den iştirâ eylediğine mukarrer olup iken ber-vech-i muharrer mezbûrun menziline mülâhık olmağla sefi’ olup şerâit-i şef’iye ri’ayet edüp taleb-i şef’ ve eşhâd eylediğine münker olup müdde‘i-i mezbûrdan da‘vasına mutâbık beyyine taleb olundukda ‘udul-i Müsliminden falan ve filan meclis-i şer‘e li-eclü’s-şehâde hâzıran olup gıbbe’l-istişhâd münker-i mezbûr muvâcehesinde edâ-i şehâdet-i şer‘iyye edüp fi’l-vâki‘ müdde‘i-i merkûm falanın mülk-i menzili bey‘-i merkûma mütehassıl olmağla sefi’ olup ve ‘akdim kavm-i mezbûr falan istimâ‘ eylediği cihetde taleb şerf’ edüp bizi eşhâd eyledi bu hususa şâhidleriz şehâdet dahi ederiz dediklerinde ba‘de ri’ayet-i şerâitu’l-kabul şehâdetleri hayyiz-i makbule vâki‘ olıcak mûmâ ileyh hükm olunup mâ vaka’a bi’t-taleb kayd olundu selm sûretidir:

Mahmiye-i falan mahallâtından falan mahallesinde İslâm bin Abdullah mahfel-i kazâda Selim bin Ahmed mahzarında ikrâr ve takrir-i kelâm edüp mezbûr Selim yedinden selm-i şer‘ tarik-i Edrene mudu ile iki mud hinta-i cedide teslim etmek üzere bin akçe alup kavlı edüp târih-i kitâbdan Muharrem gurrenden üç gâyetine değin mahalle-i mezbûrede ‘akd-i vâki‘ olan mevzu’ götürüb isâl etmeğe ... eyledim dediğinde gıbbe’t-tasdik ve câhâ mâ-vaka’a kayd olundu bey‘-i mukâyaza sûretidir:

Yusuf ibn Abdullah mahfel-i kazâda Yunus bin Ali mahzarında ikrâr ve takrir-i merâm edüp mahmiye-i Edrene’de Sultan Mahallesi’nde vâki‘ buyût-ı med’udda bî-hâvi olup etrâf-ı râbî‘ası arâzi-i ahaliye ile mahdûd olan mülk-i menzilimi mezkûr Yusuf’un mahmiye-i merkûmede falan mahallesinde vâki‘ tahtâni dört bâb odaları hâvi olup falan ve filan mülklerine tarik-i ‘âmma müntehi olan mülk-i menzil ile bi-tarik-i mukâbbız bey‘ edüp ber birimiz kabz-ı mukarreri ve teslim-i bey‘ eyledük ba‘de’l-yevm falan mahallede vâki‘ olan menzil benim mülküm ve sultaniye Mahallesi’nde vâki‘ olan menzil-i merkûm sâlifü’z-zikr Yusuf’un mülk-i şahsıdır [bu fasl hibenin] dedikde mezbûrun kelimât-ı meşrûhası el-mukarriretü’s-safdır ve câhâ ve şifâhâ tasdik etmeğin mâ-vaka’a vuku‘-ı kayd olundu bu fasl-ı hibenin envâ‘-ı beyânında cânib-i sultâniden hibe olunan menzil sûretidir:

Sultân-ı e‘azim ve hâkân-ı ekrem mâlik-i rikâbu’l-amm mevlü’l-meslûkü’l-‘arab ve’l’acem sâhibü’s-seyf ve’l-kalem sultânü’l-berreyn ve’l-bahreyn hâdimü’l-haremeynü’s-şerîfeyn zılullahi fi’l-arzin halâsatü’l-meâ‘ ve’l-latin-i fahru’l-mülûk ve hayru’s-salâtin bâ-sat bâta’l-emin ve’l-emâni mücehhed-bünyânü’l-‘adl ve’l-ihsân es-sultân bin es-sultân es-sultân Ahmed bin es-sultânîs-i câlis fi seriru’l-gufrân es-sultân Mehmed Han ibdallah Te‘ala alâ âhiru’z-zamân ve ekrem-i İslâm fi dâru’l-benân hazretlerinin cânib-i gerdûn-ı nisâblarından husus-ı âti el-beyân nehc-i mu‘teber üzere

vekâletleri sâbit olan vekilü's-saltanatü's-'aliyye eminü'd-devletü'l-celile ve zir-i mükerrem-i müyesser-i ... nâzım-ı nizâmu'l-'âlem medîr-i cumhuru'l-âmm râfî'u-i 'âlemü'l-'adl ve'l-insâf râfî'u'z-zalâmu'z-zulmete ve'l-i'tâku'l-hufûk bi-'umu'l-letâif-i melikü'l-e'âli hazret-i Ahmed Paşa ca'lallahu Te'ala karînâ bi-tevfik ma'â ev ma'â-şâ meclis-i şer' şâmu'l-beyânda divân-ı 'âli dâm-ı mülhebâü'l-ahâli ve'l-e'âli ve hâssa-i doğâncılar başı olan iftihâru'l-emâcid ve'l-ekkârim câmi'u'l-mehâmed ve'l-ekkârim zü'l-kudret-i fi' ve'l-bâhü'l-meni' el-mahfûk-ı basnûf letâif-i mülkü'l-kerim Hafız Ahmed Ağa ibn Abdurrahim dâm-ı mücedde taraf-ı şerîflerinden tasdik âti ez-zıkr vekil olup vekâleti falan ve filan şehâdetleri ile sâbite olup hâlâ divân-ı keyvân-ı sultânide çâvuşbaşısı olan zahru'l-'iyân makbulu'l-ekmânü'l-mahfûk-ı basnûf letâif-i mülkü'l-'allâm Süleyman Ağa ibn Abdüsselam mahzarında ikrâr ve takrir-i kelâm edüp dârü's-saltanatü's-seniyye el-mahmiye-i Konstantiniyye el-mahmiye-i mahallâtından Şehind Mahallesi'nde vâki' olup sâbıkâ merhûm ve mağfur vezir Hızır Mustafa Paşa'nın civâr-ı rahmete intikâlinden sonra cânib-i mîriye 'âid olan muhalledfâtından etrâf-ı râbi'ası tarik-i 'âmm ile mahdûd ve mümtâz olup falan ve filan müştemil ve muhtevi olan menzilin bey-i tevâbi' ve levâhık ile sa'adettü pâşâ-yı rûy-ı zemîn-i halife-i resul-i Rabbu'l-'âlemin hazretleri müşârün ileyh Hafız Ahmed Ağa'ya tarik-i mu'tebere üzere hibe ve teslim ve temlik buyurdular anlar dahi vekiller-i yedi ile kabul ba'de't-tahcil kabz ve teslim eylediler ba'de'l-yevm menzil-i merkûm müşârün ileyh Ahmed Ağa'nın mülk-i mahzı olan yedinde olan mülk nâme-i hümayun nâtıkı olduğu üzere dilerse bey' eyleye ... dilerse bağışlaya ve dilerse vakf eyleye dediklerinde vezir-i müşârün ileyh hazretlerin cem'-i kelimât-ı meşrûhaların vekil-i mûmâ ileyh Süleyman Ağa ve câhâ tasdik ve şifâhâ tahkik edicek mâ-hûve'l-vâki' 'ala ve kav'i gıbbe't-taleb ketb ve terkîm olunup yed-i kemâline vaz' olundu cânib-i sultandan hibe olunan suyun mülk-nâmesi sûretidir:

Sa'adettü ve 'atıfetlü pâdişâh-ı rûy-i zemîn halife-i resulu'l-Rabbu'l-'âlemin es-sultânü'l-e'azim el-hânü'l-efhem hâdimü'l-haremeynü'l-şerîfeyn nâzım-ı münâzımü'l-makâmin el'azzimin-i sultân-ı selâtinü'l-'âlem nâşir-i evâü'l-emin fi beni-âdem hâfız-ı sukûru'l-İslâm Nasıreddin-i Mehemed 'aliyyeü'l-İslâm kâsirü'l-ekâsir ve kari... kurûm es-sultânü'l-'arab ve'l-'acem ve'l-levli sultân bin sultân bin sultân es-sultân Ahmed Han ibn es-sultânü's-sa'id ve'l-hâkânü's-şehidü's-sultân Mehemed Han ibn es-sultân Murad Han zâle silsiletü's-sultânü's-silsile alâ âhîretü'z-zamân ve mâyir-sat âyât hilâfet-i mastûre fi sahâyifü's-şuhûru'l-'avâm hazretinin cânib-i gerdûn-ı nisâblarından husus-ı âti el-beyân nehc-i mu'tebere üzere vekâletleri sâbit olan vekilü's-saltanatü'l-'aliyye-i eminü'd-devletü'l-celile ve zîr-i mükerrem-i müyesser-i ... nâzım-ı nizâmü'l-'âlem medîr-i cumhuru'l-âmm mevsî-i bünyânü'd-devletü'l-'aliyye-i mü'eyyed erkânü's-sultânü's-seniyyetü'l-mahfûk ve basnûf-ı 'avâlifü'l-mülki'l-mennân Mahmud Paşa ibn Abdulvâhhab edâmallahu ... alâ-yevmü'l-mîzân hazretleri divân-ı hümayun-ı sa'adet-i makrûnda meclis-i şer'at-i garrât mahfel-i tarafeyn-i zehrâda hâlâ bostâncı başı olan 'umdetü'l-emâcidü'l-ekkârim câmi'u'l-mehâmed ve'l-mekârim zülkadrü'r-rafi' ve'l-cihânü'l-meni' el-hass-ı bağrid-i 'inâyetü'l-mülkü'l-'allâm Derviş

Ağa ibn Abdusselam dâm-ı meclisde taraf-ı şerîflerinde tasdik-i âti el-beyân vekil olup vekâleti falan ve filan şehâdetleri ile sâbit olan Osman Bey ibn Ahmed mahzarında ikrâr ve takrir-i kelâm edüp sa‘adetlü pâdişâh-ı ‘azimü’ş-şân ve kesirü’-ihsân ... hilâfet-i âli âhirü’r-revân hazretleri divân-ı sa‘adet-i eyvân kapucu bâşîlarından olup bundan akdem civâr-ı rahmet-i hakk-ı kadire câbeniyye olan Yusuf Ağa’nın kâtında mülkiyet üzere tasarruf olup hâlâ mirîye intikâl eden bu musarra suyun müşârün ileyh Derviş Ağa’aya tarik-i mu‘tebere üzere hibe ve temlik buyurub ve anları dahi vekâletleri yed ile kabul ve kabz eylediler dediklerinde vezir-i müşârün ileyh hazretleri cem‘-i kelimât-ı meruhlarında vekil-i mûmâ ileyh Osman Bey ve câhâ tasdik ve şefâhâ tahkik edicek mâ-vaka‘a ‘ala ve kav’i bi’t-taleb ketb olunup yed-i talebine vaz‘ olundu vâlid-i kebirine menzil hibe etdüğidir:

Mahmiye-i Edrene mahallâtından falan mahallesi sâkinlerinden Ahmed bin Veli mahfel-i kazâda sülb-i kebir oğlu Hibetullah mahzarında ikrâr ve takrir-i kelâm edüp mülk-i mâlikinde muntazım olan melâkimden mahalle-i mezbûrede vâki‘ üç beyt-i ‘ulviyi müstemil olan etrâf-ı râbi‘ası falan ve filan mülkleri ile mahdûd ve mümtâz olan mülk-i menzilin cümle tevâbi‘ ve levâhık ile oğlu mezbûre Hibetullah’a hibe-i sahihiye-i şer‘iyyet ile hibe ve teslim ve temlik eyleyüb ol dahi meclis-i hibede ba‘de’t-tahlitü’ş-şer‘iyye menzil-i mezbûru işrâb ve kabz ve teslim eyledi ba‘de’l-yevm zikr-i sabk eden menzil-i merkûm oğlum mezbûrun mülk-i mevhubu olup keyfe mâ-yeşâ‘ hibentâr-ı tasarruf eylesün dedikde gıbbe’t-tasdik ve câhâ mâ-vaka‘a bi’t-taleb ketb ve terkîm olundu vâlide-i sagîre kızına hibedir:

Mahmiye-i Edrene mahallâtından Aîşe Hatun Mahallesi sâkinlerinden Hüsne binti Hibetullah nâm hâtun mahfel-i kazâya gelüp takrir-i kelâm edüp kendim ile m‘âad olup behr ve hızânımda olan sadr-ı kızım falan binti filan silk-i mülkde muntazım olan emlâkımdan cevher-i istifâni ve bir ahcalı kemer kuşağı ve dahi falan ve filanı hibe-i sahihiye-i şer‘iyye ile hibe ve temlik eyledim dedikde sagîre-i mezbûrenin ve hibe-i merkûmeden gayrı velisi olmamağın mücerred ve hebtü’l-fazıla hibe-i mezkûre-i sahihiye-i tâmme olduğuna [mâ-fiyye mine’l-hibe-i falan-mâb mâ-vaka‘a ‘inde ‘aklu’l-veri ...] binâen mâ-vaka‘a bi’t-taleb kayd olundu vâlid-i veled-i sagîrine hibe sûretidir:

Abdülmaali bin Abdülhüsni mahfel-i kazâya gelüp takrir-i kelâm edüp silk-i mülkümde dâhil olan ... olup mahmiye-i Edrene muzâfâtından Beravlay nâm karye sınırı dâhilinde nehrir evâdı üzere dâize iki göz ma‘lumu’l-hudud değirmenin bu câkdan dâire olan gözini hâlâ ... olup sulbi sagîr oğlum Mehmed’e hibe-i sahihiye ile hibe ve temlik eyleyüb husus-ı mezbûra zeyl-i kitâbda [‘ale’n-nehcü’ş-şer‘ü’s-sevâb Mehmed bin Mahmud el-mevi] isimleri mastûr olan Müslümanları dahi eşhâd eyledim ba‘de’l-yevm mülk-i mevhubdur dedikde vâlid-i veled-i sagîrine mülkünde olan şey hibe edecek kabl ve kabz-ı muhtâc olmayub mücerred hibe etdim demekle sagîre dâhil olmağın mâ-vaka‘a kayd-ı şedd ma‘tukasına hibe sûretidir:

Falan binti filane nâm hâtun mahfel-i kazâda ma'tukası olan falan binti filan mahzarında ikrâr ve takrir-i kelâm edüp sülk-i mülkümde muntazım olup beyyinemizde 'ale'-ş-şer' ile ma'lum olan emlakımdan bu dahi düşük falan ve filanı ma'tuka-i mezbûreye hibe-i sahihiye-i şer'iyye ile hibe ve temlik eyledim ol dahi cümlesini meclis-i hibe ittihâb ve kabul ve kabz eyledi hâlâ eşyâ-i mezkûri ma'tuka-i mezkûrenin mevhubu olup benim 'alakam kalmadı dedikde gibbe el-tasdik ve câhâ mâ-vaka'a kayd-ı şedd hibe-i ed-din menn 'aleyh ed-dindir:

Falan bin falan mahfel-i kazâda Mehmed bin Ahmed mahzarında ikrâr ve takrir-i kelâm edüp karz-ı şer'de merkûm Ahmed zimmetinde olan bin akçeyi hibe-i ed-din menn 'aleyh ed-din-i sahihiye kabulü'l-mevhubla mes'ele-i şer'iyyesi müsted'asınca habsinallahu Te'ala sahihi-i şer'iyye ile merkûm Ahmed'e hibe eyleyüb ol dahi ittihâb ve kabul eyledi ba'de'l-yevm meblağ-ı mezbûrdan zimmetinde bir akçe ve bir hibe bâki hak ve 'alakam kalmadı dedikde ba'de't-tasdik ve câhâ mâ-vaka'a bi't-taleb ketb ve terkîm olunup yed-i talebine vaz' olundu hibe-i ma' el-'avzdır:

Falan bin filan mahfel-i kazâda falan bin filan mahzarında ikrâr ve takrir-i kelâm edüp işbu meclis-i şer'de hâzır olan mülk-i küheylân Bağdad atımı hibe-i sahihiye-i şer'iyye ile hibe ve teslim edüp ol dahi ittihâb ve kabz eyledikten sonra mukâbele-i hibede bana bir ... hançer verüp ben dahi zikr olunan hançeri hibe-i mezbûreden 'avz alup kabul ve kabz eyledim ba'de'l-yevm sâlifü'z-zikir olan at-ı merkûm falanın mülkü olup keyfe mâ-yeşâ' tasarruf eyleye dedikde gibbe't-tasdik ve câhâ bi't-taleb kayd olundu zevci tarafından vekâletle zevciyet-i hibe olan ikrâr sûretidir:

Mahmiye-i Edrene Edrene mahallâtından falan mahallesi sâkinlerinden Farünnisa binti Abdullah nâm hâtun tarafından hususî âti ez-zikri ikrara vekil olup mezbûre Farünnisa'yı ma'rifet-i şer' ile 'ârifin olan falan ve filan şehâdetleriyle ... câhid mahzarında sâbit olan Musa ibn Ali mahfel-i kazâda mezbûre hâtunun hâlâ zevci olan Hüseyin bin Mehmed mahzarında bi'l-vekâle ikrâr ve takrir-i kelâm edüp müvekkilem mesfûr Fahrünnisa silk-i mülkümde olan emlakımdan mahalle-i mezbûrede vâki' falan ve filanı müştemil olup falan ve filan ve falan ile mahdûd olan mülk-i menzili târih-i kitâbdan iki ay mukaddem zevcim mesfûr Hüseyin hibe-i sahihi-i şer'iyye ile hibe ve temlik ve teslim edüp ol dahi meclis-i hibede ittihâb ve kabz-ı teslim eyledi hâlâ mülk-i mevhubudur keyfe mâ-yeşâ' [mâ-fıyye mine'-ş-hibe ve'l-mu'avaza fî 'indi ... bi'l-mukâbaza-i harriretü'l-fakir falan] tasarruf eylesün dedikde gibbe't-tasdik ve câhâ mâ-vaka'a bi't-taleb kayd-ı şedd isbât-ı hibedir:

Mahmiye-i Edrene mahallâtından falan mahallesi sâkinlerinden Ahmed bin Mehmed mahfel-i kazâda taht-ı nikâhında iken vefât eden merhûme Saliha hâtunun vâlidesi Fatıma nâm hâtun üzerine takrir-i da'va edüp müteveffât-ı mezkûrenin muhalledfâtından beyyinemizde 'ilmü'-ş-şer' ile ma'lum olan falan ve filan mezkûre Fatıma bigayr-i vech-i şer' alup kabz eylemişdir zikr olunan eşyâda benim dahi nısf-ı hakkım vardır taleb ederim suâl olunsun dedikde gibbe's-suâl mezbûr Fatıma cevâbında târih-i kitâbdan

sekiz mukaddem hâl-i sıhhatinde zikr olunan eşyanın ... sadriyyesi kızım mezbûre Saliha bana hibe-i şer'îyye ile hibe ve teslim eyleyüb ben dahi şerâit-i hibe ile ittihâd ve kabul ve teslim eyledim hâlâ mülk-i mevhubudur dedikde gıbbe'l-inkâr merkûme Fatıma'dan takririne mutâbık beyyine taleb olundukda 'udul-i Müsliminden falan ve filan li-eclü's-şehâde hâzıran-ı mahfel-i şer' hazırân olup gıbbe'l-istişhâd fî-el-vâki' müdde-i-i merkûmun zevcesi mezkûre Saliha nefsiyle mürûr eden eşyâyı cem'â vâlideşi merkûme Fatıma'ya târih-i kitâbdan sekiz ay mukaddem hâl-i sıhhatinde ve bizim huzûrumuzda hibe-i şer'îyye ile hibe ve teslim eyleyüb ol dahi şerâit-i hibe ile ittihâd ve kabz eyledüğüne şâhidleriz şehâdet dahi ederiz deyü münker-i mezbûr muvâcehesinde edâ'-i şehâdet-i şer'îyye eyledüklerinden sonra şehâdetleri ba'de't-ta'dil ve't-tezkiye hayyiz-i kabulde vâki'a olmağın mâ hûve'l-vâki' gıbbe't-taleb ketb olundu hibe-i sahihi olduğu isbât sûretidir:

İsmail ibn falan mahfel-i kazâda Kerime binti falane nâm hâtun mahzarında üzerine takrir-i kelâm edüp liebeveyn biraderim mezbûre Kerime'nin vâlidî olup bundan akdem vefât eden mersum falanın cümle muhallefâtından mahmiye-i Edrene 'nin Maraş nâm mevzi'inde beyyinemizle lede'l-ahâlî hudud-ı ma'lum olan bağçesinin habsu'l-irsü's-şer' nısfı bana intikâl etmiş iken mezkûre Kerime hisse-i ma'lumeyi bana zabt ve ... mâni' olur suâl olunsun men' olunmasın taleb ederim dedikde gıbbe's-sual merkûme Kerime cevâbında zikr olunan bağçeyi babam bana hâl-i sıhhatinde hibe ve teslim edüp ben dahi ittihâb ve kabz edüp hâlâ mülk-i mevhubudur deyü da'va edüp mersum İsmail'in hakikat-i hâl-i istiklâl olıcak fî'l-vâki' karındâşım mezkûr falan zikr olunan bağçeyi kızı mezkûre kızı Kerime'ye hibe ve teslim etmiştir lakin maraz-ı mevtinden olmağla vâris-i hibe câiz olmaduğuna binaen taleb ederim dedikde fetâvâ-yı hâiyede recl mât ve şerk mâlâ fâddi' ba'zu'l-verese 'ıynâmen 'ıyân et-tezken annu'l-mevres ... sıhhat ve kabz ve bakibu'l-verese kâlu ekadan zülk f'l-maraz kânu'l-kul ikün men bedi'... fî'l-maraz ve an ekâmu el-beyyine hâliyyinet min bedi'u'l-bet fî't-tashet kezâ fî'l-câmi'u's-sagîr deyü mukayyed olmağın mezkûre hibe-i merkûme vâhib-i mezbûrun zamân-ı sıhhtainde olduğuna beyyine taleb olundukda falan ve filan nâm kimesneler meclis-i şer'e li-eclü's-şehâde hâzıran olup münker-i mezbûr muvâcehesinde gıbbe'l-istişhâd merkûme Kerime'nin takrir-i meşrûhuna muvâfıku'l-lafz olmağın edâ'-i şehâdet-i şer'îyye edüp gıbbe't-ta'dil ve't-tezkiye şehâdetleri hayyiz-i kabulde vâki'a olmağın mâ-vaka'a gıbbe't-taleb ketb-i şedd isbât-ı hibe-i mihr-i mü'ecceldir:

Mahmiye-i Edrene mahallâtından falan mahallesi sâkinlerinden Rabia hâtun binti Mehmed mahfel-i kazâda zevc-i mutlıkı olan Sefer bin falan üzerine takrir-i da'va edüp mezbûr Yusuf bana tâlib olup hîn-i 'akdda bin akçe mihr-i mü'eccel tesmiye olunmuşdu hâlâ beni tatlik etmeğın meblağ-ı mezbûru taleb ederim deyüp suâl olundukda mersum Sefer cevâbında fî'l-vâki' hîn-i 'akdden bin akçe mihr tesmiye olundu lakin beş yüz akçesini leyl-i zifâfda hibe-i sahihi ile hibe edüp ben dahi kabul eyleyüb zimmetimde beş yüz akçesi kalmışdır deyüp gıbbe's-suâl mezkûre Rabia hâtun hibe-i merkûmeyi müzekkere olmağın istişhâd olundukda falan ve filan meclis-i şer'-i şerîf li-eclü's-şehâde hâzıran olup fî'l-vâki' merkûme Rabia leyl-i zifâfda mihr-i müsemması olan

mezkûr akçenin beş yüz mesfûr Sefer'e bizim huzûrumuzda hibe-i sahîh ile hibe edüp mersum Sefer dahi kabul eyledi deyü münkere-i mezbûre muvâcehesinde edâ'-i şehâdet-i şer'îyye eylediklerinde ta'dil ve't-tezkiye şehâdetleri [bu fasl rehnin] hayyiz-i kabulde vakı'a olup mûcibiyle hükm olunup gıbbe't-taleb mâ-vaka'a kayd olundu bu fasl rehnin envâ' beyânında olup ikrâr-ı rehn sûretidir:

Budur ki Mehmed ibn Abdullah mahfel-i kazâda Kamr binti Abdullah mahzarında ikrâr ve takrir-i kelâm mahmiye-i Edrene mahallâtında falan mahallede vâki' olup beyyinemizde lede'l-ahâli ve'l-cirân hudud-ı ma'lum olan mülk-i menzilimi ba'de't-tahlizü's-şer'îyyet zimmetimde merkûme Kamr'a karz-ı şer'den deynim olan bin akçe mukâbelesinde mezkûreye rehn-i vaz' eyleyüb teslim eyledim ol dahi kabul ve kabz eyledi deyüp mezbûre dahi tasdik etmeğin mâ-vaka'a bi't-taleb kayd olundu fekk-i rehn sûretidir:

Mahmiye-i Edrene'de mersum falan vakfına mütevellî olan falan meclis-i şer'de falan bin filan mahzarında ikrâr ve takrir-i kelâm edüp bundan akdem vakf-ı mezbûr mâlından mezbûr falan zimmetinde bin akçe olup mukâbelesinde mahmiye-i mezbûre mahallâtından falan falan mahallesinde vâki' olup falan ve filan ile mahdûd-ı mümtâz olan menzilini rehn-i vaz' edüp ben dahi ittihâb etmiş idim hâlâ meblağ-ı mezbûr falan yedinden alup bi't-tamâm kabz edüp fekk-i rehn eyledim min-ba'd meblağ-ı merkûmdan mezbûr falan zimmetinde bir akçe kalmadı dedikde gıbbe't-tasdik ve câhâ mâ-vaka'a bi't-taleb kayd-ı şedd isbât-ı rehndir:

Falan bin filan mahfel-i kazâda Ahmed bin Mehmed mahzarında üzerine takrir-i da'va edüp bundan akdem mezbûr Ahmed karz-ı şer' vech üzere bin akçe verüp mukâbelesinde bana bir falan rehn-i vaz' etmiş idi hâlâ rehn-i vaz' eylediği falan bin akçe behâ etmekle rehn alup meblağ-ı mersumu bana teslim etmesin taleb ederim deyüp gıbbe's-suâl ve'l-inkâr ve ba'de't-talebü'l-beyyine 'udul-i Müsliminden falan ve filan mahfel-i şer'-i şerîf-i hâzıran olup gıbbe'l-istişhâd münkerem-i merkûm muvâcehesinde müdde-i-i mezbûrun da'vasına mutâbık edâ'-i şehâdet-i şer'îyye etdiklerinde ba'de't-ta'dil ve't-tezkiyetü's-şer' hayyiz-i kabulde vâk'a olmağın mûcebiyle hükm birle mâ-vaka'a kayd olundu mürtehin talebi ile resnin cânib-i şer'de bey'ine izndir:

Mahmiye-i Edrene'de merhûm falan vakfına bi'l-fi'il mütevellî olan mahfel-i kazâyâ hâzır olup takrir-i kelâm edüp mahmiye-i mezbûre mahallâtından falan mahallesinde sâkin olan Cafer nâm kimesneye bin yigirmi senesi Rebi'u'l-ahırında tevliyetim hasebiyle mâl-ı vakfdan 'ala tarikü'l-farz bin fazz-ı akçe verüp mukâbele-i şer'îyye eyledikten sonra merkûm Cafer mefkûd olup dört senesinden mütecavizdir ki ... ve mehâtı ma'lum olmamağla meblağ-ı merkûmun cânib-i vakfa müddet-i medidede bir akçe ve birkac rec ve 'âidesi olmaduğundan mâ'ada zikr olunan esbâb-ı müddet-i medid isti'mâl olunmamağla mümhâyehâd-ı 'aliyyetü'l-fesâd olup ve hem mâl-ı vakf ... olmak mukarrerdir ile ol zikr olunan rec-behâ ederken bey' olunmak için kablu's-şer'den izb-i taleb ederim dedikde hakikat-i hâl vâkfı-ı bi-'arz Müslümanlardan falan ve

filan ve falan mahfel-i şer‘-i şerîf-i hâzırın olup gıbbe’l-istihecâr mütevellî-i mezkûrun takririne muvâfık haber veridklerinde bu makbul-i resnin bey‘ ve ba‘de’l-yevm semen-i ahz olduğu mahallinde musarrah olmağın ‘ala vakfu’l-mes’ul zikr olunan rehn bey‘ olunup semen-i rehn olmak üzere kablu’ş-şer‘de izn verilüb mâ-vaka’a bi’t-taleb kayd olundu sûret-i âher-i fiyye:

Mahmiye-i Edrene’de vâki‘ merhûm falan vakfına bi’l-fi‘il mütevellî olan falan mahalde sâkine Aîşe binti Ahmed nâm hâtun bundan akdem tevliyetim hasebiyle mâl-ı vakfdan ‘ala tariku’l-‘arz bin akçe verüp mukâbele-i şer‘iyye eyledikten sonra merkûme hâtunun bir ... kaftân ve falan ve filan rehni alup hıfz eyledükden sonra mezbûre Aîşe hâtun gâbir olup dört yıldan mütecavizdir ki ... ve mehâtı ma‘lum olmamağla meblağ-ı mezbûrun cânib-i vakfa müddet-i merkûmede bir akçe ve bir hâmil olmayub mürûr-ı eyyâmla eşyâ-i mezkûreye zarar tatrak etmek mukarrer olup sene ve sene râhin-i medyun hâzır olmamağla mukâbele-i şer‘iyye etmek mecâl olmaduğı cihetden zikr olunan mikdâr-ı mâl-ı vakf mu‘attıl olup vakf-ı zarar lâzım olmağın eşyâ-i merkûme zikr olunup mâl-ı vakf istiğnâ olunup niyân kalursa râhin için hıfz olunmağa izn-i taleb ederim dedide vech-i meşrûh üzere kablu’ş-şer‘den izn verilüb mâ-vaka’a kayd olundu bu dahi mürtehem talebiyle ber-mûceb-i fetavâ-yı şerîf rehni cânib-i şer‘de bey‘ine izndir:

Mahmiye-i Edrene’de falan mahallesi ‘avârız için mevkuf olan nukûdun hâlâ mütevellîsi olan falan meclis-i şer‘-i şerîfe gelüp takrir-i kelâm ve bi-mâ-merâm edüp bundan akdem vakf-ı mezbûr mâlından falan nâm debbâğ benden beş bin alup kâbilesinde mahalle-i mezbûrede vâki‘ lede’l-ahâli ve’l-cirân hudud-ı ma‘lum olan mülk-i menzilin benim katımda rehn ve vaz‘ edüp ben dahi ittihâb ve kabz eyleyüb nice yıl rehn-i ahz ve kabz etmişdim hâlâ beş senedir ki rehn-i mezbûr gıbbet-münkat‘i ile gâib olammağla bir akçe rec hâsıl olmayub menzil-i mezbûr dahi mürûr-ı eyyâmla zarân-ı müşerref olup vakfa ... müterettib olmağın zikr olunan menzili bey‘ olunmka için şeyhü’l-İslâm hazretlerinden yedimde fetvâ-yı şehifim olup bu mûceb-i fetvâ-yı ... menzil-i mezbûr bey‘ olunup semen-i vakf için zabt olunmak taleb ederim deyü yedinde olan fetâva-yı şer‘iyyeyi ibrâz edüp nazar olundukda takririne muvafık bulunmağın husus-ı mezbûr-ı ahâli-i merkûmeden suâl olundukda falan ve filan meclis-i şer‘-i şerîfe hâzırın olup filhakika ve bâğ-ı mezbûr-ı vakf-ı mezbûr mâlından beş bin akçe alup mukâbelesinde mahalle-i merkûme mülkü olan menzil-i mezbûru mütevellî-i mezkûr katında rehn-i vaz‘ edüp hâlâ beş senedir râhin-i mezbûr gıybet-i münkat‘i ile gâib olup hayâtı ve memâtı ma‘lum olmayub meclis-i merkûm dahi hizâye müşerref olmuştur deyü cevâb verdiklerinde ber-mûceb-i fetavâ-yı şer‘iyye menzil-i mezbûrun vech-i meşrûh üzere bey‘ine izn verilüb bu vesika gıbbe’t-taleb ketb ve terkîm olundu rehn olan menzil râhin ve mürtehin ma‘rifetiyle bey‘ olunduğudur:

Falan bin filan mahfel-i kazâda mahmiye-i Edrene’de merhûm Kadı Veli vakfına mütevellî olan Edhem ibn Adullah mahzarında ikrâr ve takrir-i kelâm edüp mahmiye-i mezbûre mahallâtından falan mahalde vâki‘ falan ve falan olup iki beyr sakfî müştamil

olan mülk-i menzilim bundan akdem on bin akçe mukâbelesinde vakf-ı mezbûre rehn-i vaz' etmişdim hâlâ deyn-i mezbûrun edâ'sı lâzım olup âher-i tarikle edâ'ya kadar olmaduğım ecilden menzil-i merkûm bey' olunup mâl-ı vakfa semeninden edâ' olunmak lâzım olmağın mütevellî-i mezbûr izn ile zikr olunan menzilimi işbu falan bin filan nâm râcile on bin akçeye bey' edüp bey'-i merkûmu mütevellî-i mezbûrdan ahz ve müşteri-i mezbûrdan semen-i mersumu dahi kabz eyledim deyüp müşteri-i mezkûr dahi zikr olunan menzil-i mezbûr meblağ-ı mezkûra iştirâ ve kabz edüp semenini dahi teslim eyledüm deyü bey'-i mezkûru bi'l-muvâcehe tasdik ve mütevellî-i merkûm dahi merkûmân-ı kelimât-ı meşrûhlarında tahkik etmeğın mâ-vaka'a gıbbe't-taleb ketb olundu rehn olan esbâb serika olundukda mürtehin kıymetini dâmen olmaduğındır:

Abdullah bin Mehmed mahfel-i kazâda Yusuf ibn Abdurrahman mahzarında bundan akdem takrir-i kelâm edüp sâlifü'z-zikir mezbûr Yusuf'dan on 'aded Edrene çukası çefşeri he biri yüz yigirmi beş akçeden bin iki yüz elli akçeye iştirâ edüp mukâbelesinde üç bin akçe kıymetlü kırmızı atlas üzerine altun ile işlenmiş rezdüz işi tâfta rehn etmişdim hâlâ zikr olunan rehn taleb ederim ki zikr olunan çakaşların semen olan akçeyi edâ' eyledim deyüp mezbûr Yusuf istintâk olundukda işbu sene-i mübâreke vâki' mâh-ı Muharrem'inin beşinci gicesi leyle-i ehadda dükkânım acılıb zikr olunan tâfta benden ta'dları olmadım zâyî' olmuşdur çakaşların behâsını bana edâ' etsün deyü taleb ederim ve merkûm olan tâfenin kıymetini bey'i mezkûrun semeninden ziyân etdiğine mu'terif olup iken bi't-taksir hâyi' olmağın zikr olunan rehn kıymetine hâmmе olmak taleb edicek hasbu'ş-şer' rehn deyninden ve kıymet-i rehnden bir kanfesi akla-leyâ ile mazmun olmağın zikr olunan rehn serk olunup behâsı deyninden ziyâde olduğuna mertihin-i mezkûr mu'terif olmağın zikr olunan çakaşlar behâsında mezbûr Abdurrahman zimmetinde olan akçenin sukûtuna hükm olunup ve mezbûr Yusuf rehn-i mezkûr bilâ ta'd-ı zâyî' olduğuna yemin edüp ve mezbûr Abdurrahman'ın dahi mezbûr Yusuf ta'addi etdiğine beyyinesi olmamağın rehlin kıymetinin deyninden ziyâdesi mezbûr Yusuf'a lâzım gelmek üzere hikm olunup ahd-i rehanın âhere zimmetinde bir akçe ve bir habrr olmak üzere işbu vesika ve atika 'ala mâhû et-tahkik ketb ve imlâ olunup ... olundu da'va ve diyetdir:

Kamr binti Abdullah nâm hâtun mahfel-i kazâda Mahi binti Hamza nâm hâtun mahzarında takrir-i kelâm edüp bundan akdem mesfûr Mahi hâtuna on dört miskâl bir çift altun süvâri emânet tarikiyle verüp ba'de't-taleb etduğimde merkûme Mahi hâtun zikr olunan süvârin bana verdikde falana ver deyü vermişdik ben dahi mezbûr falana verdim deyü da'va edüp müdde'-i-i mezkûre zikr olunan süvâri âhere isâl için verdünüz münker olıcak el-kavlü'l-mevdu'fu er-redd ve'l-helâk ellâ ezaklâ emrtini bed-fa'hâ alâ falan fed-fa't ilâ ve kezb rebhâ fi'l-emr fi'l-kavl er-rabbhâ ve'l-mevdu' hâmmе 'ind-i ashâbnâ ve bu kütüb-i mu'tebere mastûr olmağın mezbûre Mahi'den merkûme Kamr hâtun falana isâl eyleye deyü verdüğine beyyine taleb olundukda isbât-ı bi'l-beyyineden 'âceni olup merkûme Kamr'a yemin verüldikde falan isâl eyleye deyü emr etmedüğine yemin etdükden sonra mârû'z-zikir olan süvâri bulup bey'ine edâ' eyleye ve hâmmе ol deyü mezbûre Mahi'ye hükm olunup mesfûre Mahi sebk eden sevâdı bey'ine bulup

merkûme Kamr'ın hasbu's-şer' vekâleti sâbite olmuş vekil falan bin filana teslim etmeğe ta'ahhüd etmeğin mâ-vaka'a gıbbe't-taleb kayd olundu yedinde olan ve diyet-i âher vermeğe damân tevcihidir:

On dokuzuncu ağa bölüğünde bölükbâşı olan Mehmed bin Abdullah mahfel-i kazâda mahmiye-i Edrene sâkinlerinden Keyvan bin Abdullah mahzarında üzerine takrir-i da'va edüp işbu sene-i mübârekede sefer-i hümâyün müzekkidir ki İsmail nâm onbâşı ile yüz elli akçe kıymetlü beş Selanik kiçesi mısdağ ve üçer 'aded on filori kıymetlü olan Selanik kiçesini mezkûr Keyvan'a ve ri'at nâmına irsâl etdiğimde mezbûr İsmail dahi ve dâyi' mezkûri götürüb merkûm Keyvan'a teslim eylemiş hâlâ taleb ederim suâl olunsun dedikde gıbbe's-suâl merkûm Mehmed'in yerine bölükbâşı olan Ali nâm kimesneye ben mevdu'-ı mezkûru irsâl ederim deyü talebinde dahi ana teslim eyledim deyü cevâb verüp ve dâyi'-i mezkûreyi âher vermekle merkûm Keyvan'a ... teveccüh etmeğin mâ-vaka'a bi't-taleb kayd olundu ve diyet-i mevdu'un emri ile âhere teslim edüp ba'de't-taleb olunduğudur:

Dersa'adet çâvuşlarından Ali Çâvuş mahfel-i kazâyâ Mehmed nâm râcili ihzâr edüp üzerine takrir-i da'va edüp bundan akdem mezbûr Mehmed Bey'e emânet yetmiş akçe vermiş idim hâlâ taleb ederim suâl olunsun deyü gıbbe's-suâl mezbûr Mehmed Bey cevâbında fi'l-vâki' çâvuş-ı mezbûr emânet-i meblağ-ı mezbûru bana vermiş idi ben dahi kendü izn-i ma'rifeti ile falan bölüğe payânı olana teslim eyledim deyüp mezbûr çâvuş istintâk olundukda vech-i meşrûh üzere ikrâr etmeğin mezbûr Mehmed Bey sagîr-i mahz olmağla şeri'âtdan mutâlibine mesâ'i olmağın min-ba'd mutâlibeden men' olunduktan sonra bu vesika-i atika 'ala mâhû et-tahkik ketb olunup yed-i talebine vaz' olundu da'va-yı diyedde zevâlid-i kul ile musaddak olmayub beytü'l-mâl tarafından zabt olunduğudur:

Mahmiye-i Edrene bi'l-fi'il beytü'l-mâl emini olan falan mahfel-i kazâda falan ve filan mahzarlarında takrir-i kelâm edüp mahmiye-i mezbûre toprâğından mezkûrânın yedlerinde mâlını nâ-ma'lum bin re's koyuna bağır vech-i meşrûh vaz'-ı yed etmişlerdir suâl olunsun emânetim hasebiyle kabz etmek taleb ederim dedikde gıbbe's-suâl merkûmân falan ve filan cevâblarında zikr olunan koyunu Edrene sükkânından olup hâlâ malgarada olan falan bey cânib-i mîride iştirâ etdim deyüp hâl-i Edrene'de vâki' çiftliğine irsâl eyledi deyüp iken bu minvâl üzere olduğuna yedlerinde bir temessük-i şer' olmayub ve mezbûr falan begün idüğüne dahi ikâmet-i beyyineden 'âcizler olup kavlı muhtâr muğteriye üzere olduğuna falan kavlinde zevâlidir mücerred ve kavlı ile tadik olunmadığı mahallinde mastûr olmamağın zikr olunan kabz merkûmân falan ve filan yedlerinde bi-vech olduğu zâhir olmağla ağnâm-ı mezkûri emin-i mezbûra zabt etdirilib mâ-vaka'a kayd olundu isbât-ı âritdir:

Falan mahallede falan hâtun mahfel Fatıma binti Murad nâm hâtun mahzarında takrir-i kelâm edüp mahalle-i mezkûrede vâki' hâlâ sâkin olduğum 'inde'l-ahâli hudud-ı ma'lume olan menzil ve içinde olan esbâbın cümlesi mezkûre Fatıma'nın mülk-i

mahsus ve hakk-ı mihridir zikr olunan esbâbda benim ‘alakam yokdur ri’ayet-i tasarruf ederim bâm-Allahu Te‘ala fevt olduğumda kimesne dahl ve ta’arruz etmeye dedikde gıbbe’t-tasdik ve câhâ mâ-vakâ bi’t-taleb kayd-ı şedd da‘va-yı ‘âritdir:

Falane nâm hâtun mahfel-i şer‘-i şerîfe gelüp gelini olan Rabia nâm hâtunu ihzâr ve üzerine takrir-i da‘va edüp bundan akdem mezbûre Rabia’yı oğlum falan nikâh-ı şer‘ ile alıverdükde mezkûre Rabia’ya bir altun zincir ve bir ‘âdiyet vermiş idim hâlâ eşyâ-i mezkûreyi vermede ta’til-lâ eder suâl olunup alıverilmesin dedikde gıbbe’s-suâl mezkûre Rabia hâtun cevâbında zikr olunan eşyâyı bana merkûme falan ile hibe ve temlik eyleyüb ben dahi kabz eyledim deyü hibe-i sahihi da‘vası edüp bu ma’kule da‘vada vâhibin olduğu mahalde mukarrer olmağın mezbûre Rabia’dan da‘vasına mutâbık beyyine taleb olundukda enbân-ı bi’l-beyyineden ‘âcizi olup müdde‘i-i mezkûre zikr olunan eşyâ-i mezkûre Rabia hibe ve temlik etdüğüne yemin teklif olunup müdde‘i-i mezkûre dahi vech-i meşrûh üzere yemin-billah etdükden sonra eşyâ-yı mezkûreyi müdde‘i-i mezbûreye teslimine tenbiye olunup tenbiye olunup mâ-vaka‘a bi’t-taleb kayd olundu bu fasl icâret beyânında olup müteveli-i icâre-i mü‘eccile icâr idtüğü sûretidir:

Mahmiye-i Edrene’de merhûm Ebu’l-Fazl Efendi vakfına hâlâ müteveli olan falan meclis-i şer‘-i şerîfde Bali ibn Abdullah nâm kimesne muvâcehesinde ikrâr ve takrir-i kelâm edüp vakf-ı mezbûrdan olup mahmiye-i mezbûre sathı dâhilinde falan mahallede vâki‘ falan ve filan ile mahdûd olan bir bâb dükkânı ve ortada bir tahtani evi bin akçe icâre-i mukabele ile târih-i kitâbda şehir-i Şevval’inde her ay evvelinde sâkin olduğu ayda otuz akçe ücret-i mu‘aciile ile mezbûr Bali’ye icâre eyledim ol dahi vech-i meşrûh üzere isticâr-ı kabul eyledüğinden sonra ücret-i mu‘accile olan meblağ-ı mersumu bi’t-tamâm müste‘cir-i merkûm yedinden vakf için alup kabz eyledim ba‘de’yevm mâdem ki zikr olunan otuz akçe ücret-i mü‘eccileyi mâh-ı câh-ı cânib-i vakf edâ ile keyfe mâ-yeşâ‘ mutasarrıf olsun dedikde mukarrer-i mezbûri ikrâr-ı meşrûhunda el-mukarreru’l-mesfûr bi’l-muvâcehe tasdik ve bi’l-meşâ kahm-ı tahkik etmeğın mâ-vaka‘a kayd olundu bu dahi icâr-ı mü‘eccile ile müteveli icâr etdüğü sûretidir:

Mahmiye-i Edrene’de falan vakfına hâlâ müteveli olan falan mahfel-i kazâda Ali bin Murad mahzarında ikrâr ve takrir-i kelâm edüp vakf-ı mezbûrdan olup mahmiye-i mezbûre esvâkından falan nâm sükda vâki‘ olup falan ve falan ile mahdûd olan hayyât dükkânını vakf-ı mezbûr için mezkûr Ali yedinden bin akçe ücret-i mu‘accele ahz etdükden sonra târih-i kitâb-ı şehri guresinde her ay evvelinde sâkin olduğu ayda on akçe ücret-i mü‘eccile ile merkûm Ali’ye tevliyeti hasebiyle icâr edüp ol dahi vech-i meşrûh üzere isticâr ve kabul eyledi m’adem ki mersum Ali dükkân-ı mezbûrun ücret-i lâzimesini ... cânib-i vakfa edâ eyleye dükkân-ı merkûmu tasarruf etdirüb kimesne m’ani olmaya dedikde gıbbe’t-tasdik ve câhâ mersum Ali dükkân-ı mezbûrun ba‘de’l-yevm muhtâc-ı meremmet ve ‘imâreti lâzım olan mevâzı’nı kendü mâlîmdan bir müremmet ve ‘imâret edüp vakfa ilhak etmeğe ta’ahhüd eyledim dedikde vâki‘ü’l-hâl bi’t-taleb kayd olundu izn-i müteveli ile tevfiz ve tefevvuzdur:

Ali bin Ahmed meclis-i şer‘-i şerîfde Süleyman bin Sefer mahzarında takrir-i kelâm edüp mahmiye-i Edrene’de merhûm falan vakfından olup vakf-ı mezbûre yevmi beş akçe icâra verilüb falan mahallede Sadık Kahvesi demekle meşhur kahvehâne ki izn-i mütevellî ve hüccet-i şer‘iyye ile tasarrufda olmağla hâlâ zikr olunan kahvehanenin hakk-ı tasarrufu izn-i mütevellî ile nehc-i şer‘ üzere mezkûr Süleyman’a tevfiz eyleyüb ol dahi tefevvüz-i kabul etdikden sonra tefvizde merkûm Süleyman yedinden altı bin alup kabz eyledüm deyüp merkûm Süleyman dahi bi’l-muvâcehe mesfûr Ali’yi tasdik edüp vakf-ı mezbûr mütevellisi Veli nâm kimesne dahi meclis-i şer‘-i şerîfe hâzır olup merkûmân-ı merkûmân kelimât-ı meşrûhlarında tasdik etmeğın mâ-vaka‘a bi’t-taleb kayd-ı şedd cânib-i mütevelliden müste‘cirin yedinden temessükü olmayub icârı lâzım geldükde icâre-i mü‘eccile ve mu‘accile ile âhere icâr olunan sûretidir:

Budur ki cennet-mekân Ferdus Paşa merhûm ve mağfurla es-Sultân Selim ‘aleyhi’r-rahman ve’l-gufrân hazretlerinin mahmiye-i Edrene’de vâki‘ câmi‘-i şerîf-i evkafına bi’l-fi‘il mütevellî olan fahru’l-emâcid ve’l-‘iyân Mehmed Ağa ibn Abdurrahman mahfel-i şer‘de Mehmed bin falan mahzarında ikrâr ve takrir-i kelâm edüp evkâf-ı mezkûreden olup mezbûre kurbunda evvelâ binâ olunan odalardan falan ve filan ve falan ile mahdûd olunan odada sâkin olan Ali nâm kimesne mütevellî temessûki olmayub fuzuli sâkin olmağla cânib-i vakfdan ücret-i mu‘accele ve mü‘eccele ile teveccühü lâzım gelüp ve mezkûr Mehmed altı bin akçe icâre-i mu‘accele ve ayda otuz akçe icâre-i mü‘eccele ile isticâr ve kabul etmeğın ben dahi zikr olunan odayı tevliyetim hasebiyle mezbûr Mehmed yedinden vakf için altı bin akçe ücret-i mü‘eccilesini alup kabz eyledikden sonra târih-i kitâb-ı şehri guresinden ayda otuz akçe ücret-i mü‘eccile ile merkûm Mehmed’e icâr eyleyüb ol dahi vech-i meşrûh üzere isticâr ve kabul eyledi mâdem ki mezbûr Mehmed ücret-i merkûmeyi vakf-ı mübân vakf-ı mezbûr cânibine edâ’ eyleye zikr olunan odayı zabt ve tasarruf edüp kimesne dahl-i tasarruf etmeye dedikde ba‘de’t-tasdik ve câhâ mâ-vaka‘a bi’t-taleb kayd-ı şedd müste‘cir vefât edüp icâr olunması lâzım geldikde icâr olunan sûretidir:

Budur ki sultân-ı sa‘id ve hâkân-ı mecid merhûm mebrûr Sultân Bayezid Hân ‘aleyhi’r-rahmanü’l-mülkü’l-hamid hazretlerinin mahmiye-i Edrene’de vâki‘ câmi‘-i şerîf-i evkafına bi’l-fi‘il mütevellî olan Said bin Abdülmecid mahfel-i kazâda falan mahzarında ikrâr ve takrir-i kelâm edüp evkâf-ı mezkûreden olup mezbûre esvâkından falan nâm sükda vâki‘ falan ve filan ile mahdûd olan bir bâb hayyât dükkânını ücret-i mu‘accele ve mü‘eccele ile mutasarrıf olan falan vefât edüp evlâd-ı zeküründen kimesnesi olmamağın dükkân-ı merkûmu târih-i kitâb-ı şehri guresinde her ay tamâmına değin otuz akçe ücret-i mü‘eccele ve cem‘a beş bin akçe ücret-i mu‘accele ile merkûm falana tevliyetim hasebiyle ecr-i misline icâr edüp ol dahi vech-i meşrûh üzere isticâr ve kabul etdikden sonra icâre-i mu‘ccele olan meblağ-ı mersumu müste‘cir-i merkûm yedinden vakf için alup kabz edüp bu minvâl-i merkûmdan dükkân-ı mersumun tasarrufuna izn virmedim dedikde ba‘de’t-tasdik ve câhâ mâ-vaka‘a bi’t-taleb ketb olundu harâb-ı müşerref olmağla dekâkin-i müremmet şartıyla icâr olunan sûretidir:

Mahmiye-i Edrene'de merhûm falan vakfına hâlâ mahfel-i kazâyâ e'ammeden Davud Halife ibn Ali mahzarında ikrâr ve takrir-i kelâm edüp vakf-ı mezbûrdan olup mahmiye-i mezbûrede falan nâm sûkda vâki' olan falan ve filan ile mahdûd olan altı bâb harâb-ı müşerref olan dekâkin müddet-i medid-i mu'attıl kalup kimesne isticâr etmeyüb hâlâ mezbûr halife 'imâret ve müremmet-i muhtâc olan mevâzı'ını kendi mâlî ile ta'mire müte'ahhid olup ve her ayda otuz akçe ücret-i mü'eccele ile isticâr ve kabul etmeğin ben dahi tevliyetim hasebiyle dekâkin-i mezbûre merkûm Davud Halife dekâkin-i târih-i kitâb-ı şehr-i guresinde her ayda otuz akçe ücret-i mü'eccele ile isticâr etdim şöyle ki mezbûr Davud Halife'nin dekâkin-i mezbûreyi ta'mir etdikden sonra ziyâde ücret ile âher-i tâleb zuhûr ederse merkûm Davud Halife'nin ta'mir-i mezkûre sarf etdüğü akçe hesâb olunup her ne mikdâr olursa bi't-tamâm merkûm Davud Halife'ye ifâ olunuca âhere ücret olunmaya dedikde müteveli-i merkûm Davud Halife'ye gıbbe't-tasdik etmeğin mâ-vaka'a kayd-ı şedd idâre-i hân sûretidir:

Mahmiye-i Edrene'de merhûm ve mebrûr Sultân Selim 'aleyhi'r-rahman ve'l-gufrân hazrelerinin mahmiye-i Edrene'de vâki' câmi'-i şerîf evkafına bi'l-fi'il müteveli olan kıdvetü'l-emâsil Mustafa Çelebi ibn Kemal mahfel-i şer'-i mutahharda mahfel-i deyn-i münevverde falan ve filan nâm kimesneler mahzarlarında ikrâr ve takrir-i kelâm edüp evkâf-ı mezbûreden olup sûk-ı hafâfın çarşusunda Kapân-ı Cedid demekle müstağni 'annü't-tecdid hân-ı 'azimü's-şân sâbika müste'cirleri olan falan ve filan nâm kimesnelerin müddet-i hayâreleri münkabz olmağın târih-i kitâbdan üç sene tamâmına değin hân-ı mezbûru merkûmân falan ve filan iki yüz bin akçeye icâr edüp mezbûrân-ı isticâr ve kabul eylediler suâl-i şartla ibtidâi müddetden iki aylık ücret âher-i müddet verilüb sâir suhûrların icâreleri tamâm-ı suhûr edâ' olunup birinin kastı âhere tâhir olunmaya deyüp mezbûrân dahi müteveli-i mezbûru ba'de't-tasdik ve câhâ mahmiye-i mezbûre mahallâtından falan mahallesi sâkinlerinden Mehmed ve Ahmed nâm kimesneler meclis-i şer'-i şerîfe hâzıran olup her biri ücret-i mezkûreyi emr-i kabule hâvi kefâletleri ile kefil olup ve falan mahallede Ali bin falan nâm kimesne dahi kefilân-ı mezbûrânın nefslerine kefil olmağın mâ-vaka'a bi't-taleb kayd-ı şedd şerikinden biri vefât edüp hânede hissesini icâr olunan sûretidir:

Mahmiye-i Edrene'de vâki' merhûm Selim Hân ... câmi'-i şerîf-i evkafına bi'l-fi'il müteveli olan 'umdetu'l-emâsil Mustafa Çelebi ibn Kemal mahfel-i kazâda mahmiye-i mezbûr mahallâtından falan mahallesi sükkânından Şaban bin Mehmed mahzarında ikrâr ve takrir-i kelâm edüp bundan akdem vefât-ı mezbûreden Kapân-ı cedid demekle meşhur hân-ı ma'lumu'l-hudud sene-i erbâ' ve 'işrin ve elf Zilhicce'si guresinden sene tamâmına ve Ramazan ve Bali kimesneler iki yüz bin akçeye icâre ile alup ve bir ay tasarruflarından sonra mezbûr Ramazan vefât etmekle mezbûrun hissesini merkûm Şaban ve mersum Ramazan ile ikisi birbirine kefil ... olmak üzere mezbûr Şaban dahi Zilhicce guresinden mutasarrıf olmak üzere icâreye verüp merkûm Şaban dahi vech-i meşrûh üzere isticâr ve kabul eyledi dedikde müteveli-i mezkûri ba'de't-tasdik ve câhâ mahmiye-i mezbûre mahallâtından falan mahallesi sâkinlerinden falan ve filan nâm kimesneler mahfel-i şer'-i şerîfe hâzıran olup her biri mezbûr Şaban'ın zimmetine lâzım

gelen ücrete emr u kabul câvide kefâlet ile kefil olmağın mâ-vaka'a bi't-taleb kayd-ı şedd 'özü-i şer' ile icâre-i hân fesh olunup müste'ciri zimmetinde olan meblağ alınub zimmeti berî olduğu sûretidir:

Mahmiye-i Edrene'de vâki' merhûm falan vakfına mütevellî olan falan mahfel-i kazâda Ali ibn Ömer mahzarında ikrâr ve takrir-i kelâm edüp vakf-ı mezbûrdan olup mahmiye-i merkûmede vâkıf-ı mersume intimâ ile ma'lum olan hân-ı mezbûr Ali yedinden akdem sene-i erbâ' ve 'işrin ve elf Muharremu'l-harâmı guresinde üç tamâmına yüz akçeye değin isticâr ve kabul etmişdi hâlâ mezkûr Ali'ye sefer lâzım gelüp 'özü-i şer' olmağla icâre feshi olunup merkûm Ali'nin târih-i kitâb gelince zamân-ı tasarrufu olan beş aylık icâresi ki cem'a akçe eder bi't-tamâm meblağ-ı mersumu mezbûr Ali yedinden tevliyetim hasebiyle vakf için alup kabz eyleyüb husus-ı mezbûra müte'allik olan da'vadan zimmetini ibrâ eyledim dediğinde gıbbe't-tasdik ve câhâ mâ-vaka'a bi't-taleb kayd-ı şedd icâre-i hammâm sûretidir:

Mahmiye-i Edrene'de merhûm Ahi Çelebi evkafına bi'l-fi'il câbi ve kâimmakâm-ı mütevellî olan Sefer bin Ali meclis-i şer'-i şerîfde Mehmed bin Murad muvâcehesinde ikrâr ve takrir-i kelâm edüp merhûm ve mesfûr evkâfından mahmiye-i mezbûrede Cami'-i 'atik kurbunda Ahi Çelebi hammâmı demekle ma'ruf olup müstağni 'annü't-tecdid olan hammâmın üç seneye kırk bin akçeye bundan evvel müste'ciri olup işbu meclis-i şer'de hâzır olan Ahmed bin Abdullah nâm kimesne hammâm-ı mezbûrun merasimine ri'âyete kâdir olmayub ağtesâl için dâhil olan Müsliminin mürâ'atı 'uhdesinde her vech-i miknet-i kudreti olmaduğı cihetden bağıre-i müddetden Tayyib-i rızâ ve hüsn-i ihtiyârî ile fâriğ olmağın hammâm-ı mezbûru târih-i kitâbdan üç sene tamâmına yine kırk bin akçeye merhûm Mehmed'e isticâr ve kabul edüp fi nefsu'l-am merkûm Mehmed hizmet-i merkûmunun ehli ve müstehakkı olduğu cihetden ben dahi vech-i meşrûh üzere icâr etdim mâh-ı 'iyân kastu'l-yevmine edâ' edüp hammâm-ı mezbûr mutasarrıfı ola deyüp mezbûr Mehmed ve mezkûr Ahmed dahi mersum seferi kelimât-ı meşrûhasına ve câhâ tasdik ve şifâhâ tahkik etmeğın mâ-vaka'a bi't-taleb kayd-ı şedd ziyâde ile icâre-i hamâm sûretidir:

Mahmiye-i Edrene'de falan vakfına bi'l-fi'il mütevellî olan falan mahfel-i kazâda Saliha hâtun ibnet Ahmed mahzarında ikrâr ve takrir-i kelâm edüp vakf-ı mezbûrdan olup mahmiye-i mezbûre hısnı dâhilinde vâki' ma'lumu'l-hudud Alac Hammâm demekle ma'ruf çifte hamâm bir ile üç bin akçeye bundan akdem mezbûre hâtuna icâre olunup yedine temessük verilmek üzere iken Receb nâm kimesne beş yüz ziyâde ile tâlib olmuş idi hâlâ mezbûre hâtun beş yüz akçe ziyâde edüp sene-i erbâ' 'işrin ve elf şehir-i guresinde bir sene tamâmına dört bin akçe isticâr ve kabul etmeğın ben dahi hammâm-ı mezbûru vech-i meşrûh üzere mezkûreye icâr eyledim ba'de'l-yevm mutasarrıf olup mâh-ı 'iyân cânib-i vakfa icâresi edâ' eyleye dedikde ba'de't-tasdik ve câhâ mâ-vaka'a gıbbe't-taleb kayd-ı şedd taleb-i zuhûr edicek müddet-i tamâm olan mu'attıl kalmayub vakf tarafından işlenmeğe Müslümanlar talebiyle câbisine tenbiye olunduğı sûretidir:

Kasaba-i Rakne'de câmi'-i şerîfi ve 'imâret-i 'âmmeleri olan merhûm ve mağfur li-es-sultân Murad Hân 'aleyhi'r-rahman ve'l-gufrân hazretlerinin evkâfından olup mahmiye-i Edrene'de Muradiyye Mahallesi'nde vâki' Yeniçeri Hammâmı demekle ma'ruf hammâmın etrâf ve eknâfinan sâkin olan Müslümanlardan falan ve filan ve falan ve bunlardan mâ'ada cem'-i kebir ve cemm-i gafîr meclis-i şer'-i şerîfe hâzırın olup evkâf-ı mezbûre câbes olan falan mahzarında takrir-i kelâm edüp bundan akdem hammâm-ı mezkûru Ali bin Sefer nâm kimesne isticâr edüp senesi tamâm olmağla fâriğ oldukda câbi-i mezbûr erâren ve kerâren nerâ etdirüb merkûm isticâr eder kimesne zuhûr etmemekle hâli mu'attıl kalup iken garîb yerde âher hammâm olmağla hammâm-ı mezbûre ihtiyâc-ı nâmımız vardır hâlâ kemâliyet zuhûr edince hammâm mu'attıl kalmayub cânib-i vakfdan işlenmek için câbi-i mezkûre tenbiye olunmasın taleb ederiz dediklerinde filhakika hammâm-ı mezbûrun kurbunda âher hammâm olmayub etrâfında olan mahallât ahalisinin hammâm-ı ziyâde ihtiyâc olmağla târih-i kitâb senesi Muharremi'nin ibtidâsından hammâm-ı mezbûru cânib-i vakfdan işletmek için câbi-i mezbûre kablu'-ş-şer'de tenbiye olmağın işbu hurûf-ı ber-sebil temessük ketb olunup câbi-i mezbûrine vaz' olunudu icâre-i değirmen sûretidir:

Mahmiye-i Edrene'de vâki' merhûm falan vakfına hâlâ mütevellî olan falan mahfel-i kazâda Ahmed bin falan mahzarında ikrâr ve takrir-i kelâm edüp vakf-ı mezbûrdan falan mahallede nehrî rec üzere dâyiz olup vakf-ı mezbûr intimâ ile tecdid ve tavsifden müstağni olan iki göz on değirmeni târih-i kitâb-ı şehr-i gurresinde sene tamâmına değin iki bin fazz-ı akçe tevliyetim hasebiyle merkûm Ahmed'e icâr ve teslim eyledim dedikde merkûm Ahmed dahi gıbbe't-tasdik ve'l-kabul ve câhâ mâ-vaka'a kayd-ı şedd şâbb-ı emred âhere nefsi icâr etdüğü sûretidir:

Falan bin filan nâm şâbb-ı emred meclis-i şer'-i şerîfde Gazzaz tâifesinden falan bin filan mahzarında takrir-i kelâm edüp mezbûr falan bana Gazzâz san'atını ta'lim etmek üzere târih-i kitâb-ı şehr-i gurresinde sene tamâmına varınca bin akçe ücret ile nefsimi merkûm falana icâr eyledim dedikde merkûm falan dahi vech-i meşrûh üzere kabul ve isti'câr edüp san'at-ı mezbûre-i ta'lim etmeği ta'ahhüd eyledikde mâ-vaka'a bi't-taleb kayd-ı şedd vâlid-i veled-i sagîrinin nefsi icâr etdüğü sûretidir:

Falan bin falan mahfel-i kazâda falan nâm hayyâm mahzarında ikrâr ve takrir-i kelâm edüp sulbi oğlu olup işbu meclis-i şer'-i şerîfde hâzır olan Ahmed'in nesini velâyetim hasebiyle târih-i kitâb şehr-i gurresinden sene tamâmına değin bin akçe ücret ile mezbûr falan hayât san'atını ta'lim için icâr eyledim dedikde galan dahi nehc-i merkûm üzere kabul ve isticâr edüp san'atını ta'lime ta'ahhüd etmeğın mâ-vaka'a kayd-ı şedd velisi olmayan veled-i sagîr ki nefsi icâre etdüğüdür:

İşbu meclis-i şer'de hâzırın olup velisi olmayan falan nâm sagîr ve yetimin nefsi hâkim-i mevki'ü'l-kitâb tûba-lehu hüsn-i meâb hazretleri velâyet-i 'âmmesi hasebiyle hayyât tâifesinden falan nâm kimesne sene tamâmına değin bin akçe ücret ile icâr ve teslim edüp mezbûr falan dahi vech-i meşrûh üzere isitcâr ve kabul edüp hayyât-ı

san'atını ta'lim-i lâzım olan libâsını alıvermeğe ta'ahhüd etmeğin mâ-vaka'a bi't-taleb kayd-ı şedd icâre-i tavile sûretidir:

Mahmiye-i Edrene'de merhûm Ahmed Çâvuş vakfına bi'l-fi'il mütevellî olan falan mahfel-i kazâda dersa'adet müteferrikalarından 'umdetü'l-esâdim Hasan Ağa ibn Abdurrahman mahzarında ikrâr ve takrir-i kelâm edüp vakf-ı mezbûrdan olup mahmiye-i mezbûrede falan mahallesinde vâki' falan ve filan ile mahdûd bir bâb fevkânî odayı ve altında bir bâb ahurî hâvi olup icâre-i mu'accele ve yevmi dört akçe icâre-i mu'accele ile bundan akdem merhûm falan nâm kimsnenin taht-ı icâresinde olup vefatından mahlûl olan menzil-i mûmâ ileuh Hasan Ağa altı bin akçe ücret-i mu'accele ve yevmi beş bin akçe icâre-i mü'eccele ile tâlib olup vech-i meşrûh üzere icâr cânib-i vakfa her vechile ... menzil-i mezbûru tevliyet-i mehâkim hasebiyle altı bin akçe ücret-i mu'accele ve yevmi beş bin akçe ücret-i mü'eccele ile târih-i kitâb-ı müstetâben doksân senesi tamâmına değin her üç yılda bir 'akd olup sâninin ibtidâsı 'akd-i evvelin intihâsı olmak üzere otuz 'akd ile icâre-i tecviz eden meşâyih-i kirâm 'aleyhimü'r-rahmet ve'r-rıdvân min-Allahu'l-'aziz olan kavî-i şerîfleri üzere muâma ileyh Hasan Ağa'ya edüp zikr olunan râyic fi'l-vakt akçeyi müşârûn ileyh Hasan Ağa yedinden bi't-tamâm vakf için ahz ve kabz etdim anlar dahi minvâl-i mezşruh üzere isticâr ve kabul ve meblağ- mâru'l-beyân bana edâ' ve teslim eyledikde gıbbe't-tasdik ve câhâ mâ-vaka'a bi't-taleb kayd olundu ziyâde ile icâre-i dükkân sûretidir:

Mahmiye-i Edrene'de merhûm vakfına bi'l-fi'il mütevellî olan falan mahfel-i kazâda falan bin filan mahzarında ikrâr ve takrir-i kelâm edüp vakf-ı mezbûrdan falan câmi' kurbunda 'inde'l-ahâli hudud-ı ma'lum olan iki bâb oda ayda ikişer akçeye taraf-ı vakfdan icâr olunur iken mezbûr falan bin filan otuz akçeye isticâr ve kabul edüp ve cânib-i vakfa nef'i zâhir olmayan sene-i erbâ' ve 'işrin ve elf Muharrem-i gurreinde sene tamâmına değin vech-i meşrûh üzere icâr edüp bir yıllık icâresi olan üç yüz altmış akçe tevliyetim hasebiyle mezbûr falan yedinden alup kabz eyledim dedikde gıbbe't-tasdik ve câhâ mâ-vaka'a bi't-taleb kayd olundu ecr-i mislin ziyâdeye tahammülünü isbât sûretidir:

Mahmiye-i Edrene'de vâki' Asker Hammâmı demekle ma'ruf hammâmın müste'ciresi Hüma binti Abdullah mahzarında evkâfın câbisi olup kâimmakam mütevellisi olan falan nâm kimesne mahzarında takrir-i kelâm edüp zikr olunan hammâmı mezbûre Hüma yılda üç bin akçeye isticâr edüp hâlâ altı ay zamân tasarruf kalup iken işbu meclis-i şer' de hâzır olan Mehmed bin Ahmed nâm kimesne iki bin akçe dahi ziyâde ile kabul edüp ecr-i misli olmağla merkûm Mehmed'e icâr olunmasın taleb ederim deyüp gıbbe's-suâl mezbûre Hüma ecr-i mislin ziyâdeye tahammülünü inkâr edicek 'udul-i Müsliminden hammâmcılar kethüdâsı falan ve filan nâm kimesne meclis-i şer'-i şerîfe li-eclü's-şehâde hâzır olup gıbbe'l-istişhâd münkere-i mezbûre muvâcehesinde bir senede ücret-i hammâm-ı mezbûreyi bin akçeye tahammülü vardır deyü edâ'-i şehâdet-i şer'iyye etdiklerinde merkûme Hüma zikr olunan ziyâdeyi kabul edüp zâtü'l-yed olup icâre-i münkaziyye olmaduğı cihetden hammâm-ı mezbûr ve ecr-i misliye ile beş bin

akçe ücret ile merkûme Hüma'ya ibkâ olunup mâ-hûve'l-vâki' bi't-taleb ketb olundu icâre-i dükkânın ecr-i mislin ve ziyâdeye tahammülünü ve mütevellî ma'rifetin olmadın yapılan binânın menzu'â ve mebnâ kıymeti keşf sûretidir:

Mahmiye-i Edrene'de vâki' merhûm falan vakfına meşrutiyet üzere mütevellî olan fahru'l-hazerât Rabia hâtun ibnet falan tarafında husus-ı âti ez-zikri da'vaya vekil olup mezkûre Rabia hâtunu ma'rifet-i şer'iyye ile 'ârifin olan falan ve filan ve falan şehâdetleri ile hasm-ı câhid mahzarında vekâleti sâbite olan falan mahfel-i kazâda Ali ibn Murad mahzarında üzerine bi'l-vekâlet takrir-i da'va edüp vakf-ı mezbûrdan olup mahmiye-i mezbûrede Tarakçı Çeşmesi kurbunda vâki' falan ve filan ve falana mahdûd olan dükkân bundan akdem müşâharet-i müstâciri olan Hamza nâm kimesne mütevellî-i vakf-ı edâ'niye dükkân-ı mezbûrda merkûrun (*merkûmun*) bir kepenkle ve bir çârdak binâ eyledükden sonra mersum Ali zikr olunan binâsını bey' ve dükkân-ı mezbûru tevfiz etdikden sonra merkûm Ali dahi mütevellî-i vakfan isticâr etmedim fuzûlî ve meccanâ iki senedir ki tasarruf eder hakikat-i hâl mezbûr Ali'den suâl ve bî-vech tasarrufundan men' olunmak taleb ederim dedikde gıbbe's-suâl mezbûr Ali cevâbında mutasaddî olup fi'l-vâki' dükkân-ı mezbûrun müşâharet-i müstâciri olan mersum Hamza'nın zikr olunan binâyı bana altı bin akçeye bey' etdikde izn-i mütevellî olmayub iken ba'de ol târihde kâimmakâm-ı mütevellî nâmına olan Bayram bin Ferhad dükkân-ı merkûmun 'arsası için altmış akçe takrir edüp Tarakçı Mescid'den vakf olan ârazinin üzerine cânib-i vakf-ı mezbûrdan binâ olunan dükkânların mukâta'ası için mescid-i mezbûrun evkâf mütevellisine vir deyü emr ve ana ta'yin etmeğin ben dahi her ayda altmış akçeyi iki senedir ki Tarakçı Mescidi mütevellisine verdim dedikde vekil-i merkûm i'âde kelâm edüp fi'l-vâki' ayda altmış akçe ücret mezbûr Ali yedinden Tarakçı Vakfı mütevellisine iki sene vâsıl olmuştur iken zikr olunan Bayram bu ma'kule tasarruf-ı me'mur olmayub zikr olunan altmış akçe dahi dükkân-ı mezbûrun ücret-i misli olmaduğundan mâ'ada icâre-i mezkûre için müddet-i ma'lume ta'yin olmamıştır kablu's-şer' den üzerine âdem gönderilüb dükkân ve binânın hâl-i ecr-i mislinin ziyâde-i tahammül görilüb dükkân-ı mezbûr merkûm Ali'den alınub vakf için zabt olunmak taleb ederim dedikde kablu's-şer'de mevlâna falan nâib ve hâssa mi'mârlarından üstâd falan zeyl-i kitâbda isimleri mastûr olan Müslimin ile mahall-i mezbûra irsâl olunup binânın ref'i vakf-ı mezbûra muzarrır ve gayr-ı muzarrır olan müşâhede etdiklerinde zikr olunan çârdaklar dahi vakf-ı muzarrır olmayub vakf-ı muttasıl üç kepenkli ve bir firun ve binâ içinde olan iki direkli ref'i vakf-ı mersume muzarrır olup olunduğu takdîrce 'itibâr ve icâreden kalup vakfa külli zarar-ı müterettib etmeğin menzu'â ve mübeyyinâ olan kıymetlerine takvim-i sahih üzere takvim etdiklerinde menznu'â olan kıymetini bin dört yüz akçeye alup mübeyyinâ olan kıymetden ... olduğu mezbûr Ali'nin hîn-i tasarrufunda bu âna dek verdiği altmış akçe ecr-i misli olmayub ziyâdeye tahammül olduğu gelüp meclis-i şer'de haber verdiklerinde merkûm Ali'ye ... ref'i-i mukarrer olan binâ ki kıymet-i merkûme il evkâf-ı mezkûr için mütevellîye bey' ile mülkün münhal'i olunca tevâkuf ile ziyâde mezbûr Ali vakfa vermeğe dahi olmağın merkûm Ali'ye mukarrer olmayan binâsı ref'

ve dükkân mütevellîye teslim ve vekil-i mersum dahi ref'i mukarrer olan binâyı vakf için ehemmiyet-i merkûme ahz ve dükkânı kabz-ı tenbiye olunup mâ-vaka'a kayd olundu icârenin ziyâdeye tahammülü ve tâlibîğinden 'âciz olmağla yine müste'ciri üzerinde ibkâ olduğu sûretidir:

İbrahim bin Ahmed meclis-i kazâda mahmiye-i Edrene'de Rüstem Paşa Hânın'ın câbisi ve kâimmakâm-ı mütevellisi olan falan ve hân-ı mezbûrun târih-i kitâbdan üç sene tamâmında değin iki yüz bin akçeye müste'ciri olan Şaban ibn falan mahzarında takrir-i kelâm edüp zikr olunan hâne beş bin akçe dahiz ziyâde eyleyüb cümle iki yüz bin akçeye makbulümdür deyüp mezbûr Şaban zikr olunan hânın ecr-i mislinin ziyâde-i mezkûriye tahammülü yokdur müddet-i sâbıkada yüz yetmiş iki bin akçeye tutlar idi hâlâ hân-ı mezkûr icâre-i sahihiye ile taht-i icâremde iken ziyâdeye ecr-i mislinin tahammülü olmayıcak icârının feshi câiz değildir deyüp mezbûr İbrahim'e hân-ı mezkûrun ecr-i mislinin ziyâdeye tahammülü olmadığına ehl-i hırefden beyyine taleb olundukda isbât-ı tenbiyeden izhâ(r)-ı 'aciz etmeğin hân-ı mezbûr icâre-i mezkûre ile mezbûr Şaban üzerinde ibkâ olunup mâ-vaka'a bi't-taleb kayd olundu müste'cir firâr etmekle 'ala tarikü'l-keşf dükkân fesh olunup içinde olan esbâb-ı emânet vaz' olunduğu sûretidir:

Mahmiye-i Edrene'den merhûm falan vakfına mütevellî olan falan mahfel-i kazâda takrir-i kelâm edüp vakf-ı mezbûrdan olup mahmiye-i mezbûre esvâkıdan falan nâm sûkda vâki' bir bâb dükkân ayda on akçe ücret-i mü'eccele ile falan nâm Yahudi bundan esbâk isticâr edüp ba'zı kimesnelere deyn olmağla karâr edüp bir buçuk senedir ki mezbûr dükkân merkûm Yahudi kilidi ile menkûl olup battâl kalmışdur cânib-i şer'de üzerine varılub fesh ve içinde mevcut olan esbâb defter olunup ber-mu'temed-i 'aliyye kimesneye emânet-i vaz' olundukdan sonra dükkân-ı merkûm bana teslim olunmasını taleb ederim dedikde kablu'ş-şer'den mevlâna falan nâib irsâl olunup dükkân-ı merkûm üzerine zeyl-i kitâbda mastûru'l-esâmi olan Müslümanlardan varub civârında olan kimesnelerden isticâr olundukda mütevellî-i mezbûrun takririne muvafık ahyâr etmeğin dükkân-ı merkûm fesh olunup içinde olan falan ve filan ve falan nâm kimesnelere emânet olunup izkr olunan dükkân mütevellî-i merkûma teslim olunduğu mevlâna-yı mersum gelüp meclsi-i şer'de ihbâr etmeğin mâ-vaka'a bi't-taleb kayd olundu müste'cri mürd olduğunu haber virdiklerinden sonra dükkânın feshine izn sûretidir:

mahmiye-i Edrene'de vâki' merhûm falan vakfına hâlâ mütevellî olan mahmiye-i mezbûrede beytü'l-mâl zâbiti falan mahfel-i kazâya gelüp sûk-ı merâm edüp mahmiye-i mezbûre hasnı ebvâbından bâb-ı mâkiyânda vâki' vakf-ı mezbûreden olan bir bâb bâlıkçı dükkânından ayda on akçe ücret-i mü'eccele ile sâkin olan falan nâm zimmi bâlıkçı sekiz ayda bir dükkân-ı mu'attıl koyub âher diyara gidüp dükkân-ı mezbûrun kirâsı almağa 'icâl olup alâ hazîhi elân mu'attıl kalmışdır hâlâ mezbûr zimminin mürd olduğunu bilür kimesneler vardır isticâb olunup cânib-i şer'de gâib ile dükkân-ı mezbûrun üzerine varılub fesh ve içinde esvâb var ise beytü'l-mâl cânibine zabt olunup dükkân-ı merkûm âhere icâr olunmak taleb ederim deyüp gıbbe'l-isticâr mahalle-i

mezbûrede sâkin olan Müslümanlardan falan ve filan nâm kimesneler merkûm zimmi mürd olduğunu bilürüz deyüp meclis-i şer‘de haber verdiklerinde savb-ı şer‘de nâib ile varılub dükkân-ı merkûm fesh olunmağla izn verilmeğin mâ-vaka‘a kayd olundu icâre-i fâsid ile olan dükkânın fesh-i icâresi sûretidir:

Mahmiye-i Edrene‘de vâki‘ merhûm falan vakfına hâlâ müteveli olan falan mahfel-i kazâda Mehmed bin Ahmed mahzarında takrir-i kelâm edüp vakf-ı mezbûrdan olup mahmiye-i mersume esvâkından falan nâm sükda vâki‘ beyyinemiz lede‘l-ahâli hudud-ı ma‘lum olan bir bâb bâş-hâne her ayda akçe ile beyân olmada icâre-i fâsid ile bundan akdem mezbûr Mehmed isticâr etmiş idi hâlâ târih-i kitâb şehir-i gurrende icâre edüp zıkr olunan bâş-haneyi merkûm Mehmed yedinden alup tevliyetim hasebiyle vakf için zabt eyledim dedikde gıbbe‘t-taleb mâ-vaka‘a ketb olundu icâre-i fâsid ile hizmet edüp ücret talep etdikde gıbbe‘l-inkâr sad‘-ı ‘aleyh ve ba‘de ‘acz isbâtü‘l-beyyine yemin verildiği sûretidir:

Ahmed bin Abdullah mahfel-i kazâda karındâşı Mehmed mahzarında takrir-i kelâm edüp mezbûr Mehmed beni on yıl kendüsine tâhtacılık işi işledüp mukâbelesinde bana libâsi idi virmek üzere bundan akdem isticâr edüp ben dahi mezbûre on yıl tâhtacılık işini işledüp hizmet etdim mukâbelesinde bana bir cerr vermedi hâlâ talep ederim dedikde idi verin dediği libâs mechûl olmağla icâre-i fâside olup sâbit olduğu takdîrce ecr-i mislin lâzım olmağın mezbûr Mehmed istintâk olundukda ben mezbûru minvâl-i meşrûh üzere isticâr etdim ol bana asla hizmet etmedi deyü inkâr edüp müdde‘i-i merkûmun da‘vasına mutâbık beyyine talep olundukda isbât-ı bi‘l-beyyineden ‘âciz olup merkûm Mehmed’e yemin talep olundukda vallahu‘l-‘azim ben karındâşım Ahmed’i ne minvâl-i merkûm üzere isticâr etdim ve ne ol bana hizmet etdi deyü yemin etmeğin mâ-vaka‘a kayd olundu ecr-i müşterek yemin ile musaddak olduğu sûretidir:

Hasan bin Cafer mahfel-i kezâda falan bin filan mahzarında takrir-i kelâm edüp bundan akdem mezbûr falan yetmiş dirhem misk bey‘ etmek için virdim hâlâ talep ederim deyüp gıbbe‘l-istintâk fi‘l-vâki‘ mezbûr Hasan zıkr olunan mikdarı miski bana bey‘ etmek için vermiş idi iken yine mezbûr Hasan’a verdim deyü el-emin-i ma‘u‘l-cehlin muktezâsınca mezbûr falan edâ’ etdüğüne yemin teflik olundukda ol dahi yemin-billah etmeğin ecr-i müşterek imâm-ı ‘azam katında yemin ile musaddak olduğuna binâen mezbûr falanın ücret-i zimmetine hükm olunup mâ-vaka‘a kayd olundu ‘ala tarikü‘l-keşf bey‘-i evvel müteveli talep ile fesh olunup ecl-i haber-i tahmin iledir ki behâsız bey‘ olunmasına izn sûretidir:

Mahmiye-i Edrene‘de Medine-i münevvere evkâfına bi‘l-fi‘il müteveli olan falan bin filan mahfel-i kazâya gelüp takrir-i kelâm ve bast-ı merâm edüp mahmiye-i mezbûre mahallâtınan Mehmed Ağa Mahallesi‘nde falan nâm kimesne bundan akdem mahalle-i mezbûrede olan mülk-i menzilini evvelâ kendüsine ba‘de zevcesi falana yed-i ba‘d behâ bey‘ olunup semeni Medine-i münevvere fukarasına irsâl olunmak vakf-ı şart edüp menzil-i mezbûrun şurûtası bundan evvel münkarız olduğuna binâen Medine-i

münevvere evkâfı câbisi Yusuf bin Abdullah vech-i meşrûh üzere menzil-i mezbûru falan nâm kimesneye iki bin bey' edüp hâlâ menzil-i mezbûra ziyâde ile tâlib-i zuhûr etmeğin kablu'ş-şer'de üzerine nâib ve Mehmed'e irsâl olunup değer-i behâsı tahmin ve bey'-i evvel fesh olunup ehl-i habere tahmin etdikleri behâ ile bey' olunmak taleb ederim dedikde kablu'ş-şer'de mevlâna falan ve hâssa mi'mârlarından falana irsâl olunup zeyl-i kitâbda mastûru'l-ref'u'l-esâmi olan Müslimin ile üzerine varılub nazar olundukda zikr olunan menzilin değer-i behâsı beş bin akçe etdüğüne ehl-i habere ve sâir camm-i gafîr ittifâk etdikleri mevlâna-yı mezbûr gelüp meclis-i şer'e haber vermeğin bey' fesh olunup değer-i behâsı ile bey' olunmağa mütevellî-i mezbûra izn verilüb mâ-vaka'a kayd olundu isticâr-ı menzilci sûretidir:

Mahmiye-i Edrene kazâsına tâbi' menzilci kurâsında falan ve filan nâm karye ahâlisi bâ-serhem mahfel-i kazâda falan mahzarında takrir-i kelâm edüp mezbûr falan her hânda dört yüz akçe ve on kile şa'ir ve bir kile buğdây vermek üzere sene-i erbâ' ve 'işrin ve elf Muharrem'i ibtidâsından bir sene tamâmına değin re's menzil bârgiri bilüp ve ulu geldüğü üzere ve sâir harcların kendü yânından edâ' etmek tariki üzere hizmet-i merkûmeyi ta'ahhüd etmeğin mâ-vaka'a kayd-ı şedd takdîr-i mukâta'a sûretidir:

Mahmiye-i Edrene'de merhûm falan vakfına bi'l-fi'il mütevellî olan falan mahfel-i kazâda Mehmed bin falan mahzarında takrir-i kelâm edüp vakf-ı mezbûrdan olup falan mahallede Mehmed'in tasarrufunda olan arâzi-i hâliye muttasıl olup binâ zirâ' ve beş zirâ' olan arâzi-i hâliye kimesne tasarrufunda olmayub müddet-i medid mu'attıl kalmağla mezkûr Mehmed vakf için yüz akçe verüp ile iki akçe mukâta'a ile mezkûrun tasarrufuna tâlib olmağın ben dahi merkûm Mehmed yedinden vakf için yüz akçe alup kabz edüp arâzi-i mezkûreyi târih-i kitâbdan her ayda ikişer akçe mukâta'a ile zabt ve tasarrufuna tevliyetim hasebiyle izn verdim mâdem ki arâzi-i mezkûrenin mukâta'asını merkûm Mehmed mâh-ı câh cânib-i vakfa edâ' eyleye zabt ve tasarrufuna kimesne mâni' ve mezâhim olmaya dedikde mâ-vaka'a kayd olundu mahlûl olan arâzinin resm-i tâpu ile verildiği sûretidir:

Mahmiye-i Edrene'de vâki' falan vakfına bi'l-fi'il mütevellî olan falan mahfel-i kazâda Ahmed bin falan mahzarında takrir-i kelâm edüp mahmiye-i mezbûre sâkinlerinden olup bundan akdem vefât eden merhûm falan nâm müteveffânın hâl-i sıhhatinde tasarrufunda olup mahmiye-i mezbûrede zeylinde vâki' vakf-ı arâziden beyyinemizde lede'l-cîran hudud-ı ma'lum olan dokuz kıt'a çâyır evlâd zeküründen kimesnesi kalmayub tahsilü'l-kânunda tâpuya müstahak olup akrabasından dahi taleb olmamağın mezbûr Ahmed'e tevliyetim hasebiyle vakf için iki bin akçe resm-i tâbusu alup kabz edüp arâzi-i mezkûrenin tasarrufuna izn virdim ba'de'l-yevm zirâ'at ve ... idüp cânib-i vakfa a'şâr-ı şer'iyyesi edâ' eyledikten sonra âherden kimesne mâni' ve müzâhim olmaya dedikde mâ-vaka'a kayd-ı şedd vakf-ı karyenin hukûk-ı şer'iyye ve rûsûm-ı 'örfiyyesi 'ala tariku'l-iltizâm der'uhde sûretidir:

Mahmiye-i Edrene'de vâki' merhûm ve mağfur li-es-sultân Murad Hân 'âmel-i bi'l-kirâmu's-subhâne evkâfını mütevellisi olan falan mahfel-i kazâda falan bin filan mahzarında ikrâr ve takrir-i kelâm edüp evkâf-ı mezkûreden olup Filibe kazâsında vâki' karye-i re's nâm mîrsît karyenin cizyesinden mâ'ada cânib-i vakfa 'âide olacak hukûk-ı şer'iyye ve rûsûm-ı 'örfiyye ve sâir mahsulâtı işbu sene-i erbâ' ve 'işrin ve elf Saferi'nin on üçüncü gününde vâki' Mart ibtidâsından üç sene tamâmına değin kırk beş bin akçeye mezbûr falan der'uhde edüp ol dahi beynü'n-nâs meşhur olan vech-i nefyîn üzere kabul ve on bin akçe cânib-i vakfa ber-vech-i edâ' eyledim suâl-i şurût üzere ki her altı ayda bir kastu'l-yevmini edâ' edüp bir senelik mahsulünü bir sene-i âher ile tedâhül etmeye ve mahmiye-i mezbûre mahallâtından falan mahallesi sâkinlerinden olup dergâh-ı 'âli solâklarından olup işbu meclis-i şer'de hâzır olan falan bin filan meblağ-ı mezbûra emr ve kabul-i hâvy kefâleriyle kefil oldu dedikde mezbûr falan kefil-i merkûm mütevellî-i mezbûru ikrâr-ı meşrûhunda ba'de't-tasdik mâ-vaka'a kayd olundu bu dahi 'ala tariku'l-iltizâm der'uhde sûretidir:

Dâru's-saltanatü's-seniyye mahmiye-i Konstantiniyye'de vâki' merhûm Murad Paşa-yı 'atik Câmî' şerîfi ekâfına (*evkâfına*) bi'l-fi'l mütevellî olan dergâh-ı 'âli dâm-ı mahfukâ bi'l-'âli çâvuşlarından 'umdetu'l-eşbâh Ahmed Çâvuş ibn Emrullah mahfel-i kazâda mahmiye-i mezbûre mahallâtından falan mahallesi sâkinlerinden olan Mehmed bin falan mahzarında ikrâr ve takrir-i kelâm edüp evkâf-ı mezbûreden olup vilâyet-i Rumili'nde vâki' Cermen kazâsına tâbi' falan ve filan nâm karyelerin a'şâr-ı şer'iyyesi ve rûsûm-ı 'örfiyyesini ve sâir mahsulâtın bin yigirmi üç senesinde vâki' Mart ibtidâsından sene tamâmına değin bundan akdem falan kimesneye elli bin akçe der'uhde edüp ol dahi kabul etmişdi hâlâ merkûm Mehmed her sene ikişer bin akçe ziyâde edüp üç senesi cem'a yüz elli altı bin akçe maktu'â kabul etmeğın ben dahi maktu'a-i mezbûreyi vech-i meşrûh üzere bin yigirmi dört senesinde vâki' Mart ibtidâsından süç ene tamâmına varıncaya yüz elli altı bin akçe ve her ayda bir akstu'l-yevmini bir senenin gîr sene-i âherenin fazlasına mahsub olmak üzere mezbûr Mehmed'e tevliyetim hasebiyle der'uhde eyledikten sonra sene-i âherenin hesâb olunmak vechi üzere merkûm Mehmed yedinde ber-vech-i peşın yigirmi bin akçe alup vakf için kabz edüp mukâta'a-yı mezkûrenin tasarrufunda izn ve icâzet virdim dedikde mütevellî-i mezbûr ikrâr-ı meşrûhunda merkûm Mehmed'a câhâ tasdik etmeğın mâ-vaka'a kayd-ı şedd bâb-ı hâmis vekâlet ve kefâlet ve havâle ve müdârebeve ana müe'allik [bâb-ı hâmis] olanlar beyânındadır vekâlet sûretidir:

Mahmiye-i Edrene mahallâtından falan mahallesi sâkinlerinden Ahmed bin Mehmed mahfel-i kazâda Mehmed bin Avz mahzarında ikrâr ve takrir-i kelâm edüp mahmiye-i mezbûre civârında kasaba-i Cermen sâkinlerinden Sefer nâm kimesne zimmetinde karz-ı şer'iyyeden olan bin akçe hakkımı merkûm Sefer'den da'va ve kabz ve bana isâl ve kabz ve isâl ve ittisâl mütevakkıf olduğu umura merkûm Mehmed'i kendü canibinden vekil nasib edüp nefsim için nâib-i menâb eyledim dedikde mezbûr Mehmed dahi vekâlet-i mezkûreyi kabul ve mûcib-i edâ'ye ta'ahhüd etmeğın mâ-vaka'a bi't-taleb kayd-ı şedd vekil-i sâbıkı 'azl edüp âheri tevkil sûretidir:

Bundan akdem katl olunan falan bin filan nâm maktulün kebir oğlu ve ‘ala vechu’l-inhisâr vârisi olan Mahmud mahfel-i kazâda Osman bin Ali mahzarında ikrâr ve takrir-i kelâm edüp bundan evvel maktul-i mezbûrun dem ve dieti kâtil-i falandan da‘va edüp isbâtıdan ‘acz sûretinde salha Mahmud Ahmed nâm kimesneyi vekil etmişdim hâlâ vekil-i mezbûrun ikâmeti ism-i vekâletden ‘aczi ma‘lum olmağın ‘acz edüp merkûm Osman’ı husus-ı mezbûre cânibinden vekil nasib edüp nefsim için nâib-i menâb eyledim dedikde mezkûr Osman dahi vekâlet-i mezbûreyi kabul etmeğın mâ-vaka‘a bi’t-taleb ketb olundu şehâdet ile vekâlet sûretidir:

Mahmiye-i Edrene mahallâtından falan mahallesinde Mehmed bin Kemal nâm kimesneden mahfel-i şer‘iyyede husus-ı âti ez-zikr için hasm-ı şer‘ câhid mahzarında istişhâd-ı şer‘ hâzıran olup mahalle-i mezbûrede sâkin falane nâm hâtun müsteşhid-i mezbûr Mehmed sulbi oğlu olup bundan akdem vefât eden merhûm Ahmed’in muhallefâtından kendüye intikâl eden süls hissesini liebeveyn karındâşı olan Mahmud’dan da‘va ve husumete ve kabz ve isâl ve bunların mütevakkıf olduğu umurun cümlesinde kendü tarafından vekil ve menâb-ı nâib nasib edüp ol dahi vekâlet-i mezbûreyi kabul ve hizmet-i lâzımesi edâ’ye ta‘ahhüd oldu deyü edâ’-i şehâdet etdiklerinde ba‘de’t-ta‘dil şehâdetleri makbule olmağın mâ-vaka‘a kayd-ı şedd vekâlet-i muâllak ile vekil sûretidir:

Ahmed bin Mehmed meclis-i şer‘-i şerîfde Musa ibn Receb mahzarında ikrâr ve takrir-i kelâm edüp falan nâm kimesneyi ‘ala tarikü’l-karz on iki bin akçe deynim olmağla nefsim mezbûr Musa kefil olmuşdı hâlâ mezbûr Musa’yı vekâlet-i mu‘allak ile vekil etdim eger mezbûru edâ’ etmedim gaybet edüp Edrene’den çıkub gidersem merkûm Musa vekilim olup Ali Paşa çârşusunda vâki‘ dükkânımda olan esbâbımı bey‘ edüp deyn-i mezbûru merkûm falan edâ’ ide deyüp mersum Musa dahi vekâlet-i merkûmeyi vech-i meşrûh üzere kabul etmeğın mâ-vaka‘a kayd-ı şedd vekâlet-i matluka sûretidir:

Falan bin filan mahfel-i kazâda falan bin filan mahzarında ikrâr ve takrir-i kelâm edüp cem‘-i umuruma ‘amel-i berânın fi külli ... câ-i emrin mazmut üzere vekâlet-i matluka ile cânibimde vekil nasib edüp nefsim için nâib-i menâb nasib eyledim dedide merkûm falan dahi mukarrer-i mezbûrun ikrâr-ı meşrûhunda tasdik vekâlet-i merkûmeyi kabul etmeğın mâ-vaka‘a bi’t-taleb kayd olundu isbât-ı vekâlet sûretidir:

Mahmiye-i Edrene sükkânından Ferhad bin Abdullah mahfel-i kazâyâ gelüp Ahmed bin Budak nâm kimesneyi ihzâr ve mahzarında takrir-i kelâm edüp sâbıkâ zümre-i kazâiden olup hâlâ mütekâ’id olan mevlâna Hurrem Efendi’nin taht-ı mülkünde olup mahmiye-i mezbûrede vâki‘ falan mahallede lede’l-ahâli hududı ma‘lum olan bir bâb dükkân mezbûr Ahmed’in müddet-i medîd-i icâre ile tasarrufunda olmağla ücret-i mezkûreden zimmetinde olan bin üç yüz akçeyi ahz ve kabz ve kendüye isâle beni vekil etmeğın bi’l-vekâle merkûm Ahmed’den meblağ-ı mezbûru taleb etdükde gıbbe’s-suâl merkûm Ahmed cevâbında fi’l-vâki‘ dükkân-ı mezbûr ücretinden zimmetinde mûmâ ileyh Hurrem Efendi’ye bin üç yüz akçe akçe deynim vardır lakin mezbûr Ferhad’ı vech-i

meşrûh üzere tevkil etdüğü ma'lum değildir deyü vekâleti münker olıcak merkûm Ferhad'dan da'vasına mutâbık beyyine taleb olundukda 'udul-ı Müsliminden falan ve filan mahfel-i şer'de li-eclü's-şehâdet hâzıran olup münker-i mezbûr muvâcehesinde gıbbe'l-istişhâd edâ'-i şehâdet-i şer'iyye edüp fi'l-hakika müşârün ileyh Hurrem Efendi dükkân-ı mezbûrun ücretinden merkûm Ahmed zimmetinde olan bin üç yüz akçeyi taleb ve kabz ve kendüye isâle mütevakkıf olduğu umura mezbûr Ferhad'ı bizim huzûrumuzda vekil nasib edüp ve nefsi için nâib-i menâb eyledi bu hususa şâhidleriz şehâdet dahi ederiz dediklerinde şehâdetleri ba'de't-ta'dil ve't-tezkiye hayyiz-i kabulde vâki'a olıcak vekil-i mezbûreyi ifâye müste'cir-i mezbûre edâ'ye tenbniye birle mâ-vaka'a bi't-taleb kayd olundu sûret-i diğer:

Mahmiye-i Edrene sâkinlerinden Kamr bin Abdullah nâm hâtun mahfel-i şer'de mahmiye-i mezbûrede vâki' hâssa-i serrâclar ki beytü'l-mâl emini olan bundan akdem sefer-i zafer-i rehber'e 'avdetden Hasan Paşa Palankası nâm kasabada vefât eden Eyyüb nâm serrâc-ı hâssın mahfiye-i mezbûrede mevcut olan muhallefâtına vaz'u'l-yed olan Hüseyin Çelebi ibn Murad muvâcehesinde takrir-i kelâm edüp sudûrı oğlum olup Belgrad sâkinlerinden Abdi bin Ferhad ve müteveffâ-yı Eyyüb ile bana on sikke-i hüsn gönderüb meblağ-ı merkûmu kendü cânibinden ahz ve kabz ve taslît ve tevkil eylemişdir ile ol müteveffâ-yı mezbûr mü'eccelâ vefât etmekle minhân lâzım olup meblağ-ı merkûm zimmetine deyn olmağın muhallefâtından taleb ederim suâl olunsun gıbbe's-suâl mezbûr Hüseyin Çelebi husus-ı mezbûru inkâr-ı tâm ile inkâr edecek mezbûr Kamr hâtundan da'vasına mutâbık beyyine taleb olundukda 'udul-i Müsliminden falan ve filan nâm kimesneler mahfel-i şer'-i şerîfe li-eclü's-şehâde hâzıran olup münker-i mezbûr muvâcehesinde gıbbe'l-istişhâd-ı edâ'-i istişhâd-ı şer'iyye edüp fi'l-vâki' mezbûr Abdi müteveffâ-yı merkûm Eyyüb vâlidesi mezkûr Kamr hâtunu isâl için on sikke-i hüsn verüp merkûme Kamr hâtunu kendü cânibinden ahz ve kabz ve taslît ve tevkil eyledi bu hususa şâhidleriz dahi ederiz dediklerinde şehâdetleri ba'de't-ta'dil ve ve't-tezkiye hayyiz-i kabulde vâki' olıcak müteveffâ-yı mezbûr mü'eccelâ vefât etmekle minhân lâzım olmağın meblağ-ı merkûm muhallefâtından edâ'sına hükm olunup mâ-vaka'a bi't-taleb ketb olundu vekil-i kabz etdüğü meblağı müvekkiline isâline isbât sûretidir:

Mahmiye-i Edrene hâssa serrâclarından beytü'l-mâl emini olan Ahmed Bey ibn Abdullah mahfel-i kazâda Mahmud bin Ahmed mahzarında takrir-i kelâm edüp bundan akdem vefât edüp ve irs ma'lumu olmamağla muhallefâtı cânib-i beytü'l-mâla intikâl eden merhûm İbrahim nâm serrâc-ı hâssın sâde yâğ behâsından Edrene'de zimem-i Müsliminden olan mâlından mezbûr Mahmud yüz bin akçesin alup kabz etmiş hâlâ suâl olunup mîri için alıverilmek taleb ederim dedikde merkûm Mahmud istintâk olundukda mezbûr İbrahim Edrene'de zimem-i nâsda olan hukûkda kabz ve kendüye isâle beni vekil etmişdi ben dahi zimem-i nâsda meblağ-ı mezbûru kabz etdim yine mersum İbrahim hâl-i hayâtında Müslümanlar huzûrunda teslim eyledim deyü da'va edüp kitâb-ı fetâvîde ve lev-kâlû'l-vekil kent kabztu'l-mâl hâl-i hayâtü'l-müvekkel ve sellem ile yesadduku'l-... deyü mastûr olmağın merkûm Mahmud'dan isâline beyyine taleb

olundukda ‘udul-i Müsliminden falan ve filan nâm kimesneler mahfel-i şer‘-i şerîfe li-eclü’ş-şehâde hâzırân olup münker-i mezbûr mucâcehesinde gıbbe’l-isrişhâd edâ’-i şehâdet-i şer‘iyye edüp fi’l-vâki’ mersum İbrahim hâl-i hayâtında vekil-i mersum Mehmed Edrene’de zimem-i nâsda olan sâde yâğ behâsından cem‘-i tahsil etdüğü yüz bin akçeyi bizim huzûrumuzda teslim eyledi ve hususa şahidleriz şehâdet dahi ederiz dediklerinde şehâdetleri ba‘de’t-ta‘dil ve’t-tezkiye hayyiz-i kabulde vâkı‘a olmağın mâ-vaka‘a bi’t-taleb keyd-ı şedd devr-i vekil sûretidir:

Falan mahfel-i kazâda mahmiye-i Edrene’de merhûm falan vakfına bi’l-fi’l mütevellî olan falan mahzarında ikrâr ve takrir-i kelâm edüp vakf-ı mezbûr küllinde ‘ala tarikü’l-karz zimmetimde iki bin akçe ve beyyinemizde ‘ilmü’ş-şer‘ ile ma‘lum çok behâsından iki yüz akçe deynim olup karz-ı şer‘iyyeden gayrı olan meblağ-ı merkûm sene-i erbâ‘ ve ‘işrin ve elf Muharrem’i guresinden sene tamâmına mü’ecceldir ve meblağın merkûmin mukabelesinden taht-ı mülkümde muntazım olan esbabımdan on miskâl altın bi’l-ez-zikr ve falan ve filanı menkûl-i mezbûr katında rehn ve vaz‘ eyledim ol dahi irtihân ve kabz etdikden sonra rehn olan eşyâ-yı mezkûreyi müddet-i mezkûre tamâmında bey‘ ve semeninde deyn-i mezbûru istifâ edüp mâ‘ada seni bana isâle kendi cânibimden mütevellî-i merkûmu teklifâtına vekil ... üzere vekil-i devr-i nasib eyledim ol dahi vekâlet-i mezbûreyi kabul eyledi dedikde gıbbe’t-tasdik ve câ-hâ mâ-vaka‘a bi’t-taleb ketb olundu bu fasl kefâletin envâ’ı beyânında kefâlet-i bi’l-nefs sûretidir:

[bu fasl kefâletin] Ahmed bin Ali mahfel-i kazâda Hüseyin bin Mehmed mahzarında takrir-i kelâm edüp mezbûr Hüseyi’nin işbu meclis-i şer‘de hâzır olan falan nâm kimesneden biri dostu’l-asl ve biri eflâku’l-asl beş bin akçeye iştirâ etdüğü iki re’s gulâma hâlâ müstahak çıkub ve yâhud deynlerin isbât edüp mezbûr falanın nefsi ... olunursa mezbûrn nefis ve hîn-i mutâleb ihzarına kefil oldum dedüğü mezbûr Hüseyin talebiyle ketb olundu nefisini gaybet ederse mâlına kefil olduğudur:

Budur ki mahmiye-i Edrene mahallâtından falan mahallesi sâkinlerinden falan bin filan mahfel-i kazâda bundan akdem vefât eden merhûm Cafer nâm müteveffânın sulbi oğulları olan Ali ve Veli nâm sagîrlerin vasi-i şer‘si olan falan mahzarında takrir-i kelâm edüp sagîrin-i mezbûrinin mâl-ı mûrislerinden zimmetinde sekiz bin akçe deyn olup işbu hâzır-ı fi’l-meclis olan Bali ibn Receb’in târih-i kitâbdan yigirmi gün tamâmına nefesine kefil oldum eger mezbûr Bali müddet-i mezkûrede gaybet idüp ihzârına ‘âciz olursam meblağ-ı mezbûru ben deyüp sagîrinin vasisi olan mezbûr falan kefâlet-i nefsiye-i münhecizeyi kefâlet-i mâliye-i mûta’llıkayı bi’l-müşâhede tasdik etmeğın mâ-vaka‘a bi’t-taleb kayd olundu nefsi kefaletinden ihrâc sûretidir:

Mahmiye-i Edrene sâkinlerinden Ahmed bin falan mahfel-i şer‘de Mehmed bin Ramazan mahzarında takrir-i kelâm edüp bundan akdem mezbûr Mehmed evim açub nice esbâbım sirka olunmuşdur deyü falan zimmi-i mahfel-i şer‘-i şerîfe ihzâr ve muntazım deyü da‘va eyledüğünde gıbbe’l-inkâr mezbûr Mehmed’den da‘vasına mutâbık beyyine taleb olundukda ikâmet-i beyyineye sekiz gün diğer istimhâl edüp

ba'de'l-imhâl mezbûr zimminin zamân-ı mersumda meclis-i şer'e ihzâr olıcak nefsinin emr ve kabul-i hâviye kefâlet ile kefil olmuştur hâlâ ... mezbûru mürûr edüp ikâmet-i beyyineye kâdir olmamağın ben dahi mekfûl-i 'anhâ-yı mezbûr Mehmed'e teslim edüp nefsimi mezbûr zimminin kefaletinden ihrâc eyledim dedikde ba'de't-tasdik ve câ-hâ mâ-vaka'a bi't-taleb kayd-ı şedd kefâlet iktizâ etmedüğü sûretidir:

Mahmiye-i Edrene sâkinlerinden Abdülkadir bin falan meclis-i şer'de Mehmed bin Cihan mahzarında takrir-i kelâm eüdb Ahmed bin Abdullah nâm kimesnede çok behâsından altı yüz bin akçe hakkımı mezbûr Mehmed cevâbında meblağ-ı mezbûre ne keyfiet ile kefil olmuştur müdde-i-i mezbûre suâl olunsun dedikde gıbbe's-suâl merkûm Abdülkadir dahi senin mezbûr Ahmed altı yüz bin akçeyi ben vereyi deyüp kâl-i fi'l-halâsına ve fi'l-... nefsine levkâ li-'âcibu'l-deyn ed-dinüllezi ... falan ... evkazâ li-yekun kefâlete ... 'ibâyeddel-i 'ala el-iltizâm bân-ı yekûl kefet o zimnet mâlu-kâl ta'likâ yekûn-ı kefâlete bâ-yekul an-lem buidd-i falan edâ ediyyet-i intehi bu mes'ele-i mukarrereye binâen verürse virerim veyâ benim özrim olsun didiği deyü suâl olundukda hemen vireyim dimeden gayrı mezbûr Mehmed'den mutâlebe-i intizâr eder lafz sâdır olmadı deyü mezbûr Abdülkadir mu'terif olup ben vireyim lafzı ile kefâlet iktizâ etmeğin mâ-vaka'a bi't-taleb kayd-ı şedd isbât-ı kefâlet-i bi'l-mâl sûretidir:

Mahmiye-i Edrene sâkinlerinden Hüseyin bin falan mahfel-i kazâda Ahmed bin falan mahzarında takrir-i kelâm edüp bundan akdem gâib olan Hüseyin falan nâm cündî zimmetinde falan behâsında olan beş yüz akçe hakkım merkûm Ahmed gâib-i mersum Hüseyin emri ile kefil olmuşdu hâlâ kefâlet cihetinden talep ederim deyüp gıbbe's-suâl ve 'akibu'l-inkâr ba'de't-taleb el-beyyine 'udul-i Müsliminden falan ve filan meclis-i şer'de müdde-i-i merkûmun takririne mutâbıku'l-lafz olmağın münker-i mezbûr muvâcehesinde gıbbe'l-istişhâd edâ'-i şehâdet-i şer'iyye etdiklerinde ba'de't-ta'dil ve't-tezkiye şehâdetleri hayyiz-i kabulde vâki' olıcak mücebiyle hükm olundukdan sonra mezbûr Ahmed meblağ-ı mezbûru kefâleti hasebiyle edüp ve ba'de gâib-i mezbûr Hüseyin hâzır olunup rücu'una emr olunup mâ-vaka'a bi't-taleb kayd-ı şedd kefil deynini edâ' edüp ba'dema bundan olduğu sûretidir:

Budur ki falan bin filan mahfel-i kazâda falan bin filan mahzarında takrir-i kelâm edüp mezbûr falanın Ahmed bin Mahmud nâm kimesne beyyinemizde ma'lum-ı çok behâsından bin akçe deyni olmağla emr ile ben kefil olmuş idim ba'de dâyin-i merkûm meblağ-ı merkûmu benden kefâletim hasebiyle da'va ve talep edüp ... ahz ve kabz etmekle ben dahi mekfûl-i 'an olan merkûm falana mürâca'at edüp bi't-tamam meblağ-ı mezbûru yedinden alup kabz eyledim dedikde mâ-vaka'a bi't-taleb kayd olundu havâle sûretidir:

Mahmiye-i Edrene sâkinlerinden Abdülkadir bin falan mahfel-i kazâda bi'l-fi'l mahmiye-i mezbûrede hâkim-i şer' ile ve hâdım-ı deyn-i risâlet-penâh olan fethârû'l-'ulemâ el-mütcerîn-i muhtârû'l-fazıla-i el-mütverîn hazret-i falan efendi mahzarında takrir-i kelâm edüp mûmâ ileyh efendi hazretlerinin zimmet-i kerîmelerinden cihet-i

karzdan elli sikke-i hüsn hakkım olup müşârün ileyh efendi hazretleri dahi işbu şer‘de hâzır olan İbrahim bin Hüseyin zimmetinde câriye behâsından elli ‘aded tâmu’l-vezn sekiz filori hakkım olup mişârün ileyh efendi hazretleri zimmet-i kerîmelerinden olan meblağ-ı merkûmu sâlifü’z-zikr olan İbrahim’den ... ricâsiyle bana havâle etmeğin ben dahi havâle-i mezkûreyi kabul edüp deyn-i merkûmdan zimmet-i şerîflerini beri eyledim dedikde gıbbe’t-tasdik ve câhâ mâ-vaka‘a kayd olundu isbât-ı havâle sûretidir:

Mahmiye-i Edrene’de vâki‘ İbrahim Bey vakfına hâlâ müteveli olan falan mahfel-i kazâda bundan akdem Mısır-ı Kahire’den gelürken falan deryâda gark olup mâlik-i râbi‘ zevcesi mezkûre Yaşa hâtuna intikâl edüp süls-i erbâ‘ı beytü’l-mâla ‘âid olan Mehmed Kuddüs’ün zevcesi Aîşe cânibinden habsu’ş-şer‘-i şerîf vekâleti sâbit olan Ahmed bin Sefer mahmiye-i mezbûrede beytü’l-mâl-i ‘âmme emini olup muhallefât-ı merhûmun süls-i erbâ‘ına vaz‘u’l-yed olan Hamza Bey ibn falan mahzarında takrir-i kelâm edüp müteveffâ-yı mezbûr Kuddüs zimmetinde asl-ı vakfdan dört bin akçe çok behâsından altı yüz akçe olmağın meblağın-ı mezbûrin merhûm Sefer’e tevcih esnâsında kendünün medyûnu olup işbu meclis-i şer‘de hâzır olan Mehmed Şami’den havâle-i şer‘iyye etmiştir hâlâ meblağ-ı merkûmu mezbûr Mehmed Şami’den mezbûrlar taleb iderler imiş vakfin hakkı olmuştur deyü da‘va edüp gıbbe’l-istintâk mezbûr Mehmed Şami havâle-i mezkûreyi mu‘terif olup vekil ve emin mezkûrin inkâr etmeğin gıbbe’l-istişhâd ‘udul-i Müsliminden falan ve filan nâm kimesneler li-eclü’ş-şehâde meclis-i şer‘e hâzıran olup biz bu hususa şâhidleriz şehâdet dahi ederiz mezbûr Mehmed Kuddus huzûrumuzda vakf-ı mezbûre aslında dört bin akçe ve çok behâsından alı yüz akçe deynine mukarrer olduktan sonra Mehmed Şami’de olan hakkından dört bin altı yüz akçe deyni mukâbelesinde ricâsiyle ve müteveffâ-yı merkûm ricâsiyle ve medyûn-ı mezkûr Mehmed Şami ricâsiyle havâle-i şer‘iyye ile havâle eyledi deyü münkerin-i mezbûrin muvâcehelerinde şehâdet eylediklerinde şehâdetleri ba‘de’t-ta‘dil ve’t-tezkiye hayyiz-i kabulde vâki‘a olmağın mâ-vaka‘a bi’t-taleb kayd olundu havâlede da‘vayı def‘ edüp lakin şer‘ olmamağın edâ’sına tenbiye sûretidir:

Mahmiye-i Edrene’de merhûm falan vakfına bi’l-fi‘il müteveli olan Ahmed bin Murad mahfel-i kazâda Mehmed bin Ali mahzarında takrir-i kelâm edüp bundan akdem mâl-ı vakfdan Abdi nâm kimesne zimmetinde cihet-i karzdan dört bin akçe olup mezbûr Abdi deyn-i mezkûru Ahmed zimmetinden beyyinlerinde ma‘lum-ı menzil behâsında olan dört bin akçe mukâbelesinde ve üçümüz huzûrunda havâle-i sahihi-i şer‘iyye ile havâle edüp ... ‘aliyye olan mezkûr Mehmed olmak ile cümlemiz havâle-i merkûmeyi kabul etmiş idik suâl olunup vakf için aliverilmek taleb ederim dedikde gıbbe’s-suâl merkûmlar cevâblarında minvâl-i meşrûh üzere olduğun ikrâr edüp lakin menzil-i mezbûre müstehak zuhûr etmek ihtimâli vardır deyü ta’lil edüp vakf-ı musaddi oldukda def‘-i mezkûr-ı şer‘ olmağın edâ’sına tenbiye olunup mâ-vaka‘a kayd olundu ... mudâreb sûretidir:

Mahmiye-i Edrene sâkinlerinden Mehmed bin falan mahfel-i kazâda Hasan bin Hüseyin mahzarında ikrâr ve takrir-i kelâm edüp mezbûr Hasan ‘ala tariku’l-mudârebe bana on

bin akçe verüp ben dahi meblağ-ı merkûmu bi't-tamâm alup kabz eyledim suâl-i vech üzere ki ba'de'l-yevm meblağ-ı merkûm ile ticâret edüp re's-i mâlından ziyâde ne mikdâr rec hâsıl olursa nisf-ı 'amelim mukâbelesinde benim olup ve nef-i mezbûr Hasan'ın ola dedikde gıbbe't-tasdik mâ-vaka'a bi't-taleb kayd-ı şedd isbât-ı mudâreb sûretidir:

Tüccâr tâifesinden falan bin filan mahfel-i kazâda Ahmed bin Mehmed mahzarında ikrâr ve takrir-i kelâm edüp bundan akdem mezbûr Ahmed mudârebe-i şer'iyeye tarikiyle mâlından bin akçe virdim idi hâlâ taleb ederim deyü gıbbe's-suâl ve 'akibu'l-inkâr müdde-i-i mezbûrdan da'vasına mutâbık beyyine taleb olundukda 'udul-i Müsliminden falan ve filan nâm kimesneler mahfel-i kazâya li-eclü's-şehâde hâzıran olup münker-i mezbûr muvâcehesinde gıbbe'l-istişhâd edâ'-i şehâdet-i şer'iyeye edüp fi'l-vâki' mezbûr falan merkûm Ahmed bundan akdem bizim huzûrumuzda mudâreb tarikiyle bin akçe verüp ol dahi vech-i meşrûh üzere alup kabz eyledi bu hususa şâhidleriz şehâdet dahi ederiz dediklerinde ba'de't-ta'dil hayyiz-i kabulde vâkı'a olmağın mücebiyle hükm olunup mâ-vaka'a kayd-ı şedd fesh-i 'akd-i mudâreb idüp ba'de mâl-i mudâreb-i deyn sûretidir:

Mahmiye-i Edrene sâkinlerinden Murad bin Abdullah mahfel-i kazâda Ramazan bin falan mahzarında takrir-i kelâm edüp mezbûr Ramazan'ın mudâreb tariki üzere zimmetimde iki yüz bin akçesi vâr idi hâlâ fesh-i 'akd-i mudâreb idüp ider olduğumuzda led'l-hesâb aslâ rec zuhûr etmeyüb ve re's hâl-i mezbûrun yüz kırk dört bin akçesi mevcut olmağla merkûm Ramazan edâ' ve teslim edüp ve otuz bin dahi zimem-i nâsda olup ve kendü 'akdim ile olmağla tahsil ve cem' ve mezbûr Ramazan teslim ve 'uhde lâzım olup vekilim beş bin akçesin dahi kendü masârıfımıza sarf etmekle mezbûr Ramazan zimmetimde lâzımu'l-edâ'-i deynimdir deyüp tav'â ikrâr etmeğın gıbbe't-tasdik ve câhâ mâ-vaka'a bi't-taleb kayd-ı şedd bâb-ı sâdis ikrâr ve da'va ve şehâdet ve şirket ve müsâkât ve müzara'at ve sulh ve ibrâ beyânındadır sûret-i ikrâr-ı deyndir:

[bâb-ı sâdis] Mahmiye-i Edrene mahallâtından falan mahallesi sâkinlerinden falan bin filan mahfel-i kazâda falan mahzarında [el-ikrârü'l-merkûm fi'l-ketb-i vâki' 'indi el-fakiru'l-kâdı] ikrâr ve takrir-i kelâm edüp mezbûr falanın beyyinemizde ma'lum-ı çok behâsından bin akçe hakkı olup hâlâ zimmetimde câvibü'l-edâ'-i deynimdir dediğinde gıbbe't-tasdik ve câhâ mâ-vaka'a bi't-taleb kayd-ı şedd sûret-i âher-i ikrâr-ı ed-deyn:

Mahmiye-i Edrene merhûm es-sultân Bayezid Hân 'aleyhi'r-rahmet ve'l-gufrân hazretleri binâ eylediği dârü's-şifâda re'su'l-etbâk olan falan mahfel-i kazâda Mehmed bin Musa mahzarında ikrâr ve takrir-i kelâm edüp zikr olunan dârü's-şifâ mühimmâtı içün izn-i mütevellî ile mezbûr Mehmed'den iştirâ olunmuş sükker ve ba'zı eczâ behâsından olan bin akçe mezbûr Mehmed'e lâzımu'l-edâ'-i deyn vardır dediğinden gıbbe't-tasdik ve câhâ mâ-vaka'a bi't-taleb kayd olundu isbât-ı deyn sûretidir:

Mehmed bin Ali mahfel-i kazâda Kemal bin Murad üzerine takrir-i da'va edüp bundan akdem mezbûr Kemal'e bin akçe ikrâz etmişdim hâlâ taleb ederim deyüp gıbbe'l-istintâk mezbûr Kemal müdde'i-i mezbûrun meblağ-ı mezbûru ahz ve kabz etdüğü münker olmağın merkûm Mehmed'den da'vasına mutâbık beyyine taleb olundukda 'udul-i Müsliminden falan ve filan mahfel-i kazâyâ li-eclü's-sheâdet hâzıran olup münker-i mezbûr muvâcehesinde gıbbe'l-istişhâd edâ'i şehâdet-i şer'yye edüp fi'l-vâki' müdde'i-i mezbûr bizim huzûrumuzda mezbûr Kemal'e bin akçe ikrâz edüp ol dahi meblağ-ı mezbûru tamâm-ı ahz ve kabz eyledi bu hususa şâhidleriz şehâdet dahi ederiz dediklerinde şehâdetleri ba'de't-ta'dil ve't-tezkiye hayyiz-i kabulde vâki'a olıcak mâ-vaka'a kayd-ı şedd mülk-i ikrâr sûretidir:

Mahmiye-i Edrene sâkinlerinden falan mahfel-i kazâda rebîbi olan Ahmed bin Murad mahzarında ikrâr ve takrir-i kelâm edüp mahmiye-i mezbûre mahallâtından falan mahallede vâki' 'arsanın bin on akçe mukâta'ası olup br tarafından falan ve bir tarafından filan ve iki tarafı tarik-i 'âm ile mahdûd olan menzil bundan akdem işbu hâzır-ı fi'l-meclis olan Mehmed bin Sefer mülkü olmağla rebîb-i mezbûr Ahmed'in vâlidesi benim zevcem olup vefât eden mersume Aîşe hâtun hâl-i hayâtından şerâyi' beni vekil etmekle kendü mâlı ile mezbûr Mehmed'den bi'l-vekâle beş bin akçeye menzil-i merkûmu ben dahi mezbûre için iştirâ ve kabz edüp mülküne dâhil olundukdan sonra vefât edüp verâseti bana ve oğlum mersum Mehmed'e münhasıra olmağın müteveffât-ı mezbûrenin cümle muhaleffâtından reb'-i hisse-i şer'yyesi ahz ve kabz eylemekle zikr olunan meznil irs-i şer'le oğlu merkûm Ahmed'e intikâl edüp min-b'ad menzil-i merkûm Ahmed'in mülk-i mûrisi olmuştur vech-i emin olup 'alaka ve medhulüm yokdur deyü bi't-tavi' 'itirâf etmeğın gıbbe't-tasdik mâ-vaka'a kayd olundu zevce-i zevç için ikrâr-ı mülk sûretidir:

Mahmiye-i Edrene mahallâtından falan mahallesi sâkinlerinden Cehman binti Murad mahfel-i kazâda zevci İbrahim bin Mehmed mahzarında ikrâr ve takrir-i kelâm edüp mahalle-i mezbûrede vâki' lede'l-ahâli ma'lumu'l-hudud olup merkûm ile ma'a sâkin olduğum meznil içinde olup taht-ı tasarrufumda ve yedimde olan fers ve'l-hak ve sâirden ve evâ-i hâsiye ve asâ-i beyyineden külli ve cüzzi her ne ki varsa cümlesi zevcem mezbûr İbrahim'in mülkidir ve yedim yed-i 'âriyetdir arkamda olup ma'lum-ı müşâhede bir mâ-i ve zevcim mezbûr İbrahim zimmetinde olan dört yüz akçe mihr-i mü'eccelimden gayri mâl ıtlak olunur bir akçe ve bir habbe yokdur dedikde mâ-vaka'a gıbbe't-taleb kayd-ı şedd ikrâr-ı deyn-i bi-te'cildir:

Hasan bin falan mahfel-i kazâda falan filan mahzarında takrir-i kelâm edüp mezbûr falana beyyinemizde 'ilmü's-şer' ile ma'lum-ı çok behâsından bin akçe deynim olup meblağ-ı mezbûru târih-i şehir-i gurrelerinden sene tamâmına değin mü'ecceldir dedikde mâ-vaka'a kayd-ı şedd sûret-i âher-i fiyye mahmiye-i Edrene mahallâtından falan mahallesi sâkinlerinden Mehmed bin Ahmed mahfel-i kazâda Ramazan bin filan mahzarında ikrâr ve takrir-i kelâm edüp silk-i mülkümde muntazım olan emlakımdan olup beyyinemizde ma'lum yüz re's koyunu mezbûr Ramazan'a yüz sikke-i hüsn bey'

ve teslim edüp ol dahi iştirâ ve kabz etdikden sonra meblağ-ı mezbûrun nısfı olan elli sikke-i hüsn târih-i kitâbdan üç ay tamâmına değin ve nısf-ı âheri olan elli sikke-i hüsn dahi bir sene tamâmına değin te'cil eyledim dedikde gıbbe't-tasdik ve câhâ bi't-taleb kayd-ı şedd mâl-ı vakf ikrâr sûretidir:

Mahmiye-i Edrene mahallâtından falan mahallesi sâkinlerinden falan bin filan mahfel-i kazâda mahmiye-i mezbûrede vâki' merhûm Ahmed Bey vakfına bi'l-fi'il mütevellî olan falan mahzarında takrir-i kelâm edüp vakf-ı mezbûr mâlından 'ala tariku'l-karz zimmetimde iki bin akçe ve beyyinemizde 'ilm-i şer' ile ma'lum-ı çok behâsından iki yüz akçe deynim olup karzdan mâ'ada olan meblağ-ı merkûmu târih-i kitâbdan sene tamâmına değin mü'cceldir deyü bi't-tavi' 'itirâf etmeğin mâ-vaka'a bi't-taleb kayd-ı şedd hâssa-i harc emini mültezim yedinden kabz etdüğü meblağ-ı ikrâr sûretidir:

Budur ki mahmiye-i Edrene'de hâssa-i harc olup Dersa'âdet çâvuşlarından zahru'l-cuyûş Ahmed Çâvuş bin falan meclis-i şer'-i şerîfde mahmiye-i mezbûrede Kapan Dakik ve Gümrük mukâta'asına ber-vechü'l-iltizâm emini olan Badven veled-i Musa nâm Yahudi mahzarında ikrâr ve takrir-i kelâm edüp işbu bin yigirmi dört Saferu'l-muzafferî guresinde sene-i mezbûre şehr-i Rebi'ü'l-âhır gâyetine gelince mahmiye-i mezbûrede vâki' sarây-ı 'atik-i 'âmireye lâzım olan dakik behâsı için yigirmi bin akçe ve bin yigirmi üç Şevval'i guresinden bin yigirmi dört şehr-i Rebi'ü'l-evvel gâyetine gelince 'âmire-i hammâm için kırk bin akçe sarây-ı 'atik-i mezbûr ağâsı Ahmed Ağa'nın defteri mücebince falan behâsı için altmış bin akçe verüp hükm-i hümayûn matbah-ı 'âmireye irsâl olunan sene-i behâsı için elli bin akçe ki cem'a yüz yetmiş bin akçe olup bi't-tamâm mukâta'a-i mezkûre mahsulünden emânetim hasebiyle mültezim-i merkûm yedinden alup kabz eyledim deyü bi't-tavi' ikrâr etmeğin ba'de't-tasdik ve câhâ mâ-vaka'a kayd-ı şedd şerikinde olan meblağ zimmetine kabul edüp deyn-i ikrâr itdüğü sûretidir:

Mahmiye-i Edrene sâkinlerinden Ahmed Çelebi ibn Murad mahfel-i kazâda Hazer bin filan mahzarında takrir-i kelâm edüp bundan akdem mezbûr Hazer ile ikimiz zimmetinde mezbûr Hasan'dan 'ala es-seviye elli bin akçe ikrâr edüp mahfel-i kazâda meblağ-ı mezbûru ikimiz zimmetinde lâzımu'l-edâ'-i deynimizdir deyü mezbûr Hasan muvâcehe-i ikrâr etmişdik hâlâ meblağ-ı merkûmdan mezbûr Hazer'in zimmetinde lâzım olan yigirmi beş bin akçe deynim olup merkûm Hazer zimmetinde bir akçe yoktur taleb olundukda cümlesi benden taleb oluna dedikde gıbbe't-tasdik ve câhâ mâ-vaka'a bi't-taleb kayd-ı şedd ikrâr-ı deyn-i kefâlet sûretidir:

Mahmiye-i Edrene mahallâtından falan mahallesi sâkinlerinden Mehmed bin Ali ve Sefer bin Hüseyin mahfel-i kazâda falan bin filan mahzarında takrir-i kelâm edüp mezbûr falanın ikimiz zimmetinde karz-ı şer'den tâmu'l-vezn üç 'âded kâmil gurusı hakkı olup hâlâ meblağ-ı merkûm mezbûr falana lâzım gelen vâcibu'l-edâ'-i deyyinemizdir her birimiz âherin zimmetine lâzım gelen meblağı mer u kabul-i hâviye

kefâlet ile kefilleriz deyü bi't-tavi' ve'r-rızaâ 'itirâf etdiklerinde ba'de't-tasdik ve câhâ mâ-vaka'a bi't-taleb kayd-ı şedd taksît-i ikrâr sûretidir:

Mahmiye-i Edrene sükkânından falan ve filan mahfel-i şer'de Derviş ibn Abdullah mahzarında ikrâr ve takrir-i kelâm edüp bundan akdem mezbûr Derviş zimmetinde deyn-i şer'den bin sekiz yüz akçe hakkım olup meblağ-ı merkûmdan iki yüz akçesin alup kabz edüp bâki kalan bin altı yüz akçeyi kabz olmağla vâkıf-ı edâ'ye kâdir olmamağın târih-i kitâbdan bin sene âherinde sekiz yüz akçe virmek deyn üzere taksît eyledim dedikde mezbûr Derviş dahi taksîti kabul etdikden sonra merkûm Derviş'in nefisine ve vakt-i mutâlebde meclis-i şer'e ihzâran Hamza bin falan vech-i meşrûh üzere nefisine kefil olup anın dahi vech-i meşrûh üzere nefisine Mehmed bin Ahmed tarik-i şer' üzere kefil olıcak mâ-vaka'a kayd-ı şedd sabi bâliğ olup vasisinde olan meblağı ahz sûretidir:

Mahmiye-i Edrene mahallâtından falan mahallesi sâkinlerinden Ali bin Mehmed nâm sâir-i bâliğ mahfel-i kazâda falan bin filan mahzarında ikrâr ve takrir-i kelâm edüp bundan akdem babam mezbûr vefât etdikde ben sagîr olmağla tesviye-i umûr içün kablu's-şer'den mezbûr falan vasi nasib olunup vesâyeti hasebiyle müteveffâ-yı merkûmdan habsu'l-îrsü's-şer' bana intikâl eden yüz yigirmi akçeyi bi't-tamâm ve'l-kemâl mezbûr Yusuf yedinde olup ahz ve kabz eylemişdi el-haletü hazihi ben kebir olup mertebe-i reşd-i buluğa vâsıl olduğum ecilden meblağ-ı mezbûr yüz yigirmi bin akçeyi bi't-tamâm mezbûr falan yedinden alup kabz eyledim ba'de'l-yevm zimmetimde bir akçe ve bir hisse hakkım kalmadı dedikde mâ-vaka'a kayd olundu kefil elinde kabz-ı deyn sûretidir:

Mahmiye-i Edrene'de vâki' merhûm falan vakfına müteveli olan falan bundan akdem mahfel-i şer'de vefât eden merhûm Ahmed bin Nasuh nâm müteveffânın sulbi oğlu Mehmed Çelebi muvâcehesinde ikrâr ve takrir-i kelâm edüp bundan akdem vakf-ı mezbûr mâlından merhûm mezbûr Ahmed zimmetinde altı bin akçe olup meblağ-ı mezbûre oğlu Mehmed Çelebi emr-i kabul-i hâviye kefâletle kefil olmuşdu hâlâ mezkûr Ahmed vefât edüp zimmetinde olan altı bin akçeden dört bin akçesin muhallefâtından alup kabz edüp bâki kalan iki bin akçeyi muhallefât-ı mezbûre vefâ etmeyüz mezbûr Ahmed Çelebi kefil olmağın meblağ-ı mezbûr iki bin akçe dahi kefil-i mersum Ahmed Çelebi yedinden alup kabz eyledim min-ba'd meblağ-ı mezbûr altı bin akçeden merhûm-ı merkûm vekil-i mersum zimmetlerinde bir akçe bâki kalmadı dedikde mâ-vaka'a gıbbe't-taleb ketb-i şedd müteveliü'l-ehakk müteveliü'l-sâbık zimmetinde olan esmânı kabz-ı ikrâr sûretidir:

Mahmiye-i Edrene'de merhûm falan vakfına müteveli olan Ahmed bin falan mahfel-i kazâda sâbıkâ müteveli olan Turgud bin Murad mahzarında ikrâr ve takrir-i kelâm edüp mezbûr Turgud vakf-ı mezbûrun elli dört bin akçe re's mâlını bin on senesinde bermûceb-i şurût vâkıf ... on bir akçe iki yük saman üzere edüp meblağ-ı mezbûru sene-i merkûmede hâsıl olan altı bin akçesini yedi yüz elli akçe rec tamâmından dört bin

akçesin şart-ı vâkıf üzere ta'yin olunan sakâ-i hadd Emin'e verüp bâki kalan iki bin yedi yüz akçesi ki sakâ-i mezkûrenin eyyâm-ı say'ında buz için ta'yin olunmuşdur sene-i mezkûrede buz olmamağla mezkûr Turgud meblağ-ı bâkiden bin akçesin sene-i merkûm evâilinde mahmiye-i mezbûrede hâkim-i şer' olan 'âlimu'l-'ulemâ-yı Mustafa izniyle sakâ-i mezbûrenin harâb olan mevâzi'i mürtebet-i sarf etmekle hâlâ mahmiye-i mezbûrede hâkim olan meki'u'l-kitâb hazretleri cânibinden tasarruf-ı mezkûrun tahammülü görülüb anın mâ'adasına mezbûre rahbından merkûm Turgud yedinde bin yedi yüz elli akçe zuhûr edüp meblağ-ı mezbûru tevliyetim hasebiyle vakf için alup kabz eyledim dedikde mâ-vaka'a kayd kayd-ı şedd hizmet-i mukâbelesinde olan ücreti kabz-ı ikrâr sûretidir:

Zıllullah-i pâdişâh-ı 'âlem-penâh hazretlerinin meş'alecilerinden falan bin filan mahfel-i kazâda hâlâ meş'aleciler re'isi olan el-Hâc Haydar bin falan mahfel-i kazâda takrir-i kelâm edüp işbu sene-i mübâreke sefer-i zafer-i rehberine varub 'avdet edince ta'âmiyyeden gayri dört bin beş yüz akçe ücret ile meş'alecilik hizmetini edâ'ye müte'ahhid olup meblağ-ı mezbûr bin beş yüz akçe dahi el-Hâc Haydar yedinden tamâmen alup eyledim deyü bi't-tavi' 'itirâf eylediğin mezbûr el-Hâc Haydar talebiyle ketb ve terkîm olunup yed-i taleb-i vaz' olundu emr-i pâdişahi ile merhûm Yıldırım Hân re'âyâsı cizye-i cem'ine me'mur olan Kalied Sultan müteveli-i vakf yedinde kabz-ı ikrâr sûretidir:

Budur ki sadr-ı 'âli kadr-ı serdâr-i meâli-i makdâr tarafından emr-i celîlü'l-kadr vârid olup mazmun-u hümayûnunda mahmiye-i Edrene'de vâki' evkâf-ı selâtîn re'âyâsının bedel-i hamr akçelerin dersi'âdet çâvuşlarından Ali çâvuş cem' etdirüb ba'de çâvuş-ı müşârûn ileyh hazine-i 'âmireye irsâl idesiz deyü buyrulmağın mezbûr Ali çâvuş mahmiye-i merkûmda merhûm ve mîr Yıldırım Bayezis Hân 'aleyhirrahmet ve'r-rıdvan evkâf re'âyâsından Başyun esâmi ashâbının bedel-i hamrlarının cem'a yedi bin beş yüz akçe olur evkâf-ı mezbûreye hâlâ müteveli olan Süleyman bin İbrahim yedinlerinde olup kabz eyledim deyü meclis-i şer'de 'itirâf edüp mezbûr Süleyman dahi tasdik etmeğın mâ-vaka'a bi't-taleb kayd-ı şedd ikrâr-ı verâset sûretidir:

Vilâyet-i Anadolu'da Karahisar kazâsına tâbi' falan nâm karye sâkinlerinden olup hâlâ mahmiye-i Edrene'de vâki' merhûm Mustafa Paşa Han'ında olan el-Hâc Ali ibn Mehmed nâm ... ve za'yıf mahfel-i kazâyâ gelüp takrir-i kelâm edüp zümre-i müderrisinden olup işbu hâzır-ı bi'l-meclis olan Abdülkerim Efendi benim sulbi oğlum olup bâm-Allah Te'ala vefât edersem vârisim mezbûr Abdülkerim Efendi'ye münhasıra olup gayri vârisim yokdur deyüp tav'â 'itirâf etidikde merkum Abdülkerim Efendi ba'de't-tasdik mâ-vaka'a bi't-taleb kayd-ı şedd 'ala tariku't-tahâric hususunu kabz-ı ikrâr sûretidir:

Mahmiye-i Edrene mahallâtından falan mahallesi sâkinlerinden olup bundan akdem vefât eden Kamr binti Abdullah nâm müteveffânın verâseti mevlâna-yı 'ıtkâs olan Şaban Muharrem ve zevc-i metrûki olan derviş ibn Abdullah münhasıra olup mezbûr

Şaban mahfel-i şer‘de merkûm Derviş mahzarında takrir-i kelâm edüp müteveffâ-yı mezbûrenin muhallefâtından olup ‘akâr-ı ‘aruzunda irs-i şer‘le bana intikâl eden hisse-i şâyi‘am mukâbelesinde ‘ala sebilü’t-tahâricu’ş-şer‘ mezbûr Derviş yedinden bin akçe alup kabz eyleyüb min-ba’d müteveffât-ı mezbûrenin muhallefâtına müte‘allik mezbûr derviş ile da‘va ve nizâ‘ım kalmayub zimmetini ibrâ eyledim dedikde gıbbe’t-tasdik ve câhâ mâ-vaka‘a kayd-ı şedd hürriyetini isbât eden câriyenin mollâsı semenine mürâca‘at etdikde ... kabz-ı semenini ‘itirâf sûretidir:

Budur ki mahmiye-i Edrene sâkinlerinden falan bin filan mahfel-i kazâda Mehmed bin Hamza mahzarında takrir-i kelâm edüp bundan akdem mezbûr Mehmed’dan dokuz bin akçeye iştirâ eyledüğü üzere böyle açık kaşlı Canamalim nâm câriyeyi Receb nâm kimesneye on bin akçeye bey‘ edüp câriye-i mezkûre merkûm Receb yedinden iken hürriyetini şer‘â isbât edüp hürriyetine hâkim hâkimu’l-hakk olduktan sonra mezbûr Receb semenine mürâca‘at edüp mezbûrenin semeni olan dokuz bin akçeyi Mehmed yedinde ahz edicek ben dahi merkûm Mehmed’e mürâca‘at edüp behâsı olan meblağ-ı mezbûr dokuz bin akçeyi mezbûr Mehmed yedinden tamamen alup kabz eyledim dediğinde mâ-vaka‘a kayd-ı şedd kâsid akçenin kıymeti üzere deynini kabz-ı ikrâr sûretidir:

Budur ki mahmiye-i Edrene sâkinlerinden Mehmed bin Hazer mahfel-i kazâda Hayami ibn Ramazan mahzarında takrir-i kelâm edüp mezbûr Hayami’nin liebeveyn karındâşı olup bundan akdem vefât eden Şahbend zimmetinde beyyinemizde ma‘lum-ı dükkân behâsında kâsid olan fâsidü’l-‘ayâr akçenin her yüz ellisi bir filoriyle ve her yüz onu bir guruşa râyic iken dört bin eski akçe hakkım olup hâlâ cedîd akçe zuhûr edüp filori yüz yigirmi ile gurusı kebir seksen ve esedi gurus yetmiş râyic olmağla habsbu’ş-şer‘ kâsid ki hîn-i ‘akdda olan kıymeti lâzım olmuştur el-hâletü hâzihi kâsid-i mezbûrun her yüz onuna bir gurus ve her yüz ellisine yüz yigirmi cedîd akçe olmak üzere zikr olunan dört bin akçeyi merhûm-ı mezbûr Şahbend’dan almak üzere karındâşı ve ‘ala ba‘de’l-ihzâr vâris olan merkûm Hayami yedinden bi’t-tamâm alup kabz eyledüm deyü bi’t-tav‘i ‘itirâf etmeğin mâ-vaka‘a kayd olundu ‘adem-i da‘vaya ikrâr sûretidir:

Mahmiye-i Edrene mahallâtından falan mahallesi sâkinlerinden Musa veled nâm Yahudi mahfel-i kazâda ahâli-i mahalleden falan ve filan ve sâirleri mahzarlarında ikrâr ve takrir-i kelâm edüp oğlum Orhamam nâm Yahudi obuzlar merhine mübtelâ olmağla salb idüp mürd olmuştur öyle olsa ahâli-i mahalleden bir ferd ile da‘va ve nizâ‘ım yokdur dedikde kayd olundu ikrâr-ı bi’l-mechûl câiz olmayub beyânına habeb olduğu sûretidir:

Abdullah bin falan mahfel-i kazâda müteveffâ-yı Ahmed bin falanın sulbi oğulları Hamza ve Mehmed mahzarlarında takrir-i kelâm edüp mezbûr Ahmed’dan zimmetinde karzdan on bin akçe hakkım vardır hâlâ muhallefâtından taleb ederim deyüp mezbûrân Hamza ve Mehmed istintâk olundukda merkûm Hamza gıbbe’l-inkâr ‘adem-i ‘ala yemin-billah etdikden sonra mersum Mehmed fi’l-vâki‘ babam mezbûr Abdullah bir

mikdâr deyni olduğu ma'lumumdur lakin bir mikdârı ma'lumum değildir deyü ikrâr-ı bi'l-mechûl câiz olmayub beyân-ı habeb lâzım olmağın kayd-ı şedd mücerred va'adi ile olan akçenin 'adem-i lüzûmu sûretidir:

Nasuh ibn Yusuf mahfel-i kazâda Ahmed bin Mahmud mahzarında ikrâr ve takrir-i kelâm edüp bundan akdem mezbûr Ahmed'e sekiz bin akçeyi mâ beyyinemizden 'ilmü's-şer' ile ma'lum iki at ve bir 'araba bey' etmişdim hâlâ zimmetinde bin akçe hakkım kalmışdır taleb ederim deyüp mezbûr Ahmed istintâk olundukda zikr olunan 'arabayı ve atları sekiz bin akçeye iştirâ edüp meblağ-ı mezbûru tamâmen edâ' eyledim zimmetimde meblağ-ı mezbûrdan hâlâ bir akçe kalmamışdır suâl olunsun dedikde gıbbe'l-istintâk müdde-i-i mezbûr zikr olunan sekiz bin akçeyi tamâmen kabz etdüğüne mu'terif olup lakin meblağ-ı mezbûru zamân-ı mâzide tasil etdim mukaddemâ taleb etdikde intizârım mukâbelesinde bin akçe fâide vericek olmuşdur taleb itdüğimde bin akçe evvel mev'ud olan bin akçedir deyüp merkûm Ahmed dahi va'dine mu'terif olup lakin mu'amele-i şer'iyye olmuş değildir habsbu's-şer'-ü's-şerîf mücerred va'adi ile virmek lâzım gelürse vireyim deyüp gıbbe's-suâl mezbûr Nasuh dahi mu'amele-i şer'iyye olmaduğuna mu'terif olmağın mücerred va'adi ile zikr olunan bin akçeyi merkûm Ahmed mersum Nasuh'a edâ'sı şer'â lâzım olmağın talebinden men' olunup mâ-vaka'a bi't-taleb kayd-ı şedd bu fasl da'va beyânındadır ibâk eden câriye-i da'va sûretidir:

[bu fasl da'va] İşbu sâhibu'l-kitâb olan Fatıma binti falan hâtunun zevci ve husus-ı âti ez-zikrde da'vaya vekil olup mezbûre Fatıma'yı ma'rifet-i şer' ile 'ârifin olan falan ve filan şehâdetleri ile vekâleti sâbit olan Mehmed Çavuş ibn Murad meclis-i şer'de Aftab binti Abdullah nâm hâtun üzerine bi'l-vekâle takrir-i da'va edüp işbu meclis-i şer'de hâzıran olup mezbûre Aftab'ın mülk olmağın ... üzere vaz'u'l-yed olduğu orta boylu gök gözlü açık kaşlı rusiyyetü'l-asl Melek Sima câriye-i müvekkelem mezbûre Fatıma'nın mülk-i mahzurunda sarıh olup mülkünde olduğu hâlde ibâk eylemiş idi hâlâ câriye-i mezbûre işbu Aftab'ın yedinde buldum begayr-i vech-i şer' vaz'-ı yed ider müvekkelem için taleb ederim deyüp gıbbe's-suâl ve'l-inkâr ve 'akibu'l-inşihâd ve 'udul-i Müsliminden falan ve filan li-eclü's-şehâde mahfel-i şer'e hâzıran olup fi'l-vâki' meclis-i şer'de hâzıran olup evsâf-ı mezkûre ile mevsûf olan Melek Sima nâm câriye-i mezbûre Fatıma'nın mülk-i mahzurunda sarıh olup mülkünde olduğu hâlde ibâk eylemiştir deyü bu minvâl üzere câriye-i mezkûre müvekkelem Fatıma'nın mülkü olduğuna şâhidleriz şehâdet dahi ederiz deyü edâ'-i şehâdet-i şer'iyye etdiklerinde ba'de't-ta'dil şehâdetleri hayyiz-i kabulde vâkı'a olunduktan sonra mahkeme-i şer'iyye mahzarlarında falan ve filan nâm kimesneler ile müdde-i-i 'aleyhâ olan müşârün ileyhâ Aftab hâtuna varub müvekkele-i mezbûre Fatıma'ya zikr olunan câriyeyi tarik-i şer'iyyeden beri ile mülkünden ihrâc eylemediğine yemin teklif eyleyüb ol dahi mersum Aftab'ın mahzarlarında vech-i meşrûh üzere yemin eyledüğüne hâzıran-ı merkûmân falan ve filana gelüp ihbâr eyleyüb ba'de müdde-i-i 'aleyhâ dahi mezbûrları haberlerinde tasdik etmeğın câriye-i mezkûre müvekkele-i mezbûrenin mülkü olduğuna hükm olunup mâ-vaka'a bi't-taleb kayd-ı şedd da'va-yı istihkâk sûretidir:

Mahmiye-i Edrene sâkinlerinden İbrahim bin Ali mahfel-i kazâda mahmiye-i mezbûre muzâfâtından falan nâm karye sâkinlerinden Bali ibn Ali üzerine takrir-i da'va edüp işbu meclis-i şer' de hâzır olup sağ tarafında lâle tamgalı kara aygır mülküm olup târih-i kitâbdan üç gün mukaddem mülkümünden sirka alup hâlâ merkûm Bali yedinde buldum taleb ederim suâl olunsun dedikde gıbbe's-suâl mezbûr Bali cevâbında Seferli tâifesinden birkac bilmediğim kimesneler karyemizi basub iki re's bârgirimi gâret etdiklerinde ben dahi zikr olunan aygırı anlardan gasb edüp ila kudüm-ı merkûm İbrahim Bey'in mülkü olduğu ma'lumum değildir deyü da'vaya def'-i mutasaddi olup lakin def'-i şer' olmayub husumet-i mündefi' olmağın müdde'-i-i mersumdan da'vasına mutâbık beyyine taleb olundukda 'udul-i Müsliminden falan ve filan mahfel-i şer'e li-eclü's-şehâdet hâzıran olup münker-i mezbûr muvâcehesinde gıbbe'l-istişhâd edâ'-i şehâdet-i şer' iyye edüp fi'l-vâki' aygır-ı merkûm mezbûr İbrahim Bey'in mülk-i mahzurun sarıh olup târih-i kitâbdan üç gün mukaddem mülkünden ahz olunmuşdur bu hususa şâhidleriz şehâdet dahi ederiz dediklerinde şehâdetleri ba'de ri'ayet-i şerâitu'l-kabul hayyiz-i kabule vâki' olduğdan sonra mücebiyle hükm olunup mâ-vaka'a bi't-taleb kayd-ı şedd da'va-yı ihrâk sûretidir:

Budur ki falan nâm karye sâkinlerinden Şükrullah bin falan mahfel-i kazâda karye-i mezbûreden falan nâm kimesne mahzarında üzerine takrir-i da'va edüp bundan akdem mezbûr falan tasarrufunda olan tarlâsında ateş yakub iki günden sonra ateş benim zimmetimde olan tarlâya ulaşub beyyinemizde mikdâr-ı ma'lum sekiz 'araba buğdây demedi yanmışdır suâl olunup şer'â tazmin olunmak taleb ederim dedikde gıbbe's-suâl merkûm falan cevâbında tarlâmda olan ekinimi ihrâk etdiğimde ateş soyunub andan sonra mezbûr Şükrullah'ın demedleri muhrik olmuşdur benim ekinim ihrâk etdiğimde aslâ havâda rih olmayub benim ateşimin sirâyeti ta'ayyün değildir dedikde müdde'-i-i mezbûr müdde'-i-i 'aleyhin cem'-i kelimâtından tasdik edicek kütüb-i mu'teberde mâdem ki ihrâk-ı hîn içinde olmayub sirâyet-i ta'ayyün olmayıcak hemen lâzım geldiği muhsarrah olmağın müdde'-i-i mezbûru da'vadan men' birle mâ-vaka'a kayd-ı şedd da'va-yı zabt-ı âbık sûretidir:

Mahmiye-i Edrene'de bân ve âbık emini olan Yusuf bin falan mahfel-i şer' de mahmiye-i mezbûre muzâfâtından falan nâm karye sâkinlerinden Murad bin Ferhad nâm Müslim ihzâr-ı mahzarında üzerine takrir-i da'va edüp mezbûr karye-i merkûmda orta boylu sarışun aklakaytu'l-asl Lalelzar binti Abdullah nâm câriye ile uzun boylu kara yağız olankaytu'l-asl Surure binti Abdullah nâm iki re's câriye âbıka ahz eylemiş suâl olunup alıverilmek taleb ederim dedikde gıbbe's-suâl merkûm Murad cevâbında fi'l-vâki' mezbûrân-ı âbıkları ben ahz eyledim lakin karyemiz müselleme tobrağı olup ben dahi olmağla ahz eylediğimiz evâbıkı müselleme gibi olanlar zabt idegelmeğin bir nehv-i sâbık-ı beyyine anlara teslim ederim deyüp fi'l-vâki' müselleme tobrağında vâki' olup ve ahz dahi müselleme olduğu nikât-ı haber ile ma'lum eder lakin bu ma'kule olan abk-ı zabt men-lehü'l-emr ve't-tefdiz kablinden müselleme beglerinde mahfuz olduğunun zuhûru ahz ve zabtı iki tarafından hasm-ı şer' zuhûruna mutasarrıf olduğu hasm ve

hakk-ı zâhir olıcak mezbûrları hâlâ emin olan merkûm Yusuf zabt etdirülüb mâ-vaka‘a kayd-ı şedd da‘va-yı sefine sûretidir:

Hâsbağçe huddâmından Şücaaddin ibn Ahmed meclis-i şer‘de Hsüeyin Reis ibn Kasım üzerine takrir-i da‘va edüp hâlâ işbu Hüseyin Reis’in bi-tariku‘l-mülkiyete vaz‘u‘l-yed eylediği on altı zirâ‘ şayka demekle ma‘ruf olan sefine ki hâlâ mahmiye-i İstanbul‘da falan iskelesinde târih-i kitâb senesi şehr-i Rebi‘u‘l-evveli evâhırında Mehmed Reis nâm kimesneden yüz seksen altun iştirâ olunmuş mülkumdür şer‘ ile mezbûr Hüseyin Reis’in idi kasr olup bana teslim olunmasın taleb ederim dedikde gıbbe‘l-istintâk mezbûr Hüseyin Reis cevâb verüp fi‘l-vâki‘ hâlâ benim yedimde olan on altı zirâ‘ şayka sâbika mezkûr Mehmed Resi‘in mülkü idi lakin merkûm Mehmed Reis târih-i mezkûrdan sonra sefine-i merkûmeyi el-Hâc Hasan nâm kimesneye bey‘ edüp andan dahi on bin akçeye iştirâ eyledim ana binâen vaz‘-ı yed ederim dedikde sefine-i mezbûr meclis-i şer‘e ihzârı müte‘azzir olan menkulâtıdan olmağla şehâdet-i da‘vada işâret-i lâzime olmağın tashim-i da‘va için sefine-i merkûme mezkûr Hüseyin Resi‘in yedinde olduğu tahkik için kablu‘ş-şer‘de mevlâna falan nâibe irsâl olup ol dahi tahâsahân-ı mezbûrân ve sâber-i bafriz Müslümanlar ile sefine-i mezkûrenin üzerine varub ‘akd-i meclis olduktan sonra müdde‘i-i mezbûr Şücaaddin merkûm Hüseyin Reis mahzarında mevlâna-yı merkûm huzûrunda işâret eyleyüb işbu sefine Mehmed Reis nâm kimesneden zikr olunan târihden bu kadar altun iştirâ olunmuşdur mülkumdür taleb ederim dedikde gıbbe‘l-inkâr ve ‘akibu‘l-istişhâd ‘udul-i Müsliminden falan ve filan li-eclü‘ş-şehâde mevlâna-yı mezkûrunda gelüp müşhâsin-i mezbûrin mahzarlarında işâret eyleyüb işbu on altı zirâ‘ şayka demekle ma‘ruf olan sefine-i ba‘nihâ müdde‘i-i mezbûr Şücaaddin târih-i mezkûrede Mehmed nâm kimesneden bizim huzûrumuzda yüz seksen altun iştirâ eyledi on altı zirâ‘ sefinedir biz bu hususa şâhidleriz şehâdet dahi ederiz deyü edâ‘-i şehâdet-i şer‘iyye etdiklerinden sonra mevlâna-yı mûmâ ileyh müdde‘i-i ‘aleyh ve şuhûd-ı mezbûrândan Basrihem meclis-i şer‘-i şerîfe gelüp mevlâna-yı mezbûr hâlâ zikr olunan minvâl-i muharrer üzere vâki‘ olduğu ihbâr edicek mevki‘-i sadr-ı kitâb hâkim-i ‘âdil ve muh‘âdil hazretleri dahi i‘âde-i şehâdet emr etmeğın muhâsamân-ı mezbûrân mahzarlarında hâkim-i mûmâ ileyh huzûrlarında i‘âde-i şehâdet eyleyüb fi‘l-vâki‘ mevlâna-yı merkûm falan ile sefine-i mezbûre üzerine varılıb işâret eylediğimiz on altı zirâ‘ şayka demekle ma‘ruf olan sefine ki hâlâ mezbûr Hüseyin Reis yedindedir ba‘nihâ müdde‘i-i mezbûr zikri mesbuk olan târihde bizim huzûrumuzda Mehmed Reis nâm kimesneden yüz seksen altun iştirâ eylediği on altı zirâ‘ sefinedir biz bu hususa şâhidleriz şehâdet dahi ederiz dediklerinde ba‘de‘t-ta‘dil ve‘t-tezkiye şehâdetleri hayyiz-i kabulde vâkı‘a olmağın mevki‘-i sadr-ı kitâb-ı müstetâb olan hâkim-i müşârün ileyh li-ezâl beynü‘l-enâm müşârün ileyh hazretleri sefine-i mezbûre müdde‘i-i mezbûr Şücaaddin’in vech-i meşrûh üzere mülkü olduğuna mezbûr Hüseyin muvâcehesinde hükm olup müdde‘i-i mezbûra teslim olunmasına tenbiye eylemeğın vâkı‘a bi‘t-taleb kayd-ı şedd da‘va-yı mülk-i isbât sûretidir:

Kamr binti Cafer nâm hâtun mahfel-i kazâda Dimitri veled-i falan nâm zimmi mahzarında üzerine takrir-i da‘va edüp mahmiye-i Edrene zeylinde merhûm es-sultân

Bayezid Hân hazretlerinin arazi-i mevki'asında Tob Yolu demekle ma'ruf mevzi'de vâki' olup ma'lumu'l-hudud olan bir kıt'a bâğ babam merhûm Cafer'den kalmış mülk-i mûrisim iken zimmi-i merkûm bilâ vech-i şer' tasarruf eder zevcem Hasan nâm râcîl beni Peravadi nâm kasabaya alıb gidüp müddet-i medidânda ikâmet etmekle da'vaya kâdre olmadım hâlâ gelüp hakkım taleb ederim deyüp mezbûr Dimitri istintâk olundukda zikr olunan bâğ Gübmünhal nâm zimmiyenin mülkü olup mürd oldukda beytü'l-mâl cânibinden bana bey' olunmuşdur mezbûre Kamr'ın mülk-i mûrisi olduğu ma'lumum değildir deyü inkâr ile cevâb verüp mezbûre Kamr'dan müdde'asına mutâbık beyyine taleb olundukda 'udul-i Müsliminden falan ve filan nâm kimesneleri ihzâr edüp lakin bâğın hududunu ta'yin için cânib-i şer'den emin irsâl-i lâzım ve mühim olmağın mevlâna Mehmed bin Ahmed nâm nâib irsâl olunup şâhidin-i mezkûrin müdde-i-i 'aleyh olan mezbûr Dimitri mahzarında zikr olunan bâğı ta'yin ve beyân edüp bir tarafı falan ve bir tarafı filan ve bir tarafeyni falan bâğlar ile mahdûd olan bâğ-ı mezbûre Kamr'ın babası Cafer'in mülk-i mahz ve hakk-ı sarihidir zevci ile Peravadi'de olmağla alâ elân da'va etmiştir deyü münker-i mezbûr muvâcehesinde şehâdet etdiler deyü mevlâna-yı müşârûn ileyh meclis-i şer'e gelüp hacz verüp şâhidân-ı mezkûran dahi meclis-i şer'e hâzıran olup hudud-ı mezkûre ile mahdûd olan bâğ-ı mezbûr Kamr'ın mülk-i mûrisidir deyü şehâdetlerini i'âde etdiklerine binâen ba'de't-ta'dil şehâdetleri hayyiz-i kabulde vâki'a olıcak zikr olunan bâğ mezbûre Kamr'a hükm olunup mâ-vaka'a kayd-ı şedd bu dahi da'va-yı mülk ve isbât sûretidir:

Vilâyet-i Anadolu'da kazâ-i Yalvac tâbi'nda falan nâm karye ahalisinden Mehmed Çavuş ibn Mustafa divân-ı keyvân sultaniye dâm-ı medâru'l-emin ve'l-emâfi mahmiye-i İstanbul'da beytü'l-mâl-i hâssa emini olup 'akâr-ı âti ez-zikre vaz'u'l-yed olduğu nehc-i şer' üzere sâbit olan Mehmed Ağa ibn Ali mahzarında üzerine takrir-i da'va edüp mahmiye-i mezbûre mahallâtından falan mahallede sâkin iken vefât eden Mehmed bin Cafer'in 'ala vechü'l-inhisâr Zuyulerhamin'in vârisi olup benim babam mezbûr Mehmed bin Mustafa ile müteveffâ-yı mezbûr Mehmed bin Cafer'in nâşi Aişe hâtun ibnet Mustafa liebi birâderler olduğuna bi'l-fi'il Yalvac kâdısı kudretü'l-kudât ve'l-hükkâm mevlâna Nurullah Efendi imzâsıyla ... ve hatemiyle mahtum târih-i kitâb mütevâlî evâhırı ile müverreh-i kitâb hükm-i ibrâ edüp hâkim-i mevki'u'l-kitâb tûba-lehu hüsn-i meâb hazretleri huzûr-ı müstetâblarında emin-i mezbûr mahzarında zeyl-i kitâb hâkimin masturu'l-esâmi oaln şuhûd tarafından mevlâna falan ve filan şehâdetleri ile 'ala nehcü's-şer' isbât edüp hâkim-i müşârûn ileyh müteveffâ-yı mezbûrun 'ala vechü'l-ihzâr vârisi olduğuna hükm olunmuş idi ana binâen 'ala zülk-i mahalle-i mezbûrede vâki' bir tarafı falan ile mahdûd olup emin-i mezbûr vaz'-ı yed etdüğü mülk-i menzil-i murisim müteveffâ-yı mezbûr Mehmed bin Cafer'in muhallefâtından olup habsubu's-şer' bana intikâl eylemiştir taleb iderüm deyüp gıbbe's-suâl ve'l-inkâr ve isru'l-istişhâd 'udul-i Müsliminden falan ve filan li-eclü's-şehâde meclis-i şer'e hâzıran olup menzil-i mezbûru'l-hudud müdde-i-i merkûmun mûrisi müteveffâ-yı mersum Mehmed bin Cafer'in muhallefâtındandır bi-tariku'l-irsü's-şer' müdde-i-i mezbûr çavuşa intikâl etmiştir biz bu hususa şâhidleriz şehâdet dahi ederiz deyü edâ-i şehâdet-i

şer‘iyye edüp gıbbe’r-ri’ayet-i şerâitu’l-kabul şehâdetleri hayyiz-i kabulde vâki‘ olup menzil-i mezbûru müdde‘i-i mezkûra hükm olunup mâ-vaka‘â kayd-ı şedd da‘va-yı netâc ile bu yundânı ahz sûretidir:

Bergusel nâm kasabada Muzaffer bin Timur meclis-i şer‘-i şerîfe hâzır olup mahmiye-i Edrene za‘îmi olan İbrahim Bey ibn falan mahzarında takrir-i kelâm edüp bundan akdem mahmiye-i İstanbul’da Belgrad cânibine ulaklık ile revâne olan dâru’s-sa‘âdet kapucıları Karsdan nâm mevzi’de uğradıklarında kavlinden hâsıl olan biz berdurı yundım almışlar idi hâlâ mezbûr İbrahim Bey’in yedinde buldum taleb ederim deyüp gıbbe’l-istintâk fi’l-vâki‘ zıkr olunan yundı hâssa kapucıları menzil-i merkûmdan alup Edrene’ye geldiklerinde gayri menzil-i bârgir tedârik etmekle merkûm yundı koyub gitdiler mersum Muzaffer’in yundı itdüği ma‘lumum degüldir deyüp ‘aleyhinden suâl olundukda gözinin iki cânibinde cerâhat eseri vardır deyü ‘aleyhim beyân etmekle mezbûr yund ihzâr olunup nazar olundukda fi’l-vâki‘ takrir etdüğü üzere bulunduğundan mâ‘ada zeyl-i kitâbda masturu’l-esâmi olan Müslümanlar dahi merkûm yund-ı mezbûr Muzaffer gider her küllisi netâcı olduğuna şehâdet etdiklerinde mezbûr Muzaffer’e hükm olunup mâ-vaka‘a bi’t-taleb kayd-ı şedd da‘va-yı meblağ-ı semenu’l-vasi sûretidir:

Mahmiye-i Edrene sâkinlerinden Abdülbaki Çelebi ibnu’l-merhûm Mustafa meclis-i şer‘e Beşer bin Avz nâm kimesneyi ihzâr ve mahzarında üzerine takrir-i da‘va edüp bundan akdem babam merhûm Mustafa vefât etdikde ben sagîr bulunmağla merhûm-ı mersumun muhallelâtından irs-i şer‘le bana intikâl eden hisse-i şâyi‘amı zabt ve hıfz kablu’ş-şer‘den Beşer vasi nasib olunmağla hisse-i şâyi‘amda mezbûr Beşer vesâyeti hasebiyle zabt ve tasarruf eyledüğü meblağdan zimmetinde olan bin akçe kalmışdır hâlâ taleb ederim deyüp gıbbe’l-istintâk mezbûr Beşer cevâbında fi’l-vâki‘ merkûm Abdülbaki Çelebi’nin babası merhûm-ı mezbûrdan kendüye ‘âid olup kabz ve tasarruf eyledüğüm hisse-i şâyi‘asından on bin akçesi bâki kalup lakin meblağ-ı merkûmu ba‘zı mümkünü’l-husul kimesnelere mu‘âmele-i şer‘iyye ile vermiş idim elân zimem-i nâsdadır gösterüp ahz-ı teslit ederim dedikde zıkr olunan meblağın taleb ve tahsili vasi-i mezkûrun tasarruf ve ‘akdiyle olduğu ecilden şer‘â vasiye lâzım gelmeğın meblağ-ı mezkûru Abdülbaki Çelebi’ye teslim-i tenbiye olunup mâ-vaka‘a bi’t-taleb ketb olundu da‘va-yı meblağ-ı kâsid sûretidir:

Mahmiye-i Edrene’de vâki‘ merhûme Aîşe Hâtun vakfına bi’l-fi‘il mütevellî olan Edhem ibn Abdullah meclis-i şer‘de Abide binti Receb mahzarında üzerine takrir-i da‘va edüp bundan akdem kâsidü’l-‘ayâr olan derâhim-i kâsidenin mezbûr altmış filoriye ve yüz on bir kâmil guruşa râyic iken merkûme Abide mâl-ı vakfdan altı bin dokuz yüz akçe hesâb üzere ‘ala tariku’l-karz otuz altı buçuk guruş ve on yedi buçuk esedi guruş ve altı sekr filori ve yüz yetmiş beş hurda akçe verüp hâlâ mezbûr akçe kâsid olup cedîd ceyyîd akçe zuhûr edüp filori yüz yigirmiye ve guruş-ı kâmil seksen v esedi guruş yetmiş râyic olmağla merkûme Abide’den ‘uzr olmak için kâsid ‘adedi ceyyîd ve cedîd akçe taleb ederim suâl olunsun dedikde gıbbe’s-suâl merkûme Abide

vech-i meşrûh üzere otuz altı buçuk kâmil guruş ve on yedi buçuk esedi guruş ve altı filori ve yüz yetmiş beş hurda akçe aldığına mukarrere olmağın habsbu's-şer'-i şerîf karzın misli ve kâsidin hînu'l-ahz olan kıymeti lâzım olduğu ecilden mezbûre Abide zikr olunan nukûdun misli olan 'aded kâmilî ve esedi guruş ve filori ve akçenin hînu'l-ahzda olan kıymetini verüp guruş-ı kâmil seksen ve esedi yetmiş ve filori yüz yigirmiye ve hurda akçenin kıymetini cem'a beş bin kırk akçe olup kâsid-i 'aded de bin sekiz yüz altmış akçe kesr-i tevcih etmeğın mâ-vaka'a bi't-taleb kayd-ı şedd sûret-i âhere fiyye:

Mahmiye-i Edrene'de merhûm falan vakfına hâlâ mütevellî olan Mehmed bin falan mahfel-i kazâda Mustafa bin Murad mahzarında üzerine takrir-i da'va edüp bundan akdem semân ve elf senesi şehr-i Reri'u'levvelî evâsıtında râyic olup hâlâ kâsid ve misli münk'ad olan hurda fâsidu'l-'ayâr akçeden merkûm Mustafa'ya mâl-ı vakfdan 'ala tariku'l-karz altı bin akçe verüp elân meblağ-ı mezbûr merkûm Mustafa zimmetinde olmağla tevliyetim hasebiyle taleb ederim deyüp gıbbe'l-istintâk merkûm cevâbında fi'l-vâki' mâl-ı vakf-ı mezbûrdan târih-i mezbûrda fâsidu'l-'ayâr olan derâhim-i kâsidinin her yüz ellisin bir filoriye iken altı bin hurda fâsidu'l-'ayâr akçe istikrâz edüp masârıfımda sarf eylemiş idim hâlâ merkûm akçe kâsid olup misli dahi münkât' olmuşdur şer'ân lâzım gelürse anı edâ' ederim dedikde imâm-ı sâni olan Ebu Yusuf hazretleri katında kâsidin hîn-i karzda olan kıymeti lâzım gelüp hîn-i karzdan kâsid-i mezbûrun her yüz ellisinin kıymeti bir filori etdüğü mezbûrların 'itirâf ve tasarruf ile zâhir olup kâsid-i mezbûrun her yüz ellisine bir filori vermek ile cem'a otuz sekiz filori lâzım gelüp oruz sekiz filori hâlâ râyic olan ceyyîd ve cedîd akçe olup kâsid 'adedinden bin dört yüz elli akçe kesr-i tevcih etmeğın mâ-vaka'a bi't-taleb ketb olundu vasi tarafından semen-i da'vayı ağnâm sûretidir:

Budur ki mahmiye-i Edrene muzâfâtından Bosna nâm karye sâkinlerinden olup bundan akdem mürd olan Tepru nâm zimmiyenin sülbiye kızları ve 'ala vechü'l-ihzâr vârisleri olan falan nâm sagîrlere kablu's-şer'-den vasi olan Martin veled falan mahfel-i kazâda mahmiye-i mezbûrede bi'l-fi'il beytü'l-mâl-i 'âmme ve mâl-ı mefkûd emini olan Yusuf Çâvuş ibn Abdullah mahzarında bi'l-vesâye takrir-i da'va edüp âher diyardan gelüp karye-i mezkûrda tavattun eden Dimo nâm zimmi mefkûd olup mezbûr Yusuf Çâvuş emâneti hasebiyle mefkûd-ı mezbûr olmak üzere zabt edüp telakkuf ile firûhat eyledüğü iki yüz iki yüz altmış dört koyundan yüz yigirmi iki koyun ve otuz sekiz toklu cem'a yüz almış koyun mezbûr Tepru'nun mülk-i mahzı olup mürd olmağla gıbbe'l-isrsü's-şer' kazları sagîr tâne mezbûr tâne intikâl etmiş iken mezbûr Yusuf Çâvuş zikr olunan koyunu bigayr-i vech-i şer' vaz'-ı yed idüp ba'zı kimesnelere fuzûlî bey' edüp itlâf etmişdir vesâyetim hasebiyle yüz altmış 'aded koyunun sagîrlere için yevm-i kabzda olan kıymetinin taleb ederim dedikde gıbbe's-suâl mezbûr Yusuf Çâvuş cevâbında zikr olunan iki yüz altmış dört koyunu mefkûd-ı mezbûrun olmak üzere emânetim hasebiyle sabt ve doksan beş akçeye bey' edüp akçesin kabz eyledim lakin zikr olunan koyundan hâlik-i merkûmun yüz altmış 'aded koyunu olduğu ma'lum değildir deyü mürd-i mezbûrun koyunu olduğunu münker için vasi-i mersumdan da'vasına mutâbık

beyyine taleb olundukda ‘udul-i Müsliminden falan ve filan mahfel-i şer‘e li-eclü’ş-şehâde hâzıran olup münker-i mezbûr muvâcehesinde gıbbe’l-istişhâd edâ’-i şehâdet-i şer‘iyye edüp fi’l-vâki‘ mezbûr Yusuf Çâvuş mefkûd-ı mezbûrdan olmak üzere zabt ve firûhat eyledüğü iki yüz altmış dört koyundan yüz kırk kıymetli yüz yigirmi iki koyunun ve yüzer kıymetli otuz sekiz toklu ki cem‘a yüz altmış koyunun hâlik-i mezbûrun mülk-i mahz-ı mefkûdudur merd olmağla sülbiye kızları sagır tâne mezbûr tâne intikâl eylemiştir zikr olunan koyundan yüz yigirmi kebir koyunları yevm-i kabzdan ve ahzdan kıymeti yüz kırk akçe olup ve otuz toklunun kıymeti kezâlik yevm-i kabzdan ve ahzdan yüz akçedir bu hususa şahidleriz şehâdet dahi ederiz dediklerinde gıbbe’t-ta‘dil ve’t-tezkiye şehâdetleri hayyiz-i kabulde vâki‘a oldukda bâyi‘-i gayrzi’l-yed üzerine da‘vayı hasmen tecviz eden ... ‘aleyhi’r-rahman mülkü’l-mu‘ayyen kulları üzere mezbûr Yusuf Çâvuşdan zikr olunan koyunları yevm-i kabzdan olan kıymeti mezbûrlara hükm olunup mâ-vaka‘a kayd-ı şedd hammâmında tahfif için verilen eşyâ-yı da‘va sûretidir:

İbrahim bin Abdullah meclsi- i şer‘-i şerîfde Edrene’de merhûm Mehmed Paşa hammâmında nâtur olan Hasan bin Ali mahzarında üzerine takrir-i da‘va edüp hammâm-ı mezbûriye girüb bir don ve bir gömlek ve iki makrama ve bir uçkur gusl için mezbûr Hasan’a verdim taleb ederim deyüp mezbûr Hasan istintâk olundukda bir don ve bir gömlek ihzâr edüp mezbûrdan ahz eyledim lakin işbu meclis-i şer‘e ihzâr itduğım don ve gömlek verüp makramaları ve uçkuru inkâr edüp takhim için bu hâzır olan don ve gömlek gayrı ne kadar akçe kıymetli don ve gömlek verdik deyüp dedikleri makramaların kıymeti ne idi deyü suâl olundukda yüz akçe yüz akçe kıymetlü bir gömlek ve kırk akçe kıymetlü bir don ve on beş akçe kıymetlü iki makrama ve on akçe kıymetlü bir uçkur virdüm taleb ederim deyüp mezbûr Hasan inkâr etmeğin ‘udul-i Müslimin’den falan ve filan meclis-i şer‘-i şerîfe hâzıran olup fi-nefsu’l-emr merkûm İbrahim mersum Hasan’a yüz akçe kıymetlü bir gömlek ve kırk akçe kıymetlü bir don meclis-i şer‘e iletdüğü gömlek ve donun gayridir ve on beş akçe kıymetlü uçkur kurutmağa verdi deyü edâ’ şehâdet-i şer‘iyye edüp inkâr etmekle’ gasb-ı mütbedel olmağın hasmen hükm olunup mâ-vaka‘a kayd-ı şedd da‘va-yı meblağ-ı ‘annu’l-müteveffi sûretidir:

Mahmiye-i Edrene Sâkinlerinden el-Hâc Çavuş bin Receb tarafından meblağ-ı âti ez-zikri ve kayz-ı vekil olup vekâleti hasm-ı şer‘ câhid mahzarında falan ve filan şehâdetleri sâbit olan Musa bin Ramazan mahfel-i kazâda husus-ı mezbûre emr-i pâdişâhi ile mübâşir ta‘yin olan Mehmed Çâvuş mübâşeretiyle mahmiye-i mezbûre muzâfâtından falan nâm karyede sâkin iken vefât eden İlyas subâşının zevce-i metrukesi ve vârisi olansagîre kızı Fatıma kablu’ş-şer‘de vasi nasib olunan Aîşe binti Abdullah nâm hâturn mahzarında üzerine bi’l-vekâlet takrir-i da‘va edüp müteveffâ-yı mezbûr İlyas müşârün ileyh Hâcî Çavuş’un karye-i mezbûrede vâki‘ ri‘ayetini tasarruf ve mahsulünü ahz ve kabz ve kendüye isâle subâşı ve vekil olup nahb sene mahsulün kabz edüp târih-i kitâb gelince beş senenin a‘şâr-ı şer‘iyye ve sâire-i rüsûmunun kabz etdüğü mahsulünden zimmetinde Hâcu Çavuş altmış bin akçe deyni olduğundan hâl-i sıhhatinde nahb-ı def‘-i ikrâr etmiştir suâl olunup merkûme Aîşe yedinde mercude ve makbuhuna olan muhallelâtından aliverilmek taleb ederim dedikde gıbbe’s-suâl ve

‘akibu’l-inkâr mezbûrdan da‘vasına mutâbık beyyine taleb olundukda ‘udul-i Müsliminden ve ahrâr-ı müvehhidinden falan ve filan li-eclü’s-şehâdet mahfel-i şer‘e hâzır olup gıbbe’l-istişhâd münkere-i mezbûr muvâcehesinde edâ’-i şehâdet-i şer‘iyye edüp fi’l-vâki’ merkûm İlyas subâşî hâl-i sıhhatinde subâşî olduğum Hâcî Çavuş mülk-i nukûdun ve kabz-ı ze’âmet mahsulünden zimmetimde altmış bin akçe deynim vardır deyü tav’â bizim huzûrumuzda ikrâr eyledi bu hususa şâhidleriz şehâdet dahi ederiz dediklerinde şâhidân-ı mezbûrân ‘aleyhi’t-tezkiye ve ta’dil olunup serrâ dahi ta’dil olunmak üzere iken mezbûre Aişe gaybet etdikden sonra zikr olunan şâhidler serrâ dahi ta’dil ve tezkiye olunduklarından ba‘de müsâmi’u’l-beyyine ve kabl-i tamâmu’t-ta’dil müdde-i-i ‘aleyh gaybet etdükde def’âu’l-lenâs hükm-i tecviz eden imâm-ı sâni ‘aleyhi’r-rahmanu’l-mülkü’l-bârî kavli üzere mücebi ile iltizâm olunup mâ-vaka’a kayd-ı şedd fuzûli gayrek arazisine zirâ‘at etdüğü buğdây da‘vası sûretidir:

El-Hâc Hafer bin Abdullah mahfel-i kazâda Hurrem bin Abdullah mahzarında üzerine takrir-i da‘va edüp mahmiye-i Edrene muzâfâtından falan nâm karyede vâki’ olup merkûm Hurrem’in tasarrufunda olan arazisine fuzûli gasbâ üç kile buğdây zirâ‘at edüp ve Kavr nâm yetimin arazisine vasisi ma‘rifetiyle iki kile buğdây zirâ‘at edüp kendü arazisinden ve yetim-i mezbûrun arazisinden hâsıl olan cem‘a otuz yedi kile buğdâyı mezbûr Hurrem için ahz ve kabz eylemiştir suâl olunup alıverilmesin taleb ederim dedikde gıbbe’s-suâl mezbûr Hurrem cevâbında fi’l-vâki’ kendi tasarrufumda olan arazide rez’ etdiğimde yigirmi beş kile ve yetim-i mezbûr arazisin on iki kile ki cem‘a otuz yedi kile buğdây ahz ve kabz eyledim lakin fuzûli arazisine rez’ etmekle arazi-i mezkûre noksân tevcih etmiştir noksândan ziyâdesin vereyim deyü ‘itirâf eylediğinde noksân-ı mezbûr ba‘de’t-takvim tahmin olunmak üzere mezbûr Hurrem ahzına mu‘terif olduğu otuz yedi kile buğdây mezbûr el-Hâc Hafer’e edâ’ye hükm olunup mâ-vaka’a kayd-ı şedd ‘uhde-i vekil-i râbi’ olmağla müdde‘asının edâ’sına tenbiye sûretidir:

Tüccâr tâifesinden Mustafa ibn falan mahfel-i kazâda mahmiye-i Edrene’de vâki’ merhûm ve mebrûru’s-sultân Murad Hân taleb-şirân-ı ‘imâret-i ‘âmilelerinden vekil-harc olan Hamza bin Hüseyin mahzarında üzerine takrir-i da‘va edüp mezbûr Hamza zimmetinde mikdâr-ı beyyinemizde ma‘lum-ı ‘asl behâsından sekiz yüz akçe hakkım vardır taleb ederim dedikde gıbbe’l-istintâk mezbûr Hamza cevâbında fi’l-vâki’ mezbûr Mustafa’dan ‘imâret-i ‘âmile için vekil-harc olduğum ile sekiz yüz akçe olan iştirâ edüp kabz etdükden sonra hammâle tahmil edüp giderken dökülüb zâyî’ olmuştur deyü vakf için vekâlet iştirâ ve kabzına mu‘terif oldukda ‘uhde-i vekil-i râbi’ olduğuna binâen meblağ-ı mezbûrun edâ’sına tenbiye olunup mâ-vaka’a şedd umerâ-ı mutlık zevcinde ba‘zısına da‘va etdükde ‘avdet-i mahsus olanı yemin ile kimesne mahsus olanı isbâtları ile kabz sûretidir:

Budur ki falan nâm zimmiye mahfel-i kazâda mutlık olan Anderye veled-i falan mahzarında üzerine takrir-i da‘va edüp işbu meclis-i şer‘de hâzır olan üç ‘aded falan ve beş eski zamân sahanları benim mülküm olduğundan mâ‘ada zimmiyelere mahsus bir kemhâ kaftân dahi mülk-i sarihim iken bilâ vech-i şer‘ tasarruf edüp bana tesliminden

imtinâ‘ eder suâl olunup aliverilmesin taleb ederim deyüp gıbbe’s-suâl zıkr olunan kaftân nisvân-ı mahsus olup o ma‘kulde zevcinin yemini ile tasdik olunmağın mezbûr zimmiyeye yemin verilüb ol dahi yemin-billah etdikden sonra mezbûr kaftân mezkûre-i zimmiyeye hükm olunup zıkr olunan sahanları iki tâifiye dahi sâlih olmağın o ma‘kule zevciyetine lâzım olmağın falan ve filan nâm zimmiyeler zıkr olunan sahanların mezbûre zimmiyenin olduğuna zevc-i mutlık olan mersum Anderye muvâcehesinde edâ’-i şehâdet-i şer‘iyye etmeğın merkûmiye hükm olunup mâ-vaka‘a kayd-ı şedd ricâle ve nisâyâ sâlih olan esbâbı zevce-i müteveffâ ile ahz etdüğü sûretidir:

Mahmiye-i Edrene’de falan nâm müteveffânın sülbiye kızı ve verâseti tarafından şuhûd-ı ‘udul ile vekâleti sâbit olan Hüseyin bin Abdullah mahfel-i kazâda müteveffâ-yı mezbûrun zevce-i metrûkesi olup muhallefât-ı âtiyeye vaz‘iyyetü’l-yed olan Şanhuban binti falan mahzarında takrir-i da‘va edüp müteveffâ-yı mezbûrun muhallefâtı hâlinde bulunan ... ve falan ve filan müteveffâ-yı mezbûrun olmağla eşyâ-yı mezkûreden müvekkilemin hissesi olan semenini taleb ederim deyüp gıbbe’l-istintâk mezbûre Şanhuban zıkr olunan eşyanın cümlesi benim mülkümdür deyü da‘va etmekle müteveffâ zevci olan nisvân mahsumu olan eşyâyı ve ricâle ve nisâyâ ve ricâle sâlih olan eşyâyı zevcesi beyyiniyle şer‘â ahz ve kâdir olup ol cihetden zıkr olunan eşyanın ba‘zısı nisvâna ve ba‘zısı iki tâife-i sâlih olup vekil-i mezbûr zıkr olunan esbâb-ı müteveffânın idüğın isbâtdan dahi ‘âciz olmağla mezbûr Şanhuban’a yemin verilüb eşyâ-i mezkûreye hükm olunup mâ-vaka‘a kayd olundu iddi‘â-yı lakt sûretidir:

Dâru’n-nasr olan mahmiye-i Edrene’de vâki‘ merhûm Ağa Mescidi’nde lakt tarikiyle ba‘zı esvâb bulunmağla Ali bin Ömer mahfel-i kazâyâ gelüp esvâb-ı mezkûreden bir lâciverd ferrâce ve bir masu’l-acesi kaftân benim mülkümden zâyî‘ oldu deyü iddi‘â edüp istiklâ için esbâb-ı mezkûrenin evsâfı tahfiz olundukda mezkûr Ali her birinin evsâfin ta‘yin eylemekle edâ’-i tenbiye müdde‘iyâ ‘alâmet-i hall olduğu li-mes’elesi maktuzâsınca esbâb-ı mezkûre merkûm Ali’ye def‘-i vaz‘ olunup mâ-vaka‘a kayd-ı şedd da‘va-yı mâl-ı vakf ve isbât sûretidir:

Mahmiye-i Edrene’de merhûm falan vakfına hâlâ mütevellî olan Ali bin Avz mahfel-i kazâda Mehmed bin Abdullah mahzarında üzerine takrir-i da‘va edüp mezbûr Mehmed zimmetinde vakf-ı mezbûr mâlından bin akçe karzdan ve yüz akçe mu‘âmele-i şer‘iyyeden deyni olup meblağın-i mezbûrin zimmetinde deyni olduğuna Müslümanlar huzûrunda dahi ‘itirâf etmeğın hâlâ taleb ederim deyüp gıbbe’s-suâl ve’l-inkâr isru’l-istişhâd ‘udul-i Müsliminden falan ve filan mahfel-i şer‘e li-eclü’ş-şehâdet hâzıran olup biz bu hususa şâhidleriz şehâdet dahi ederiz ki mezbûr Mehmed bizim huzûrumuzda vakf-ı mezbûr mâlından ‘ala tariku’l-karz bin akçe mu‘âmele-i şer‘iyyeden ve yüz akçe zimmetimde lâzımu’l-edâ’-i deynimdir deyü ‘itirâf eyledi deyü münker-i mezbûr muvâcehesinde edâ’-i şehâdet-i şer‘iyye etdiklerinde şehâdetleri ba‘de’t-ta‘dil ve’t-tezkiye hayyiz-i kabulde vâki‘a olıcak mücebiyle hükm olunup mâ-vaka‘a kayd-ı şedd da‘va olan mâl-ı kâzyâ ikrâr etmeyüb mukarrerle teklif-i yemin sûretidir:

Mahmiye-i Edrene sükkânından Ali bin Avz mahfel-i kazâda Mehmed bin Abdullah mahzarında üzerine takrir-i da'va edüp mezbûr Mehmed zimmetinde 'ala tariku'l-karz iki bin akçe hakkım olup vermeden ta'allud eder hâlâ aliverilmesin taleb ederim deyüp merkum Mehmed istintâk olundukda karz-ı şer' den mâl-ı müdde-i-i mezkûr zimmetinde bin akçe idi kâzyâ bunda akdem iki bin akçedir deyü 'itirâf etmiştir ikrâr-ı mezkûrede kâzib olduğu imâm-ı sâni hazretlerinin kavli şerîfleri ile yemin verilsün deyüp müdde-i-i mezkûr Ali dahi mezbûr Mehmed ikrâr-ı mezkûrunda kâzid olduğuna yemin-billah etdikden sonra iki bin akçenin edâ'sına tenbiye olunup mâ-vaka'a kayd-ı şedd da'vasına ikâmet-i beyyineden 'âciz olmağla tahlif sûretidir:

Mustafa ibn Sefer meclis-i şer'de falan nâm zimmi üzerine takrir-i da'va edüp mezbûr zimmi karz-ı şer'de dört yüz akçe hakkım olmağın hâlâ aliverilmesin taleb ederim deyüp gıbbe'l-inkâr mezbûr Mustafa'dan takrir-i meşrûhuna mutâbık beyyine taleb olundukda isbât-ı bi'l-beyyine 'âciz olup merkûm Mustafa meblağ-ı mersum müdde-i-i mersume karzında zimmetinde edâ'sı lâzım deyni olmadığına yemin-billah el-garinellezi enzelelü'l-incil 'ala resul İsa 'aleyhisselam etdikden sonra mâ-vaka'a bi't-taleb kayd-ı şedd da'va-yı şâhid-i ağzanın şehâdet sûretidir:

Falan mahfel-i şer'e bundan akdem vefât eden merhûm Mehmed nâm müteveffânın sulbi oğlu ve 'ala vechü'l-ihzâr vârisi olan Hasan nâm kimesne ihzâr ve mahzarında üzerine takrir-i da'va edüp müteveffâ-yı mezbûr Mehmed zimmetinde cihet-i karzdan üç bin akçe hakkım olup deyn-i merkûmu Müslümanlar huzûrunda sahhanı hâlinde ikrâr dahi etmiştir hâlâ muhallefâtından taleb ederim deyüp gıbbe's-suâl ve 'akibu'l-inkâr müdde-i-i mezbûrdan da'vasına mutâbık beyyine taleb olundukda 'udul-i Müsliminden Mehmed bin Ramazan meclis-i şer'e li-eclü's-şehâdet hâzır olup münker-i mezbûr muvâcehesinde gıbbe'l-istişhâd edâ'-i şehâdet-i şer'iyye edüp fi'l-vâki' müteveffâ-yı merkûm Mehmed hâl-i hayâtında benim huzûrumda müdde-i-i mezbûre cihet-i karzdan üç bin akçe lâzımı'l-edâ' deynim vardır deyü ikrâr etdik bu hususa şâhidim şehâdet dahi ederim dedikden sonra falan mahfel-i şer'e hâzıran olup hâlâ hariz olmağla meclis-i şer'e huzûr-ı müte'azzir olan müdde-i-i mezbûre müteveffâ-yı mezbûr hâl-i hayâtında ve kemâl-i sıhhatinde cihet-i karzdan üç bin akçe lâzımı'l-edâ' deynim vardır deyü huzûrumuzda 'itirâf eyledi ben bu hususa şâhidim şehâdet dahi ederim sen dahi şâhidim olun benim lisanımın şehâdet eylen deyü beni eşhâd etdi biz dahi bu hususa mezbûre merkûm lisanından şâhidleriz şehâdet dahi ederiz deyü edâ'-i şehâdet-i şer'iyye etdiklerinde şehâdetleri ba'de ri'âyet-i şerâitu'l-şehâdet 'ala eşhâdet hayyiz-i kabulde vâki'a olmağın merhûm mezbûrun muhallefâtından meblağ-ı merkûmun edâ'sına ba'de't-tahlifü's-şer' hükm olunup mâ-vaka'a kayd-ı şedd şart-ı musîye 'adem-i 'âriyet da'vası ile tazmin sûretidir:

Merhûme falane hâtun nâm müteveffânın muhallefâtından vasi olan babası Mehmed Çelebi mahfel-i kazâda Şaban bin Abdullah nâm müteveffânın eytâmına vasi olan Aişe binti Hazer mahzarında üzerine takrir-i da'va edüp bundan akdem mezbûre falan merhûm mevteinde hacc-ı şerîfe on iki bin akçe vasiyet edüp cânib-i birden hacc

olunmak için şart etmekle meblağ-ı merkûmu mezbûr Şaban'a verüp mezkûr Şaban şart-ı musîye muhallefât edüp cânib-i bahrdan sefer edüp kasaba-i falanda fevt olmuş muhallefât etdüğü ecilden cümle mâlî tazmin olunmağa yedimde şeyhü'l-İslâm hazretlerinden fetvâ-yı şerîfim vardır deyü da'va edüp gıbbe'l-istintâk vasi-i merkûme Aîşe müteveffât-ı mezkûre cânib-i birden hacc olunmak şart etdüğün merkûm Şaban muhallefât etdüğün inkâr edicek ba'de't-talebu'l-beyyine 'annu'l-müdde'î 'udul-i Müsliminden falan ve filan mahfel-i şer'-i şerîfe li-eclü's-şehâdet hâzıran olup gıbbe'listinşâd münker-i mezbûr muvâcehesinde biz şâhidleriz şehâdet dahi ederiz müteveffât-ı mezkûre falan cânib-i birden hacc olunmağın şart edüp meblağ-ı merkûmu mezbûr Şaban tamâmen teslim edüp ol dahi minvâl-i meşrûh üzere meblağ-ı mezkûru ahz u kabz etdükdüden sonra şart-ı mezkûra muhallefât edüp cânib-i bahrdan sefer etmişdir deyü edâ'-i şehâdet-i şer'iyye etdikleri ecilden ba'de't-ta'dil ve't-tezkiye şehâdetleri hayyiz-i kabulde vâkı'a olıcak mücebiyle hükm olunup mâ-vaka'a olundu hasmen tevcih etmedüğü sûretidir:

Merhûm el-Hâc Sefer vakfına müteveli olan Ramazan bin Abdullah mahfel-i kazâda Cafer Çelebi vakfına müteveli olan Osman bin Musa mahzarında üzerine takrir-i da'va edüp merkûm Cafer Çelebi'nin vakf odalarında olan çürük kebir dut ağacı şiddet-i rüzgâr ile yıkılıb mezbûr el-Hâc Sefer vakfında olan dükkânından bir dükkânın yakmak ile tazmin etdirilmek taleb ederim deyüp merkûm Osman'ın kabzına suâl olundukda ikrâr ile cevâb verüp lakin mersum Ramazan bundan akdem zikr olunan ağacın kal'î için tenbiye olunmuş idi deyü istintâk olundukda tenbiye olunduğuna mu'terif olıcak efrâd-ı âheriden biri tenbiye etmeye hasmen tevcih etmedüğü kütüb-i mu'teberde mastûr olmağın mâ-vaka'a bi't-taleb kayd-ı şedd şakî olan kimesneyi mahalleden ihrâc sûretidir:

Mahmiye-i Edrene mahallâtından falan mahallesi ahalisinden falan ve filan ve sâirleri meclis-i şer'-i şerîfe hâzıran olup mahalle-i mezbûre sâkinlerinden falan nâm kimesneyi ihzâr ve mahzarında takrir-i merâm edüp mezbûr falan dâima fesâd üzere olmağla mahalle-i mezbûre Müslimine ezadan hâli olmaduğuna mâ'ada şakî ve bed-fi'il olup bu hâlinde cümlemiz necibli olmağın mahalleden ihrâc olması için cânib-i şer'de tenbiye olunmasın taleb ederiz dediklerinde gıbbe's-suâl ve 'akibu'l-inkâr mezbûrun ifsâd ve şükâ'sına ahâli-i mahalle-i mezbûreden falan ve filan haber vermeğün mahalle-i meclis-i mezbûrdan hurûcuna kablu's-şer'den tenbiye olunup mâ-vaka'a kayd-ı şedd ahâli-i mahalleye müterlîğına haber verdikleri sûretidir:

mahmiye-i Edrene mahallâtından falan hâtun ibnet falan mahfel-i şer'e zevci olup kırk yedinci ağâ bölüğünde sîm-i deyyin Mehmed Beşe nâm râcil ihzâr ve mahzarında takrir-i kelâm edüp zevcim mezkûr Mehmed Beşe ekser evkâtta mest ve lâ-ya'kal olduğundan mâ'ada gece ile nısf-ı leylin âlet-i harbiyle eve gelüp bana bi-vech-i şetm galîz ile şetm ve harb-ı şedîd ile harv edüp ve kâhi helâk kasdına yâlen-i ber'ğla özrin buyurub feryâd fetânında ahâli-i mahalle-i mezkûrda mütesellim ve münhazırlardır hâlâ mezkûrın hakikat-i hâli mahalle-i mezbûre ahâlisinden istihbâr olunup cevâbları tahrir olunmak

taleb ederim dedikde huzûr-ı mezbûr-ı merkûm râcilden suâl olundukda inkâr ile cevâb vericek ahâli-i mezbûreden falan ve filan ve sâirleri bâ-serhem mahfel-i şer'e hâzırın olup fi'l-vâki' mezbûr Mehmed Beşe ekseru'l-leylde lâ-ya'kal nısfu'l-leylde evine gelüp bigayr-i vech-i şer' zevcesi mezkûru harb-i şedîd ile harb ve şetm edüp habbe kerre katl etmek istedik feryâddan evimizde dermeyüb kapusına varub men' ve def eylemişizdir ve ahâli-i mahallenin nicesi üzerine sellü'l-seyf edüp helâkına kasd etmekle elinden gücle halâs olmuştur hatta mahallemizde sâkin olun Kasım Paşa Câmi' imâmı olan Ali Çelebi nâm berâhan-ı 'arzın vakt-i 'aşâda kapusın yakub envâ' hakâret ve eziyyet etdikden mâ'ada gâh-ı 'az olup donanmâya gidüp gâh yeniçeriyim deyü mahalle müzâyeçinde zalân ve şekâdan hâli olmayub her vechile if'âl ve evzâ'ından zencideyüz deyü 'ala tariku's-şehâdet haber veridiklerinde mâ-vaka'a bi'at-taleb vuku' üzere ketb olundu bu fasl şehâdet beyânında olup mukarrerle bi'l-lahsib sûretidir:

Budur ki otuz dördüncü bölükde kurucılar zümresinde Ali Bey ibn falan nâm kimesne meclis-i şer'de divân-ı 'âlîde vüzarâ-i 'âzam ve vükelâ-yı zûyu'l-ihtirâm huzûr-ı şerîflerinde yeniçeri beytü'l-mâl emini olup Kayseriyye'de şehid olan sekbân başı Ali Ağa bin falanın muhallefâtına vaz'u'l-yed olan Mehmed subâşı ibn Mustafa mahzarında takrir-i kelâm edüp ben müteveffâ-yı Ali Ağa'nın babası mezbûr kulunun liebvâm karındâşı falanın oğlu ve 'ala vehcü'l-ihzâr vârisi merhûm ve mezbûr Ali Ağa bu vech üzere hâl-i sıhhatinde mirâr-ı ikrâr ve 'itirâf dahi etmiştir mukarrerle bi'l-lahsib olduğum cihetden istimâ'-ı mastûr edâ'sına nakl-i şer' irâdına mevkûf olan umûrdan değildir muhallefât-ı mezbûreyi verâsetim hasebiyle talep ederim deyüp gıbbe's-suâl ve'l-inkâr ve 'akıbu'l-istişhâd 'udul-i Müsliminden vesikât mevcudiyetinden falan ve filan ve falan li-eclü's-şehâdet meclis-i şer'-i şerîfe hâzırın olup müteveffâ-yı mezbûr Ali Ağa hâl-i sıhhatinde mezbûr kurucu Ali Bey benim babam mezbûr kulu liebvâmm-ı karındâşı falanın oğludur deyü bizim huzûrumuzda ikrâr ve 'itirâf etmiştir müteveffâ-yı mezbûr Ali Ağa'nın vâris-i merkûm kurucu Ali Bey'e münhasıradır biz bu hususa şâhidleriz şehâdet dahi ederiz deyü edâ'-i şehâdet-i şer'îyye etdiklerinde gıbbe'r-ri'âyet-i şerâitu'l-kabul şehâdetleri hayyiz-i kabulde vâkı'a olup merkûm kurucu Ali Bey müteveffâ-yı mezbûr sekbân başı Ali Ağa'nın mu'azzal-ı bi'l-lahsib Ömer oğlu Ali vechü'l-ihzâr vârisi olup muhallefât-ı mezkûreye müstehak idüğüne hükm birle mâ-vaka'a gıbbe't-taleb kayd-ı şedd bu dahi mukarrerâne bi'l-lahsib isbât sûredir:

Mahmiye-i Galata havâss-ı Konstantiniyye'de beytü'l-mâl-ı hâssa emini olan zahru'l-akrân Mahmud Çavuş ibn Ahmed divân-ı keyvânu'l... sultânide dâm-ı medâmu'l-emin ve'l-emâni mahmiye-i İstanbul'da Mimarbaşı Mahallesi sâkinlerinden el-Hâc Cafer bin Kurd mahzarında takrir-i kelâm edüp bundan akdem Kefe bâzırgânlarından bâğcı el-Hâc Pervane vefât etdikde merhûm el-Hâc Pervane vefât etdikde merhûm el-Hâc Cafer muhallefâtından beş tulum sâde Kefe yâğı ki kırk döt kantârdır Galata'da bulup 'alakası yoğ iken ahz edüp dört yüz sikke filoriye bey' etmiştir zikr olunan bâğ mevzunâtdan ve müselliyyâtdan olmağla emânetim hasebiyle mazbur el-Hâc Cafer'den ol mikdâr bâğ talep ederim deyüp mezbûr el-Hâc Cafer istintâk olundukda fi-nefsu'l-emr merhûm-ı merkûm Pervane'nin ol mikdâr sâde Kefe yâğını ahz u kabz eyledim lakin mezbûr el-

Hâc Pervane'nin ben liebivâmm birâderi oğlu ve 'ala vechü'l-ihzâr vârisiyim dâru'l-harbte Çerkes vilâyetinde falan nâm karyede nevz-i babamızın ismi Kunduz ve anâmızın ismi falandır ve art-ı âher olmamağın zıkr olunan yâğ habsbu's-l-irsü's-şer' bana intikâl eylemiştir ol vechile ahz u kabz eyledim deyüp gibbe's-suâl ve'l-inkâr mezbûrânın tevellüdleri her biri Çerkes vilâyetinde olıcak nakl ve şehâdet teklifine müsâğ olmamağın beyyine taleb olundukda merkûm el-Hâc Cafer hâl-i minvâl-i meşrûh üzere olduğuna sâbıkda Galata kâdısı olan mevlâna falan efendi ibn filan imzâsıyla hamz ve hatmıyla mahtum emânet-i mezbûreyi sâbıkâ mutasarrıf olan falan Çâvuş ibn filan mahzarında verâset-i subûtu verâset-i hükm-i müştemil hüccet-i ibrâz edüp lakin kudât-ı memalik mahmiye-i mezbûre bu ma'kule beytü'l-mâla müte'allik olan mevvâdın on bin akçeden ziyâdenin da'vasını istimâ'ından nehy-i te'kid ve men'-i şedîd ile memnu'lar olup divân-ı hümayûndan kudât-ı 'asâkir huzûrlarında ve defterdâr efendi huzurlarında istimâ' emr olduğu cihetden hüccet-i mezbûre ... ve mahzar olup 'amele behâl olmayıcak mezbûr el-Hâc Cafer cevaba mutasaddi olup asl ve nesbe şâhid olan kimesneler hâzır değildir ammâ müteveffâ-yı mezbûr el-Hâc Pervane 'ale's-şer' istişhâd mürâr-ı ünsiye ikrâr edüp benim için liebivamm-ı biraderimdir bundan gayri vârisim yoktur demiştir ikrâr-ı mezbûre şâhidlerim hâzırdır istimâ' olunmasın taleb ederim deyicek müteveffâ-yı mezbûr ile müdde-i-i merkûm dâru'l-harbde müteveli oldukları ecilden nakl-i şehâdet teklifine müsâğ olmaduğundan mâ'ada ikrâr-ı bi'n-nesb beyyine ikâmet olduğu sûrette dahi nakl ile istimâ' câiz olmadığı cihetden beyyine-i mezbûre-i istimâ' câiz olup kâimmakâm sadr-ı 'âzâm hazretleri dahi istimâ'a icâzet buyurmağın falan ve filan ve falan nâm kimesneler divân-ı keyvân-ı eyvânû's-sultânide hâzır olup mezbûr el-Hâc Pervane bin Kunduz bizim huzûrumuzda merkûm el-Hâc Cafer benim liebivâmm birâderim ve vârisimdir babamızın ismi Kunduz anâmızın ismi falandır ve verâsetim mezbûra münhasıradır vâris-i âher yoktur deyü mirâr-ı ikrâr eyledi biz bu hususa şehâdet dahi ederiz deyü edâ'-i şehâdet-i şer'iyeye edüp gibbe'r-ri'âyet-i şerâitu'l-kabul şehâdetleri hayyiz-i kabulde vâkı'a olup mukarrerle bi'n-nesb beytü'l-mâldan mukaddem olmağın mezbûr el-Hâc Cafer'in minvâl-i meşrûh üzere verâsete hükm olunup mâ-vaka'a kayd-ı şedd isbât-ı verâset sûretidir:

Vilâyet-i Anadolu'da mahmiye-i Üsküdar mahallâtından falan mahallesi sâkinlerinden Ali bin Mustafa bin Sunduk nâm yetimlerin kablu's-şer'den mensub-ı vasileri olan Münüre hâtun ibnet İbrahim tarafından ve yine mahalle-i mezbûreden Gülzar binti Abdullah nâm hâtun tarafından husus-ı âti ez-zikre câhid-i tariku's-subût şer'â vekâleti sâbit olan Yakub bin Veli meclis-i şer'de cennet-mekân ve halid-i işyân merhûm es-Sultân Murad Hân hazretlerinin vâlideleri merhûme ve mağfûru'l-hümâ falan sultânın mahmiye-i Üsküdar'da vâkı' olan evkâfına müteveli olan merhûme-i merkûmenin mahmiye-i mezbûrede vâkı' olan Câmi'-i Şerîf Mahallesi'nde vâkı' olan emvâtdan cânib-i beytü'l-mâla 'âid olan muhallefâtının kabzına me'mur olmağla muhallefât-ı âtiyyeye vâzı'u'l-yed fahru'l-akrân Hasan Çâvuş ibn Abdullah mahzarında takrir-i kelâm edüp bundan akdem mahalle-i mezbûre ahalisinden olup Câmi'-i şerîf kurbunda vâkı' ola 'imâretde vefât edüp muhallefâtı müteveli-i mezbûr yedinden mazbût olan

Mehmed bin Sunduk'un müvekkele-i vasisi olduğu mezbûrân Ali ve Mustafa Çelebi oğulları ve vârisleri ve müvekkele-i mezbûre Münüre anâsı ve irsesi ve mezbûre Gülzar zevcesi ve vârisidir müteveffâ-yı mezbûrun verâseti mezbûrlara münhasıra olup muhallefât-ı mezkûre habsbu'l-irsüş-şer' mezbûrlara intikâl etmeğin vekâlet-i mehâketim hasebiyle taleb ederim deyü gıbbe's-suâl ve'l-inkâr ve isru'l-istişhâd 'udul-i Müsliminden falan ve filan mahfel-i kazâya li-eclü's-şehâde hâzıran olup mezbûrân Ali ve Mustafa müteveffâ olup muhallefâtı müteveli-i mezbûr yedinden mazbût olan Mehmed bin Sunduk'un sulbi oğulları ve vârisleri mezbûre Münüre müteveffâ-yı mezbûrun anâsı ve vârisesi ve mezbûre Gülzar zevcesi ve vârisesidir müteveffâ-yı mezbûrun verâseti mezbûrlara münhasırdır vâris-i âher ma'lumumuz değildir bu hususa şâhidleriz şehâdet dahi ederiz dediklerinde şehâdetleri gıbbe'r-ri'âyet-i şerâitu'l-kabul hayyiz-i kabulde vâkı'a olup merkûmlar müteveffâ-yı mezbûrun 'ala vechü'l-ihzâr vârisleri olup muhallefât-ı mezbûreye müstehak etdiklerinden muhallefât-ı mezbûre vekil-i mebura teslim olunmağa hükm olunup mâ-vaka'a kayd-ı şedd isbât-ı verâset ve şâhid-i ağzanda şehâdet sûretidir:

Mahrûsa-i mezbûr mahallâtından falan mahallesi sâkinlerinden Aişe hâtun ibnet el-Hâc Avz mahfel-i şer'de divân-ı sultânide cümle vezir-i 'âzam ve vükelâ-i 'ala makâm hazretleri huzûr-ı şerîflerinde mahrûsa-i mezbûrede fevt olup muhallefâtından ba'zı hızâne-i 'âmirede mazbût olan Ceyha Ali ibn Kara Mustafa muhallefâtına vâz'u'l-yed olan kal'a kâlâ mâcid ve alâ 'âli es-sûret-i erbâbu'l-mehâmed ve'l-ma'âli zülkadru'l-raki' ve'l-habdu'l-meni' hâlâ Anadolu defterdârı Mahmud Efendi ibnû'l-müvellilü'l-merhûm tûru'l-gazâil ve habru'l-'ulum mu'allim-zâde demekle ma'ruf Ahmed Efendi mahzarında takrir-i kelâm edüp ben müteveffâ-yı mezbûr Ceyha Ali'nin zât-ı rahm ve vârisesiyim şol vechile ki benim babam el-Hâc Avz ile müteveffâ-yı mezbûr Ceyha Ali'nin verâseti benimle menkûhesi Mülayim binti Abdullah'a münhasıradır vâris-i âher olmamağın muhallefât-ı mezbûreden hızâne-i 'âmireden mazbût olan iki haml akçenin süls-i erbâ'ı bi-tariku'l-irsüş-şer' bana intikâl eylemiştir taleb ederim dedikde gıbbe's-suâl ve'l-inkâr ve isru'l-istişhâd 'udul-i Müsliminden falan ve filan li-eclü's-şehâdet meclis-i şer'e hâzıran olup müdde'i-i mezkûre Aişe hâtun mahrûsa-i mezbûre ahalisinden olup bundan akdem vefât etdikde muhallefâtından hızâne-i 'âmirede iki haml akçe mazbût olan Ceyha Ali'nin zât-i Ali'nin zât-ı rahm ve vârisesidir şol vechile ki müdde'i-i mezkûre Aişe'nin babası el-Hâc Avz ile müteveffâ-yı mezbûr Ceyha Ali'nin babası Kara Musatfa liebivâmm birâderleridir babalarının ismi Ömer ve anâlarının ismi Zeyneb'dir müteveffâ-yı mezbûrun verâseti müdde'i-i mezbûre ile menkûhesi Mülayim'e münhasırdır vâris-i âher yoktur biz bu hususa şâhidleriz şehâdet dahi ederiz deyü edâ-i şehâdet-i şer'iyye edüp gıbbe'r-ri'âyet-i şerâit el-kabul hayyiz-i kabulde vâkı'a olup ve mahrûsa-i mezbûrede falan ve filan meclis-i şer'e hâzıran olup mahrûsa-i mezkûrede falan mahallesi ahalisinden olup hâlâ mahrûsa-i mezbûrede olmağla meclis-i şer'e huzûr-ı müte'azzir olan falan müdde'i-i mezkûre Aişe hâtun müteveffâ-yı mezbûr Ceyha Ali'nin zât-ı rahm ve vârisesidir verâseti mezbûre Aişe ile menkûhesi mezkûre Mülayim'e münhasıradır vâris-i ma'lum değildir ben bu hususa

şâhidim şehâdet dahi ederim siz dahi şâhid olun benim lisânımdan şehâdet eylen deyü edâ'-i şehâdet etdi biz dahi hukûk-ı mezbûre merkûm falan filan lisânından şâhidleriz şehâdet dahi ederiz deyü edâ'-i şehâdet-i şer'iyeye etdiklerinde şehâdetleri ba'de ri'âyet-i şerâitu'l-kabulu's-şehâdet 'ala şehâdet-i hayyiz-i kabulde vâkı'a olup mezbûr Aişe müteveffâ-yı mezbûrun zât-ı rahmı ve muhallefâtının süls-i erbâ'ı müstehak ve vârisesi olduğuna ve meblağ-ı mezbûrun süls-i erbâ'ı mezbûre Aişe'ye teslim olunmağın hükm olunup mâ-vaka'a gıbbe't-taleb ketb olundu beytü'l-mâl muvâcehesinde zevc-i isbât-ı verâset etdüğü sûretidir:

'Atebe-i 'aliyye bevvâblarından Osman Bey mahfel-i kazâda divân-ı keyvân-ı eyvânu's-sultânide dâm-ı medâru'l-emin ve'l-emâni dâru's-saltanatu'l-'aliyyetü'l-eşbâh Piri Bey zîde muhabbet ibn Abdullah mahzarında takrir-i da'va edüp bundan akdem mahmiye-i mezbûrede falan mahallesinde vefât eden falan binti Abdullah nâm hâtunun ben zevci olup vefât etdikde verâseti sâbıkâ zevci olan Mustafa'dan mevlûd sadrı oğlu Süleyman'a münhasıra olmağın emin-i mezkûr yedinde mazbût olan muhallefâtından bi-tariku'l-irsü's-şer' bana 'âid olan reb'-i hissemi taleb ederim gıbbe's-suâl ve 'akibu'l-inkâr ve isru'l-istişhâd ve 'udul-i Müsliminden falan ve filan meclis-i şer'e li-eclü's-şehâde hâzıran olup müdde'i-i mezkûr Osman Bey müteveffâ-yı mezbûrenin zevci ve vârisidir vefât etdikde mezbûr Osman Bey'in taht-ı nikâhında idi verâseti merkûm Osman Bey ile sâbıkâ zevci olan Mustafa'dan mevlûd olan Süleyman nâm sadrı oğluna münhasıradır vâris-i âher ma'lumumuz değildir biz bu hususa şâhidleriz şehâdet dahi ederiz deyü edâ'-i şehâdet etdiklerinde şehâdetleri gıbbe'r-ri'âyet-i şerâitu'l-kabul hayyiz-i kabulde vâkı'a olup mezkûr Osman Bey müteveffât-ı mezbûrenin zevci olduğuna ve emin-i mezbûr yedinde olan muhallefâtının reb'-i mezbûr Osman Bey'e teslim olunmağa tenbiye birle mâ-vaka'a kayd olunup vaz' olundu bi-tarik olan isbât-ı verâset sûretidir:

Mahmiye-i İstanbul'da falan mahallesi sâkinlerinden Fahri hâtun ibnet Abdullah kendü cânibinden isâlet ve sadriyye kızı Aişe ibnet Mustafa tarafından câ-hû tariku's-subût şer'â vekâleti sâbit olduktan sonra meclis-i şer'-i şerîfe mahmiye-i mezbûrede dergâh-ı 'âli yeniçeri beytü'l-mâlına emin olup muhallefât-ı âtiyyeye vâz'u'l-yed olan fahru'l-akrân Mehmed Çâvuş ibn Abdülmennan mahzarında takrir-i kelâm edüp on altıncı ağâ bölüğünde 'ala Trabzonu yazılıb vefât etmekle muhallefâtı emin-i mezbûr yedinde mazbût olan Ali bin Abdullah nâm râcil müvekkelem mezbûre Aişe'nin babası ve benim zevcim olan Mustafa'nın 'abd-ı memlukü olup merkûm Mustafa vefât etdikde mezbûr 'ala bi-tarikü'l-irsü's-şer' müvekkelem mezbûre Aişe ile bana intikâl edüp biz dahi silk-i mülkümüzde muntazım olduğu hâlde mezbûr Ali'i 'itâk etmişdik hâlâ merkûm Ali vefât edüp vâris âheri olmağın muhallefât-ı bi-tarik evvelâ bize intikâl etmişdir isâletim hasebiyle ve vekâletim hasebiyle emin-i mezbûrdan muhallefât-ı merkûmu taleb ederim deyüp gıbbe's-suâl ve 'akibu'l-inkâr ve isru'l-istişhâd 'udul-i Müslimin'den falan ve filan meclis-i şer'e li-eclü's-şehâdet hâzıran olup on altıncı bölükde 'ala Trabzonu yazolup hâlâ vefât etdikde muhallefâtı emin-i mezbûr yedinde mazbût olan Ali bin Abdullah nâm râcil bundan akdem mezbûre Aişe'nin babası ve

mezkûre Fahri'nin zevci olan Mustafa'nın 'abd-i memlûkû olup mezbûr Mustafa vefât etdikde bi-tarikü'l-irşü's-şer' mezbûretâna intikâl etmişdir mezbûretân Aişe ve Fahri hâtun dahi silk-i mülklerinde intizâm üzere iken mezbûr Ali'yi 'itâk etdim hâlâ vâris-i âheri olmamağın muhallefâtı fi cihet-i evlâ-i irse-i şer'iyye ile merkûmtân falanlara intikâl eylemişdir bu hususlara şâhidleriz şehâdet dahi ederiz deyü edâ-i şehâdet-i şer'iyye etdiklerinde gıbbe'r-ri'âyet-i şerâitu'l-kabul şehâdetleri hayyiz-i kabulde vâkı'a olup merzburtân Aişe ve Fahri müteveffâ-yı mezbûr Ali bin Abdullah'ın fi cihet-i evlâ-i vârisleri olup emini mezbûründe olan muhallefâtına müstehak etdiklerine hükm olunup mâ-vaka'a kayd-ı şedd vâris zımnında isbât-ı verâset sûretidir:

Mahmiye-i Edrene sâkinlerinden Karime binti Sinan nâm hâtun meclis-i şer'-i şerîfde Kamr binti Abdullah mahzarında takrir-i kelâm edüp bundan akdem liebeveyn karındâşım Raziyye nâm hâtunun sadrı oğlu olup sipâhi tâifesinden Hasan Bey ibn Hüseyin nâm cündî sene-i sâbıkda vâkı' sefer-i hümâyûna gitdüğü zamânda mahmiye-i mezbûre mahallâtından falan mahallesinde vâkı' olup lede'l-ahâli ve'l-cîran ma'lumu'l-hudud olan menziline ve içinde mülki olan bir dibi döşek ve beş dâne yasdık ve falan ve filanı merkûme Kamr hâtuna emânet tariki üzere vaz' edüp gitmişdi hâlâ mezbûr Hasan Bey Kışlak ta'yin olunan falan mahallede vefât edüp verâseti fi cihetü'r-rahm bana münhasıra olmağla mezbûre yedinde olan esbâbı ve menzil-i mezbûr taleb ederim deyüp gıbbe's-suâl merkûme Kams hâtun cevâbında fi'l-vâkı' eşyâ-yı mezkûre ve menzil-i mezbûre emânet tarikiyle yedinde olduğuna ve mezkûre Karime hâtun mersum Hasan Bey'in minvâl-i meşrûh üzere verâset-i münhasıra ile varisesi olduğuna mu'terif olup lakin mezbûr Hasan Bey'in vefâtı münker olmağın mersume Karime hâtundan takririne mutâbık beyyine taleb olundukda 'udul-i Müsliminden falan ve filan meclis-i şer'e li-eclü's-şehâde hâzıran olup münkere-i mezbûre muvâcehesinde gıbbe'l-istişhâd edâ-i şehâdet-i şer'iyye edüp fi'l-vâkı' merkûm Hasan Bey seferden 'avdet idüp Kışlak ta'yin olunan mahalleye falan vardıkda sürre marazından vefât edüp ve cenâzesine hâzır olup defn eyledik dediklerinde ba'de't-ta'dil ve't-tezkiye şehâdetleri hayyiz-i kabulde vâkı'a olmağın merkûme Karime mezbûr Hasan Bey'in vârisesi olduğu ecilden mezkûre Kamr yedinde olan muhallefâtına müstehak idüğüne hükm olup mâ-vaka'a kayd-ı şedd şâb-ı bâliğ-i vasi muvâcehesinde bulug-ı reşdini isbât sûretidir:

Mehmed bin Hasan nâm emred meclis-i şer'-i şerîfde babası merhûm Hasan'dan kendüye irşü's-şer'le intikâl eden otuz bin akçe vasi olan Ali bin falan mahzarında takrir-i kelâm edüp hâlâ ben bâliğ olup ve reşdim-dân olmağla vasi-i merkûm yedinde olan meblağ-ı merkûm bana teslim olunmasın taleb ederim deyüp gıbbe'l-istintâk vasi-i merkûm dahi mezbûr Mehmed'in bâliğ ve reşd olduğuna mu'terif olduğundan mâ'ada 'udul-i ricâlden falan ve filan nâm kimesneler meclis-i şer'-i şerîfe hâzıran olup fi'l-vâkı Mehmed bâliğ-i umûr-ı ticâretde ve reşd-i tâmmı olup her vechile mâlını zabt ve hıfza kâdirdir deyü haber vermeğın vasi-i mezbûr meblağ-ı merkûmu mezkûr Mehmed'e teslim etmesin hükm olunup vasi-i mersum dahi zikr olunan meblağı tamâmen meclis-i şer'de mezbûr Mehmed'e teslim edüp ol dahi kabz etmeğın mâ-vaka'a gıbbe't-taleb ketb-i terkîm olundu subût-ı helâl Zilhiccetü's-şer' sûretidir:

Mahmiye-i Edrene sâkinlerinden falan mahfel-i kazâda falan mahzarında takrir-i kelâm edüp mezbûr falana üç bin akçe beyyinemizde ma'lum eflâkîu'l-asl Payan nâm Emred bey' ve teslim edüp ol dahi iştirâ ve kabz etdikden sonra semeni olan meblağ-ı mezbûru işbu bu kitâb senesi Zilka'de'sinin üçüncü gününde sene-i mezbûre Zilhicce'si guresinde te'cil eylemişdim işbu erbâ' günü gece helâl-i Zilhicce görölüb bu tuluğun Zilhicce guresi için ecl-i mezbûr tûl etmeğin meblağ-ı merkûmu mezbûr falandan hâlâ taleb ederim dedikde gıbbe's-suâl mezbûr falan cevâbında fi'l-vâki' müdde'i-i mersumdan üç bin akçeye bir gulâm emredi iştirâ edüp semeni olan meblağ-ı mezbûru şehir-i merkûm guresine mü'ecceldir lakin şehir-i merkûmun guresi yârınki hamış gündir bugün değildir deyü inkâr edicek müdde'i-i mezbûrdan da'vasına mutâbık beyyine taleb olundukda 'udul-i Müsliminden falan ve filan cemm-i gafir ve cem'-i kesir li-eclü's-şehâdet meclis-i hatıra hâzırın olup filhakika helâl-i Zilhicce dünki selase günü ahşâm zamânında falan nâm mahalle semâda 'illet olmaduğu hâlde rü'yet-i sahihiye ile gördük hâlâ şehir-i mezbûrun guresi bugünkü erbâ' gündir deyü şehâdet-i şer'îyye etdiklerinde şehâdetleri ba'de't-ta'dil ve't-tezkiye hayyiz-i kabulde vâki'a olup mücebiyle hükm olunmağın mâ-vaka'a ketb olundu bu dahi helâl-i Zilhicce'nin isbâtı sûretidir:

İşbu bin yigirmi dört senesinde olan mâh-ı Zilhicce'nin mazanne istihlâl kamr olan leylin erbâ' ve hamisde semâda gayb olmağla guresi meskûl olup zahiye ve sâir umûr-ı diniyye ve denyuye için ne güne geleceği ma'lum ve ma'tin olamk lâzım olmağla mevki'-i sadr-ı kitâb tubâ lehu hüsn-i meâb hazretleri her cânibde menâdilere nidâ etdirüb gurre-i Zilka'de ne günden idüğünü tağtiş istifsâr eylediklerinde ve ahrâr-ı Müslimin ve 'udul-i mü'mininden olup mahmie-i Kosnstantiniyye hammâhâ Allahu 'annu'l-leblit mahallâtından falan mahallesi sâkinlerinden falan ve filan mahfel-i kazâyâ li-eclü's-şehâde hâzırın olup mahallemiz mescidi önünde eşteyn gününde ki selase gicesidir ahşâm namazından çıkduğumuzdan sonra semâda 'illet var iken işbu sene-i mezbûrede helâl-i Zilka'de'sini rü'yet-i sahihiye ile gördük şahidleriz şehâdet dahi ederiz dediklerinde gıbbe't-tasdik ve't-tezkiye hayyiz-i kabulde vâki'a olup mâ-vaka'a sadr-ı kitâb hazretleri mücebiyle hükm edüp birkac ay mâhu'l-mastûr mâh-ı Zilk'ade-i mezkûre kâmil otuz gün 'add olunup gurre-i Zilhicce merkûme zeyl-i kitâbda mastûr olan Müslimin şehadetleriyle yevm-i hamisinde olup mübârek 'ıyd-ı ahyâ yevm-i sitte geldiği muka'in olmağın mâ-vaka'a bi't-taleb ketb-i şedd bu dahi subût-ı şehir-i Ramazan sûretidir:

Mübârek Şaban-ı şerîfin âher günü ki düşenbe günü ahşâm ezanından mukaddem 'udul-i ricâlden falan ve filan ve falan sâir cemm-i gafir ve cem'-i kesir meclis-i şer'-i şerîfe hâzırın olup helâl-i şehir-i Ramazan falan mahallede semâde 'illet olmağla 'ıyanâ gördük deyü 'ala tariku's-şehâdet haber verdiklerinden sonra irtesi ki süşenbedir şehâdetleri mücebince ol gün şehir-i ramazân idüğüne hükm olunduğu ketb olundu hasâd zamânına düşdiğünü isbât sûretidir:

Mehmed bin Hamza mahfel-i kazâda Ergene kazâsında vâki‘ olan karyede nısf-ı hisseye mutasarrıf olan Hüseyin bin Abdullah mahzarında takrir-i kelâm edüp bundan akdem oğlum Ahmed zikr olunan karyenin ber-vech-i timârı nsf-ı âherine mutasarrıf iken bin yigirmi üç Cemaziyeaheri’nin üçüncü günü fevt olup hasâd olup mezbûre düşüb karye-i mezbûre hâsılının nısf-ı berâye mücebince oğlum mezbûrun hakkı olmuşken hâlâ merkûm Hüseyin cümle mahsulâtı kabz edüp bana hakkım virmez suâl olunup alıverilmesin taleb ederim deyü gıbbe’l-istintâk mezbûr Hüseyin karye-i mezbûrinin cümle mahsulünü zabt etdüğüne mu‘terif olup lakin hasâd-ı merkûm-ı mezbûre düşdüğini bilmem hâlâ şerikim olan falan için zabt deyü cevâb vermediğin gıbbe’l-istişhâd ‘udul-i Müsliminden falan ve filan ve falan müdde‘i-i mezbûrun takririne muvâfık haber vermekle mezbûr Hüseyin ki makbuz olan mahsûlün nısfı müdde‘i-i mezbûre teslim olunmağa tenbiye olunup mâ-vaka‘a bi’t-taleb ketb olundu hîn-i şirâda cariyeliğine ‘itirâfını isbât sûretidir:

Dergâh yeniçerilerinden olup Osman Bey bin Cafer nâm râcil mahfel-i şer‘de orta boylu açık kaşlı elâ gözlü saruşın Raziyye ibnet Abdullah mahzarında üzerine takrir-i da‘va edüp bundan akdem mezbûreyi Kara Hasan nâm kimesneden elli ‘aded sikke-i hüsneye iştirâ etdüğü zamânda mezbûre Raziyye zimmiye olmağla ismi İstane olduğundan mâ‘ada rakk-ı mu‘terif olup dâru’l-harbde beni tâtâr çıkardı hâlâ mezkûr Kara Hasan’ın cariyesiyim beni iştirât deyü emr etmekle ben dahi semen-i merkûma elli sikke-i hüsni olmak dahi ile mezbûrenin yedine verüp ol dahi mezbûr Kara Hasan’a verdi hâlâ mezbûre Raziyye hürriyetini isbât edüp habsbu’ş-şer‘ü’ş-şerîf hürriyetine hükm-i kâdiu’l-ehakk olunup rakiyyesin rakiyye-i rakdan halâs edüp mezbûr Kara Hasan dahi gâib olup memleketi ma‘lum olmamağın semen-i olan meblağ-ı merkûm elli sikkeyi mezbûreden taleb ederim dedikde gıbbe’s-suâl ve’l-inkâr ba‘de’t-talebu’l-beyyine ‘udul-i Müsliminden falan ve filan meclis-i şer‘-i şerîfe li-eclü’ş-şehâde hâziran olup gıbbe’l-istişhâd münkere-i mezbûre muvâcehesinde edâ‘-i şehâdet-i şer‘iyye edüp fi’l-vâki‘ mezbûre Raziyye mezbûr Osman Bey Kara Hasan’dan elli ‘aded sikke-i hüsniye iştirâ etdüğü zamânda mezkûre Raziyye zimmiye olup ismi İstane olmağla Hasan câriyesim deyü suâl olundukda beni dâru’l-harbden tâtâr çıkardı hâlâ mezkûr Kara Hasan’ın cariyesiyim beni iştirâ et deyü bizim huzurumuzda rakk-ı mu‘terif ve mezbûr Osman Bey kendü için şerâsına emr etdi biz bu hususa şahidleriz şehâdet dahi ederiz dedikde şehâdetleri ba‘de’t-ta‘dil ve’t-tezkiye hayyiz-i kabulde vâki‘a oldukdan sonra ... mekânı ma‘lum olmağla semen-i olan meblağ-ı merkûmu mersume Raziyye si‘ayet etmek üzere hükm olunup mâ-vaka‘a gıbbe’t-taleb ketb-i terkîm olundu sûret-i fi isbâtu’l-iflâs:

Mahmiye-i Edrene sâkinlerinden Bali bin Muharrem mahfel-i kazâda dâyni olan Üstad Ali bin Murad mahzarında üzerine takrir-i da‘va edüp mezbûr Üstad Ali deyn-i şer‘de olan bin akçe deynim olup edâ’sına akdâm olmaduğu ecilden bâğında âlet-i aydan bir e mahbus hâlâ sunûf-ı emvâlden giydüğüm esbâbdan gayri bir nesneye mâlik olmayub müfellesi olduğum habsden ıtlak olunmak taleb ederim deyüp gıbbe’l-istintâk dâyn-i merkûm müfelles olduğum inkâr edicek ‘udul-i Müsliminden falan ve filan ve falan

meclis-i şer‘-i şerîfe li-eclü’ş-şehâde hâzıran olup gıbbe’l-istişhâd fi’l-vâki‘ mezbûr Bali müfelles olup serâd-ı ‘iynâ giydüğü esbâbdan gayri sunûf-ı emvâlden bir nesneye mâlik değildir ve beynü’l-nâs iflâs dahi meşhûrdur deyü münker-i mezbûr muvâcehesinde edâ’-i şehâdet-i şer‘iyye etdiklerinde ba‘de ri‘âyet-i şerâitü’l-kabul şehâdetleri hayyiz-i kabulde vâkı‘a oldukda medyûn-ı mezbûrdan kefil taleb olundukda falan mahallesi sâkinlerinden falan nâm kimesne merkûm Bali’nin nefsine kefil ve vakt-i hâcetde ihzârına müte’ahhid olmağın kütüb-i mu‘teberde el-kâdı ezâil-i ‘annu’l-hubus ba‘de mazı sitte-i şehir ve sülse-i şehir fâhibrâne müfelles fâlkâd-ı ye’hud min kefilâ ve yahlas-ı ne’s-secn deyü mastûr olmağın hâkim-i mevki’-i kitâb tubâ lehu hüsn-i meâb hazretleri ıtlâkına emr edüp mâ-vaka‘a bi’t-taleb olundu iflâs-ı zâhir olduktan sonra habsden ıtlâk sûretidir:

Ahmed bin Mahmud üç yüz akçe ve Mehmed bin Murad’a dört yüz akçe deyn için dört aydan berü mahbus olan Salih bin Hüseyin nâm kimesnenin zâhir-i hâl-i iflâsına delil olmağla falan mahallede sâkin falan ve filan nâm kimesneler nefsine kefil olmağın habsden ıtlâk olunup mâ-vaka‘a bi’t-taleb ketb olundu ikrâr ile sârıkın sirkasını isbât sûretidir:

Mahmiye-i Edrene kazâsına tâbi‘ falan nâm karye sâkinlerinden Sinan bin Abdullah ve Abdülkerim ibn Cafer nâm kimesneler mahfel-i kazâda Mehmed bin Hüseyin mahzarında evvelâ mezbûr Sinan takrir-i da‘va edüp bundan akdem benim karye-i mersumda vâki‘ olan yedimde mazbût ve mahfûz olan arazi içinde iki re’s mülk-i kara sagîr öküzü bûy gün ve beri âkder mezbûr Mehmed sirka eylemiştir hâlâ yedinde deyü dedim deyüp ba‘de Abdülkerim da‘va edüp mezkûr Mehmed dahi kazâ-i mezbûreye tâbi‘ falan karyede vâki‘ arazi-i mazbûtum içinde bir re’s kara sagîr öküzü sirka eylemiştir kadîm-i sarık olup ba‘zı kimesnelerin emvâl ve erzâkın dahi sirka edüp fesadından hâli değildir suâl olunup hakkından gelmek taleb iderüz dediklerinde gıbbe’s-suâl mezbûr Mehmed zikr olunan öküzleri mezbûrânın arazi-i mazbûtası içinden gece ile sirka eyledüğüne bi’t-tavi‘ ‘itirâf ile virdüğünden mâ‘ada mezbûrun keyfiyet-i ahvâline vâkıf bi-garz Müslümanlarından istihbâr olundukda cemm-i gafîr ve cem‘-i kesir meclis-i şer‘imizde hâzırun olup bast-ı merâm edüp filhakika mezbûr Mehmed şaki ve bed-fa’âl olup dâyinimâ bu ma’kule fi’lden hâli olmayub bir fâsiddir ve bir cümle ehl-i fesâd ve eşkıyâdandır vech-i araziden izâlesi lâzımdır deyü haber verdiklerinde mezbûrun hakkından gelinmesi için Mehmed mezbûre subâşısına teslim olunup mâ-vaka‘a bi’t-taleb ketb olundu kattâ’-i tarikden olup sâi’-i bi’l-fesâd olduğu isbât sûretidir:

Bi’l-fi’il mahmiye-i Edrene nevvâbından pâdişâhu’s-selâm hulledet-i hilâfet-i alâ yevmü’l-kıyâm hazretlerinin emr-i şerîfi ile münhâyef-i münteşi olup mahmiye-i mezbûrede sipâhi oğlanları kethüdâsı beri olan Ramazan bin Abdülmennan mahfel-i şer‘e mahmiye-i mezbûre muzâfâtından falan nâm karye sükkânından Hurrem ibn Madan nâm kimesneyi ihzâr ve mahzarında üzerine takrir-i da‘va edüp mezbûr Hurrem için hırsuz ve kattâ’-i tarik ve yatâkdırlar keyfiyet-i hâli karyesi ve vilâyet halkından

suâl olunur keşf-i hâl olunmak taleb ederim dedide gıbbe's-suâl ve 'akibu'l-inkâr karye-i mezbûre imâmı falan ve ahâlisi falan ve filan ve civârında olan karye-i nâm ahalisinden falan ve filan ve falan ve sâir mezbûr Hurrem'in keyfiyet-i hâline vukûf ve şu'uru olan Müslümanlardan falan ve filan ve falan ber-müttehim meclis-i şer'e muttahir ve mahfel-i deyn-i münevverede hâzırın olup fi'l-vâki' mezbûr Hurrem yatâk ve te'viü'l-esûsdur nice def'a ihzârı için kablu's-şer'de âdem geldikce ilâ gelmeyüb firâr edüp 'âlim-i fesâda vermişdir bi'l-cümle sâ'i bi'l-fesâddır deyü 'ala tariku's-şehâdet ve câhâ haber verdiklerinden mâ hûve'l-vâki' li-ecli-keşfü'l-hâl ve el-vukûf ...mâl ketb olundu sirkası olmağla kise verilen sûretidir:

Falan mahfel-i kazâya Halil bin falan nâm kimesneyi ihzâr ve mahzarında üzerinde takrir-i da'va edüp işbu bin yigirmi Şevvali'nin üçüncü günü mahmiye-i Edrene'de 'avrat pazârında cem'-i nâs olan mahallede kendü mesâlihim ile mukayyed iken mezbûr Halil elini cebime sokub işbu mâi kise içinde olan üç yüz akçemi çıkarub kendi hıfz etmek esnâsında iken görüb Müslümanlar haber vermekle ahz edüp meclis-i şer'e götürdüm suâl olunup hakkında gelinmeğe taleb ederim dedikde gıbbe's-suâl ve 'akibu'l-inkâr ve ba'de talebu'l-beyyine 'udul-i Müsliminden falan ve filan nâm kimesneler li-eclü's-şehâdet hâzırın olup gıbbe'l-istişhâd münker-i mezbûr muvâcehesinde edâ'-i şehâdet-i şer'iyye edüp fi'l-vâki' merkûm Halil merkûm falanın mevzi'-i merkumda cebine elini sokub işbu meclis-i şer'de olan mâi kise içinde olan akçe ile cebinden çıkarub kendü de hıfz esnâsında iken mezbûr falan haber verüp ahz etdirdük bu hususa vech-i meşrûh üzere şahidleriz şehâdet dahi ederiz dediklerinde şehâdetleri ba'de't-ta'dil ve't-tezkiye hayyiz-i kabulde vâki'a oldukdan sonra merkûm Halil keyfiyet-i hâli vukûfu olan bi-garz Müslümanlardan istihbâr olundukda cemm-i gafir ve cem'-i kesir meclis-i şer' hatıra hâzırın olup filhakika merkûm Halil şaki ve bed-fi'il olup mâ'ada bu ma'kule fi'ilde hâli olmayub bir fâsiddir ve bi'-cümle Müslümanlar üzerine vech-i meşrûh üzere olan fesâd ve def'ai lâzımdır deyü haber verdiklerinde es-sefine-i ehbab ilâ mazmunu ile ile 'amel olunup mîri kemiye teslim olunmak üzere mahmiye-i mezbûre subâşısı olan Mehmed Ağa'ya teslim olunmağın mâ-vaka'a bi't-taleb ketb olundu ba'de't-teftiş hüsn-i hâli zâhir olduğu sûretidir:

Kasaba ... cedîdde sâkin sipâhi oğlanları zümresinden kırkinci bölümde vâki' olup yevmi otuz akçeye mutasarrıf olan Hasan Bey nâm kimesne ehl-i fesâddır deyü bundan akdem 'arz olunup 'ulufesi kat' olunmağla kendüye teftiş etdirüb hakikat-i hâli keşf ve zâhir olmak için mahmiye-i Edrene'de hâkim olan e'adl-i kuzâtu's-selâm falan efendi hazretlerine... bir emr-i şerîf verib teşrik-i ihrâc edüp dergâh-ı 'âli çâvuşlarından falan nâm kimesneyi mübâşir ta'yin etdirmenin müşârün ileyh efendi cânib-i şerîflerinden bu 'abd-ı fakir-i edâni mine'n-nakiru't-ta'yin kasaba-i mezbûreye çâvuş-ı merkûm ile varduğımızda bâzâri gününe müsâdif edüp 'akd-i meclis olunup mezbûr Hasan hakkında şikâyeti olan gelsün teftiş-i fermân olunmuşdur deyü nidâ etdirüb ve kasaba-i mezbûre kâdisının bi'l-fi'il nâibi olan mevâna Ömer mahfel-i teftişe hâzır olup ba'de't-teftiş ve'tahfiz mezbûr Hasan hakkında ahâli-i memleketden bir ferdin şekvâsı zuhûr etmedüğinden mâ'ada bi-garz ve ehl-i hakk-ı Müslümanlardan falan ve filan ve ahâli-i

karye falan ve filan ve zeyl-i kitâbda esâmisi mastûre olan Müslümanlardan ve gayriden cemm-i gafîr ve cem'-i kesir mezbûr Hasan'ın iyilüğine ve hüsn-i hâline haber verdiklerinde mâ-vaka'a kayd-ı şedd fisk zâhir olmağla takrir ve haber olunduğu sûretidir:

Falan nâm şahs yed-i mest mahfel-i şer'e lâ-ya'kal ve mest-i envâ'-ı hakâret-i evâsnâk-ı rezâlet ile ihzâr olunup 'udul-i Müsliminden vesikât-ı mevhuhiyyendet cemm-i gafîr ve cem'i kesir şahs-ı mezbûr hakkında lisânından gelmek küfr ve envâ'-ı terahhât ve mezyân-ı silân idüğinden mâ'ada hangi 'arâzi Muharrem ile mütekayyid esâsı beyyinesi habâset ve lesâ-mest üzere müşeyyed olup dâima fisk ve fücür ve humur üzere olduğun ihbâr ve 'ilâm etdiklerine binâen müstehak-ı tefrir-i şedîd ve habs-ı medid olup lakin mezbûr ve bâs-ı 'aleyk olmağla ayâğına darbla sebil olmamağın mak'ud nâ-yâkesine sevâl-i şer'iyye ve'l-habbisen-i ehibbi ilâ mücebiyle [bu fasl şirket] 'amel olundu bu fasl şirket beyânında olup şirket-i muvâffız sûretidir:

Tüccâr tâifesinden falan mahzarında takrir-i kelâm edüp mezbûr falan ile her birimiz mâlından mğmtâz kılub kefâlet ve vekâletin mutazammına olan şirkete muvâffız ile 'akd-i şirket eyledüğü şol vech üzere her birimiz hâlet-i seferde ve ikâmetde âher makâmin-i kâim olup bey' ve şirâ etduğumuz eşyâ kâidesinden bâm-Allahu Te'ala hâsıl olan meblağ beyyinemizden 'ale's-seviye taksîm oluna dedikde her biri âherin kelimâtı ba'de't-tasdik ve câhâ mâ-vaka'a bi't-taleb ketb olundu şirket-i 'inân sûretidir:

Fahru't-tüccâr falan mahfel-i şer'e mathûre falan mahzarında takrir-i kelâm edüp mezbûr falan ile her birimiz on bin akçe çıkarub birbirine halt edüp mesâncık vekâleti mutazammınınına olan şirket-i 'inân ile 'akd-i şirket eyeldik şol vech üzere ki 'amel ve rec ve haya' beyyinemizde berâber olup ve li-istikâmet tasarrufuna izn verdikde ehad-ı hümâ âherin kelimâtını ba'de't-tasdik ve'l-kabul ve câhâ mâ-vaka'a kayd-ı şedd şirket-i sinâ'i sûretidir:

Falan nâm hayyât meclis-i şer'-i şerîfe lâzımu't-teşrîfde falan nâm hayyât mahzarında takrir-i kelâm edüp mezbûr falan ile şirket-i sinâ'i tarikiyle ikimiz 'akd-i şirket eyledük şol vech üzere ki her birimiz hayyât san'atını işleyüb her ne hâsıl olursa mâbeynimizde 'ale's-seviye taksîm oluna dedikde ehad-ı hümâ âherin kelimâtını ba'de't-tasdik ve'l-kabul kayd-ı şedd şirket-i vücude sûretidir:

Falan mahfel-i şer'e kavîmde mahzarında takrir-i kelâm edüp mezbûr falan ile hâlâ şirket-i vücude tarikiyle 'akd-i şirket eyledük şol vech üzere ki her birimiz âherin vekili olup kendü mâlımız ile istediğimiz emti'ayı iştirâ ve bey' edüp fâidesinden her ne hâsıl olursa beyyinemizde münâsafa tarikiyle taksîm oluna dedikde her biri âherin kelimâtını ba'de't-tasdik ve câhâ mâ-vaka'a bi't-taleb ketb olundu isbât-ı şirket mufâvviz sûretidir:

Mahmiye-i Edrene sâkinlerinden Hasan bin Bali mahfel-i kazâda Nasuh ibn Hamza mahzarında takrir-i kelâm edüp mezbûr Nasuh birâderim İsa nâm kimesneden kasaba-i Belgrad'da elli 'aded guruş bir câriye iştirâ edüp hâlâ zimmetinde lâzımu'l-edâ'-i

deyindir ben mezbûr karındâşım İsa ile şirket-i mufâvviz tarikiyle şerik olup her birimiz âherin hem vekili hem kefilî olduğumuz cihetden zikr olunan elli gurusun nıfsı benim hakkım ve nısf-ı âheri mezbûr İsa ile şerik olduğum şirket-i mufâvviz zimmetinde müstehak olan vekâletle vekil olduğum sebepten taleb ederim deyü mezbûr Nasuh istintâk olundukda fi'l-vâki' meblağ-ı mezbûr merkûm İsa'ya zimmetimde lâzımı'l-edâ'-i deyindir lakin mezbûr Hasan merkûm İsa'nın şirket-i mufâvviz ile şeriki olduğu ma'lumum değildir deyücek 'udul-i Müsliminden falan ve filan meclsi-i şer'e hâzırân olup gıbbe'l-istişhâd biz şâhidleriz şehâdet dahi ederiz ki mezbûr İsa ile merkûm Hasan cem'-i mâlda şirket-i mufâvviz ile şerik olup ehad-ı hü mâ âherin hem kefilî ve hem vekilidir dediklerinde ba'de't-ta'dil ve't-tezkiye hayyiz-i kabulde vâki'a olup meblağ-ı mezkûr merkûm Hasan'a edâ ile mezbûr Nasuh'dan hükm olunup mâ-vaka'a bi't-taleb ketb olundu şirket-i 'inândan ibrâ sûretidir:

Mahmiye-i Edrene sâkinlerinden Ömer bin Receb mahfel-i şer'de Mehmed bin Hüseyin mahzarında takrir-i kelâm edüp bundan akdem mezbûr Mehmed ile on bin akçe çıkarub biri birine halt edüp 'amel ve rec ve haya' beyyinemizde berâber olmak üzere 'inân ile şerik olmağla 'akd-i şirket edüp nice zamân mâl-i mezbûr ile ticâret edüp bu âna dek hâsıl olan kalil ve kesir-i recci beyyinemizde taksîm edüp elân fesh-i şirket murâd etmekle re's-i mâl-ı mezbûr ve hâlâ yeni feshde mevcûd olan reccini tazyîf edüp her birimiz on bin akçe re's-i mâlımızı şart etduğumuz reccimizi ahz ve kabz edüp biri bir bölük zimmetini husus-ı merkûme müte'allik da'vadan ibrâ-i 'âm ile ibrâ ve iskât eyledük deyü bi't-tavi' 'itirâf eyledüğüne gıbbe't-tasdik ve câhâ mâ-vaka'a bi't-taleb kayd olundu şirket-i 'inân-ı recden sulh sûretidir:

Mahmiye-i Edrene mahallâtından falan mahallesi sâkinlerinden olup bunda akdem vefât eden merhûm Kemal bin Mehmed nâm müteveffânın sulbi oğlu ve vârisi olan Mehmed mahfel-i şer'de Ali bin Abdullah mahzarında takrir-i kelâm edüp bunda akdem mezbûr Ali merhûm-ı mezbûr ile on bin akçe çıkarub biri birine halt edüp ve rec ve haya' beyyinelerinde berâber olmak üzere şirket-i 'inân ile şerik olmağla 'akd-i şirket edüp beş sene tamâmen mâl-ı mezbûr ile ticâret etdiklerinden sonra merhûm-ı merkûm vefât edüp re's-i mâl-ı mezbûru mezkûr Ali yedinden verâsetim hasebiyle bi't-tamâm ahz ve kabz edüp lakin meblağ-ı mezbûrun hîn-i vefâtına değin beş senede hâsıl olup merhûm-ı mersumun hissesine 'âid olan on iki bin akçe recc-i mezbûr Ali'nin zimmetinde kalup nice def'a taleb etduğimden mezkûrun husûlüne ve ba'de'l-husûl ve'l-kabz kendü masârifına ve itlâf etdüğüne cem'-i kesir mahzarında ikrâr dahi etmiş iken hâlâ da'va etduğimde rec hâsıl olduğu ve masârifına sarf ve itlâf idüğün ve sarf ve itlâf-ı ikrârdan inkâr edüp ben dahi etyân-ı bi'l-beyyineden 'âciz olup mezbûr Ali'ye vech-i meşrûh üzere tahsil-i rec edüp masârifına sarf ve itlâf etmeyüb ikrâr dahi etmedüğüne yemin teklif olundukda fedâ-i yemin için on bin akçe fazz akçe üzerine mezbûr Ali ile inkârdan beyyinemizden sulh-i câri olup bedel-i sulh olan meblağ-ı merkûmu meclis-i sulhda mezbûr Ali yedinden bi't-tamâm ahz ve kabz ve bakiyeden fâriğ olup zimmetini ibrâ eyledim dedikde gıbbe't-tasdik ve câhâ mâ-vaka'a kayd-ı şedd müzâra'a sûretidir:

Mahmiye-i Edrene sâkinlerinden falan mahfel-i kazâda falan mahzarında takrir-i kelâm edüp taht-ı tasarrufunda olan on dönüm merzu'u târih-i kitâb şehr-i gurrende sene tamâmına değin mezbûr falana teslim edüp zer' etmek için falan kadar buğdây ve falan kadar arpa virdim ol dahi vech-i muharrer üzere ahz ve kabz ve teslim edüp 'akd-i muzâra'a eylemek şol vech üzere ki mezbûr falan mezru'a-i mezkûreyi kendü öküzleri ile sürüb ve zikr olunan hinta ve şa'iri zer' edüp arz ve bezrinim ve 'amel ve bakr-ı mezbûrun olup bâm Allahu Te'ala hâsıl olan hinta ve şa'ir ve sahân-ı beyyinemizde münâsafa tarihiki üzere taksîm oluna dedikde ehad-ı hümâ âherin kelimâtını ba'de't-tasdik ve't-tahkik ve câ-hâ mâ-vaka'a bi't-taleb ketb olundu 'akd-i müsâfât sûretidir:

Falan bin filan mahzarında takrir-i kelâm edüp mahmiye-i Edrene hâricinden falan mahallede vâki' olup beyyinemizde ve lede'-ahâli hudud-ı ma'lum olan mülk-i bâğçeyi merkûm falan târih-i kitâb şehr-i gurrenden sene tamâmına değin teslim edüp 'akd-i müsâfât eyledik şol vech üzere ki mezbûr falan zikr olunan bâğçenin eşcârını sa'i ve 'asân yabasin kat' edüp bâm Allahu Te'ala şaâr-ı eşcârdan hâsıl olan beyyinemizde münâsafa vechi üzere taksîm oluna dedikde ehad-ı hümâ âherin kelâmın ba'de't-tasdik ve't-tahkik ve câhâ mâ-vaka'a [bu fasl sulh] bi't-taleb ketb olundu bu fasl sulh beyânında olup ikrardan sulh sûretidir:

Mahmiye-i Edrene'de vâli' darhâne huddâmından Yorgi veled-i falan mahfel-i kazâda darbhâne-i mezbûrenin bi'l-fi'il emini olan fahru'l-cuyûş Hurrem Çâvuş ibn Veli mahzarında takrir-i kelâm edüp bundan akdem mezbûr Hurrem Çâvuş beni bigayri vech-i şer' ahz edüp darbhâne-i merkûmda kâl olan gümüşden yigirmi yedi bin dirhem gümüş ahz eylemişindir deyü üzerime bir sene sâbit olmadın habs etdirüb ıtlâkım için da'va-yı mezkûrunu inkârdan sulh-i vekil olan falan nâm Yahudi benden yigirmi bin dirhem kendü mülk-i gümüşüm almışdır deyü da'va ve taleb etdüğimde merkûm Hurrem Çâvuş cevâb verüp bundan evvel darbhâne-i mezbûrede mîri gümüşden dört yüz bin dirhem gümüş kâl olup herâdan dört bin [mâ-hû hazetu'l-kitâb 'ala nehcü's-şerîf eş-şerîfetü's-fermâ] gümüşden ... altmış dirhem gümüş ihrâc olundukdan sonra yigirmi yedi bin dirhem gümüş noksân üzere gelüp mukaddemâ mezbûr Yorgi'nin yedinde bir mikdâr mîri gümüş bulunub müttehem olmağla zannım olduğu ecilden tecessü olundukda mezbûr Yorgi gümüş kâl olunan mevzi'in bu köşesini mücevvef edüp ve her kâl etdikce bir necrdir her gümüş [min es-sulh ve ilâ berâü'l-câriyyen] alıkoyduğu zâhir olmağın merkûm Yorgi ahz olunup habs olmağla ahz eylediği yigirmi yedi bni dirhem gümüş da'vasını inkârdan sulh vekil-i mezbûr Yahudi ile yigirmi bin dirhem gümüş üzerine sulh edüp meclis-i sulhde zikr olunan yigirmi bin dirhem gümüş itdüm dedikde mezbûr Hurrem Çâvuş'un da'vası fâside olup mezheb-i ash üzere da'va-i fâsidede olan sulh sahih olmamağın zikr olunan sulh merkûm Yorgi merâr etdikde beyyinelerinde münâza'at-ı kesire ve muhâsamât-ı şedide vâki' olmuşidi el-haletü hazihi beyyinelerinde masluhûn-u salmun muvassat edüp on beş bin akçe üzerine ikrardan sulh-i câri olup bedel-i sulh olan meblağ-ı mezbûru merhûm Hurrem Çâvuş yedinden bi't-tamâm ahz ve kabz ve bakiyesinden fâriğ olup min-ba'd husus-ı mezbûre da'vadan biri birimizin zimmetini ibrâ ve ıskât eyledik dedikde ehad-ı hümâ âherin

kelimâtını gıbbe't-tasdik ve câhâ mâ-vaka'a kayd-ı şedd kırâ-yı yemin için inkârdan sulh sûretidir:

Mahmiye-i Edrene sâkinlerinden Hoca Veli bin Handan mahfel-i kazâda Hamza bin Cafer mahzarında takrir-i kelâm edüp emr-i pâdişâhi ile züyûf akçe geçmek memnu' iken elinde mağşûş akçe buldum deyü mahmiye-i Edrene darbhâne emini ola Ferhad Çâvuş bin Garz'a ahz ve habs etdirüb beni habsde iken merkûm Hamza mezbûr Ferhad Çâvuş tarafından seni ıtlâka vekil olmuştur ana verüp ve seni ıtlâk ideyim deyü yigirmi dört bin akçe alup vekâlete beni ıtlâk eylemiş idi eyle olsa meblağ-ı mezbûru mersum Hamza benden bi-vech olduğundan mâ'ada müvekkelem merzbur Ferhad Çâvuş'a isâl eylemeyüb hâlâ yedinde olmağın taleb iderim deyü da'va idüğimde meblağ-ı merkûmu müvekkelem Ferhad Çâvuş'a teslim eyledim deyüp cevâb vermekle çâvuş-ı mezbûr mahfel-i şer' hatıra ihzâr olunup suâl olundukda merkûm Hamza'nın vekâlet ve meblağ-ı mezbûrun merkûm Hamza'nın yedinde kendüye vusûlüne inkâr ile cevâb vermekle merkûm Hamza'ya meblağ-ı mersumu çâvuş-ı mezbûra teslim edüp kendüde kalmadığına yemin teklif olundukda beyyinelerinde münâza'at-ı kesire vâki'a olmuş idi el-haletü hazihi beyyinelerine mashluhûn-u sülühun mevasatt edüp fedâ-i yemin için on iki bin akçe için inkârdan sulh-ı câri olup bedel-i sulh olan meblağ-ı merkûmu meclis-i sulhda merkûm Hamza yedinden alup kabz ve bakiyesinden fâriğ olup husus-ı mezbûre müte'allik da'va ve nizâ' ve imân-ı muhâsemâtına biri birisinin zimmetini ibrâ ve ıskât eyledikleri mâ-vaka'a kayd-ı şedd taraf-ı yetime sulh-ı infa' olduğu sûretidir:

Mahmiye-i Edrene mahallâtından falan mahallesinde maktul olan falanın Muharrem nâm yetime kablu's-şer'de mensûb-ı vasisi olan Haydar bin Abdullah maktul-ı mezbûrun zevcesi olan mahfel-i kazâda maktul-i mezbûrun katli hususunda muzanne ittihâz olunup el-meclis-i ikrâr edüp ba'de ikrâh ile ikrâr etdim deyü da'va edüp Hasan bin falan cânibinden sulh-ı âtiye sâbit olanla vekil olan Osman bin Receb mahzarında takrir-i kelâm edüp maktul-i mezbûrun aslâ muhallefâtı kalmayub yetim-i mezbûrun vech-i ma'âş ve cihet-i intifâ'sına sarf olunmak için akçe lâzım olup husus-ı mezkûreden beyyineye dahi kudretim olmamağla sulh-ı yetime infa' olmağın masluhûn-u sülühun mevasattı ile husus-ı mezbûre vesâyet ve asâletimiz hasebiyle on bin akçe sulh edüp bedel-i sulh olan meblağ-ı mezbûru vekil-i mersum yedinden bi't-tamâm ahz u kabz eyledik mezbûr Hasan habisten ıtlâk olunup ba'de maktul-ı mezbûrun dem ve diyetine müteâllık hasr ile da'va ve nizâ'ım yokdur dediklerinde gıbbe't-tasdik ve câhâ mâ-vaka'a kayd-ı şedd [bu fasl ibrâ] bu fasl ibrâ beyânında olup da'va-i diyetine kâtilin zimmetini ibrâ sûretidir:

Mahmiye-i Edrene mahallâtından falan mahallesi sâkinlerinden olup bundan akdem maktul olan falanın sulbi oğlu ve 'ala vechü'l-ikfâr vârisi olan Hasan mahfel-i kazâda falan mahzarında takrir-i kelâm edüp merkûm falan babam maktul-ı mezbûru koyun önünde bıçâğla göğsünden bi-vech darb ve mecrûh idüp ol gice cerihât-ı mezkûrdan fevt olup kâtili mezbûr falandır deyü da'va ve taleb eylemişdim hâlâ da'va-yı mezkûreden fâriğ olup zimmetini dem ve diyetini müte'allik olan muhâsemâtdan ibrâ ve ıskât

eyledim dedikde gıbbe't-tasdik ve câhâ kayd-ı şedd da'va-yı katlin ahâli-i mahallenin zimmetlerin ibrâ sûretidir:

Mahmiye-i Edrene mahallâtından falan mahallesi sâkinlerinden olup bundan akdem maktul olan falan Salih 'ala vechü'l-ikfâr vârisi olan mahfel-i kazâda mahalle-i mezbûre ahalisinden falan ve filan ve falan ve sâirleri mahzarlarında takrir-i kelâm edüp falan babam maktul-ı mezbûru câr-ı mülâhakm falan nâm kimesne bundan akdem mahalle-i mezbûrede bıçâğla sol memesi üzerinde darb ve mecrûh idüp ol gıce cerihât-ı mezkûrinin husus-ı katlde dahl ve ta'rizleri olmamağın mezbûr ile maktul-i mezbûrun dem ve diyetini müte'allik da'va ve nizâ'ım olmayub zimmetlerini ishân ve muhâsemâtdan ibrâ ve ıskât eyledim dediği ahâli-i mezbûrdan talepleri ile mâ-vaka'a bi't-taleb kayd-ı şedd da'va-yı cürmden bi-ziyânın ibrâ sûretidir:

Mahmiye-i Edrene sükkânından bi-ziyân Ömer bey ibn Abdullah nâm cündî mahfel-i kazâda falan mahzarında cem'-i mutasarrıfâtı imâ ve işâretle olmağın kelâm makamına kâim olup işâret-i ma'hûde ile bast-ı merâm edüp bundan akdem mezbûr falan benim sağ kolumu bi-vech bıçâğla urub mecrûh eyledi da'va etmişidim hâlâ da'va-yı merkûmdan bi'l-küllîye fâriğ olup zimmetini ibrâ ve ıskât eyledim deyü imâ ile inhâ etdükde gıbbe't-tasdik ve câhâ mâ-vaka'a kayd-ı şedd [bâb-ı sâbi'] bâb-ı sâbi' diyet ve kısâs ve keşf beyânında olup diyet-i kâmile hükm-i sûretidir:

Mahmiye-i Edrene nevâhisinden Üsküdar nâhiyesinde tâbi' falan nâm karye ahâlisinden mecrûhâ maktul olan Musa'nın veresesinden babası Mustada kendi tarafından isâlen ve maktul-ı mezbûrun sulbi sagîr oğulları falan ve filan mahfel-i kazâda Abdurrahman ibn falan üzerine takrir-i da'va edüp oğlum mezbûr Musa'yı merkûm Abdurrahman balta ile urub katl eylemeğın hâlâ mücebince taleb ederim suâl olunsun deyüp gıbbe's-suâl merkûm Abdurrahman cevâbında mezbûr Musa ile dâğda ağâc keserken balta ile ağâca urmak murâd etdüğimde hatâen mersum Musa'ya dokunub helâk oldu deyü tav'a katl eyledüğüne mu'terif olup lakin eyledüğü sâbit olmayub hatâ-i katlde diyet-i kâmile lâzım olmağla mâlından her dirhem hâlâ râyic olan dokuz buçuk hesâb üzere cem'â doksân beş bin akçe vermek üzere hükm olunup kayd-ı şedd diyetin 'adem-i lüzûmu sûretidir:

Mahmiye-i Edrene'de bi'l-fi'l beytü'l-mâl-i 'âm ve'l-hâs emini olan Mehmed Bey bin Abdullah mahfel-i kazâda mahmiye-i mezbûre mahallâtından falan mahallesi sâkinlerinden kâtib Yahya bin İbrahim mahzarında takrir-i da'va edüp işbu sene-i mübâreke şehr-i Ramazan'ın üçüncü günü mezbu Yahya'nın evine muttasıl mülk-i müsâfirhânesinde Bosnavi Mehmed nâm kimesne müsâfir iken merkûm müsâfirhâne mecrûhâ maktul bulunub vâris-i ma'rufu mevcûd olmamağla diyeti beytü'l-mâl canibine 'âid olmağın sâhib-i mülk olan mezbûr Yahya üzerine lâzım gelen diyeti beytü'l-mâl için taleb ederim dedikde gıbbe's-suâl merkûm Yahya cevâbında fi'l-vâki' maktul-i mezbûr zikr olunan müsâfirhâne vech-i meşrûh üzere maktul bulunub lakin sâlifü'z-zikir olan müsâfirhâne benim aslâ ihtilâtım olmayub ancak müsâfir konmak

içün müheyyâ olup yevm-i mezbûrun gicesinde dahi mârû'z-zikr müsâfirhânede maktul bulunan mersum ile ben Mehmed nâm kimesne ma'al olur iken ortası beri maktul ve beri karâr etmiş bulundu hâlin bu minvâl üzere olduğuna beyyine-âlem dahi vardır dedikde mezbûr Yahya'dan takririne muvâfık beyyine taleb olundukda 'udul-i Müsliminden falan ve filan li-eclü's-şehâdet hâzıran olup emin-i mersum muvâcehesinde gıbbe'l-istişhâd edâ'-i şehâdet-i şer'ıyye edüp fi'l-vâki' zikr olunan müsâfirhâne mücerred müsâfir konmak içün tenbiye olunup merkûmân Mehmed iken bu hâl vâki' oldu bu hususa şahidleriz şehâdet dahi ederiz dedikde şehâdetleri ba'de't-ta'dil ve't-tezkiye hayyiz-i kabulde vâki'a olıcak za'yıf-ı mazifin üzere maktul olundukda mazifin müsâfirhânede haltası olmayub yalnız sâkinler iken maktul bulunub imâm-ı sâni katında mazif-i diyet lâzım olmadığı mahallinde musarrah olduğu bâ'isden merkûm Yahya'ya vech-i meşrûh üzere diyet lâzım olmamağın mâ-vaka'a kayd-ı şedd ahâli-i karyeye deytekte 'adem-i lüzûmu sûretidir:

Mahmiye-i Edrene muzâfâtından olup falan nâm karye sâkinlerinden Hasan bin İbrahim mahfel-i kazâya karye-i mezbûreye karib olan Karaağac nâm karye ahalisinden falan ve filan ve falan ihzâr ve mahzarında takrir-i da'va edüp zikr olunan karye-i Karaağac sınırı dâhilinde memluküm olup on bin akçe kıymetli Pervane nâm kulum bâşından dört yerden bi't-terbâresi ile maktûl bulunub kâtili ma'lum olmağın kıymetini karye-i merkûme ahalisinden taleb ederim deyüp gıbbe's-suâl karye Karaağac ahâlisi cevâblarında maktul-ı mezbûrun katli hususunda ahâli-i karyeden bir ferdin aslâ haber ve agâhı yokdur bulunduğ u mahal-i karye-i mezkûreden avâz işidülir yerde olmayub bir yabânda bulunmağın kıymeti dahi bize müteveccih değildir hâric-i karyeden mu'temid-i 'aleyh Müslümanlar ile mahal-i mezbûra varılıb görülsün dediklerinde mezbûr Hasan talebiyle 'udul-i Müsliminden falan ve filan ve falan ve sâir cemm-i gafir ve cem'-i kesir mahalle-i mezbûr irsâl olunup vardıklarında kimi maktul bulunduğ u yerde karâr edüp kimi karye-i mezbûreye varub sadd-ı istimâ'ına müteveccih olduklarından mahal-i ma'hûddan bir kimesne e'ali sûretle ayâğ birkaç defâ nidâ edüp aslâ karye-i mezbûreden işidilmeyüb avâz işidilmek ba'id olduğ u na mezbûrun-ı kimesne gelüp meclis-i şer'e haber vermeğ in ahâli-i karye-i mezkûreye maktûl-ı mezbûrun kıymeti vech-i meşrûh üzere teveccüg etmedüğü ecilden mâ-vaka'a bi't-taleb ketb olundu kısâs sûretidir:

Mahmiye-i Edrene sâkinlerinden olup bundan akdem merhûm olan Hüseyin'in kebir oğ lu ve 'ala vechü'l-ihzâr vârisi olan Hüseyin mahfel-i kazâda Halil bin Mehmed mahzarında takrir-i da'va edüp babam mezbûr Hüseyin merkûm Halil kılıç ile bâşını urub mecrûh edüp ol cerâhetden vefât etmişdir suâl olunup mücebiyle haber olunmasın taleb ederim dedikde gıbbe's-suâl ve 'akibu'l-inkâr 'udul-i Müsliminden falan ve filan ve falan mahfel-i kazâya li-eclü's-şehâdet hâzıran olup münker-i mezbûr muvâcehesinde edâ'-i şehâdet-i şer'ıyye edüp fi'l-vâki' mezbûr Hasan'ın mezbûr Halil kılıç ile bâşını urub mecrûh edüp ol cerâhetden sâhib-i firâş olup fevt etmişdir bu hususa şahidleriz şehâdet dahi ederiz dediklerinde şehâdetleri ba'de't-ta'dil ve't-tezkiye hayyiz-i kabulde vâki'a oldukdan sonra cârih-i mezbûrun kısâs-ı hükm olunup mâ-vaka'a bi't-taleb hükm olundu veli-i maktûlün 'afvı sûretidir:

Falan bin filan mahfel-i kazâda falan mahzarında takrir-i kelâm edüp mezbûr falan bundan akdem oğlum falan bıçâğla sâğ memesi üstünden ‘amda urub mecrûh edüp ol darbdan vefât edüp verâseti bana münhasıra olduğu bâ’isden merkûm falanın kısâsını da’va etmişdim hâlâ diyet ve kısâsdan mezbûr falanı hasbetullah Te’ala ‘afv edüp husus-ı merkûme müte’allik da’vadan zimmetini beri eyledim dedikde vâki’-i hâl-i mezkûr falan talebiyle ketb olundu zevci zevcesini nâ-mahrem ile bulup katl etdikden sonra gelüp meclis-i şer’e haber vermekle keşfi sûretidir:

Mahmiye-i Edrene muzâfâtından falan nâm karye sâkinlerinden Mustafa Bekir ibn Ahmed müttehimde olan Muharrem nâm kimesneler ile ‘alakası vardır deyü nice kimesneler bundan akdem bana haber vermekle işbu bin yigirmi senesi Zilhiccesi’nin sekizinci günü yâbana gidin deyü karye-i mezbûrede olan evin bir köşesinde saklanub mezbûrları gözetmeğe mukayyed olduğumda mezkûr Muharrem beynü’l-‘işâin beytim olan evime girüb zevcim mezkûre ile [mâfiyye mine’l-ketb ve’l-inkışâf vaz’ ‘indi bilâ-ihtilâf] ocâk başında bir mikdâr oturub ba’de mülâ’ibe ve mu’nakaya başladıklarında bi-ihitiyâr içerü girüb ikisinin dahi odun baltası ile bâşların urub katl eyledim hâlâ kablu’ş-şer’den üzerlerine varılub keşf olunmasın taleb ederim dedikde cânib-i şer’de falan nâm nâib irsâl olunup zeyl-i kitâbda mastûru’l-esâmi olan Müslümanlar mersum Mustafa bey’in karye-i mezbûrede vâki’ menziline beyti olan evi içinde ber-minvâl-i meşrûh mecrûhâ maktûlleri bulunmağla nâib-i mezbûr mahallinde tahrir edüp ba’de gelüp meclis-i şer’e haber verdikden sonra karye-i mezbûre ahâlisinden falan ve filan ve sâirleri bâ-ca’am meclis-i şer’e hâzır olunup maktûlân-ı merkûmânın ahvâlleri suâl olunduktan târih-i kitâbdan dokuz ay mukaddem merkûm Mustafa Bey şark seferine revâne oldukdan sonra mezbûr Muharrem’in mezkûre falan ile ‘alakası olduğu mesmu’ oldukda birkaç defâ tenbiye edüp aslâ tenbiye olmadı deyü ahâli-i karye-i mezkûra haber vermekle töhmetleri zâhir olmağın mâ-vaka’a bi’t-taleb ketb olundu keşfi-i mecrûh sûretidir:

Mahmiye-i Edrene mahallâtından falan mahallesi sâkinlerinden falan ve filan ve sâirleri bâ-ca’am meclis-i şer’-i şerîfe gelüp takrir-i merâm edüp mahalle-i mezkûrede yeniçeri tâifesinden Kasım bin Abdullah nâm yeniçeri mecrûh olunmağla kablu’ş-şer’den üzerine varılub keşf olunmasın taleb ederiz dediklerinde cânib-i şer’de mevlâna falan nâm nâib irsâl olunup zeyl-i kitâbda mastûru’l-esâmi olan Müslümanlar ile üzerine eser-i cerihâtı tefehhüz olundukda sol cânibine ve karnına bıçâk yarası olup bağırsakları dahi dışarı çıkmış bulunmağla mecrûh-ı merkûmun cârihi suâl olundukda beni falan nâm râcil mahalle-i mezbûrede serhoş bir büyük soğluk ile karına urub mecrûh eyledi da’vâmu’l-vekildir gayri kimesne ile dem ve diyete müte’allik da’va ve nizâ’ım yokdur dedüğümüz nâib-i mezbûr mahallinde tahrir edüp ba’de zikr olunan Müslümanlar ile gelüp meclis-i şerîfe haber verdüğü mahal-i mezbûre ahâlisi talepleri ile ketb-i şedd keşfi-i maktul sûretidir:

Mahmiye-i Edrene’de hâlâ subâşı olan falan mahfel-i kazâyâ gelüp bast-ı merâm edüp mahmiye-i mezbûre mahallâtından falan mahallede falan nâm kimesne mecrûhâ maktul

bulunmağla üzerine varılub keşf olunmasın taleb ederim dedikde savb-ı şer‘de mevlâna falan nâib irsâl olunup zeyl-i kitâbda mastûru‘l-esâmi olan Müslümanlar ile üzerine varılub nazar eylediklerinde fi‘l-vâki‘ mahalle-i mezbûrede vâki‘ tarik-i ‘am üzere merkûm falan mecrûhâ maktul bulunub sol cânibinde kılıc taraşı olduğunu müşâhede etdiklerinde mevlâna-yı mezbûr mahallinden tahrir edüp ba‘de meclis-i şer‘e gelüp haber verdikde mâ-vaka‘a bi‘t-taleb kayd-ı şedd zevc-i zevce-i menkûhesini nâ-mahrem ile keşf etdüğü sûretidir:

Falan mahfel-i kazâya gelüp takrir-i kelâm edüp hâlâ taht-ı nikâhında olup zevcim olan falane nâm hâtun mahmiye-i Edrene mahallâtından falan mahallesinde sâkin hammâlin evine nâ-mahrem ile fışk etdüğü mesmu‘um olmağın kablu‘ş-şer‘den üzerlerine sâbit-i irsâl olunup vâki‘ hâl-i keşf olunmak taleb ederim dedikde cânib-i şer‘den mevlâna falan nâib ile mahmiye-i mezbûre subâşısı olan falam irsâl olunup zeyl-i kitâbda esâmisi mastûre olan Müslümanlar ile mezbûr hammâlin evine varılub necessüs etdiklerinde bir fevkâni evin içinde mezbûre hâtunu falan nâm nâ-mahrem ile bir yerde olup ahz etdiklerinden sonra mevlâna-yı merkûm ile mezbûr subâşı mahfel-i şer‘e getürüb vâki‘ hâl-i ihbâr etdiklerinde merkûme hâtun ve mersum nâ-mahremden dahi hakikat-ı hâl-i suâl olundukda gıbbe‘l-inkâr zeyl-i kitâbda isimleri mastûr olan Müslümanlardan falan ve filan ve falan nâm kimesneler münkerân-ı mezbûran mahzarında gıbbe‘l-istişhâd bast-ı merâm edüp filhakika mezbûr falan merkûme hâtun ile zikr olunan hammâlin menzili dâhilinde bir fevkâni ev içinde bulunduklarını müşâhede etdik deyü edâ‘-i şehâdet-i şer‘iyye etdiklerinde şehâdetleri ba‘de ri‘âyet-i şerâitu‘l-kabul hayyiz-i kabulde vâki‘a olmağın mâ-vaka‘a kayd-ı şedd keşf-i havâle sûretidir:

Mahmiye-i Edrene mahallâtından falan mahallesi sâkinlerinde falan ve filan mahfel-i kazâya gelüp takrir-i kelâm edüp civârında sâkin olan falan nâm kimesnenin havâlis-i tahtaları harâb-ı meşrûh olmağla ba‘zı tahtaları koyub yerleri açık kalmağın sâkin olduğum evimde beyt-i nisâb havâle olup def‘-i havâle ile deyü nice def‘a tenbiye etdikden sonra yine havâlisini def‘de ‘inân etmeğın kablu‘ş-şer‘den üzerine nâib ve muhammen irsâl olunup def‘ olunmasın taleb ederim dedikde savb-ı şer‘den mevlâna falan ve hâssa mi‘mârlarından üstâd falan zeyl-i kitâbda mastûru‘l-esâmi olan bi-garz Müslümanlar ile mahalle-i mezkûre irsâl olunup nazar olundukda müdde‘i-i mezbûrun takririne muvâfık bulunduğu mevlâna-yı mezbûr gelüp meclis-i şer‘de ihzâr etmeğın zikr olunan havâle ... tenbiye olunup [bâb-ı sâmen] mâ-vaka‘a kayd-ı şedd bâb-ı sâmen keşf ve meremmet ve ana müte‘allik olan beyânında olup tahmin sûretidir:

Mahmiye-i Edrene‘de vâki‘ merhûm falan vakfına müteveli olan falan mahfel-i şer‘-i şerîfe gelüp takrir edüp mahmiye-i mezbûrede falan mahallesinde vâkıf-ı merhûm binâ eyledüğü mescidin turrası ve üstünde kurşunu ve mescid-i mezbûre muttasıl olan zâviye hücrâtı harâb-ı müşerref olmağla cânib-i şer‘de üzerlerine nâib ve muhammen irsâl olunup meremmete muhtâc olan mevâzı’ ne kadar akçe ile meremmet olunur tahmin-i sahih ile tahmin olundukdan sonra vakf-ı mezbûr mâlıyla meremmet olunmasına izn-i taleb ederim dedikdekablu‘ş-şer‘de mevlâna falan ve hâssa mi‘mârlarında üstâd falan

zeyl-i kitâbda isimleri mastûre olan bi-garz Müslümanlar ile mevâzi'-i mezkûreye irsâl olunup müşâhede etdiklerine fi'l-vâki' mescid-i mezbûrun turrası ve kurşunu ve zâviye-i mezkûrinin hücrâtı harâb-ı müşerref olup müremmetleri beş bin akçe tahmin olduğundan mevlâna-yı mezkûr felüb meclis-i şer' de ihzâr etdikde vakf-ı mezbûr mâlından zikr olunan müremmât için beş bin akçeyi sarfa müteveli-i mezbûre izn verilüb mâ-vaka'a kayd-ı şedd bu dahi tahmin sûretidir destûr-ı ekrem meşşur-ı müfehhem sâbıkâ vezir-i 'azam olan sâhibu'l-'izzet ve'l-ikbâl Ahmed Pâşa ca'allahu Te'ala karinâ bi-tevfik-i ma'âdâ ve ma'âş hazretlerinin âdemlerinden olup defgâh-ı 'âli li-ezâli mahfuv kâyâlma'âli çâvuşlarından fahru'l-cuyûş Hasan Çâvuş mahfel-i şer'-i şerîfe gelüp takrir-i kelâm ve bast-ı merâm edüp müşârün ileyh paşâ-yı zuyû'l-iktidâr hazretlerinin dâru'n-nasr mahmiye-i Edrene nevâhisinden falan nahiyeye tâbi' falan nâm karyede vâki' olup nehr-i teveccüh üzere dâire-i dört göz değirmenin bendeleri ve ba'zı yerleri bozulub meremmet ve 'imâret olunmamağla nice müddet-i battâl kalup kemâl ihtiyâciyle meremmet ve 'imârete muhtâc olmağın savb-ı şer' de üzerine nâib muhammen irsâl olunup meremmete muhtâc olunan mevâzi' ne mikdâr akçe ile meremmet olunur tahmin-i sahih ile tahmin olunmasın taleb ederim dedikde cânib-i şer' den mevlâna falanu'n-nâib ve hassâ mi'mârlarından üstâd falan zeyl-i cihetde esâmisi mastûre olan bi-garz Müslümanlar ile mahal-i mezbûra varılub keşf olundukda cem'â yigirmi bin akçe ile ancak ta'mir olunur deyü tahmin-i sahih ile tahmin olduğu nâib-i mezbûr gelüp haber vermeğın mâ-vaka'a kayd-ı şedd tahammül sûretidir:

Mahmiye-i Edrene'de merhûm falan vakfına bi'l-fi'il müteveli olan falan mahfel-i kazâya gelüp takrir-i kelâm ve sûk-ı merâm edüp mahmiye-i mezbûrede falan mahallesinde vâkıf-ı merhûm binâ eylediği mescid-i şerîfin turrası ve üstünde kurşunu ve mescid-i mezbûra muttasıl olan zâviye hücrânı mürûr-ı eyyâmıla harâb-ı müşerref olup meremmet olunması lâzım olmağın bundan akdem cânib-i şer' den üzerine nâib ve muhammen eyleyüb mevâzi'-i mezbûrenin meremmeni için beş bin akçe tahmin olunup vefât etmeğın bin akçe dahi mâl-ı vakfdan sarf eylemişdir savb-ı şer' de üzerine âdem gelüp tahmin-i keşf olunmasın taleb ederim dedikde kablu's-şer' den mevlâna falanu'n-nâib ve hassâ mi'mârlarından üstâd falan zeyl-i cihetde esâmisi mastûre olan bi-garz Müslimin ile mahal-i mezbûra irsâl olunup nazar olundukda fi'l-vâki' zikr olunan mevâzi'nin meremmetine mukaddemâ tahmin olunan beş bin akçeden ziyâde bin akçe dahi haber olunup cem'â altı bin akçe ancak müremmet ve 'imâret olunur iken dahi ziyâde tahammül vardır dediklerini mevlâna-yı mezbûr gelüp meclis-i şer' de ihbâr etmeğın mâ-vaka'a bi't-taleb ketb olundu raky sûretidir:

Mahmiye-i Edrene'de merhûm falan vakfına bi'l-fi'il müteveli olan ve mezbûrta-i vakfa falan ve filan meclis-i şer' kavîme gelüp bast-ı merâm edüp kazâ-i mazburdan olup mahmiye-i mezbûre Hasnı mahallinde Eski Kapan nâm mevzi'de vâki' etrâf-ı selasesi falan mülkü ile taraf-ı râbi' tarik-i 'âm ile mahdûd olan Yahudihânenin üç bâb odaları ve iki çardâkı ve kinefi harâb-ı müşerref olup ... ihtiyâc ile meremmete muhtâc olmuşdur hâlâ kablu's-şer' de üzerine varılub ne mikdâr akçe ile meremmet olunur tahmin olunduktan sonra vakfin müsâ'adesi olmamağın tahmin olunan meblağ tamâm

olunca vazifelerimiz raky olunmasına izn-i taleb ederiz dediklerinde savb-ı şer‘de mevlâna falan ve hâssa mi‘mârlarından üstâdü’l-hâcî Şaban ibn Ali zeyl-i kitâbda esâmisi mastûre olan bi-garz Müslümanlar ile mahal-i mezbûra varub müşâhede etdiklerinde filhakika zikr olunan Yahudihâne vech-i meşrûh üzere harâbe-i müşerref olunup meremmete kemâl-i ihtiyâcî olmağın mi‘mâr-ı mezbûr tahmin-i sahîh ile tahmin edüp mevâz‘-ı mezkûrenin ta‘mirine bin akçe lâzımdır ancak kifâyet ider deyü haber verdüğü nâib-i mezbûr mahallinde tahrir edüp ba‘de meclis-i şer‘e gelüp haber virdükden sonra meblağ-ı merkûmu ta‘mir-i mersuma sarf olunup ve tamâm olunca erbâb-ı vezâyifin vazifeleri raky olmak için târih-i kitâbdan rızâları ile savb-ı şer‘den izn verilüb bu vesika gıbbe’t-taleb ketb ve terkîm olundu mülk-i savbın mikdârı vezn olunup kemrehu’l-hâk olunduğu sûretidir:

‘Abte-i ‘aliyyede ve hadika-i sultâniyyede bi’l-fi‘il bostâncıbaşî kudretü’l-e‘azim ve’l-a‘yân makbulu’s-sudûr ve’l-erkânü’l-müşârün ileyh bi’l-müstebânü’l-müstağni ‘annu’l-tevsîf ve’l-beyânü’l-... yed-i ‘inâyetü’l-mülkü’l-menân falan ağâ ayk-ı ‘abdu’l-diyân dâm-ı müceddede meclis-i şer‘-i şerîfe hâzır olup bast-ı merâm edüp havvâs-ı Konstantiniyye nevâhisinden Terkos nahiyesinde Bağçe Gölü kurbunda kestanelik dimekle ma‘ruf mevzi‘de ‘abted-i ‘aliyyede bi’l-fi‘il mi‘mârbâşî olan kıdvetu’l-‘ayân Ahmed Ağâ ibn Abdülmennan abâr-ı müteferrika hafr etdirüb cem‘ ve tahsil etdüğü mülk-i savbından bir musarrah su işritâ etmişdim hâlâ zikr olunan suyu kemrehü’l-hâk etmek murâd etdüğüme binâen mevzi‘-i mezbûrun üzerine varılab vech-i meşrûh üzere mâlik olduğum suyun mikdârı vezn ve ‘ayâr olunup vâki‘-i hâl tahrir olunmak murâd ederim dedikde bu fakir-i bi’l-fi‘il suyu li-nâzıra-i falan ağâ ve zeyl-i kitâbda mastûru’l-esâmi olan ehl-i vukûf-ı müslimin ile mevzi‘-i mahdûdun üzerine varub mâh-ı mezbûr ‘âdet-i me’luf câriye üzere vezn ve ‘ayâr olunup nâm-ı vekil bir musarrah su bi’l-mu‘âyene müşâhede olundukda ber-vech-i meşrûh üzere ve ‘ayâr olunan bir musarrah su nâzır-ı müşârün ileyh ma‘rifetiyel kelikü’l-hasenât-ı celile hasenât-ı vâlide sultân dâmet-i ‘ismethâ hazretlerinin câmi‘-i şerîflerine câri olan gümrük suyu ile mahmiye-i Konstantiniyye’ye geldikde kânun üzere sülûs-i hakk-ı bahri deyü cânib-i vakfa verilüb bâki olan sülûsânı dahi müşârün ileyh ağâ hazretleri dârü’s-saltanatü’s-seniyye Konstantiniyyetü’l-mahmiyede sarâ-yı ‘âmire kurbunda Hersek Bodrum’u yanında Bağçe Hisarı dibinde vâki‘ Maslak’a uğradub Nevbethane Mahallesi’nde vâki‘ mülk-i menziline ve bi’l-cümle ihtiyâr eyledikleri mevzi‘-i icrâ-i murâdları olduğu bi’t-taleb ketb olundu ba‘de’l-keşf bey‘-i naks sûretidir:

Mahmiye-i Edrene’de vâki‘ merhûm Çukacı Hâcî vakfına mütevellî olan Hâcî Cafer bin Abdülmennan mahfel-i kazâda mahmiye-i merkûmda vâki‘ cennet-mekân el-Hâc Togan evkâfi mütevellisi olan kıdvetu’l-sâlihî ve pişvâ-yı erbâb-ı yakîn ashâb-ı sülûkun mümtâz ser-bülendi mevlâna falan efendi mahzarında takrir-i kelâm edüp mütevellisi olduğum Çukacı Hâcî vakfı cânibinden bundan akdem mahmiye-i mezbûrede meyhâl hammâmı kurbunda el-Hâc Togan vakfına altı bâb vakf-ı dükkân ortasında bir bezirhâne binâ olunup ba‘de mürûr-ı eyyâmla harâb u virân olup ve cehâ mine’l-‘aciz kâbil-i itkânım olunmamağın mahall-i mezbûrun keşfi için cânib-i şer‘de mevlâna falan

nâm nâib ve hâssa mi'mârlarından üstâd falan ve zeyl-i kitâbda mektubu'l-esâmi olan Müslimin ile irsâl olunup takvîm-i kavîm ve tahmin-i müstakîmden sonra mi'mâr-ı merkûm zikr olunan bezirhânenin ancak otuz bin akçe kifâyet eder eksik ... değildir deyü ta'yin etmeğin vech-i meşrûh üzere ta'mire cânib-i vakfan müşâhede olmaduğundan mâ'ada enkaz bey' olunup semen eşbâh olunmağın nef'i müddet-i raky ile ta'mir olunduğu takdir üzere hâsıl olacak nukûd ziyâdedir deyü erbâb-ı vakfın cemm-i gafir ve cem'-i kesir ittifâk edüp ve zikr olunan bezirhâne asl-ı vakfdan dâhil olmayub ba'de müddetü'l-vâkıf-ı müteveli vakf mâlından etmeğin nakz-ı meşrûh-ı bey' için cânib-i şer' den izn verildikten sonra müddet-i medid bey'-i ... tarikiyle kemâlince 'arz olundukda müşârün ileyh falan ahzı üzerinde dokuz bin akçe karâr eylemişdi el-haletü hazihi bezirhâne sâbiku'l-'akzılık nakzı müşârün ileyh falan efendiye dokzu bin akçeye bey'-i bât ile bey' edüp meblağ-ı mezbûru vakf için kabz ve bey'-i mezbûru teslim eyledim ba'de'l-yevm mülk-i mahz ve hakk-ı sarihidir keyfe mâ-yeşâ' tasarruf eyledikde gıbbe't-tasdik ve câhâ mâ-vaka'a kayd-ı şedd ba'de'l-keşf ve't-tahmin erbâb-ı hissenin hisselerini ta'yin sûretidir:

Mahmiye-i İstanbul'da falan mahallesi sâkinlerinden Emrullah bin Hasan nâm kimesne tarafından ... âti ez-zikr bimâ-hû nehcü's-subût şer'â vekâleti sâbit olan üstâd Mehmed bin falan meclis-i şer'-i şerîfe gelüp takrir-i kelâm ve ta'bir-i 'annu'l-merâm edüp mahalle-i mazburede vâki' bir tarafından falan ve etrâf-ı selasesinden falan ile mahdûd olan menzil Zamaniye nâm hâtunun sadrına Nesli'nin mülkü olup vefât etmekle vâris-i sadrı oğlu Mehmed bin Haydar'a ve anâsı mezbûre Zamaniye'ye münhasıra olup menzil-i mezbûrun sūdüsü merkûme Zamaniye'ye ve hatta isdâsı oğlu merkûm Mehmed'e intikâl edüp ba'de Mehmed dahi vefât etdikde verâseti anâsı mezbûre Zamaniye'ye ile babası Haydar bin Abdullah'a 'itâk eden Hasan'ın sulbi oğlu mevekkelem mezbûr Emrullah'a münhasıra olmağın menzil-i mezbûreden olan hissesinden sūdüsüne mezbûre Zamaniye'ye ve hatta isdâsı bi-tariku'l-velâ-i müvekkelem mezbûr Emrullah'a intikâl edüp bi'cümle otuz altı sehemden on bir sehem mezbûran Nesli ve Mehmed'den merkûme Zamaniye bâkisi müvekkelem merkûm Zamaniye'ye intikâl etmiştir hâlâ cânib-i şer'iyet-i şerîfden üzerine varılub vech-i meşrûh üzere menzil-i mezbûr taksîm ve ta'yin ve her birinin hissesi tevzi' ve tebyîn olunmak taleb ederim deyücek cânib-i şer' den mevlâna falan ile hâssa mi'mârlarından üstâd falan ve filan irsâl olunup anlar dahi zeylinde isimleri mastûr olan bi-garz Müslimin ile mahall-i mezbûre varub mezkûre Zamaniye mahzarında 'akd-i meclis olundukda menzil-i mezbûrun müştemilâ melâtından 'arsası müşâhede olundukda 'arsa-i hâriciyesi zirâ'yla ik yüz elli zirâ' ve dâhiliyyesi iki yüz yigirmi zirâ' olup beyânıyla kıymet tutulmağa cem'â kırk beş bin akçeden mezbûre Zamaniye on üç bin yedi yüz elli akçe hisse-i merkûm Emrullah'a otuz bir bin iki yüz elli akçe hisse ta'yin olundukdan sonra menzil-i mezbûrun mahuta-i hariciyesinden Hasan bin falan mülkü tarafından tula on sekiz zirâ' ve 'arzâyid-i zirâ' on sekiz barmak 'arsa hesâb şartınca yüz otuz dokuz buçuk zirâ' olup üzerinde tahtâni bir mahzen ve fevkâni bir oda ... ve yanındaki küçük oda ve zerdibân cümlesi üç bin yedi yüz akçeye takvîm olundukda âherin ricâsıyla

mezbûr Zamaniye kabul ve kabz edüp mâ'ada üç yüz otuz beş buçuk zirâ' 'arsa ve üzerinde olan cüzzi ve külli asâr-ı nibâs cümle kapusuyla ve kinefiyle otuz bir bin iki yüz elli akçeye takvîm olundukda vekil-i mezbûr-ı müvekkelçin kabl ve kabz eyledüğün mevlâna-yı mezbûr mahallinde tahrir ve bu cânibe gelüp inhâ eylemeğin vâki'-i hâl tarafeyn talepleriyle ketb olundu meremmet-i kenîseye izn sûretidir:

Kasaba-i falan keferesi bâ-cem' hem mahfel-i kazâya hâzırın olup takrir-i kelâm ve bast-ı merâm edüp feth-i hâkâniden beri bu âna değin kasaba-i mezkûrede ma'bedimiz olan kenîsemizin sakfî ve ba'zı mevâzi'i mürûr-i 'avâm ve dehûr-ı kerûr-ı eyyâm şürûr ile harâb-ı müşerref olup şiddet-i ihtiyâç ile meremmete muhtâç olmağın ta'mir için kablu'ş-şer'den istizân iderüz dediklerinde kenîse-i mezkûrenin hudûnu ve kudûmu vech-i meşrûh üzere ta'miriniz merkûmu minvâl-i meşrûh-ı kadîm olduğundan mâ'ada emvâzi' dahi harâbe-i müşerref olmağla meremmete muhtâc olduğun ihbâr etdiklerinden yahbuz-ı meremmetü'l-kenâbi 'ale'l-vaz'u's-sâbık ve bimâ demâ enheden 'anhâ min gayr-i ziyâde mine'l-usûl vallahu-ehakk mazmûnu üzere kenîse-i merkûmenin harâbe olan mevâzi'i bu üslûb-ı kadîm-i ta'mire merkûmenin cümle sükkânı kefare [bâb-ı tâsi'] olmağla savb-ı şer'den rif'at virüldüğü bi't-taleb ketb olundu bâb-ı tâsi' nakl-i şehâdet ve üslûb-ı zahriyye beyânında olup beytü'l-mâl emini yedinde olan mülkünü isbât-ı nakl sûretidir:

Mahmiye-i Edrene'de nakibü'l-eşref kâimmakamı olan es-seyyid Abdurrahman bin falandan 'ale'l-vechü'l-âti da'va-yı sahih-i şer'iyye ile mesbuk-ı istişhâd-i şer' sudûrundan sonra 'udul-i Müsliminden olup mahmiye-i mezbûrede [linâ entehet müsâfe eş-şâhidinü'l-mezbûrin fiyye ba'dânu'ş-şehâde inne hazâ kitâbü'l-mürsee mevlâna Mehmed bin Ömer dâme-i fazla kalbelet ev maziyyet ve akmat ve makâ mihmâ falan bin filan ve Hasan bin Hüseyin] falan hânede sâkin olan tüccardan falan bin filan ve falan bin filan nâm kimesneler nakl ve tahvil için mahal-i cerh ve ta'diyelde edâ-i şehâdet-i şer'iyye eyleyüb bundan akdem müdde-i-i mezbûr es-seyyid Abdurrahman hallâl-i sutûrda tahrir olunan esvâb ve erzâkını Nasuf bin Abdullah ve Hasan bin Abdullah nâm 'abd-ı me'zunlarına teslim eyleyüb mahmiye-i mezbûrânNasuh ve Hasan dahi mahrûsa-i İstanbul'a vâsıl olup ba'de allahu te'alinin emriyle merkûm Nasuh vefât etdikde marûsa-i mezbûrede kâbzmâl-i beytü'l-mâl olan Hüseyin Bey ibn Mehmed merkûm Nasuh hîn-i vefatının beyânında bulunan eşyadan her bir zirâ' ikişer sikket altun kıymetlü elli beş zirâ' perstu altmış çabla murçuk beş yüz kıymetlü bir Macar tüfenki ve beş yüz on kıt'a gurus kebiri-i sahihü'l-'ayyâr ve on iki vakiyyem hâlis ve kırk dört vakiyyem 'ala beytü'l-mâl için alup kabz eyleyüb lakin zikr olunan esvâb ve erzâkın müdde-i-i mersum es-Seyyid Abdurrahman'ın mülküdür ve müteveffâ olan mezbûr Nasuh dahi 'abd-i memluktur bu minvâl üzere husus-ı merkûma biz şahidleriz şehâdet dahi ederiz dediklerinde gibbe't-ta'dilü'ş-şer' şehâdetleri makbul olmağın hakikat-i hâl gibbe't-taleb ve es-sevâli 'ilmü'l-'ulemâü'l-'uzâm afzu'l-fazlatü'l-kamâm kâşifü'l-üstâdü'l-hakâyık bekferetü'z-zâib-i fâim esrârü'l-dikâk berâidü'fâkıb hâdimu'ş-şer'iyyet eşhed-i beftü'l-karâ-i mâhi el-bed'ite'l-kabihtü't-berâ-i râfi' 'alâmü'l-'ilm ilâ gâyetü'l-kusûy mazhar-ı kelimâtüllah el-'ilbâ mülk-i 'inân el-mecd ve'l-edeb ve fârs-ı

meydânü'l-fazl ve'l-hasb halvaled velti el-evvel ilâ alâ âhir vârisü'l-gurret ve'l-ikbâl-i kâbir e'ann-ı kâbir câmi'-i fûnûn el-ma'ani ve'l-ârif-i şâfi' salâvatü'l-gazâil bi't-tarik el-müvelli el-ceratihir ve es-seyyidü'l-semid 'annu'l-hatb el-hafuf-u basnuf 'avâzanu'l-habir bi'l-fi'il mahrûsa-i mzburede Rûmili kâdı'askeri olan hâkim-i 'âdil bi-m'âdal hazretlerinin meclis-i 'adimü'l-'adillerine ve usûl ve nevâiden bu kitâb vâsılı olan efendilerin mahfel-i müniflerine olundu kim kerem-i 'amimu'l-lutf ceymlerinden mütevakkîdir ki medlu'l-ileyh 'amel buyrulub 'indellahu'l-mülk-i celil sevâb-ı ecrec zeyl-i mesâb ve me'cur olalar cer-i zilk ve hurre nakl-i isbât-ı verâset sûretidir:

Dâ'i-i tahrir-i kitâb-ı nakli ve bâdi tasviye hitâb hükmün oldur ki mahmiye-i Edrene sâkinlerinden olup yeniçeri oğlu olmağla babasından intikâl eden nukûdu ve mahrûsa-i İstanbul'da ağâ devecilerinin beşinci 'imâ'at odasında odabâşı yedinde mazbut olup fevt olan Musafa ibn Mehmed nâm sagîrin vâlidesi Kamile binti Abdullah ve liebeveyn kız karındâşı Hatime binti Mehmed ve lâm karındâşı Ali bin Ahmed nâm sagîrlerin şer'-i şerîfde mensûb-ı vasileri olan Rıdvan bin Abdullah'dan husus-ı âti ez-zikre da'va-yı âtiyye-i sahihiye-i şer'iyye ile mesbuk-ı istişhâd-ı şer' sâdır oldukdan sonra 'udul-i Müsliminden olup mahmiye-i mezbûre sükkânından falan bin filan ve falan bin filan nâm kimesneler nakl ve tahvil için mahal-i cerh ve ta'diyelde şöyle edâ-'i şehâdet-i şer'iyye eylediklerinde bu hususa şâhidleriz şehâdet dahi ederiz ki mezbûr Kamile merhûm-ı mezbûr Mustafa'nın vâlidesi ve vârisesi ve mezbûre Hatime liebeveyn karındâşı ve vârisesi olup babaları ismi Mehmed ve merkûm Ali lâm er karındâşı ve vârisi olup anâları ismi Kamile'dir merhûm-ı mezbûrun verâseti mezkûruna münhasıra olup bunlardan gayri vârisi olduğu ma'lumumuz değildir dediklerinde şehâdetleri ba'de ri'âyet-i şerâitü'l-kabul hayyiz-i kabulde vâkı'a oldukdan sonra merhûm-ı mezbûrun merkûm bâşı yedinde olan nukûddan habsbu'l-ırsü's-şer' 'âbid olan hisse-i şer'iyyelerin mezkûre Kamile isâlet ve mezbûr Rıdvan vesâyete işbu râfi'u'l-kitâb Yusuf bin Abdulvahhab nâm kimesneyi kendü taraflarından da'va ve kabz ve isâle oldı el-ihyâcü'l-hükkâm zûyu'l-imtirâm mürâfi'ye vekil ve nâib-i menâb nasib eylediklerinde olduğu vekâlet-i mezbûreyi meclis-i tevkilde kuyûl ve mûcebi iltizâm etdikden sonra hakikat-i hâl ve masduka-i makâl gıbbe't-taleb ve's-suâl efzal-i mevâli-i 'azâm ekrem-i 'âli-i enâm kâşif-i müşkilât-ı deyniyet halâl-ı ma'falât bakniyye miftâh zemûr-ı kâyak-ı musâbah kenûr-i hakâyık-ı 'âdl ve fâzlu'l-fasl beyne'l-hak ve'l-bâtıl mahmiye-i Konstantiniyye'de bi'l-fi'il hâkimü's-şer' olan efendi hazretlerinin meclis-i 'adimü'l-'adillerine ve usûl-i nüvvâbdan bu kitâb vâsılı olan efendilerin mahfel-i müniflerine inhâ olundu kerem-i 'amimu'l-lutf ceymlerinden mercudur ki medlu'l-ileyh 'amel buyrulub 'indellahu'l-mülk-i celil sevâb-ı ecrec zeyl-i mesâb ve me'cur olalar ceri zilk ve hurre nakl-i isbât ve diyet sûretidir:

Bu kitâb nakli ve hitâb hükmünün inşasına bâ'is ve imlâsına bâdi oldur ki tüccâr tâifesinden olup mahmiye-i Edrene'de Kapan demekle ma'ruf hân-ı cedîdde sâkin olan Hüseyin bin Mehmed nâm kimesneden zikre da'va-yı âtiyye-i sahihiye-i şer'iyye ile mesbuk-ı istişhâd-ı şer' sâdır oldukdan sonra 'udul-i Müsliminden falan bin filan ve falan bin filan nâm kimesneler nakl ve tahvil için mahal-i cerh ve ta'diyelde şöyle edâ-

‘-i şehâdet-i şer‘iyye eyledikler ki bu hususa şâhidleriz şehâdet dahi ederiz ki bundan akdem müdde‘i-i mezbûr Hüseyin vilâyet-i Rûmili’nde vâki‘ Somgice’sinde falan mahallede sükûnu istimâ‘ olunan Mehmed bin Receb nâm kimesneye emânet tariki ile otuz sekiz bin akçe ki seksen bir sikke mâ‘adası gurus ile osmânidir mahmiye-i mezbûrede bizim huzûrumuzda teslim edüp ol dahi kabz ve teslim etmişdi hâlâ meblağ-ı mezbûru müdde‘i-i merkûm için mevdu’-ı mersumun hakk-ı taleb ve ahz vardır dediklerinde şehâdetleri ba‘de ri‘âyet-i şerâitu’l-kabul hayyiz-i kabulde vâki‘a olduktan sonra hakikat-i hâl ve musdaka-i makâl gıbbe’t-taleb ve’s-suâl kudretü’l-kuzât ve’l-hükkâm zübdetü’l-velâyetü’l-enâm ma’inü’l-fa’zâ’ ve’l-eytâm-ı mahiyyeyüzü’l-halâl ‘annu’l-merâb kasaba-i mezkûrede bi’l-fi’il hâkimü’ş-şer‘-i ‘adl olan efendinin ‘izz ü huzûrlarına bu kitâb-ı sadakat-meâb vusûl bulmağın kuzât-ı usûl-i nüvvâb-ı kirâm kesrullah emsâlehüm ilâ yevmü’l-kıyâm kabillerine inhâ olundu lede’l-vusûl lütuflarından me’muldur ki medlu’l-ileyh ‘amel buyrulub ‘indellahu’l-mülk-i celil sevâb-ı ecrec zeyl-i mesâb ve me’cur olalar ceri zilk ve hurre nakl-i esir-i tâc-ı semen sûretidir:

Sebeb-i kitâb nakli budur ki tüccâr tâifesiinden olup hâlâ mahmiye-i Edrene’de falan hânede sâkin olan Şaban bin Mustafa nâm kimesne ber-vech-i mu’tâd da’va istişhâd sad ve andan sonra ‘udul-i Müsliminden ve sekât-ı Mümininden olup mahmiye-i mezbûre mahallâtından falan mahallesi sükkânından falan ve filan nâm kimesneler li-eclü’ş-şehâdet mahfel-i kazâya hâzırın olup nakl ve tahvil için mahall-i cerh ve ta’diyel için edâ’-i şehâdet-i şer‘iyye edüp bundan akdem müdde‘i-i mezbûr Şaban mahmiye-i mezbûre mahallâtından falan mahallesi sâkinlerinden Ramazan bin Bayram nâm râcile yetmiş sikke-i hüsnîyeye bey‘ eylediği orta boylu açık kaşlı buğdây tenlû falan nâm câriye mezbûr Ramazan’ın yedinde iken hürriyetini şer‘â isbât edüp hürriyetine hükm-i hâkimü’l-hak olduktan sonra mezbûr Ramazan bâ-bey‘ merkûm Şaban’a mürâca‘at edüp şer‘le semen-i ahz eyleyüb isbât-ı hürriyet eden câriye yemin ile müdde‘i-i mezbûr mahmiye-i mezkûr civârında kasaba-i Dimetoka’da sâkin kara Mustafa ibn falan altmış sikke-i hüsnîye iştirâ eylediği câriyedir eyle olsa müdde‘i-i mezbûr için merkûm Kara Mustafa üzerine câriye-i mezbûrenin semeni olan meblağ-ı mezbûr hak ve rücu‘ ve taleb vardır bu hususa biz şâhidleriz şehâdet dahi ederiz dediklerinde şehâdetleri ba‘de’t-ta’dil ve’t-tezkiye hayyiz-i kabulde ve mahall-i irtizâda vâki‘ olduktan sonra hakikat-i hâl ve masdaka-i makâl gıbbe’t-taleb ve’s-suâl ‘umdetü’l-kuzâtü’l-mütşerin zübdet-i velâtü’l-müteverrin el-hassı gabrid ‘inâyetü’l-mülkü’l-ma’in kasaba-i mezkûrede bi’l-fi’il hâkimü’ş-şer‘-i âlâ ve hâdım-ı din-i risâlet-penâh olan efendinin huzûrlarına bu kitâb-ı sadakât-meâb vusûl bulunan kuzât-ı usûl nüvvâb-ı fuhûl-ı kabillerine hazret-i imâm-ı sâni olan Ebu Yusuf kavlı üzere ibnâ ve inhâ olundu nakl-i isbât-ı verâset ve subût-ı mülk sûretidir:

Mahmiye-i İstanbul’da falan mahallesi sâkinlerinden Fatıma hâtun ibnet el-Hâc Ahmed’den ‘ala vechü’l-âti da’va-i sahihiye-i şer‘iyye ile mesbuk-ı istişhâd-ı şer‘ sudûrundan sonra ‘udul-i Müsliminden olup mahalle-i mezbûre sâkinlerinden falan bin filan ve falan bin filan meclis-i şer‘-i şerîfe hâzırın olup nakl ve tahvil için mahall-i

cerh ve ta'diyelde edâ'-i şehâdet-i şer'îyye eyleyüb işbu müdde'ine mezkûre Fatıma hâtun bundan akdem müteveffâ olan el-Hâc Ahmed-zâde demekle ma'ruf olan Mehmed bin el-Hâc Ahmed bin Mehmed'in sülbiyesi ve vârisesi olup verâseti buna münhasıradır bundan gayri vârisi olduğu ma'lumumuz değildir müteveffâ-yı mezbûr Mehmed'in cem'-i muhallefâtına Atik Mahallesi'nde vâki' bir tarafı tarik-i 'âm ile ve etrâf-ı selasesi falan mülkü olup hâlâ Nasreddin bin Abdullah yedinde olan menzil müdde'ine-i emzbure Fatıma'nın babası merkûm Mehmed'in mülkü olup bin dört senesinde mezbûr Mehmed cünûn-ı mutbak ile mecnûn-ı mağlub iken zevcesi merkûm Rabia hâtun mezbûr Mehmed kablinden iddi'â-i vekâlet eyleyüb menzil-i mezkûru mezbûr Nasreddin elli bin fazzi Osmanî akçeye bagir-i vech-i şer' mezbûreden bey' eyleyüb ve sene-i mezbûre evâilinden âhirine varıncaya merkûm Mehmed cünûn-ı mutbak ile mecnûn iken mezkûre Rabia hâtun sene-i mezkûre evâsıtında menzil-i mezbûrun bey'ine ben merkûm Mehmed tevkil etmişdir deyü iddi'â-i vekâlet eyleyüb ba'de vekâlet-i bey' eylemişdi bu tarik ile menzil-i mezbûrun bey'ine müsâğ-ı şer' olmayub bey'-i merkûm fâsid olmağın müdde'-i-i mezbûre için bu bâbda hak ve taleb vardır bu minvâl üzere bu hususa biz şâhidleriz şehâdet dahi ederiz dediklerinde gibbe't-ta'dil şehâdetleri kabul olduktan sonra mezkûre Fatıma hâtun nehc-i âti üzere yemin teklif olundukda menzil-i mezbûru taraf-ı şer'îyyeden beriyle babası merkûm Mehmed'in vefâtından sonra mülkünden ihrâc edildiğine ve mezbûr Nasreddin zimmetini da'va-yı mezkûrdan ibrâ eylediğine yemin billahü'l-'alle'l-'azim edicek hâsılı'l-kitâb Abdullah bin Veli menzil-i mezbûru da'va ve taleb ve ahz ve kabz tevkil eyleyüb ol dahi kabul etdikden sonra vâki'-i hâl gibbe't-taleb ve's-suâl e'alimu'l-'ulemâ-i ve'l-mevâlî sâhibu'l-fezâil ve'l-ma'ali-i kâşifü'l-müşkilât ed-deyyinetü'l-halâlû'l-mafzallâtü'l-yakînet hâlâ Edrene'ye müteveli olan hâkim-i 'âdil bi-mu'adel hazretlerine ve sâir usûl ve nüvvâbdan bu kitâb vâsıl olan efendilere inhâ olundu lütuflarında me'muldur ki en'âm-ı bi'l-kabul buyuralar 'asvibey-i sebiyye tarikiyle isbât-ı verâset sûretidir:

İşbu bâ'isu'l-kitâb falan nâm kimesneden da'va-i sahih-i şer'îyye ile mesbuk-ı istişhâd-ı şer' sudûrundan sonra 'udul-i Müsliminden falan ve filan nâm kimesneler nakl ve tahvil için mahall-i cerh ve ta'diyelde edâ'-i şehâdet-i şer'îyye idüp hâlâ mahmiye-i Edrene'de falan mahallede vefât edüp muhallefâtı anda beytü'l-mâl emini yedinde mazbut olan falan ve filan müdde'-i-i mezbûr falanın babası mezkûr falanın mu'nakı olmamağla 'ala tariku'l-'asviyetü't-tesbit vârisi olup mezbûreye münhasıradır bundan gayri vâris-i âher olduğu ma'lumumuz değildir bu hususa biz şâhidleriz şehâdet dahi ederiz dediklerinde şehâdetleri ba'de't-ta'dil ve't-tezkiye hayyiz-i kabulde vâki'a olduktan sonra hakikat-i hâl ketb olundu sübut-ı deyn sûretidir:

Mahmiye-i Edrene mahallâtından falan mahallesi sükkânından falan bin filan nâm kimesneden da'va-i sahih-i şer'îyye ile mesbuk-ı istişhâd-ı şer' sudûrundan sonra 'udul-i Müsliminden falan ve filan nâm kimesneler nakl ve tahvil için mahall-i cerh ve ta'diyelde edâ'-i şehâdet-i şer'îyye idüp mahmiye-i İstanbul'da falan mahallesinde hâlâ sükûnu mesmu' olan falan nâm kimesne zimmetinde müdde'-i-i mezbûr falanın karz-ı şer'den bin akçe hakkı olup hâlâ meblağ-ı mezbûru medyûn-ı mezkûrdan müdde'-i-i

merkûm için hak ve talep ve ahz vardır bu minvâl üzere bu hususa biz şâhidleriz şehâdet dahi ederiz dediklerinde şehâdetleri ba'de't-ta'dil ve't-tezkiye hayyiz-i kabulde vâkı'a olduktan sonra hakikat-i hâl âla âher kayd olundu subût-ı ... istihkâk sûretidir:

Mahmiye-i Edrene mahallâtından falan mahallesi sâkinlerinden falan ve filan nâm kimesneden 'ala vechü'l-âti da'va-i sahihiye-i şer'iyye ile mesbuk-ı istişhâd-ı şer' sudûrundan sonra 'udul-i Müsliminden olup mahalle-i mezbûre sâkinlerinden falan bin filan nâm kimesneler nakl ve tahvil için mahall-i cerh ve ta'diyelde edâ'-i şehâdet-i şer'iyye idüp kasaba-i falanda hâlâ sükûnu mesmu' olan falan nâm kimesne yanında olan orta boylu açık kaşlı elâ gözlü revstü'l-asl falan bin Abdullah nâm gulâm emred müdde-i-i mezbûr falanın mülk-i mahzı ve hakk-ı sarihidir târih-i kitâbdan bir sene mukaddem mülkünde ebâk etmiştir hâlâ gulâm-ı mezkûru müdde-i-i merkûm için hak ve talep ve ahz vardır biz bu hususa şâhidleriz şehâdet dahi ederiz dediklerinde şehâdetleri ba'de't-ta'dil ve't-tezkiye hayyiz-i kabulde vâkı'a olduktan sonra hakikat-i hâl âla âher kayd olundu subût-ı hul' sûretidir:

Fi el-asl mahmiye-i Edrene sâkinlerinden olup hâlâ falan kasabada tavin eden falan nâm kimesneden da'va-i sahih-i şer'iyye ile mesbuk-ı istişhâd-ı şer' sudûrundan sonra 'udul-i Müsliminden falan ve filan ve falan nâm kimesneler nakl ve tahvil için mahall-i cerh ve ta'diyelde edâ'-i şehâdet-i şer'iyye idüp müdde-i-i mezbûrun mukaddemâ zevcesi olup hâlâ kasaba-i mezbûrede sükûnu istimâ' olunan falane nâm hâtun târih-i kitâbdan bir sene mukaddem mahmiye-i mezbûrede zevci müdde-i-i merkûm ile bin akçe mihr-i mü'eccel ve nafaka-i 'iddeti üzerine bizim huzûrumuzda muhâla'a edüp her biri âherin zimmetini zevciyyete müte'allika da'vadan ibrâ eylediler biz bu hususa şâhidleriz şehâdet dahi ederiz deyü edâ'-i şehâdet-i şer'iyye etdiklerinde gıbbe'r-ri'âyet-i şerâitu'l-kabul şehâdetleri hayyiz-i kabulde vâkı'a olduktan sonra hakikat-i hâl ilâ âhere subût-ı talak sûretidir:

İşbu hâsılatu'l-kitâb falane binti falan nâm hâtun da'va-i sahihiye-i şer'iyye ile mesbuk-ı istişhâd-ı şer' sudûrundan sonra 'udul-i Müsliminden falan ve filan ve falan nâm kimesneler nakl ve tahvil için mahall-i cerh ve ta'diyelde edâ'-i şehâdet-i şer'iyye idüp hâlâ falan kasabada sâkin olan falan nâm kimesnenin müdde-i-i mezkûre falane zevcesi olmağla târih-i kitâbdan iki ay mukaddem şehir-i Ramazan'ın guresi gününde mezbûreyi bizim huzûrumuzda talâk-ı beyân ile mutlık eyledi biz bu hususa şâhidleriz şehâdet dahi ederiz deyü edâ'-i şehâdet-i şer'iyye etdiklerinde gıbbe'r-ri'âyet-i şerâitu'l-kabul şehâdetleri hayyiz-i kabulde vâkı'a olduktan sonra hakikat-i hâl ilâ âhere subût-ı mihr-i mü'eccel sûretidir:

Mahmiye-i Edrene'de falan mahallesi sâkinlerinden falane binti falan nâm hâtun da'va-i sahihiye-i şer'iyye ile mesbuk-ı istişhâd-ı şer' sudûrundan sonra 'udul-i Müsliminden falan ve filan nâm kimesneler nakl ve tahvil için mahall-i cerh ve ta'diyelde edâ'-i şehâdet-i şer'iyye idüp hâlâ medine-i falanda filan mahallede sükûnu istimâ' olan Mehmed bin Abdullah nâm kimesne bundan akdem 'abd-i mezkûrenin zevci olup ba'de

talâk-ı beyân ile tatlik etmekle zimmetinde mihr-i mü'eccelinde bin hakkı olup hâlâ meblağ-ı mezbûr zimmetinde mezkûre falana lâzımu'l-edâ' - vâcibu'l-kazâ-i deynidir bu hususa biz şâhidleriz şehâdet dahi ederiz deyü edâ'-i şehâdet-i şer'iyeye etdiklerinde gıbbe'r-ri'âyet-i şerâitu'l-kabul şehâdetleri hayyiz-i kabulde vâkı'a olduktan sonra hakikat-i hâl ilâ âhere subût-ı muzârib sûretidir:

Mahmiye-i Edrene sükkânından işbu nâklü'l-kitâb falan nâm kimesneden da'va-i sahihiye-i şer'iyeye ile mesbuk-ı istişhâd-ı şer' sudûrundan sonra 'udul-i Müsliminden falan ve filan li-eclü's-şehâdet ve'l-inhâ mahfel-i kazâda edâ'-i şehâdet-i şer'iyeye edüp hâlâ kasaba-i falanda sükûn-ı istimâ' olunan falan nâm kimesne bundan akdem müdde'i-i mezbûr kendü mâlından muzâribe-i şer'iyeye veçhi üzere iki bin akçe verüp mezbûr falan dahi bizim huzûrumuzda müdde'i-i merkûm yedinden tamâmen alup kabz eyledi bu hususa şâhidleriz şehâdet dahi ederiz deyü edâ'-i şehâdet-i şer'iyeye etdiklerinde gıbbe'r-ri'âyet-i şerâitu'l-kabul şehâdetleri hayyiz-i kabulde vâkı'a olduktan sonra hakikat-i hâl âhere subût-ı 'asr sûretidir:

Mahmiye-i Edrene sükkânında falan bin filan nâm kimesneden 'ala vechü'l-âti da'va-i sahihiye-i şer'iyeye ile mesbuk-ı istişhâd-ı şer' sudûrundan sonra 'udul-i Müsliminden falan ve filan ve falan nâm kimesneler nakl ve tahvil için mahfel-i fasl ve emlâid li-ecülü's-şehâdet hâzıran olup hâlâ mahrûsa-i mezbûrede falan mahallede sükûn-ı istimâ' olunan falan nâm kimesne bundan akdem müdde'i-i mezbûrdan üç bin akçe kıymetlü bir huver kuşâğını mülkü olduğu hâlde gasbâ ahz ve kabz eyledi biz bu hususa şâhidleriz şehâdet dahi ederiz dediklerinde şehâdetleri ba'de't-ta'dil ve't-tezkiye hayyiz-i kabulde vâkı'a olduktan sonra hakikat-i hâl ketb olundu muharrer fi evâsıt-ı şehri falan subût-ı sulh sûretidir:

Mahmiye-i Edrene sükkânında falan nâm kimesneden da'va-i sahihiye-i şer'iyeye ile mesbuk-ı istişhâd-ı şer' sudûrundan sonra 'udul-i Müsliminden falan ve filan ve falan nâm kimesneler nakl ve tahvil için mahfel-i fasl ve emlâid li-ecülü's-şehâdet hâzıran olup hâlâ mahrûsa-i mezbûrede falan mahallede sükûn-ı istimâ' olunan falan nâm kimesne bundan akdem müdde'i-i mezbûrdan üç bin akçe kıymetlü bir huver kuşâğını mülkü olduğu hâlde gasbâ ahz eyledi deyü da'va etdikde gıbbe'l-inkâr husus-ı mezbûreden müdde'i-i mezbûr ile bin akçe üzerine sulh vâkı' olup bedel-i sulh vâkı' olan meblağ-ı mezbûr bin akçeyi merkûm falan müdde'i-i mersum yedinden alup kabz edüp bâkiyesinden fâriğ oldu biz bu hususa şâhidleriz şehâdet dahi ederiz dediklerinde şehâdetleri ba'de't-ta'dil ve't-tezkiye hayyiz-i kabulde vâkı'a olduktan sonra hakikat-i hâl subût-ı hürriyet sûretidir:

Mahmiye-i Edrene mahallâtından falan mahallesi sükkânından falan bin filan nâm kimesnenin mülkiyet-i za'im ile yedinde olan Haydar nâm gulâm tarafından husus-ı âti ez-zikri da'va ve isbât-ı vekil olup vekâleti nehcü's-şer' üzere sâbit olan falan nâm kimesneden da'va-yı sahih-i şer'iyeye ile mesbuk-ı istişhâd-ı şer' sudûrundan sonra 'udul-i Müsliminden falan ve filan nakl ve tahvil için mahal-i cerh ve ta'diyelde edâ-i

şehâdet-i şer‘iyye edüp hâlâ mahmiye-i mezkûrede merkûm falan yedinde minvâl-i sâbık üzere mektûbu’l-esâmi olan orta boylu açık kaşlı elâ gözlü buğdây tenlü Haydar nâm gulâm hürri’l-asl olup velâyeti Anadolu’da falan kasabada hürriyetin asliyyetin olan falan ile zevci olan falane nâm hâtun tevellüd edüp kendüye ve ebuyete fazâhârîku’l-hâri olmuşdur bu biz hususa şâhidleriz şehâdet dahi ederiz dediklerinde şehâdetleri ba‘de’t-ta‘dil ve’t-tezkiye hayyiz-i kabulde vâki‘a oldukdan sonra hakikat-i hâl nakl-i vekâlet sûretidir:

Mahmiye-i Edrene mahallâtından falan mahallesi sükkânından falan nakl-i inhâ için mahfel-i fasl ve’l-muzâyâ hâzır olup kasaba-i falanda zimem-i nâsda olan hukûkumu ahz ve kabz ve bana isâle ve kabz ve isâle mütevakkıf olduğu umurun cümlesine işbu falan bin filan kendü tarafından vekil nasib edüp taksîm için nâib-i menâb eyledim dedikde merkûm falan dahi vekâlet-i mezkûreyi ber-minvâl-i meşrûh üzere kabul ve hizmetini edâ’-i ta‘ahhüd oldukdan sonra hakikat-i hâl-i âlâ vürûd-ı nakl sûretidir:

Vilâyet-i Rûmili’nde vâki‘ falan kazâsına tâbi‘ falan nâm kimesne yedinde kasaba-i mezbûrede bi’l-fi‘il kâdı olan mevlâna falan efendi imzâsıyla mahz ve hatemiyle mahtum ve sene-i erbâ‘ ‘işrin ve elf Şevvali’nin dördüncü günü ile müverreh-i nakl-i şer‘ vârid olup mazmunundan ‘udul-i sekât ve ‘ukul-i sahihü’l-kemâlinde karye-i mezbûre sükkânından falan bin filan ve falan bin filan nâm kimesneler merkûm falan tarafından tarika-i marziyye üzere da‘va-yı sahih-i şer‘iyye ve istişhâd-ı şer‘ vâki‘ oldukdan sonra edâ’-i şehâdet-i şer‘iyye edüp karye-i mezbûre sâkinlerinden olup mahmiye-i Edrene’de bit bâzârında mevrciler kurbunda bozhânededen kâr u kesb ederken vefât edüp muhallefâtı mahmiye-i merkûmda beytü’l-mâl emini yedinde makbuz olan falan bin filanın sâlifü’z-zikr falan sulbi oğludur ve verâset-i merkûma münhasıradır gayri vâris olduğu ma‘lumumuz değildir deyü biz bu hususa şâhidleriz şehâdet dahi ederiz dediklerinde mevlâna-yı mûmâ ileyh istedikde emin-i merkûm mahfel-i şer‘e ihzâr olunup nakl-i mezkûr mahzarında feth olunup kıraât olundukda emin-i merkûm müteveffâ-yı mezbûrun muhallefâtını zabt etdüğüne mukarrer olup nakl-i merkûmun vürûdunu münker-i mezbûr falanın mevlâna-yı müşârün ileyhden vürûduna beyyine taleb olundukda zeyl-i kitâbda esâmisi mastûr olan şuhûd-ı tarikden falan ve filan mahfel-i şer‘e li-eclü’s-şehâdet hâzırân olup gıbbe’l-istişhâd edâ’-i şhâdet-i şer‘iyye edüp filhakika kitâb-ı mezbûr kasaba-i mezkûrede bi’l-fi‘il kâdı olan mevlâna-yı mûmâ ileyhin kitabıdır hatt ve hatmı kendü hatt ve hatmıdır mazmun-ı kitâb-ı merkûm şer‘le huzûrumuzda sâbit olmuşdur deyü bizi eşhâd edüp biz dahi husus mezbûra şâhidleriz şehâdet dahi ederiz dediklerinde mezbûrânın şehâdetleri ba‘de ri‘âyet-i şerâitu’l-kabul hayyiz-i kabulde vâki‘a olıcak mücebiyle hükm olunup mâ-vaka‘a kayd-ı şedd sûret-i âheri fi vürû’n-nakl:

Vilâyet-i Rûmili’nde vâki‘ falan nâm kasabada bi’l-fi‘il nâibü’s-şer‘ olan mevlâna falan bin filan ‘unvânıyla ma’nun ve hatemiyle mahtum ve sene-i erbâ‘ ‘işrin ve elf Ramazan-ı mübâreken evâsıtı ile müverreh mazmunu kazâ-i mezbûr muzâfâtından falan nâm karye sâkinlerinden falan veled-i falan nâm zimmi cânibinde tarik-i marziyye üzere

da‘va-yı sahih ve istiṣhâd-ı şer‘ vâki‘ olduktan sonra ‘udul-i Müsliminden falan ve filan nâm kimesneler meclis-i şer‘e mutahhara ve mahfel-i deyn-i münevvere hâzıran olup mahall-i cerh-i ta‘diyelde nakl ve tahvil için şehâdet-i şer‘iyye kılub karye-i mezbûre sâkinlerinden olup mahmiye-i Edrene beyt-i bâzârında mevrciler kurbunda yüz hânede kâr u kesb ederken mürd olup metrukâtını mahmiye-i merkûmda beytü’l-mâl emini yedinde makbuz olan falan veled-i filan nâm zimminin sâlifü’z-zikr falan sulbi oğludur ve verâseti merkûma münhasıradır bundan gayri vâris-i âher ma‘lumumuz değildir deyü edâ’-i şehâdet-i şer‘iyye edüp ba‘de’t-ta‘dil ve’t-tezkiye hayyiz-i kabulde vâki‘a olduğunu hâdi kitâb nakli vardır alup hâlâ mahmiye-i merkûm beytü’l-mâlû’l-‘âm emini olan Hamza Bey ibn Yusuf huzûrunda vürûduna beyyine taleb olundukda zeyl-i kitâbda masturu’l-esâmi olan Kurd bey ibn falan ve filan gıbbe’l-istiṣhâdu’ş-şer‘ mahfel-i şer‘-i şerîfe hâzıran olup filhakika kitâb-ı mezbûr mevlâna-yı müşârün ileyhın kitabıdır hameti kendü hatemidir biz bu hususa şâhidleriz şehâdet dahi ederiz deyü emin-i mezbûrun muvâcehesinde şehâdet-i şer‘iyye etdiklerinde merkûm feth ve kıraât olunup mezbûr Hamza dahi mezkûr falanın muhallelâtını zabt ve bey‘ edüp semeninden dört bin akçe kazb etdim deyü ikrâr etdikde mücebiyle hükm olunup mâ-vaka‘a kayd olundu sûret-i âheri fiyye:

Vilâyet-i Rûmili’nde vâki‘ falan kazâsına tâbi‘ falan nâm karye sâkinlerinden falan bin filan nâm kimesneler yedinde kasaba-i mezbûrede bi’l-fi‘il kâdı olan mevlâna falan efendi imzâsıyla mahz ve haetmiyle mahtum ve sene-i erbâ‘ ve ‘işrin ve elf Şevval’ının dördüncü günü ile müverreh-i nakl-i şer‘ vârid olup nakl-i mezbûr zeylinde isimleri mastûre ve mektûbe olan şuhûd-ı tarikden falan ve filan mahfel-i şer‘de hasm-i zevâlid olan Ömer Çelebi ibn falan mahzarında nakl ve merkûm bi’l-fi‘il kasaba-i mezkûrede kâdı olan efendinin nakl ve kitabıdır hatt ve hatm ve imzânın imzâsıdır deyü gıbbe’t-ta‘dil ve’t-tezkiye şehâdetleri hayyiz-i kabulde vâki‘a olduktan sonra kitâb-ı mezbûr feth ve müdde‘i-i ‘aleyh olan mezkûr Ömer Çelebi mahzarında kıraât olunup mazmununda ‘udul-i Müsliminden ve karye-i mezkûre sükkânından falan ve filan nâm kimesneler mezbûr falan tarafından da‘va-yı âtiyye-i sahihiye-i sâdıra olunduktan sonra mahal-i cerh ve ta‘diyelde nakl ve tahvil için edâ’-i şehâdet-i şer‘iyye edüp mahmiye-i Edrene kazâsına tâbi‘ falan nâm karye sâkinlerinden falan nâm kimesneler mesâl-i ahâli-i karye müdde‘i-i mezbûrun çobânı olan falan nâm çobân yedinden hasb eyleyüb sâhibleri nâ-ma‘lumu’l-takadır deyü mahz-ı menzil kemâsına tam’â mahmiye-i mezbûrede bi’l-fi‘il mâl-ı gâib emini olan falan yedine teslim eyledikleri elli re’s ganem müdde‘i-i mezbûr falanın müdde‘i-i mezbûr falanın mülkü olduğuna şâhidleriz şehâdet dahi ederiz deyü edâ’-i şehâdet-i şer‘iyye etdikleri mukayyed ve mastûr olmağın nakl-i mezbûrun mücebi merkûm Ömer Çelebi üzerine iltizâm olunup mâ-vaka‘a kayd-ı şedd hüccet-i zahriyye sûretidir:

Mahmiye-i Edrene’de bi’l-fi‘il hâssa harc emini olan kudretu’l-‘iyân Ahmed Bey ibn Sinan mahfel-i şer‘ hatır-ı lâzımu’t-tevkîrde vilâyet-i Rûmili’nde kabtıyan mukâta‘atı nâzırı olan iftihâzü’l-emâcid ve’l-ekârim Hasan Ağa ibn Abdurrahman muvâcehesinde takrir-i kelâm ve ta’bir-i ‘annü’l-merâm edüp mahmiye-i Edrene’de vâki‘ olan mîri

suyu'l-lârinin gümrükleri ... ve meremmât olunup ve sarây-ı 'atikin divârları ve odaları harâb olmağla ta'mir olunmak için tahmin-i sahih ile tahmin olunan cem'â yüz bin akçe mukâta'at-ı mezbûra mahsulünden verile deyü fermân olunduğu işbu emr-i şerîf-i vâcibü's-şerîfde mastûr-ı mektûb olmağın ber-mûceb-i emr-i 'âli mevâzi'-i mezbûrenin ta'mir ve meremmâtı için tahmin olunan meblağ-ı mezbûr yüz bin akçeyi hâla mukâta'at-ı mezkûre bi't-tamâm ve'l-kemâl müşârün ileyh Hasan Ağa yedinden husus-ı mezbûr sarf ve cerh için ahz ve kabz eyledim muktezâ-yı emr-i şerîf zahriyye hüccet yazılsun deyü ikrâr etdükde gıbe't-tasdik ve câhâ mâ-vaka'a kayd-ı şedd bu dahi hüccet-i zahriyye sûretidir.

Mahmiye-i Edrene bölük halkına çârşî yeri olan ibnâ-i sipâhiyândan onuncu bölükde yevmi otuz beş akçe 'ulufeye mutasarrıf olan Ergun Hasan nâm cündî meclis-i şer'de vilâyet-i Rûmili'nde vâki' kabtıyan mukâta'atı nâzırı olan fahru'l-'iyân falan Bekir muvâcehesinde takrir-i kelâm edüp çavuşluk hizmeti mukâbelesinde mütehakkık olduğum 'ulufem mukâta'at-ı mezbûre mahsulünden verile deyü fermân olduğu işbu emr-i celîlü'l-kadrda mukayyed ve mastûr olduğuna binâen hâlâ bin yigirmi iki Şevval'i guresinde bin yigirmi üç Rebi'ü'l-evveli gâyetine gelince vâcib olan iki kast 'ulufem ki hesâb-ı mezbûr üzere cem'â altı bin üç yüz akçe ider fermân olunan üzere mukâta'at-ı mezbûre mahsulünden bi't-tamâm ve'l-kemâl nâzır-ı müşârün ileyh yedinden ahz u kabz eyledim ber-muktezâ-yı emr-i şerîf zahriyye hüccet yazılsun deyü bi't-tavi' 'itirâf eyledüğüne gıbe't-tasdik ve câhâ mâ-vaka'a kayd-ı şedd bu dahi hüccet-i zahriyye sûretidir:

Mahmiye-i Edrene sâkinlerinden Mehmed bin Murad nâm cündî mahfel-i şer'de mahmiye-i mezbûrede hâssa harc emini olan 'umdetu'l-eşbâh Hasan Bey ibn Abdullah mahzarında takrir-i kelâm edüp bundan akdem kilârı 'âmme ... için mebeyye ve kıyyesi on dört akçe hesâb üzere bin ve kıyye küllâb verüp behâsı on dört bin akçe bana verilmeyüb hazine-i 'âmirede kalduğına mâ'adabin yigirmi târihinden dahi mühlet-i mezkûre için ve kıyyesi on akçe hesâb üzere ve kıyye küllâb verüp kıymeti olan on bin akçenin altı bin akçesin ahz edüp dört bin akçesi alınmayub hazine-i kalmış el-haletü hazîhi def' olmada ve def'-i sâfide mîriye virmediğim küllâb behâsında hazine-i 'âmireden bâki kalan cem'â on sekiz bin akçe mahmiye-i mezbûrede hâssa harc emininden alına deyü fermân olunduğu işbu hurûf-ı emr-i celîlü'l-kadrde mektûb olduğuna binâen hâlâ meblağ-ı merkûmu fermân olunan üzere hassâ emini olan müşârün ileyh Hasan Bey yedinden bi't-tamâm ve'l-kemâl ahz u kabz eyledim ber-muktezâ-yı münife zahriyye hüccet yazılsun deyü ikrâr eyledüğüne gıbe't-tasdik ve câhâ kayd-ı şedd bu dahi hüccet-i zahriyye sûretidir:

Vilâyet-i Rûmili'nde Zağrat Atık'de vâki' mîrî anbârı emini olan Ahmed Bey ibn Yusuf ve kâtibi olan falan ve nâzırı olan falan nâm hâssa serâclar mahfel-i kazâda bin yigirmi iki ebrili evâilinden bin yigirmi üç ebrili gâyetine gelince cem'-i lâzımu'l-kuzât-zarânlık ve tevâbi'in ağnâmı cem'ine me'mur olan silahdâr zümresinden on dördüncü bölükde yevmi on beş akçe 'ulufeye mutasarrıf olan Hasan nâm emin ve cemâ'at-ı mezbûreden

yine mezkûr bölükde yevmi on altı akçe ‘ulufesi olan Mustafa ibn Hasan nâm kâtib muvâcehesinde ikrâr ve takrir-i kelâm edüp zikr olunan anbârdan hâssa tavârların zahiresi ve sâir ihrâcât-ı mühimmeleri için mahmiye-i Edrene’ye dâhil olan harâc ve ağnâm akçelerinden üç yük akçe virile deyü fermân olunduğu işbu emr-i celîlî’l-kadrde muktedâ olmağın mezbûrân Mehmed ve Mustafa târih-i mezbûrda zikr olunan ‘âdet-i ağnâmdan cem‘ eyledikleri mîri akçeden yüz bin fazzı akçe ki te’kidü’l-asl nısfı elli akçe olup bi’t-tamâm ve’l-kemâl meremmât-ı mezbûre için ber-mûceb-i emr-i şerîf me’mur olduğum üzere hâlâ mezkûran cündîlerinden ahz u kabz eyledik ber-muktezâ-yı emr-i münif hüccet yazılsun dediklerinde gıbbe’t-tasdik ve câhâ mâ-vaka’a kayd-ı şedd bu dahi hüccet-i zahriyye sûretidir:

Mahmiye-i Edrene hazinesinden yevmi on akçe vazifeye mutasarrıf olan mevlâna Mustafa bin Sinan mahfel-i kazâda merfure keferesinden bin yigirmi iki târihinde vâcib olan cizyeleri cem‘ine me’mur olan ibnâ-i sipâhiyândan sekizinci bölükde yevmi yigirmi akçe ‘ulufeye mutasarrıf olan İbrahim bin Murad nâm emin ve silhdâr zümresinden onuncu bölükde yevmi on akçe vazifesi olan Piyale bin Abdullah nâm kâtib muvâcehesinde ikrâr ve takrir-i kelâm edüp târih-i mezbûrede mahmiye-i mezkûre keferesi cizyesinden mezbûrân İbrahim ve Piyale cem‘ eyledikleri mîri akçeden işbu berât-ı hümayûn mûcebince yevmi on akçe hesâbı üzere bir yıllık vazifesi olan üç bin altı yüz akçe ki te’kidü’l-asl nısfı bin sekiz yüz akçe eder bi’t-tamâm ve’l-kemâl mezbûrân İbrahim ve Piyale yedlerinden alup kabz eyledim deyü bi’t-tavi’ [bâb-ı ‘âşer] ‘itirâf eyledüğüne gıbbe’t-tasdik ve câhâ mâ-vaka’a kayd-ı şedd bâb-ı ‘âşer envâ’-ı vakfiyye ve istibdâl ve ‘arûz ve tevcih-i cihât ve ba’zı sûr beyânında olup vakf-ı nakd sûretidir:

Hamd-ı nâ-mahdûd ve şükr-i nâ ma’dud ol vâcibu’l-vücûd zu’l-‘inâyet ve’l-hucûd hazretlerine ki hilkat âdemi kemter-i ‘ademden vücuda getürüb sâhib-i ‘akl-ı selîm ve mekteb ... esmâtı taklîm kılub câmi’-i fazâil cem‘ile ve mecmu’ hazâil-i hamide edüp mülâik-i ‘azâm mahcudu ile ‘azâm ve envâ’-ı kerâmet ile ikrâm eyledi ve derr-i salâvat u selâm hüccet-i nizâm ol ... dâire-i risâlet ve matlu’-ı seyyâre vilâyet-i pîşvâ-yı ‘asabyâ-i evliyâ ve muktedâ-yı cemâ’at-i asfiyâ ebu’l-Kasım Mehmed Mustafa hazretlerinin rûh-ı münevver ve kabr-i mu’attarlarına makâm-ı Mahmud’un sâhibi ve livâ-i maksûdun sâhibidir sallâllahu ‘aleyh ve sellim teslimen kesirâ ve tahyât-ı ferâvan ve teslimât bi-pâyân cümle al ve ikrâm ve ashâb-ı fehâm üzerlerine her biri zümre-i zeyl-i İslâm’a sâbık-ı hayrât-ı hasât ve rehnümâ-yı ravza-i rıdvân olup sarây-ı ‘ukbâ-yı câvidânide mânend-i vakf mü’ebbed ve riyâz-ı haşt ve behşet na’im ve ‘akim ile hâlid ve fahalledlerdir ki rıdvânullahi Te‘ala ‘aleyhim ecma’in ve ‘ale’t-tâbi’in li ‘amm-i ilâ yevmü’d-din emmâ ba’d:

Sebeb-i tahrir-i risâlet-i sahihiye-i şer‘iyye ve mûceb-i tastîr hitâb ve mukâle-i sahihiye-i şer‘iyye oldur ki erbâb-ı fitnat ve ashâb-ı basiret-i ‘aynî itibâr ve yedie-i ihtiyâr ile gerdeş-i devrdûn ve cenbeş-i çarh bu kalmun nazar edüp edvârından selâmet ve etvârından hayr ve istikâmet görmeyüb yakınabilmişdir ki dünyâ dâr-ı makâm ve

medâr-ı nizâm değildir na'im zall zâil ve mukim za'yıf-ı râcil olup bünyânının emndâmı mu'ayyen sükkânının in'idâmı mübeyyin ikâmet-i rihlet-ı makrûn ve devlet-i zillet ve misle meşhûndur piş-i devlet anlar gibi zamân-ı sıhhat ve havân-ı kudretde hayr ve ihsân taleb ve bir imtinâna râgıb olup makrûnu ol mukim-i na'im ve mevhûdunu makâm-ı kerîme sarf edüp rûz-ı mahşerde ekser halk 'adabü'l-yem ve hayra-i 'azim mübtelâ oldukları zamânda itdüğü hasenât ve işledüğü mebrât sebe-i firuhât ve câ'at-ı neyl-i sa'âdet ola bi-fazlu'l-mülk binâ-i 'âli zilk sa'dâ-yı mezbûre silkine sâlik işbu dârü's-saltanatü's-seniyye Konstantiniyyetü'l-mahmiyesini el-ifât ... mahallâtından merhûm ve mebhûr Ali Paşa-yı Atik Mahallesi sükkânından olup divân-ı 'âli dâm-ı mahfûfâ bi'l-ma'âli ve merhib'â ve'l-e'âlide şikk-ı sâni defterdârı olan kudret-i erbâbü'l-ikbâl zübdetü'l-ashâbu'l-iclâl câmi' vücuda li-emvâl-i 'âmiru'l-hızâiben bâ-hüsnu'l-ahvâlü'l-hafvk basnûk-ı 'avâlif el-e'âli hazret-i Yusuf Efendi ibn Musa aslullah defâtir-i 'imâl ve bessele cey'-i isâle bu ... ahrâb 'âlim-i nâ-pâydar nazar edüp 'ilm-i kâmil ve 'irfân-ı şâmid eylediği dünyanın cezât-ı hâzıra edeceği bamkâmıdır ki ed-dünyâ mer-za'tu'l-ahere ve bu mefhûm-ı şerîfi e'âlem ider hayr-ı haber mâ-ba'de'l-infeskim min hayr-i tecdin 'indellah hucez edâ 'azim icrâ fehvasından muktaz olan denbuyye hâlis tuta sâfir ile meclis-i şer'-i şerîf-i mutahhar ve mahfel-i deyn-i münifine münevver sallallahu 'ala şâri'a hâzır olup vakf-ı âtiye mütevellî nasib idüğü falan bin filan falan mahzarında ikrâr-ı sahih-i şer'iyye ve 'itirâf-ı sarîh-i mer'i silk-i mülkünde münselk olan emvâlinde üç yüz bin fazzı akçeyi ikrâr ve kemâl-i ihtiyâz ile sâir mâlından mahtâz kılub hasbetullah ma'â ve hasbetu lehu resulu'l-ma'al vakf ve habs ederken şöyle şart eyledi ki nukûd-ı merkûma her yılda onu on bir akçe olmak hesâb üzere vakf-ı mezbûrun mütevellisi yedile mu'amele-i şer'iyye ve murâhaba-i mer'iyye ile 'ala vechü'l-melâlü'l-iştirâc ve isti'lâl için simâlarında eser-i emânet zâhir ve beşerlerinde envâr-ı istikâmet bâhir olan tüccâr fuyu'l-iktidâr 'âmâ-yı sâhib-i sebyâr ile mu'amele olunup tavâif-i eşâr ve mu'aidin-i müfemmâr ve bi'cümle ziyâ' ihtimâli olan yerlerden ve hücceti ile verilen kemâ mertebe zarar olunup rehn-i kûy ve kefil ... ve yâhud ikisinden biri olmayınca kimesneye verilmeye lutf-ı Allah el-mülkü'l-müt'âl hâsıl olan reb' ve gulâl ve işrâc ve istiklâlden mahall-i mezbûrede vâki' olup merhûm ve mağfûru'd-dâric ilâ rahmet-i rabbu'l-gafûr üç bâşı binâ eylediği mülâzımını odalarının mescid-i şerîfde her gün otuz nefer kimesne sekbet ve makâr ve mübât ve eftifâr birle ba'de ... cem' olunup 'ala vechü'n-nâti ve't-tertil ilâ 'ala en-nehcü's-şer' ve't-ta'mil ve kavfiz vukûf ve ri'âyet ... yedinde kemâ bu hakk-ı hâyet ile tenzil-i celilden bir haber-i şerîf-i vâcibü's-şerîf tilâvet edüp her biri ikişer akçe vazifeye mutasarruf olalar tilâvet etdikleri eczâ-i şerîfenin ikisi hasbetullahi 'azim ve talebebu'r-rızât-o rabbü'l-kerim ve bir bes hazret-i cimeb-i kerim sallallahu 'aleyhi vesellem ve birisi hazre-i Adem ve birisi enbiyâ-i mürselin ve birisi cihâyâr-i güzîn ve birisi İmam Hasan ve birisi İmam Hüseyin ve birisi İmam-ı Azam ve emâmin-i kerim ve birisi 'ulemâ-yı 'azâm ve birisi şâyeh-i kirâm ve birisi vâkıf-ı zu'l-av râk sallallahu Te'ala 'alehi emvâlü'l-mevâkıf evlâdı ve birisi vâlideşi ve vâlidî ve birisi ihvân ve ahvâtı ve birisi akraba ve müte'allikatı ve birisi ithât-ı Müminin ve birisi şehid-i Müslimin ervâhı için 'atâ ve bâkisi rûh-ı vâki'-i ikdâ edenler ve ba'de't-talâk eczâ-i şerîfe mütven ve musâhu'l-tıyfe-

i mukarradan mescid-i mezbûr mü'ezzini mescid-i merkûmda vaz' olunan dolâbda hıfz eyleye bu mukâbeledede yevmi ikişer akçe verile ve mescid-i mezbûr imâmı ser-mahfel olup eczâ-yı şerîfe kıraâtdan sonra resm-i mu'tâd üzere hatm-i şerîf du'âsın edüp mukâbeledede yevmi iki akçe vazifeye mutasarrıf ola ve eczâ-i şerîf kıratına hâzır olmayan kimesneler için İbrahim bin falan mâdem ki sayvâtda olan yevmi iki akçe vazife ile noktacı olup gelmeyenlerin vazifeleri ay başında nokta hesâbı üzere 'add olunup eksik verile ve mezbûrdan sonra noktacılık hizmeti menzil-i mezbûru hâr ve hâşâkinde tahliye ve zevâbâsı sülsût ve gabârdan pâk ve tahliye etmek üzere br kimesneye verüldüğinden mâ'ada bir haber-i şerîf kıraât dahi ana meşrût olup yevmi dört akçe vazifeye mutasarrıf olan kıraât eczâ-i şerîfenin on dördü mescid-i mezbûrun etrâfında binâ olunan on dört mahcerede sâkin olan on dört mülâzımına ve ikisi dahi imâm ve mü'ezzine ve dokuzu dahi mahalle-i mezbûre kurbunda merhûm Ahmed Çavuş binâ eylediği etrafından olup bakâb-ı mahceresinden gayri dokuz mahcerede sâkin olan dokuz nefer kimesneye ve ikisi dahi falan câmi'-inde imâm ve mü'ezzin olan kimesnelere ve ikisi dahi merhûm falan câmi'-i şerîfinde imâm ve mü'ezzin olanlara meşrût olan ve vâkıf-ı kârvân per'ab hıfzullahu Te'ala 'annu'l-hazâyâ ve'l-hatr şöyle şart eylediği mâdem ki müteveli-i mezbûr sayvâtda ola ve ba'de vefâta hâli 'itkâya ve ... meşrût olup ba'dehum râil-i hâkim ile mahalle-i mezbûre sükkânından bir müdebber-i 'âkil ve hidmend ve kâmil tahsil-i rebâh ve cem'-i galâtta sâ'i ve hidemât-ı tevliyeti kemâyenbiği râ'i müstakim ve dindâr ve cinâyet-i hıyânetden perhizkâr kimesne müteveli olup itmâm-ı hizmet etdikden sonra yevmi on akçe vazifeye mutasarrıf olan mahalle-i mezbûre sükkânından bir kalem ... istikâmetinde 'ilmü'n-nâs-ı salâh ile meşhûr ve müsellemler muhâsib her vechile istihmâda münâsib kimesne kâtib olup kemâhû hakk-ı edâ'-i hizmet etdikden sonra yevmi üç akçe vazifeye mutasarrıf olan mahalle-i mezbûreden merbvâ-yı cinâyetden âcı ve hizmetde kavi bir kimesne vakf-ı mezbûra câbi olup ber-vech-i sedâd ve istikâmet merâsim-i cinâyete ikâmet etdikden sonra yevmi dört akçe vazifeye mutasarrıf olan vakf-ı mezbûre eczâ-i havânın cümlesi hasbi nâzır olup her sene rây-ı hâkim ile mütevellinin ... yıkulub muhâsebe göreler ve kezâlik vâkıf-ı emvâl hâzallah min cem'u'l-ahvâl şöyle şart eyledi kim mezra' üç pür futûhu gelmiş beni bakâra mekân ve gülzârımı sebât-ı dünyâda eşbân etdikde vakf-ı mersumun tebdil ve tefyir ve taklil ve tekyiz ve 'azl-i nasb-i erbâb-ı vezâif ve naks ve ziyâde ve masârıf-ı merret ba'de âheri yedinde olup her emrinde münferid ve her murâdında müstebid olup kimesne mâni' olmaya deyü nukûd-ı merkûmunu mevânî'-i kabzdan 'âriye olduğu hâlde müteveli sâlifü'l-beyân olan falana teslim ol dahi kabz ve teslim edüp mütevelliler sâir evkâfdan tasarruf edegeldikleri üzere üç ay mikdârı nukûd-ı merkûmeye tasarruf ve isti'lâl edüp cihet-i tevliyet olan dokuz akçeyi almışdır dedikde müşârün ileyh müteveli-i mezbûr kelâm-ı meşrûcdan bi'l-muvâcehe tasdik ve ... edüp emr-i vakf tamâm ve hâl-i teshil ihbâm bulmuşken vâkıf-ı zûyu'l-'avârak 'anân fâkı semt-i şekâk sâri olup vakfdan rücu' ve müffedemât-ı hususât ile nizâ'a şerâ' edüp vakf-ı nukûd ve ana mütfarğ olan şart ... hayârî ve mübtehidin kavli muhtârı üzere bâtil olmağla müteveli-i mezbûrun vazife-i tevliyet deyü ahz etdüğü dokuz yüz akçenin ecri mislinden ziyâde olan altı yüz akçesin mülkûme istirdâd-ı murâd iderim deyü şöyle

kelâm-ı da'va ve hasâm edüp mütevellî-i mezbûrdan cevâb taleb olundukda vakf-ı nukûd ve zimmetinde beyân olunan şurût egerçi ekser 'ulemâ-yı e'alâm vâcık-i kirâm 'aleyhimü'l-mülkü'l-'allâm katllerinde câiz değildir lakin esem-i haniyyefeden hazret-i imâm ... rahmetü'l-mülkü'l-ekberden hazret-i imâm Ensari 'aleyhi'r-rahmetü'l-mülk-i malbâri rivâyet üzere vakf-ı nukûd ve ana ... olan şurût ve kuyûd-ı sahih-i meşru'ada ana binâen evcr-i mislinden kabz etdüğü bin altı yüz akçeyi vermeyin deyüp iş bu kitâb-ı belâgat-ı nisâb refi' ile tevki' iden pîşvâ-yı 'ulemâ-yı e'âlim muktedâ-yı fazılâ-i kirâm menderâ-yı mahafel erbâb-ı fazâil 'akd-i küşâ-yı müşkülât mesâil ... şer'iyet garâ-i hâdi behcet beyzâ-i lâzal tudaşâfi fi'l-'asl ve'l-imzâ hazretlerine mütrâfâ'ât ve fasl-i husumete ri'âyat olduklarından hâkim-i mûmâ ileyh ifâzullah sebhâ lıtaka 'aleyh tarafının delyelinde nazar enyak ve canibinin kelâmında fikr-i dakik etdikden sonra cânib-i vakfa nazar ve münnâ'u'l-hayr olmakda hazer idüp umûr-ı evkâfda muvafık hilâfe vâkıf-ı ahvâl tebilde muvâkı' ihtilâfa mu'ârif olduğu halde vakf-ı nukûd ve meşrûtunun sahihiyetine mütevellî-i mezbûrun ecr-i mislinden ziyâde olan altı yüz akçe hamândan berâtına imâm-ı mezkûr rivâyeti üzere hükm etdikden sonra vâkıf-ı 'azizü'n-nevâl dâm-ı fî cemâyetü'l-mülkü'l-müte'âmil 'anân-ı merâsim semt-i âhere sarf ve halâs-ı küllâma taraf-ı âhere 'atf edüp egerçi vakf-ı nukûd ve ana tâbî' olan şurût ve kuyûd-ı imâm-ı ma'hud rivâyeti üzere sahihiye-i ... müstelzim değildir binâen 'ala zilkü'l-'asl meblağ-ı merkûmu bi-tamâm mülk-i eşrdâd iderim deyüp mütevellî-i mezbûr dahi sıhhatlerinde mufârak olmaz diyenler kulları üzere vâren-i imtinâ' ve husumet ve nizâ' edüp sâniyâ hâkim-i hâsım müşârûn ileyh hazretlerine mütrâfâ'ât olduklarında hükm-i mûmâ ileyh asbi'lillah mevâid-i kerime 'aleyh hazretleri hayâr ... hanifiyyeden el-vakf-ı ezâ sahh-ı lazımlı diyenler kavlı-i şerîf üzere vakf-ı mezbûrun sıhhatlerine hükm-i muhalmekirin ta'liyeti ve hatta refîkleri ile tevki'-i şerîflerini tenmik edüp vakf-ı sahih ve lâzım ve hazn-ı sarıh ve kâim olmağın min ba'd naks ve nakz ve tebdiline tahrif ta'bir ve tahviline mahyâl-i hâl oldu femen-i beddele ba'demâ seme kâimâ etme 'alellezi yebdelune innallahe semi' 'alim ve ecrü'l-vâkıf 'alel'l-lahü'l-cüdü'l-kerim innehü'r-rahmanü'l-berîhim vakf-ı 'akâr sûretidir:

Mehmed Faik ve tenâ-i el-harik ol mâlikü'l-mülk ve ol mektûb-ı rabbü'l-garrat ve'l-cebrût vâkıf-ı hâl-i ânes ve cân-ı râzık mahluk herd ve meyhân sallet-i hikmet ve sallet-i kemâlet hazretlerinin derhâh-ı 'azimet-penâhına ref' olunur ki nesne-i insânî ketm-i 'ademden ibdâ' ve imlâ ve ahsen-i takvîm üzere ihtirâ' ve inşâ edüp mâik-i ma'âş ta'lim ve menâc-ı ma'adi tefhim eyledi ve sadferâdır rasklak ve selâm-ı habsed-i nizâm ol medine-i 'ilm ve sam'ikin gencine-i vahi rabbü'l-'âlemin hatime-i silsile-i er-rasilin hazretlerinin ruda-i raziye ve hazirelerine neşâ olunur ki sâlik-i râh-ı hidâyet olan sahib-i himmet ve 'ala cihânmet makâsıdır amâ'z-zâihâl ile hoş hâl ve rakku'l-bâl ider ve dürer-i rahmet-i İlâhi ve 'azr-ı rahmet-i nâ-mütenâhi zümre-i âl ve ashâb ve fıkra-i askdaka ve ahhâbı üzerine olsun ki her biri tarik-i hâdi ve sebil-i tevfiik münâd-ı hâmi-i himâmı din ve vâli-i livâ fazl-ı yakın olmuştur rıdvanullahi Te'ala 'aleyhim ecma'in ve ba'de erbâbu'l-beyâna düşen ve zâhir ve ashâb ve dâye 'iyân ve bâhirdir ki bu cihânın gaddârla ma'âl ve câim-i karâr ve dünyâ-yı nâ-pâyidârın taht u tâcî müste'âr ve bi-

istikrârdır külli şey hâlik emded rehân gayr ilâ Allah fâniyi kemân buziym reznigâr bi-karâr içre kara ... hâl deyü eyvân bi-amân havân-ı havâr içinde bekâya ikrâr-ı mümteni' el-ihimâldir ve lev-kânet nedûm-ı levâh lakin rasulullah ... muhalle pes lâ-cerm gâfil olmayub zamân-ı 'âfiyetde 'âfiyet-i mülâhatr kalmağa müdâvemet ve her kâmil olmayub evân-ı tâ'itde itâ'at ve zamân-ı istikâmetde hayrât ve hasenât ile mülâhazat etmeğe muvâzebet ide ki ekmel envâ'-ı hayrât câriye ve ahmel ahnân-ı hasenât bâkidir ki ba'de fenâyü'l-cism sebep-i bekâ ve ba'de helâk müceb-i sabât zikr-i hüsnüdür ki çe dünyâ maksad-ı aslı ve matlub-ı hakiki değildir lakin ber-mücebü'd-dünyâ mazra'tü'l-âhere bir bir mer'i-i fâhirdir ki ilkâ ve nesâr olunan bir ferd rahm ve dünyâ rahçe mislin götürüb ve bir zikr-i bezer-güvâr tahsil-i hâsıl mü'ebbât ile isni'âf mazâ'ak ve mahsül götürür imdi mâlik-i dünyâ ve vâsıl-ı rahm ve sâhibu'l-lutf u kerem ve bi'l-misl-i hayr ve hadm-ı kelâm-ı tayyib "misli'z-zin yenkakdan fî sebilillah kesl cennet enbestet sebi' sanâ bel fî külli vallahu yekâ 'afvu'l-merşâ vallahu ve sâ'i 'aleyk "beşâretten himem" ve mez câd bi'l-hasenet fila 'aşr emsâ lehâ" nasf-ı şerîf hükm-i mehâkim-i şer' ve kafâ-i berm mer'i edüp bey'-i evkâf-ı mersume resm-i ma'lum ve tarz-ı merkûm vakf-ı sahih ve lâzım oldu min-ba'd nakz ve naksına cemâl ve mahâl ve ihtilâl ve ibtâl-i mümteni'ü'l-imtihâldir femen ba'de mâsem'a fellehnâ esme 'alellezin yebbed levne en Allhu semi' 'alim ve emrû'l-vâkıf 'ala mâlikü'r-rabbü'r-rahim inna esbyebziyü'l-hasenât ve'l-haseben velâ yaz' eclü'l-âmilin ceri zilk ve hurre bu fasl envâ'-ı 'arûz beyânında olup binâen câmi'-i cedîd 'arz-ı beyânındadır:

Dergâh-ı 'âli lâzal-i 'âliyâ mâdemü'l-eyyâm ve'l-leyâli müteferrikalarından sâhibü'l-hayrât ve'l-hasenât Piri Ağa ibn Abdülmennan kasaba-i falan mahallâtından falan mahallede hasbetullahu'l-mülkü'l-lutf bir câmi'-i şerîf ve ma'bed-i münif binâ eylemeğe kadr ve himmet ve zamim-i 'azimet edüp ve mahal-i mezbûrda câmi'-i mezkûr muhtâcu'l-.... olup lakin habsu'l-kânun binâ-i câmi' mümeynet-i makrûna mütevakkıf izn-i hümayûn olmağın mutazammın izn-i sa'âdet-nişân-ı şerîf-i 'âlişân sadaka ve ihsân buyrulmak ricasına vâki' hâl bi'n-nazr ve'l-ibtihâl 'atebe-i 'ulya-i 'adimu'l-mesâl savbına 'arz olundu bâki fermân dergâh-ı 'adâlet 'unvânınıdır sulhâdan birine vazife-i 'arz sûretidir:

Südde-i felek südde-i 'arz-ı dâ'i efkende budur ki mahmiye-i Edrene sâkinlerinden işbu râfi'-i raka 'umdetu'l-ârifin zübdetü'l-mevâhilin eş-şeyh Mahmud bin falan dâ'ileri münekkil olup mütevârî' ve zâhid ve halk du'âsında müstemid bir 'ariz olup lakin cihet-i sa'beştinin her vechile zank üzere olmağın 'avâtıf-ı 'aleyk-i hâkâniyye ve merâhim-i celile-i sultâniyyeden mahmiye-i mezbûrede vâki' merhûm falan vakfından merkûm-ı dâ'ilerine ve kanın sâ'adesi olmağla yevmi beş akçe vazife sadaka ve ihsân buyrulmak ricasına hasb-i hâldir devlet türâbına ârz olundu bâki fermân der 'adlindir sa'âdatdan vazife ricâsı 'arz sûretidir:

İstâre-i ismân esâlâzal-i masnu te'min kâhiz 'arz-ı dâ'i riyyâ budur ki dârü's-saltanü's-seniyye Konstantiniyye sâkinlerinden işbu râfi' rakkarakku's-sebd falan dâ'ileri sahihü'l-neseb ve ma'ruzu'l-haseb olduğundan mâ'ada işâret-i kabl-i dest

ta'alluk-ı mâsuvâdan pâk ve âyine-i hamiri sabkal-i riyâzatla müteverri' ve zâhid halk du'âsından müstemid du'âcıları olup lakin fakiru'l-melâl kesirü'l-ma'yâl olmağın pîrlik 'âleminde fakir... cihet-i ma'yişeti kemâl mertebetinin ve nihâyet tabakada zank üzere bir pîr-i fânî dâ'ileri olmağın mekârim-i 'aleyh-i mervâni ve merâhim-i sine-i hâkâniden mahmiye-i mezbûrede cizyesinden merkûm-ı dâ'ilerine yevmi on akçe vazife sadaka buyrulmak ricasına hasb-i hâl-i âsitâne-i merâm bahş-ı tevâbi'in 'arz olundu bâki fermân âsitâne-i 'adâlet-i âşiyâna minvâllidir ahâli-i karye mütevellilerinin rızâ ve şükrân üzere ol kalrine haber verdikleri sûretidir:

Mahmiye-i Edrene muzâfâtından olup merhûm falan vakfında olan falan karye ahalisinden falan ve filan ve sâirleri bi'l-ca'im şer'-i ekrem ve enver ve mahfel-i deyn-i efhem ve ezher-i hâzırın olup takrir-i kelâm ve bast-ı merâm edüp karye-i mezkûrenin on yıldan berü mütevellisi olup işbu meclis-i şer' de hâzır olan falanın evzâ' ve etvârında rızâ ve tamâm ile râzı ve şâkir-i hâl-i İslâm ile şâkir olduğumuzdan mâ'ada şer' kavîm-i tariki müstakiminde tecâvüz ve ta'addüs olmayub her vechile fakr olanlarımıza i'ânet ve imdâd etmekle re'âyâ yed-i hemâyen zâhir ve vakf-ı nef' bâhirdir tevliyet-i mezbûr hâlâ Muharrem nâm kimesneye her sene on bin akçe zevâid ve virmek üzere tevcih olduğu mesmu'umuz olmuştur ricâ ve niyâz ederiz ki mezbûr falan tevliyet-i mezbûreden ihrâc ve bizi âher mütevellîye ihtiyâc etmeyle şöyle ki tevliyet-i mezkûre merkûm falandan alınub mezbûr Muharrem'e tevcih olundu ... ve ta'diyesine tahammül idmeyüb cümlemiz firâr ve terk-i diyâr etmek mukarrardır dediklerinde vâki'-i hâl gıbbe't-taleb vuku'u üzere ketb ve tahrir ve sebt ve tahrir olundu yed-i talebine vaz' olundu hatime(?):

Hen enhâhu mâsviyye min es-sukûk ve'l-lech sâne Allah Te'ala 'annu'l-habt ve'l-'avc . mimma yekullak bâ-şer'-i şerîfü'l-muttahar ve'l-kânunu'l-münifü'l-mukarrer . hays vakfa'anni cem'ihâ ve tahrirhâ . ve 'ala ahsenu'l-vusur tasvirhâ . ba'demâ elinmes metti ba'hus ihlâni . inne ahrir surhâni envâ'ahâ . ve sabku'l-va'd menni bâ-müllâ şehâ ve terkibhâ 'ale's-sulûbu'l-ihtilaf ve telfikhâ . habselem kayblevâ mine'l-'itizâr . ve kâblunu bâ ilâ kemâm ve'l-ahrâr . ve icâbu 'azbân te'lifhâ bi'n-nebine eliyk besir . fa'l-tefâ'a mine besü'l-taksir . fac'at kıya mâhû evfer nef'a'l-lattâ lebin . ve ekser ma'ni mahhâ hurre ba'zı mine's-sâbi'in . tezkeretü'l-icâb . ve betsarat . lâ veli el-elbâb ma' tevzi'ü'l-ba' . ve tesnetü'l-ahvâl . ve tefâmim el-ahrânü'l 'umum . şekâ şer âlâ'l-âm ve'l-humum . ve mürrete 'ala vech-i yekünü'l-faza 'akl ve ma'nân atdü'l-hemrâm müsta'inâ münallahu'l-mülk . ve'l-murassi mine'l-halâni ve zallâs ihvâni in yeşfi'uni . basâlehü'l-du'â-i ve's-şükr-i vâli . mâ a'niyet fî haze't-tahrir mine'l-ked ve'l-'anâ . vallahu etzari'an yenfe' bi 'aczasin . ed-din hem melhak halbun . ve 'arz-ı tariku'l-'inâd nâkeyven . ve 'armenhem tahsilü'l-hakku'l-besin . lâ tasviru'l-bâtıl bi-s'uretü'l-yakil . ve'l-hamd u 'ale't-tamâm . semenü's-salâvatü's-selâm . 'ala seyyidü'l-enâm . nebiyyinâ Muhammed 'aleyhisselâm . ve 'ala sâir . es-sersil . ve'l-enbiyâ-i el-kirâm . ve 'ala el-hu ve ashâbe bencum . semâ-i şerîfütü'l-İslâm . ve 'ala min teb'ihim . bâ hisân ila yevm . el-haşru'l-mizân . temetter . bitevfik . hudâ . lem .

beyt:

el-hazza yubkî zamânen fi'l-kitâb

ve sâhibu'l-hazza sermîm fi et-türâb

târih sene 1079

SONUÇ

Osmanlı Devleti'nde hukuki metinler başta yeni yetişecek olan hukukçular olmak üzere birçok camiadan insanın yararlandığı eserler olmuştur. Bu metinler içerisinde sakk mecmuaları Osmanlı medeniyetinin nadide hukuk kitapları arasında yer almıştır. Bahsettiğimiz eserleri kaleme alan Osmanlı hukukçuları, kendilerini Osmanlı hukukuna adanmış insanlar olarak görmüştür. Okuduğumuz sakk eserlerinden Edirneli Şânî Efendi'nin "Sakk"ında, kendisi "hâdim-i şer'i" yani şer'i hukukun hizmetkârı olarak tanıtması bu durumun açık bir ifadesidir. 15. yüzyıldan 20. yüzyıla değin hayli sayıda sakk kitabı kaleme alınmıştır. Bu eserlerde müellifler istedikleri her türlü dava kayıt suretlerini kitaplarına almıştır. Hatta sakk yazarları özgürce her türden yazıyı da yine eserlerinin içeriğine eklemiştir.

İncelediğimiz üç tane sakk mecmuasının bazı ortak ve farklı özellikleri vardır. Edirneli Şânî Efendi'nin Sakk-ı Şânî adlı kitabı ve Şeyh Mehmed b. Bostan'ın Sakk'ı, esere giriş biçimi, sicillerin veriliş şekilleri hatta derkenarlardaki özellikleriyle birbirilerine büyük oranda benzemektedir. Kadı Halil Efendi'nin Sakk'ında ise daha özgür bir giriş mevcuttur. Osmanlı yazma eserlerinde sıklıkla gördüğümüz usule göre, hazret-i Muhammed'e ve onun ailesi ile ashabına selam ve dua ile başlamaktadır. Ancak birçok sakk eserinde olduğu gibi şu konuları bu başlıklarla anlatacağını belirtmeyerek ana konuya giriş yapmıştır. Söz konusu durum müellifin kendi tercihidir. Bu durum aslında bize sakk yazarlarının özgürce davaranaabildiklerine bir örnek teşkil etmektedir. Bununla birlikte eserin yazıldığı dönemi de gözardı etmemek gerekir. Nitekim 18. yüzyıla gelindiğinde Osmanlı yazın dünyasında, daha önceki devrilere göre müellifler daha fazla özgür anlatım biçimini tercih etmiştir.²¹⁵

Saklarda metin muhteviyatı açısından yüzyıllar içerisinde farklı konuların eklenmesi eylemi çoğalmıştır. Derkenar bakımından ise sakk mecmuaları süreç içerisinde daha da genişlemiştir. Ayrıca Şânî Efendi'nin eserindeki derkenarlarda Arapça tabirler ağırlıkta iken Kadı Halil Efendi'nin Sakk'ındaki derkenarlarda Türkçe ifadeler çoğunlukta olmuştur. Bununla birlikte Kadı Halil Efendi'nin eserinde daha fazla merkezden gelen yazılara yer verilmiştir. Açıkça diyebiliriz ki sakk mecmuaları 17. yüzyıldan itibaren Türkçeleşmiş ve içerikleri bakımından zenginleşmiştir. Hususen 18. ve 19. yüzyıllara gelindiğinde müellifler, sakkı on ana başlığı takip ederek oluşturmak yerine kendi uygun gördükleri dava suretleri ve konu sayılarına göre oluşturmuşlardır. Tabi burada ifade etmeye çalıştığımız bir genellemeyi kapsayan tanımlama değildir. Burada sözünü ettiğimiz husus, ilerleyen süreçteki sakk yazarlarının farklı konuları eserlerine aldıklarını belirtmektir. Nitekim daha geç döneme ait gördüğümüz bir sakta zaman aşımı konusunun işlenmesi ifade etmeye çalıştığımız hususa bir örnektir. Bununla birlikte sakların gelişim sürecinde, ana metin içerisine temel konu dışında

²¹⁵ Sözü edilen devre ait en dikkat çeken yazar ve şair ise Nedim'dir. Zira Nedim, Divan'ını oluştururken gelenek dışında bir tarzda başlangıç yapmıştır. Detaylı bilgi için bkz. Muhsin Macit, *Nedim Divanı*, Ankara: Atatürk Kültür Merkezi, 2016.

eklemeler çoğalmıştır. 17. yüzyılın başlarından 19. yüzyıla değin yazılmış olan sakk eserlerinde, incelediğimiz kadarıyla, dil, konu ve üslup hususları net bir şekilde belirginleşmiş, sakk yazarları eserlerini hemen hemen aynı minval üzere yazmıştır. Özellikle sözünü ettiğimiz yüzyıllarda yazılan sakklar kendine ait bir literatür oluşturmuştur. Bugün karşımıza çıkan Osmanlı hukuk metinlerini tasnif ederken sakkların kendine has özelliği sayesinde, onları tahlil ettikçe diğer hukuki metinlerden ayırt edebiliriz kanaatindeyim.

Sakk kitaplarında anlatılan dava suretleri ile kadıların yazdığı her türlü yazı örneklerinin gerçekte yaşanıp yaşanmadığını tam olarak bilmiyoruz. Yani saklardaki belgeleri resmî mahiyetle telakki etmemiz pek mümkün değil. Bunun sağlaması ancak bir sakta anlatılan sicil suretinin, ilgili mahaldeki şer’iyye sicilinde aynı olayın yazılıp yazılmadığına bakılarak yapılabilir. Ayrıca sakk yazan bir kadı veya naib, örnek teşkil etmesi bakımından gerçekte yaşanmamış olayları da eserine usule uygun bir şekilde alabilmiştir. Sözünü ettiğimiz durumlar hakkında bugün için net bir şey söyleyemiyoruz.

Bugün sakk mecmularının tamamen okunup tahlil edildiğinde sadece Osmanlı hukuk tarihi için değil, aynı zamanda Osmanlı edebiyatı tarihi, siyasi tarihi, sosyal tarihi gibi birçok alanda yeni yeni bulgulara ulaşılabileceği kanaatindeyiz. Sadece üç tane sakk kitabını tanıtmaya amaçlamış olan bu küçük çalışmanın, Osmanlı medeniyeti tarihi için bir nebze de yararlı olması çalışmayı gerçek amacına ulaştırmış olacaktır. Son olarak Edirneli Şânî Efendi sözünü ettiğimiz eserin başında “*bu fakiri du‘a-i hayr ile yâd buyuralar*”²¹⁶ diyerek hem kendi tevazusunu ifade etmiş hem de dua ile hatırlanmak istemiştir. Osmanlı yazma eserlerini okudukça Şânî Efendi gibi nice müelliflerin yâd edileceğini ümit etmekteyiz.

²¹⁶ Edirneli Şânî Efendi, *Sakk-ı Şânî*, vr. 3b.

EKLER

Ek-1: Edirneli Şânî Efendi'nin Eserinde Geçen Bazı Memuriyet İsimleri

Hasbağce Huddâmı	Mimar Ağa (Üstâd)
Subaşı	Hamam Kethüdâsı
Nâib (Mevlâna)	Sipahi Oğlanlar Kethüdâsı
Kâdı (Mevlâna)	Dergâh-ı Âli Solakları
Hassâ Serrâcı	Meş'aleciler
Bostancıbaşı	Rumili Kâdıaskeri
Mâl-ı Gâib Emîni	Mîrî Anbar Emîni

Ek-2: Edirneli Şânî Efendi'nin Eserinde Geçen Bazı Para İsimleri

Cedîd Akce	Ceyyid Akce
Hurda Akce	Filori
Esedî Guruş	Kâmil Guruş

Ek-3: Kâdı Halil Efendi'nin Eserinde Bulunan Sözlükten Bir Bölüm

İktida: Uymak	Meşrûh: Açılmış
Şuhûr: Aylar	‘İzzet: Ululuk
Mektub: Yazılmış	Rif‘at: Yükseklik
Hutur: Hatra gelmek	Mûlahaza: Fikr itmek
İntizar: Gözetmek	‘Atiyye: Bahşış
İktidar: Güc yetmek	İştîyâk: Özlemek
Câlib: Cekici	İhtimâm: Çalışmak
İrtifâ‘: Yükselmek	Mersum: Resm olmuş
Meclis: Merâsim	Manzûm: Düzülmüş
Kûlfet: Fenni zahmet	Tekerrür: Tekrar itmek
Kana‘at: Râzı olmak	Maslahat: Umur-ı husus
‘İnayet: Lütüflar	Kâtib: Yazıcı
Takrir: Beyân etmek	Mecmu‘: Cem‘ olmuş
Ahbâb: Sevgilüler	Matlûb: İstenilmiş
Ahvâl: Haller	Cemâli: Yüz görmek
Taksim: Bölmek	Ma‘lum: Bilinmişler
Ta‘lim: Öğretmek	Karîb: Yakın
Tekrîm: İkrâm etmek	Mevkûf: Vakf olunmuşlar
İctilab: Celb itmek	Resûl: İrsâl olunan
Haşmet: Ululuk	Rif‘at: Ululuk
Sefîne: Kalyon	‘İlam: Anlatmak
İktisâb: Kazanmak	‘Âli: Yüksek
Tenevvü‘: Dörlü dörlü	Kâni‘: Kana‘at edici
İnhâ: Bildirmek	İnşikâk: Yarılmak
Mukayyed: Bağlanış	Tahammül: Sabr itmek

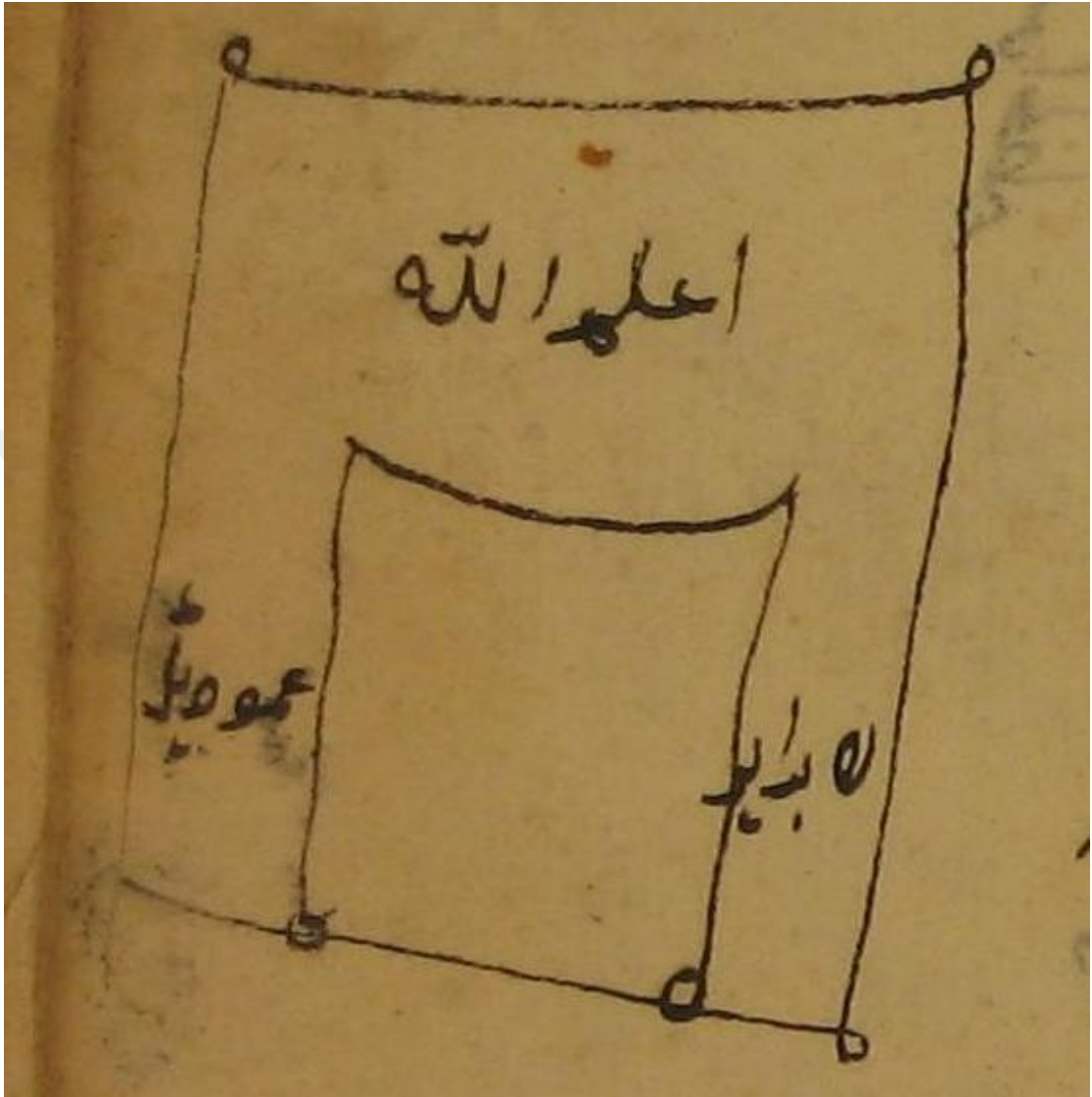
Karine: Yakınlık	Ma'mul: İşlenmiş
İhtiyac: Niyaz etmek	Muntazır: Gözetmek
Mevsûl: Vusul bulmak	Muhâsara: Etrafı çevrilmiş
Muhteşem: İhtişam etmek	Mukâtele: Baş kesmek
Ma'tuf: Verilmiş	În'am: Bağışlamak
Teksir: Ziyade	Vâz': Âşikâr
Mahcub: Solmuş	Nâtık: Söyleyici
Seyrâne: Gezmek	Tevki': Urmak
Mu'ayyine: Aynılık	Mu'ayyen: Âşikâr olmuş
'Usret: Güçlük	Nasaf: Pâk olmak
Câmi': Cem edici	Dâreyn: Dünyâ ve âhiret
Mesmu': İşidilmiş	'Âdi: Eski
Meclûb: Alınmış	Vâki': Ol vechi
Sâmi': İşidici	Cennet: Âhiretde
'Âli: Devlet	Takyîd: Kayd etmek
Ma'lûm: Bilinmiş	Şerefyâb: Şeref bulmak
Medhûl: Varmış	Mahsub: Sayılmış
Mu'allem: Ta'lim görmüş	İsticâbet: Kabul olmak
Mürtekib: İrtikâb ider	İhvân: Karındaşlar
Garîb: Müsafır	İftihâr: Fahriye etmek
Diyâr: Aher vilâyet	İbtihâl: Yalvarmak
'Âdil: Zulm itmez	Mübâşeret: Başlamak
Mecnûn: Velî	Behiyye: Güzel
'Âşık: Sevice	Eslâf: Geçmişler

Ek-4: Kadı Halil Efendi'nin Sakk'ında Yer Alan Osmanlı Padişahlarının Cülûs Senesi ve Saltanat Süresi Tablosu

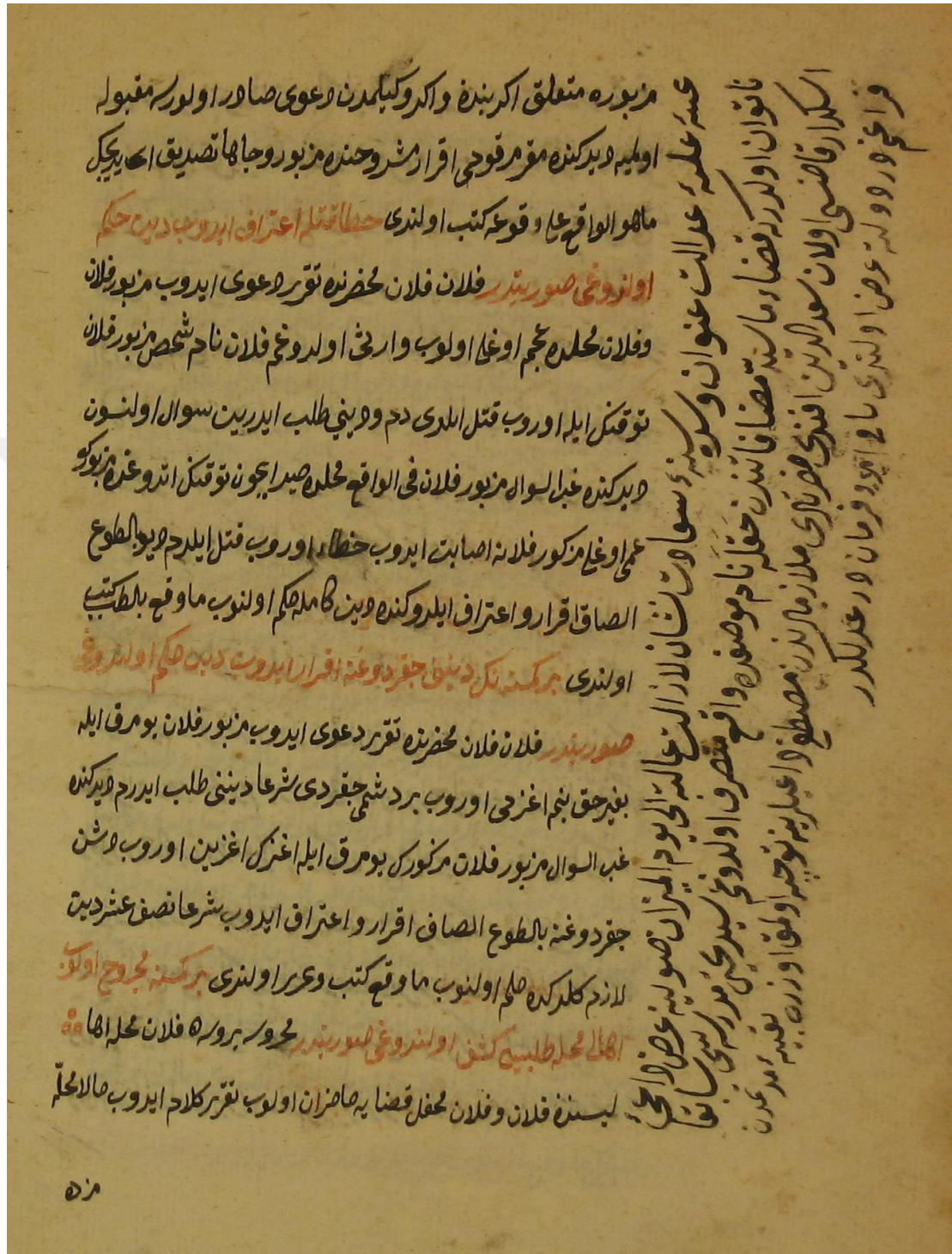
Padişahın İsmi	Cülûs Senesi	Saltanat Süresi
Sultan Osman Han	648	60
Sultan Selim Orhan	703	25
Sultan Murad Han	728	31
Sultan Yıldırım Beyazıd Han	759	33
Sultan Çelebi Mehmed	782	35
Sultan Murad Han	817	36
Sultan Mehmed Han Fatih	853	31
Sultan Bayezid Han	884	33
Sultan Selim Fatih-i Mısır	917	9
Sultan Süleyman Han	926	48
Sultan Selim Han	974	8
Sultan Murad Han	1026	5
Sultan Mehmed	1031	9
Sultan Ahmed Sahib-i Cami	1040	7
Sultan Osman Şehid	1045	5
Sultan Murad Han	1049	10
Sultan Süleyman	1099	3.2 (3.5)

Sultan Ahmed	1103	3.2 (3.5)
Sultan Mustafa	1106	9
Sultan Ahmed Han	1115	28
Sultan Mahmud Han	1143	25
Sultan Osman Han	1168	3
Sultan Mustafa Han	1171	16
Sultan Abdülhamid Han	1187	16
Sultan Selim Han	1203	
Sultan Mustafa Han	1222	

Ek-5: Şeyh Mehmed bin Bostan'ın Eserinde İlaç Tarifinin Altındaki Çizim

Ek-6: Okuduğumuz Sakk Kitaplarından Örnek Sayfalar

Şeyh Mehmed b. Bostan'ın eserinden bir sayfa.

Kâdî Hali Efendi'nin eserinden bir sayfa.

ربع حقه می طلب ایدرم غیت السؤل وعقید الانکار و اشهاد عدول میکند
 فلا و فلا مجلس شرعی لاجل الشهادة حاضره اولوب مدعی مذکور عثمان بکر متوفای
 مزبور بکر زوی و وارثی در وفات اندکله فربور عثمان بکر تحت تکفل حنده ایدرم وراثت و قیوم
 عثمان بکر الله سابقا زوی اولاد مصطفی صولود اولاد سیلانی نام صدر با و غلنه
 منجمه در وراثت آخری او بمنزله کلدر بزبور خصوصیه شاهدان شرعیان دقایق ایدرم
 دیوادی شهادهت ایتد کلدره شرعا دتدر غیت رعایت شرایط القبوله و قبوله واقع
 اولوب مذکور عثمان بکر متوفات مزبور ذیل رقی و ولد و غده و امینی مزبور بدینده اولاد
 مختلفه ربعی مزبور عثمان بکر تسلیم اولمغه تنبیه برله ما وقع قید و لایق و وضع اولدس
بطریق الولا و اثبات وراثت صورتیه تحمید استنبوله فلاه محلدس ساکنانده
 خدی خاتون اینده عبدالله کند و جانبنده اصالة و صدیه قرنی عایشه اینده مصطفی طرغنده
 با هو طریقه النبوة شرعا و کاتبیه اولدقن صلی علیه و آله و سلم شریفیه مزبوره ده درگاه علی
 یکچ بیت المالده اینز اولوب خلفات ایتدیده وضع اید اولاد فخر الاثره محمد چاقوش ابن عبد
 محمده تعزیر کلام ایدوب اوه التبیغ ایا بلو کند عیاض برزوی یازیلوب وفات الحکمه
 خلفات امین مزبور بدینده مضبوط اولاد عیاضی عبدالله فام راجل موکلم مزبور علیه السلام
 بابا صوبنم مزبور اولاد مصطفی انکر عبد ملوک اولوب مزبور مصطفی وفات اندکله مزبور
 عم بطریق الارث الشرعی موکلم مزبور علیه السلام بکا انتقال ایتد برزوی سکه مالک و
 منظم اولدوغی حاله مزبور علی اثبات و اثبات حاله و وفات ایدوب وراثت

KAYNAKÇA

YAZMA ESERLER

Edirneli Şâni Efendi, *Sakk-ı Şâni*, Kastamonu İl Halk Kütüphanesi, Demirbaş Nu: 37

Hk 1892/1, İstinsah Tarihi: 1079 (1667-1668).

Şeyh Mehmed B. Bostan, *Sakk*, Manisa İl Halk Kütüphanesi, Demirbaş Nu: 45 Hk

2785.

Kadı Halil Efendi, *Sakk*, Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi, Demirbaş Nu: 07

Ak 230/2(a), İstinsah Tarihi: 1210 (1795-1796).

ARŞİV VESİKALARI

BEO. Kutu, 1207, Gömlek, 90510.

C. ADL. Kutu, 18, Gömlek, 1082.

İ.MVL. Kutu, 216, Gömlek, 7170.

ŞER'İYYE SİCİLLERİ

Bab Mahkemesi, 151 numaralı sicil, Ed: Coşkun Yılmaz, İstanbul, 2019.

Adana Şer'iyye Sicili, Milli Kütüphane Başkanlığı, Nu, 1, MSH SSC d.

Adana Şer'iyye Sicili, Milli Kütüphane Başkanlığı, Nu, 127, Arşiv Nu, 156.

Harput Şer'iyye Sicilleri, Milli Kütüphane Başkanlığı, Demirbaş Nu, 397, MŞH SSC d 04720.

Lice Şer'iyye Sicili, Milli Kütüphane Başkanlığı, Demirbaş Nu, 335.

KİTAPLAR

Akgündüz, Ahmet, *Şer'iyye Sicilleri Mahiyeti Toplu Kataloğu ve Seçme Hükümler*, C.

1, İstanbul: Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, 1988.

Aksan, Virginia – Goffman, Daniel, *Erken Modern Osmanlılar*, Çev. Onur Güneş Ayas, İstanbul: Timaş, 2011.

- Atay, Hüseyin, *Osmanlılarda Yüksek Din Eğitimi*, İstanbul: Atayy, 2018.
- Aydın, Mehmet Akif, İç: *İstanbul Kadı Sicilleri*, Haz. Komisyon, İstanbul: İsam, 2010.
- Aşıkpaşazâde, *Tevârih-i Âl-i Osman'dan Aşıkpaşazade Tarihi*, İstanbul: 1332.
- BAYINDIR, Abdülaziz, *İslam Muhakeme Hukuku (Osmanlı Devri Uygulaması)*, İstanbul: Süleymaniye Vakfı, 2015.
- Berki, Ali Himmet, *Hukuk Tarihinde İslam Hukuku*, Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı, 1955.
- Bursalı Mehmed Tahir, *Osmanlı Müellifleri*, Haz. A. Fikri Yavuz-İsmail Özen, C. 1, İstanbul.
- Cin, Halil, *Osmanlı Toprak Düzeni ve Bu Düzenin Bozulması*, Ankara: Kültür Bakanlığı, 1978.
- Çeşmî-zâde Mustafa Reşid, *Çeşmî-zâde Tarihi*, Haz. Bekir Kütükoğlu, İstanbul: İstanbul Fetih Cemiyeti, 1993.
- Demirel, Ömer, “Bir Osmanlı Kadısı’nın Not Defteri Yahut Kitab-ı Sakı”, *Uluslararası Kuruluşunun 700. Yıl Dönümünde Bütün Yönleriyle Osmanlı Devleti Kongresi*, Haz. Alaattin Aköz-Bayram Ürekli-Ruhi Özcan, Konya: Selçuk Üniversitesi, 2000.
- Ekin, Ümit, *Kadı Buyurdu Kâtip Yazdı Tokat’a Dair Bir Sakk Mecmuası*, İstanbul: Bilge Kültür Sanat, 2010.
- Ekinci, Ekrem Buğra, *Osmanlı Hukuku Adalet ve Mülk*, İstanbul: Artı Sanat, 2017.
- Ercan, Yavuz, *Osmanlı Yönetiminde Gayrimüslimler, Kuruluşundan Tanzimat’a Kadar Sosyal ve Ekonomik Durumları*, Ankara: Turhan, 2001.
- Eyice, Semavi, *İznik Tarihçesi ve Eski Eserleri*, İstanbul: Sanat Tarihi Araştırmaları Dergisi Yayınları, 1988.
- Fetavayı Hindiyeye*, Komisyon, Tercüme, Mustafa Efe, C. 13, İstanbul: Akçağ, 1999.
- Gedikli, Fethi, *Bosna Sakk Defteri Hicri 1203-1288 (1788-1871) Tarihleri Arasında Bosna’da Hukuksal ve Toplumsal Hayat*, İstanbul: İz, 2015.
- Genç, Mehmet, *Osmanlı İmparatorluğu’nda Devlet ve Ekonomi*, İstanbul: Ötüken, 2014.

Gür, Refik, *Osmanlı İmparatorluğu'nda Kadılık Müessesesi*, Haz. Nihat Aryol, İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2017.

Hezarfen Hüseyin Efendi, *Telhîsü'l-Beyân Fî Kavânîn-i Âl-i Osman*, Haz. Sevim İlgürel, Ankara: TTK, 1998.

Hızlı, Mefail, *Mahkeme Sicillerine Göre Osmanlı Klasik Dönemi Bursa Medreselerinde Eğitim-Öğretim*, Bursa: Emin Yayınları, 2012.

Ömer Mahir Alper-Müstakim Arıcı, *İlimleri Sınıflamak İslam Düşüncesinde İlim Tasnifleri*, İstanbul: Klasik, 2016.

İnalcık, Halil, “Kazasker Ruznâmçe Defterine Göre Kadılık”, *Adalet Kitabı*, Haz. Bülent Arı-Selim Aslantaş, Ankara: Yeditepe, 2007.

_____, *Osmanlı İmparatorluğu Klasik Çağ (1300-1600)*, Çev. Ruşen Sezer, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2003.

_____, *Türklük Müslümanlık ve Osmanlı Mirası*, İstanbul: Kırmızı, 2014.

_____, - ANHEGGER Robert, *Kânunâme-i Sultânî Ber Mûceb-i 'Örf-i 'Osmanî*, Ankara: TTK, 2000.

Jean Thevenot, *1655-1656'da Türkiye*, Haz. Nuray Yıldız, İstanbul: Tercüman, 1978.

Kütükoğlu, Mübahat S., *Osmanlı Belgelerinin Dili*, İstanbul: Kubbealtı Akademisi Kültür ve Sanat Vakfı, 1994.

1995.

İpşirli, Mehmet, “Klasik Dönem Osmanlı Devlet Teşkilatı”, *Osmanlı Devleti Tarihi*, C. 1, Ed: Ekmeleddin İhsanoğlu, İstanbul: Akçağ, 1999.

İzgi, Cevat, *Osmanlı Medreselerinde İlim Riyazi ve Tabii İlimler*, İstanbul: Küre, 2019.

Karahasanoğlu, Selim, *Kadı ve Günlüğü Sadreddinzâde Mustafa Telhisî Efendi Günlüğü (1711-1735) Üstüne Bir İnceleme*, İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2013.

Keskioğlu, Osman, *Fıkıh Tarihi ve İslâm Hukuku*, Ankara: Diyanet İşleri

Başkanlığı, 1980.

Kur'an-ı Kerîm, Bakara Sûresi, 282, Feyzü'l-Furkan Açıklamalı Kur'an-ı Kerîm, Haz.

Hasan Tahsin Feyizli, İstanbul, 2008.

Koçi Bey Risalesi, Haz. Zuhuri Danışman, İstanbul: Milli Eğitim Basımevi, 1972.

Köprülü, Mehmet Fuat, *İslam ve Türk Hukuk Tarihi Araştırmaları ve Vakıf Müessesesi*,

Haz. Orhan Fuat Köprülü, İstanbul Ötüken, 1983.

Khory, Dina Rizk, *Osmanlı İmparatorluğu'nda Devlet ve Taşra Toplumu Musul 1540-*

1834, Çev. Ülkün Tansel, İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 1999.

Macit, Muhsin, *Nedim Divanı*, Ankara: Atatürk Kültür Merkezi, 2016.

Muallim Naci, *Osmanlı Şairleri*, Haz. Cemal Kurnaz, İstanbul: Milli Eğitim Basımevi,

Mustafa Bey, *Mufasssal İlm-i Hal*, Dersaadet: Vezirhane 43 Numaralı Matbaa, 1328.

Ocak, Ahmet Yaşar, *Osmanlı Sufiliğine Bakışlar*, İstanbul: Timaş, 2018.

Ortaylı, İlber, *Hukuk ve İdare Adamı Olarak Osmanlı Devleti'nde Kadı*, İstanbul:

Turhan, 1994.

_____, *Türkiye Teşkilat ve İdare Tarihi*, Ankara: Cedit, 2010.

Osmanlı Belgelerinde Silivri, Haz. Taner Koltuk, Atilla Sağlamçubukçu, İstanbul:

Silivri Belediyesi, 2011.

Pakalın, Mehmet Zeki, *Osmanlı Tarih Deyimleri Sözlüğü*, İstanbul: Milli Eğitim

Basımevi, 1971.

Singer, Amy, *Kadılar Kullar Kudüslü Köylüler*, İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları,

1996.

Tevki'i Abdurrahman Abdi Paşa, *Osmanlı Devleti'nde Teşrifat ve Törenler (Tevki'i*

Abdurrahman Abdi Paşa Kanunnamesi), Haz. Sadık Müfit Bilge, İstanbul:

Kitabevi, 2011.

Timur, Taner, *Osmanlı Kimliği*, İstanbul: Hil, 1986.

Tursun Bey, *Tarih-i Ebü'l-Feth*, Haz. Mertol, Tulum, İstanbul: İstanbul Fetih Cemiyeti, 1977.

Tyan, Emile, *Noterlik ve İslâm Hukuku Uygulamasında Yazıyla İspat Rejimi*, Çev: Ahmet Ziya Çalışkan, Konya: Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, 2019.

Uzunçarşılı, İsmail Hakkı, *Osmanlı Devleti'nin İlmiye Teşkilatı*, Ankara: TTK, 1988.

MAKALE VE MADDELER

Akgündüz, Ahmet, “İslâm Hukukunun Osmanlı Devleti'nde Tatbiki: Şer'iyye Mahkemeleri ve Şer'iyye Sicilleri”, *İslâm Hukuku Araştırmaları Dergisi*, S. 14, İstanbul: 2009.

_____, “İlam”, *DİA*, C. 22, İstanbul: 2000.

Akman, Mehmet, “Örf”, *DİA*, C. 34, İstanbul: 2007.

Atar, Fahrettin, “Şurûl ve Sicillât”, *DİA*, C. 29, İstanbul: 2010.

_____, “Kadı”, *DİA*, C. 24, İstanbul: 2001.

_____, “Mahkeme”, *DİA*, C. 27, İstanbul: 2003.

Avcı, Orhan, “Şer'iyye Sicilleri Toplu Kataloglarında Tarih Tespiti”, *Erdem, AKDITYK*, Ankara: Mayıs: 1999.

Aydın, Mehmet Akif, “Mahkeme” *DİA*, C. 27, Ankara: 2003.

Barkan, Ömer Lütfi, “Osmanlı İmparatorluğu Teşkilat ve Müesseselerinin Şer'iliği Meselesi”, *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, İstanbul: 1945.

Beyazıt, Yasemin, “16. Yüzyıl Sonlarında Osmanlı'da Kaza Sınırlarını Belirleyen Temel Etkenler”, *Doğubati*, Ağustos, Ankara: 2010.

Çetin, Osman, “Bursa Şer'i Mahkeme Sicillerinden Notlar”, *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, C. 2, S. 2, Bursa: 1987.

Duman, Ali, “Kadı Defterleri (Şer‘iyye Sicilleri) Mahiyetleri Muhtevaları ve İslâm Hukuku Açısından İncelenmelerin Önemi”, *Ekev Akademi Dergisi*, Erzurum: 2007.

Ekin, Ümit, “Sakk Mecmualarının Tarih Araştırmalarında Kaynak Olarak Kullanılması Üzerine Bir Deneme”, *Bilig*, Bahar, Ankara: 2010.

Eyice, Semavi, “Ayasofya Camii”, *DİA*, C. 4, İstanbul: 1991.

Fendoğlu, Hasan Tahsin, “Osmanlı’da Kadılık Kurumu ve Yargının Bağımsızlığı”, *Osmanlı Ansiklopedisi*, C. 6, Ed: Güler Eren, Ankara: Yeni Türkiye, 1999.

Gedikli, Fethi, “Osmanlı Hukuk Tarihi Olarak Şer‘iyye Sicilleri”, *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, C. 3 S, 5 İstanbul: 2005.

Günay, Ramazan, “Şer‘iyye Sicillerinde Mülk Alışverişleri: Kullanılan Usul ve Dil”, *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Isparta: 2012.

Has, Şükrü Selim, “Mülteka’l-Ebhur”, *DİA*, C. 31, İstanbul: 2006.

Hızlı, Mefail, “Osmanlı Medreselerinde Okutulan Dersler ve Eserler”, *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Bursa: 2008.

İnalcık, Halil, “Mahkeme”, *İA*, C. 7, İstanbul: 1957.

İpşirli, Mehmet, “Meşrepzade Arif Efendi”, *DİA*, C. 3 İstanbul: 1991, s.

Kaya, Süleyman, “Mahkeme Kayıtlarının Kılavuzu: Sakk Mecmuaları”, *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, C. 3, S, 5, İstanbul: 2005.

Kılıç, Muharrem, “Muhakeme Hukukunun Biçimsel Rasyonalitesi Bağlamında Osmanlı Hukukunda Belge Tanzimi: Kadı Ebussuûd’un Sak Risalesi”, *Türk Hukuk Tarihi Araştırmaları*, İstanbul: 2008.

Koç, Yunus, “Erken Dönem Osmanlı Hukuku: Yaklaşımlar, Temel Sorunlar”, *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, C. 16, Ankara: 1999.

Kutluer, İlhan, “İlim”, *DİA*, C. 22, İstanbul: 2000.

Mardin, Ebül'Ula, "Kadı", İA, C. 6, İstanbul: 1961.

Neumann, Christoph, "Üç Tarz-ı Mütalaa Yeniçağ Osmanlı Dünyası'nda Kitap Yazmak ve Okumak", Tarih ve Toplum, İstanbul, Bahar, 2005.

Ortaylı, İlber, "Kadı", DİA, C. 24, İstanbul, 2001.

_____, "Osmanlı Kadısı Tarihi Temeli ve Yargı Görevi", *AÜSBF Dergisi*, C. 30, Ankara: 1997.

Önder, Muharrem, "Ebu Cafer Et-Tahâvî (239-321 /853-933) Ve Şurût İlmi", *İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi*, S.11, İstanbul: 2008.

Polat, Süleyman, "Osmanlı Devleti'nde Tekâlif-i İmdâdiye Vergisine İlginç Bir Örnek: H.1044/M.1634 Yılında Uygulanan Bedel-i Yapağı Vergisi", *Belleten*, Ankara: Nisan, 2014.

_____, Osmanlı Sefer Organizasyonunda Pratik Çözümler: 1634-1635 (H.1044) Tarihlerinde Karahisar-ı Şarki'de "Mükellefiyet Şeklinde Yürütülen İştira" ile Zahire Temini", *Gazi Akademik Bakış*, S. 8, Ankara: Yaz, 2011.

Saylan, Şenol, "İslâm Hukukunda Belge Tanzimi: İlmi-i Şurût (Belgeleme İlmi)", *I. Türk Hukuk Tarihi Bildirileri Kongresi*, İstanbul: 2014.

_____, "İslam Hukukunda Belge Tanziminde Kimlik Tespit Aracı Olarak Hilye: Dış Görünüş Tasvirleri", *Marife Dini Araştırmalar Dergisi*, Konya: Kış, 2018.

Sofuoğlu, Hadi, "İlm-i Sakk ve Debbağ-zade Numan Efendi'nin Tuhfetü's-sukûku", *Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, İzmir: 2012.

Taş, Hülya, "Osmanlı Kadı Mahkemesindeki Şühûdü'l-Hâl Nasıl Değerlendirilebilir?", *Bilig*, Kış, Ankara: 2008.

Uğur, Yunus, "Şer'iyye Sicilleri", *DİA*, C. 39 İstanbul: 2010.

Unan, Fahri, "Mevleviyet", *DİA*, C. 29, Ankara: 2004.

Ünal, Halit, “Şurût-Sukûk İslâm Hukukunda Belge Tanzimi”, *Diyanet Dergisi*, C. 23, S. 3, Ankara: 1986.

TEZLER

Ağca, Elif, Sakk Mecmuası Transkripsiyon ve Değerlendirme, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabil Dalı, Gaziantep, 2011

Aktaş, Ayşe, Osmanlılar’da Şurût İlmi: Ali Haydar Efendi Örneği, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Temel İslâm Bilimleri Anabilim Dalı, İslâm Hukuku Bilim Dalı, İstanbul, 2017.

Bakır, Atif, Kadılık Kılavuzu Olarak Sakk Mecmuaları, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı, Kırıkkale, 2018.

Balcı, Ahmet Ali, Ebüssuûd Efendi’nin Bidâ’atü’l-Kâdı Adlı Risalesinin Tahkik Ve Tahlili, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Temel İslâm Bilimleri Anabilim Dalı, İslâm Hukuku Bilim Dalı, İstanbul, 2016.

Kontbay, Hacer, Endülüs’te Şurût (Belgeleme) İlmi, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi, İslam Hukuku Bilim Dalı, İstanbul, 2009.

Yıldırım, Birol, Köstendilli Süleyman Şeyhî Efendi Hayatı Eserleri Ve Tasavvufi Görüşleri, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Temel İslâm Bilimleri Anabilim Dalı, Erzurum, 2016.

LÛGATLER

Develioğlu, Ferit, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, Ankara: 2007.

Mehmed Salahi Bey, *Kâmus-ı Osmani*, “Sakk Maddesi”, İstanbul: 1313.

Şemseddin Sami, *Kâmus-ı Türkî*, C. 2, İstanbul: 1317.

Yeğin, Abdullah, *Osmanlıca-Türkçe İslâmi-İlmi-Edebi-Felsefî Yeni Lûgat*, İstanbul: 1991.

DİZİN

-A-

Anadolu, v, 4, 6, 33, 37, 42, 58, 112,
117, 126, 127, 151

-B-

Bayezid, 4, 33, 75, 93, 108, 117, 168
Bursa, 60

-D-

Dava, 11
Dersaadet, 13, 177
Divan-ı Hümayun, 9, 18

-G-

Galata, 33, 66, 77, 125

-H-

Hukuk, 1, 5, 7, 9, 11, 14, 18, 21, 175,
177, 178, 179, 180

-İ-

İlam, 9, 166, 178

-K-

Kadı, v, vii, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11,
12, 13, 17, 18, 21, 23, 24, 28, 29, 30,

35, 38, 41, 43, 44, 45, 89, 161, 168,
174, 175, 176, 177, 178, 179, 180
Konstantiniyye, 33, 65, 81, 84, 102,
125, 143, 146, 158

-M-

Müellif, 21, 26, 28, 29, 31, 33, 34, 44

-R-

Rumeli, 6, 45

-S-

Sakk, iv, v, vi, vii, 1, 2, 8, 16, 17, 18,
19, 20, 21, 22, 23, 24, 26, 27, 28, 29,
30, 31, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40,
41, 42, 43, 44, 45, 161, 162, 168, 171,
174, 175, 179, 180, 181, 182
Sicil, 10, 11, 12

-T-

Tarih, ii, iii, v, ix, 1, 8, 11, 13, 16, 18,
22, 23, 33, 177, 178, 179, 180, 181

-Ü-

Üsküdar, 33, 66, 76, 126, 138

